2084

BOUALEM SANSAL

Fransızcadan Çeviren: Şirin Etik

AYRINTI

BOUALEM SANSAL

1949 yılında Cezayir'de küçük bir kasabada doğdu. Romanları ve makalelerinde hükümeti eleştirdiği için ülkesinde sistematik olarak sansüre uğradı. 2012'de *Prix du Roman Arabe*, 2011'de Alman Barış Ödülü'ne layık görülmüştür. Kendisinin yedinci, Türkçede yayımlanan ilk kitabı *2084 – Dünyanın Sonu* ise 2015 yılında Académie Française'in, Grand Prix du Roman ödülüne hak kazanmıştır.

Ayrıntı: *1349*
Edebiyat Dizisi: *246*

2084
Dünyanın Sonu
Boualem Sansal

Kitabın Özgün Adı
2084
La Fin Du Monde

Fransızcadan Çeviren
Şirin Etik

Son Okuma
Doğuş Sarpkaya

© Editions Gallimard, Paris, 2015

Bu kitabın Türkçe yayım hakları Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Fotoğrafı
Photonica/ Alessandro Rizzi/ Getty Images Turkey

Kapak Tasarımı
Arslan Kahraman

Dizgi
Hediye Gümen

Baskı ve Cilt
Ali Laçin - Barış Matbaa-Mücellit
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No. 286
Topkapı/Zeytinburnu - İstanbul - Tel. 0212 567 11 00
Sertifika No: 33160

Birinci Basım: *Kasım 2019*

Baskı Adedi *2000*

ISBN 978-605-314-411-3
Sertifika No: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No: 3 Cağaloğlu – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Fax: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi facebook.com/ayrintiyayinevi instagram.com/ayrintiyayinlari

Boualem Sansal

2084

Dünyanın Sonu

EDEBİYAT DİZİSİ SON ÇIKAN KİTAPLAR

HAYAT DÜZEYLERİ / *Julian Barnes*
MUTSUZLUK ZAMANLARINDA MUTLULUK / *Wilhelm Genazino*
KIRIK KÖŞELİ İLKBAHAR / *Mario Benedetti*
GECELERİ DAİRELER ÇİZEREK YÜRÜRÜZ / *Daniel Alarcon*
BİR BUĞDAY TANESİ / *Ngũgĩ wa Thiong'o*
İSTİSNA / *Christian Jungersen*
ORBITOR / *Mircea Cărtărescu*
KAYBOLUYORSUN / *Christian Jungersen*
İÇERDEKİLER / *Victor Serge*
TİBET ŞEFTALİ TURTASI / *Tom Robbins*
BAHAR / *Sabine Adatepe*
CHE'NİN BİRLİĞİ / *Carlos Gamerro*
EFENDİNİN GÜZELİ / *Albert Cohen*
FRANSIZ SAVAŞ SANATI / *Alexis Jenni*
ARADAKİ NEHİR / *Ngũgĩ wa Thiong'o*
BEDENİN GÜNCESİ / *Daniel Pennac*
ZAMANIN GÜRÜLTÜSÜ / *Julian Barnes*
ORBİTOR Göz Kamaştırıcı / *Mircea Cărtărescu*
KIRAÇ GÖKYÜZÜ / *E. E. Sule*
DENİZ DENİZ / *Iris Murdoch*
BAŞLAMA YERİ / *Ursula K. Le Guin*
SİLAHI SEÇMEK / *Judith Kuckart*
KARANLIK GÜZERGÂHLAR / *John Ralston Saul*
AĞABEYİNE ÇİÇEK TAŞIYAN KIZ / *Natsuki Ikezawa*
NOSTALJİ / *Mircea Cărtărescu*
KELEBEKLER ZAMANI / *Julia Alvarez*
EVA / *Ersi Sotiropoulos*
AHU HANIM'IN KOCASI / *Ali Muhammed-i Efgânî*
GÜCÜMÜZÜN DOĞUŞU / *Victor Serge*
ADINLA BAŞLAR HAYAT / *Zakes Mda*
ÇALILIK / *Christian Jungersen*
GULYABANİNİN BAHÇESİ / *Leïla Slimani*
SAVAŞTAKİ KIZ / *Sara Nović*
ZÜRAFANIN BOYNU / *Judith Schalansky*
KAN ÇİÇEKLERİ / *Ngũgĩ wa Thiong'o*
ADEN, ARABİSTAN - Jean-Paul Sartre'ın Önsözüyle / *Paul Nizan*
DENİZALTI / *Joe Dunthorne*

Boualem Sansal

2084

Dünyanın Sonu

Din bize Tanrı'yı sevdirebilir; ne var ki bize insanı hor gördüren ve bizi insanlıktan nefret ettiren ondan daha güçlü bir şey yoktur.

Uyarı

Okur bunun gerçek bir hikâye olduğunu yahut tanıdık herhangi bir gerçekliğe dayandığını düşünmekten sakınmalıdır. Hayır, doğrusu bu kitaptaki her şey, karakterler, olaylar ve geri kalan bütün her şey kurmaca; çünkü bu hikâye uzak bir gelecek zamanda, bizimkine hiç mi hiç benzemeyen, çok uzak bir evrende geçiyor.

Bu roman tamamen kurmaca; bu sayfalarda anlattığım Bigaye dünyası aslında gerçek değil, böyle bir şeyin gelecekte gerçekleşmesi için de hiçbir sebep yok, tıpkı üstat Orwell tarafından yaratılan, ne kendi zamanında ne de bizim zamanımızda var olan ve gelecekte gerçekleşmesi için hiçbir sebep bulunmayan Büyük Birader (Big Brother) dünyası ve onun muhteşem biçimde betimlediği *1984* gibi. Rahatça uyuyun güzel insanlar, her şey büsbütün gerçekdışı ve geri kalansa kontrol altında.

Birinci Kitap

Bir senesini Quâ dağlarında yer alan Sîn'deki bir sanatoryumda, öbürünüyse bir karavandan diğerine, yollarda güç bela yürüyerek geçirdiği uzun iki yılın ardından, Ati, kendi şehrine, Abistan'ın başkenti Qodsabad'a döner. Yolda kudretli Arşiv, Kutsal Kitaplar ve Mukaddes Hatıralar Bakanlığı'nda araştırmacı olarak çalışan Nas'la tanışır. Nas, Char ve Büyük Kutsal Savaş'ın da öncesine dayanan, keşfiyle Aygıt'ın yanı sıra, Adil Kardeşlik'in içinde de tuhaf bir çalkantıya yol açtığı düşünülen, yeni bir arkeolojik sit alanındaki görevinden dönmektedir.

Ati'nin uykusu kaçmıştı. Kendini endişeye gittikçe daha kolay teslim ediyordu; ışıklar kapanır kapanmaz hatta ondan da önce, alacakaranlık solgun perdesini indirdiğinde ve gün boyu odalarından koridora, koridordan terasa aylak aylak gezinmekten yorgun düşmüş hastalar ayaklarını sürüyüp birbirlerine gece için biçare dileklerde bulunarak yataklarına dönmeye başladığında... Bazıları ertesi gün orada olmayacaktı. Yölah yüce ve adildir; dilediği gibi verir, dilediği gibi de alır.

Sonra gece oluyordu; karanlık dağlara öyle hızlı çöküyordu ki insanı afallatıyordu. Soğuk da aynı hızla şiddetleniyor, insanın nefesini buhara dönüştürüyordu. Dışarıda rüzgâr her şeye hazır, durup dinlenmeksizin esiyordu.

Sanatoryumun alışıldık gürültüleri, her ne kadar ıstırapları, kulakları sağır eden yardım çığlıklarını ya da insanın bedensel işleyişinin utanç verici dışavurumlarını dillendirse de Ati'yi bir parça yatıştırıyor fakat bu sesler dağlardan gelen hayaletvari

gurultuları bastıramıyordu: yer kabuğunun derinliklerinden çıkan, zehir ve tehdit yüklü, duymaktan çok kafasında canlandırdığı uzak bir yankı. İmparatorluğun sınırlarındaki bu Ouâ dağı kasvetli ve boğucu bir yerdi, bunun sebeplerinden biri uçsuz bucaksız ve perişan görünümüydü. Bir diğer sebebiyse, eteğindeki vadilerde dolaşıp duran ve Sîn bölgesini yılda iki kez geçerken ısınmak, rızık istemek için yol değiştirip hastaneye uğrayan hacı güruhu sayesinde sanatoryuma ulaşan hikâyelerdi. Hacı adayları çoğunlukla tehlikeli koşullarda uzaklardan, ülkenin dört bir yanından yayan gelirlerdi, üstleri başları dökülürdü, ateşleri olurdu; hikâyeleri kehanet, mucize, sefalet ve suç doluydu, daha da rahatsız edici olan hepsini alçak sesle anlatmalarıydı, ta ki en ufak sesle duraksayıp omuzlarının üzerinden dikkatle etrafa bakana dek. Hacılar ve hastalar, muhafızlar ya da belki de korkunç V'ler tarafından suçüstü yakalanma ve aşağılık cemaatin yani Putperestlik Birliği'nin propagandacısı, *makouf* olarak suçlanma korkusuyla, herkes gibi, daima tetikteydiler. Ati, uzaktan gelen bu yolcularla iletişim kurmayı severdi, bunun için çaba gösterirdi, seyahatleri boyunca biriktirdikleri hikâyeleri, keşfettikleri şeyleri dinlemekten hoşlanırdı. Ülke o kadar büyük, o kadar bilinmezle doluydu ki insanın bu gizemlerin içinde kaybolası geliyordu.

Yalnızca hacıların ülke içinde gezinmesine izin veriliyordu; elbette kafalarına göre değil, belirli takvimlere göre, asla dışına çıkamadıkları belirli yollardan, hiçliğin ortasına konmuş sınırları belirli mola yerlerinden, çorak platolardan, uçsuz bucaksız bozkırlardan, derin kanyonlardan, terk edilmiş mezralardan geçerlerdi. Hacılar buralarda sayılır, yakılan binlerce kamp ateşinin etrafında toplanma ya da yola çıkma emrini beklerken, seferberlik halindeki ordular gibi gruplara ayrılırlardı. Bu bekleyiş bazen öyle uzun sürerdi ki tövbekârlar uçsuz bucaksız gecekondu mahallerinde kök salar ve bir gün önce düşlerini besleyen şeyin ne olduğunu bilmez halde, bir kenara atılmış mülteciler gibi davranırlardı. Sürüp giden bu belirsizlikten çıkarılacak ders şuydu: Mühim olan artık varılacak yer değil, verilen molaydı; geçici de olsa burası istirahat ve güvenlik su-

nuyordu ve bunu yaparken Aygıt'ın pratik zekâsını ve Elçi'nin halkına karşı şefkatini gözler önüne seriyordu. Duygusuz askerler ve mirket misali sıra sıra dizilmiş, işkence görmüş inanç komiserleri, hacıları gözetlemek amacıyla güzergâhlarındaki kilit noktalarda nöbet tutuyorlardı. Bir firar ya da insan avı olmuş muydu kimse bilmiyordu; insanlar kendilerine söylendiği üzere yollarını takip ediyor, yorgunluktan bitap düşene dek ayaklarını sürüklüyorlardı, sonra sıralar seyrekleşmeye başlıyordu. Her şey çok iyi düzenlenmiş ve dikkatlice elekten geçirilmişti, Aygıt'ın mutlak iradesi dışında bir şeyin vuku bulması mümkün değildi.

Bu kısıtlamaların nedeni bilinmiyordu. Çok eskiden beri olagelmişlerdi. Doğrusu, kimsenin kafasında böyle bir soru yoktu, bu düzen kadar uzun zamandan beri sürüyordu ki kimsede endişe uyandırmıyordu. Her zamankinden çok daha fazla işbaşında olan hastalık ve ölüm bile insanların tutumunu etkilemiyordu. Yölah yüceydi ve Abi onun sadık Elçisi'ydi.

İdari ve ticari koşullar dışında (ki bu görevleri üstlenenler yanlarında seyahat belgesi taşımak ve vazifelerinin her aşamasında bunu mühürletmek zorundaydı), hac yolculuğu ülke içinde gezinebilmenin tek yoluydu. Bu teftişler durmadan yineleniyor ve çok sayıda evrak memuru ve bilet kontrolcüsü seferber ediliyordu, aslında onlara artık ihtiyaç duyulmuyordu, unutulmuş çağlardan kalma birer kalıntıdan başka bir şey değillerdi. Ülkenin düzeni, tekrarlayıp duran, beklenmedik anda patlak veren esrarengiz savaşlar üzerine kuruluydu ki Düşman her yandaydı, orası kesindi; doğudan ya da batıdan yahut güneyden ya da kuzeyden ansızın ortaya çıkabilirdi, tedbiri elden bırakmamak lazımdı, sonuçta neye benzediklerini ya da ne istediklerini bilmek mümkün değildi. Ona Düşman deniyordu, baş harfi daima büyüktü; bu yeterliydi. İnsanların hatırladığı kadarıyla günün birinde, onu başka bir isimle anmanın doğru olmadığı söylenmişti, aksi takdirde ona meşruiyet bahşetmiş olacaklardı, kimsenin görmediği bir şeye isim vermenin mantıklı bir yanı yoktu. Düşmanın varlığı olağanüstü ve korkutucu bir boyut kazanmıştı. Ve bir gün geldi, Düşman

herhangi bir iz bırakmaksızın, insanların kelime dağarcığından yok oldu. Düşman sahibi olmak zayıflığı kabullenmekti; ya büsbütün muzafferdiniz ya da hiç. Putperestler Birliği'nden, görünmez ve aynı anda her yerde olan hain anlamındaki yeni bir kelimeden, *makouflar*dan söz ediliyordu. Dış düşmanların yerini artık iç düşmanlar almıştı ya da tam tersi. Sonra da vampirler ve karabasanlar devri başladı. Ayinler sırasında, akla gelebilecek bütün korkuları çağrıştıran bir sözcükten söz ediliyordu: Şeytan. Şeytan ve Meclisi de deniyordu. Bazıları onu, Mürted ve maiyeti diye anıyordu ki insanlar bu ifadeyi daha iyi anlıyordu. Bununla da bitmiyordu, İblis'in ismini ağzına alan yere tükürmeli ve şu kutsal cümleyi üç kez tekrarlamalıydı: "Yölah onu defetsin ve lanetlesin!" Çeşitli zorluklar aşıldıktan sonra, Şeytan, Zebani, Mürted denmesinin ardından, İblis'e en sonunda esas adıyla, yani *Balis* diye hitap edilmeye başlandı. Takipçileri ve maiyetine de *Balisçi* dendi. Ondan sonra işler birdenbire açıklık kazandı fakat geçen bunca zaman boyunca niçin bu kadar fazla yanlış isim kullanıldığına ilişkin sorular uzun süre devam etti.

Savaş uzun sürmüştü, onu korkunç diye tanımlamak hafif kalırdı. Orada, burada, her yanda savaş vardı; tabii, onunla birleşen birtakım felaketler de –depremler ve girdaplar– cabasıydı. Tüm bu facialarn, abartıya kaçan bir üsluba sahip sanatçıların resmi bir havayla sunduğu enstalasyonlar gibi, sofulukla muhafaza edilen izlerini görmek mümkündü: yağmalanmış binalar, kalbura dönmüş duvarlar, tamamen enkaz altında kalmış mahalleler, bağırsakları çıkartılmış bedenler, dumanı tüten çöplüklere ya da leş kokan bataklıklara dönüşen koca oyuklar, bükülmüş, parçalanmış, erimiş hurdaların meydana getirdiği akıl almaz demir yığınları, devasa boyutlarda yasaklı bölgeler, birkaç yüz metrekare *kilosiccas* yahut *chabir*, kaba saba çitlerle kapatılmış geçiş noktaları, anlam verilemeyen, başına bir hal gelmişe benzeyen dondurucu yahut yakıcı rüzgârların süpürdüğü bomboş topraklara ayrılmış bölgeler, yeryüzüne düşen güneş kırıntıları, cayır cayır cehennem kıvılcımları saçan karabüyüler –başka nasıl olabilirdi ki– her şey, toprak, kayalar, insan elinden çıkma

her şey büsbütün eritilmişti ve bu parıldayan magmadan tüyleri diken diken eden, kulakları uğuldatan, kalp atışlarını tırmandıran tiz bir cızırtı yayılıyordu. Bu durum, meraklıların ilgisini çekiyordu; dev yansımaların etrafına üşüşüyorlar ve tüylerinin resmigeçit törenindeymiş gibi dikeldiğini, burunları şırıl şırıl kanamadan hemen önce derilerinin kızarıp şiştiğini görüp eğleniyorlardı. Bu coğrafyadaki insanlar ve hayvanlar daha önce işitilmemiş hastalıklardan mustaripti, gelecek nesiller her türlü deformasyona mahkûm dünyaya geliyordu ve bu hastalıklara bir açıklama bulunamadığı gibi, herhangi bir korkuya da neden olmuyordu. İnsanlar verdiği lütuflar için Yölah'a şükrediyor, bağışlayıcı şefaati için Abi'yi övmeye devam ediyordu.

Stratejik noktalara yerleştirilmiş bilgi panoları, *Char* olarak bilinen Büyük Kutsal Savaş, onun sebep olduğu uçsuz bucaksız yıkımlar ve sayıları yüz milyonları bulmuş, yakın zamanda şehit düşen insanlar hakkında açıklamalar içeriyordu. Savaş yıllar, onyıllar boyunca aralıksız sürmüştü. Çok zaman sonra, güçlü kuvvetli tipler naaşları toplayıp yığmaya, onları kalsiyum oksitle kapladıktan sonra bitmek tükenmek bilmez çukurlarda yakmaya ve terk edilmiş maden ocaklarının, iç kısımları ve girişleri dinamitle sonsuza dek kapatılmış mağaraların derinliklerine istiflemeye koyuldu. İnançlı insanların cenaze törenleriyle uzaktan yakından benzerlik taşımayan bu eski uygulamalar, gerek duyulduğunda Abi'nin hükmüyle meşrulaştırılırdı. Cesetleri toplayıp istifleme, uzun zaman boyunca gözde meslekler arasında yer almıştı. Kaslı ve güçlü bir sırta sahip her erkek iki dönem arası –tam zamanlı yahut nasıl isterse– bu işe katılabilirdi fakat sona doğru geriye yalnızca gerçekten dayanıklı tipler kalırdı. Çırakları ve alet edevatlarıyla –el arabası, halat, pala, fener ve daha iyi ekipmanlarla donatılmış olanlarda koşum hayvanı– birlikte, şehirden şehre geçerler, yeteneklerine göre çeşitli ayrıcalıklar kazanırlar ve işe koyulurlardı. Eskiler, devasa kalçalarına çarpan kalın, deri rüzgârlıkları ve peşlerinde çırakları ya da kimi zaman aileleriyle yüklü el arabalarını çeke çeke patikalardan ya da dağlardan geçerek ilerleyen o soğuk ve sakin ızbandutların görüntüsünü hâlâ anımsar. Yaptıkları işin kokusu

da onlarla beraber yol alır, hatta önlerine geçer, kusturucu çürümüşlükteki et, yanmış yağ, sönmemiş kireç ve akıldan çıkmayan benzin kokusu her yere sinerdi. Zamanla ızbandutlar yok oldu, ülke temizlendi; onlardan geriye yalnızca düşkünlerevi, hastane ve mezarlık köşelerinde görülen, sessiz ve durgun, az sayıda ihtiyar kaldı. Kahraman leşçiler için hazin bir son.

Düşmana gelince, onlar da tamamen ortadan kayboldu. Ne ülkeye intikallerine ne de yeryüzündeki sefil varlıklarına dair tek bir iz kalmıştı. Resmi öğretilere göre, kazanılan zafer *kesin, kati* ve *değiştirilemez*di. Yölah üstün gelmişti, inananlar hiç olmadığı kadar coşkuluydu. Onlara başlangıçtan itibaren müjdelenen zafer bahşedilmişti. Bir de önem atfedilen bir sayı vardı, neden nasıl bilinmez, zihinlere ve enkaz kalıntılarının etrafına dikilen panolara kazınmıştı: 2084. Savaşla ilgili bir şey miydi bu? Muhtemelen. Başlangıca mı sona mı tekabül ediyordu yoksa savaşın belirli bir bölümüne mi, belirtilmemişti. İnsanlar önce bir şey düşünüyorlar, sonra da kendi sofu yaşantılarına uygun, daha kurnazca başka bir şey tasarlıyorlardı. Numeroloji ulusal bir spor halini almıştı; ekliyor, çıkarıyor, çarpıyorlardı. 2, 0, 8 ve 4 rakamlarıyla mümkün olabilecek her şeyi deniyorlardı. Vaktiyle 2084, Abi'nin doğduğu sene ya da ellinci yaşına bastığında ilahi ışık tarafından aydınlandığı yıl kabul edilmişti. Doğrusu kimse, Tanrı'nın ona insanlık tarihinde yeni ve biricik bir rol bahşettiğinden şüphe etmemişti. O zamanlar "inananlar diyarı" olarak bilinen ülkeye, o günden sonra Abistan dendi; yetkililerin, İtibar sahiplerinin, Adil Kardeşlik yandaşlarının ve Aygıt ajanlarının kullandığı güçlü ve güzel bir isimdi bu. Sıradan halk, risklere ve tehlikelere dikkat etmeksizin eski ismi kullanmaya devam ediyordu, hatta günlük konuşmalarda onu da kısaltıp şöyle diyorlardı: "diyar", "yurt", "ev." İnsanların bakışı böyledir: kaygısız ve yaratıcılıktan uzak, kendi kapılarından ötesini görmezler. Onlara göre nezaket gibi bir şeydir bu: Başka bir yerde başka muktedirler vardır ve başka bir yere bakmak, mahremiyeti ihlal etmek, anlaşmayı bozmak demektir. Abistanlı olmanın stresli, resmi bir tarafı vardı, bela hissi veren, düzene uymaya ve hatta mahkemeye çağıran türden; halk ken-

dinden "halk" diye bahsederdi, birbirlerini tanımak için bu sözcüğün yeterli olduğu kanısındaydılar.

Aygıt'ın ya da onun da öncesinde Adil Kardeşlik'in oluşumuna ilişkin başka bir zaman dilimi daha vardı. Tanrı, Abi'yi inançlı insanları yönetmek ve yaşamları boyunca yaptıklarının Adalet Meleği tarafından sorgulanacağı ahiret yaşamına intikallerine yardımcı olmak için görevlendirdikten sonra, o da inananlar arasından en sofu kırk kişi seçti. Bu ışığın içinde hiçbir gölge barınamaz dendi, o her şeyi açığa çıkaran bir ışıktı. Hızla yol alınan bu dönemde Tanrı'ya Yölah ismi verildi. Devir değişti. Ezeli Vaad'e göre, başka bir dünya doğmuştu, arındırılmış, hakikate adanmış, Tanrı'nın ve Abi'nin gözetimi altında bir evren. O nedenle her şeyin yeniden isimlendirilmesi, yeniden yazılması gerekiyordu. Yeni yaşam, artık hükmü kalmayan ve hiç var olmamış gibi imha edilen Geçmiş'le lekelenemezdi. Adil Kardeşlik, Abi'ye mütevazı ve bir o kadar kati bir unvan bahşetti: Elçi. Ayrıca onun için yalın ve dokunaklı bir selam tasarladı: Sol elin tersi öpülüyor ve: "Selamet, Elçi Abi'nin üzerine olsun" deniyordu.

Her şey yatışana ve düzen yeniden tesis edilene dek birçok hikâye yayıldı. Tarih, Abi'nin eliyle yeniden yazılıp mühürlendi. Belleklerin derinliklerine, partiküllere, dumana yapışıp kalmış, eskiye ait ne varsa temizlendi ve bunların hepsi, bunakların belirsiz sayıklamalarına dönüştü. Yeni Çağ kuşağı için geçmiş zaman, takvimler ve Tarih artık gökte esen rüzgârın bıraktığı izden daha fazla bir önem arz etmiyordu. Sonsuz olan şimdiki zamandı, bugün hâlâ buradaydı, zaman büsbütün Yölah'ın avuçlarındaydı, O her şeyi bilir, şeylerin anlamını tayin eder ve dilediği gibi hareket ederdi.

Fakat buna rağmen, kimse neye tekabül ettiğini bilmese de 2084 ülke için mühim bir tarihti.

Durum hem basit hem de karmaşıktı fakat abes değildi. Hacı adayları bir listeye kayıt yaptırır, gidecekleri kutsal yer Aygıt tarafından belirlendikten sonra bir karavana binip yola çıkmak üzere çağrılmayı beklerlerdi. Bu bekleyiş, hiçbir muafiyet olmaksızın, bir yıl ya da bir ömür sürebilirdi, başvuruda bulunup

vefat eden kimsenin hakkı en büyük çocuğuna devredilirdi, asla bir küçük olana ya da kız kardeşlere değil: Kutsiyet ne bölünebilir ne de cinsiyet değiştirebilirdi. Bu süreç görkemli bir kutlamayla devam ederdi. Çilecilik babadan oğula aktarılır, böylece aile şerefi pekiştirilirdi. Ülkenin her yerinden, altmış vilayetin her birinden gelen, her yaştan ve her koşuldan milyonlarca ve milyonlarca insan yola çıkılacak o Mübarek Gün yani *Jobé* için can atardı. Bazı illerde kitleler halinde toplanan insanlar, *Jobé*'yi beklemenin verdiği mutluğunun yanında acının bir hiç olduğunu göstermek adına, çivili kırbaçlarla, neşeli bir curcuna içinde kendilerini kırbaçlardı. Başka illerde ise kimileri tuhaf bir tören tertip edip çember oluşturur, bağdaş kurarak diz dize oturduktan sonra bitkinliğin sınırına dayansalar bile umudunu kaybetmeyen yaşlı hacı adaylarını, onların Beklenti denen uzun ve mübarek çilelerini dinlerdi. Her cümle, güçlü bir megafondan gelen yüreklendirici bir sözle noktalanır ve gergin haldeki on bin gırtlakta heyecanla yankılanırdı: "Yölah adildir", "Yölah sabırlıdır", "Yölah yücedir", "Abi senin yanında", "Abi seninle" gibi. Ardından dirsek dirseğe bir yakarış başlardı, avaz avaz tekdüze biçimde ilahi söylenir, bizzat Abi tarafından yazılmış kasideler okunur ve herkes yorgunluktan bitap düşene dek böyle devam ederdi. Ve sonra törenin en önemli kısmı gelip çatar, yağlı buzağılar ve sürü sürü kuzular kesilirdi. Bunun için civardaki en maharetli kasaplar çağrılırdı çünkü hayvanlar kurban edilirdi, bunun zorlukları vardı. Onları kesmek öldürmek değil, bilakis yüceltmek demekti. Sonra da bütün etleri kavurmak icap ederdi. Kıvılcımlar uzaklardan görülür, hava yirmi *chabir* çaplı alan içerisindeki herkesin hoşuna giden yağ ve kızarmış etin güzel kokusuyla dolardı. Bir nevi cümbüştü bu, bitmek bilmez ve kaba saba. Yayılan güzel koku koşuşturup duran hararetli dilenci kümelerini kendine çekerdi. Bu tipler pişen etten damlayan yağa ve etin bolluğuna karşı koyamazlar ve sofulukla uzaktan yakından ilgisi olmayan davranışlara, acayip bir sarhoşluğa kapılırlardı. Ama açgözlülükleri hoş görülürdü, onca kurban eti ne olacaktı ki? Atmak kutsala hürmetsizlik sayılırdı.

Hac tutkusu için sonu gelmez kampanyalar, reklamlar, fuarlar, yarışmalar hazırlanır, kudretli Hac ve Özveri Bakanlığı tarafından çeşitli manipülatif etkinlikler düzenlenirdi. Bütün bu Propaganda'yı, Abi'nin çok sevdiği, hayli eski ve mübarek bir aile olan *Moussim*ler yürütüyor, kutsal görevlerine yaraşır bir dürüstlükle çalışıyorlardı. Ticari şiarları, çocukların bile bildiği "Ne çok az ne de yetersiz" idi. Hac yolculuğuna ilişkin başka birçok uzmanlık alanı vardı, soylu aileler bu konuda en iyisini sunmak için çabalayıp duruyordu. Abistan'daki biricik ekonomi dindi.

Bu kampanyalar yıl boyunca sürüyordu. *Siam* zamanı yani hacıların uzaklardan, yalnızca kendilerine ayak basma izni verilen mekânların (kutsal yerler, ibadethaneler, türbeler, anıtlar ve inanç sahiplerinin Düşman'a karşı muazzam bir zafer kazandığının göstergesi olan şehitliklerin) binlercesinden birinden dönüşleriyle kesişen kutsal Perhiz haftası boyunca işler iyice tavan yapardı. İşleri zora sokan bir kesişme durumun şöyle gelişmesine neden olmuştu: Ziyaret edilecek yerlerin dünyanın bir ucunda, yollardan ve meskûn mahallerden uzakta olması hac yolcuğunu yıllar süren, uzun ve çekilmez bir şeye dönüştürmüştü. Yaşlı ve hastaların dönüşünü daha da imkânsız kılan gelenek göreneklerin öngördüğü şekilde, insanlar zahmetli ve ıssız yollardan yaya olarak geçerek kısım kısım ülkeyi dolaşıyorlardı. Gerçi hacı adaylarının dileği de buydu, ilahi yolda can vermek. İnsanın hayatı boyunca mükemmeliyete erişmesi yeterince iyi değilmiş gibi, bu mükemmeliyet seçilmiş kişiye o kadar ağır görevler yüklüyordu ki onun da özveriyle geçen senelerin getirisini bir çırpıda kaybederek buna ihanet etmekten başka bir seçeneği kalmıyordu. Peki, o zaman küçük bir ermiş, hükümdar gibi davranmadıkça bu kadar kusurlu bir dünyada, mükemmeliyetin keyfini nasıl çıkarabilirdi?

Kimse, en aklıselim inanan bile, bu vahim hac yolculuklarının aslında şehirlerde yaşayan sürü sürü insanı temizlemenin ve görevlerini icra ederlerken onlara güzel bir ölüm sunmanın en etkili yolu olabileceğini düşünmüyordu. Üstelik Kutsal

Savaş'ın da aynı amacı taşıdığını, işe yaramaz ve sefilleri, yüce ve kullanışlı şehitlere dönüştürdüğünü bir kişi olsun aklına getirmiyordu.

Yücelerin yücesi Abi'nin doğumuna tanıklık etmiş olan yer, çok farklı taşlardan müteşekkil küçük bir evdi. Bu küçük baraka ne kadar acınacak halde olsa da olağanüstü mucizeler burada vuku bulmuştu. Evinde, bu kutsal meskenin bir reprodüksiyonunu bulundurmayan tek bir Abistanlı yoktu: kartonpiyer, ahşap, yeşim taşı ya da altından, hepsi de Abi'ye olan sevgilerini ifade ediyordu. Her ne kadar dile getirilmese de insanlar fark etmemiş olsa da söz konusu evin yeri her on bir yılda bir değiştiriliyordu. Bu kutsal anıtın rotası, Adil Kardeşlik'in gizli düzenlemesi doğrultusunda, Abistan'ın altmış vilayeti arasında hakkaniyet gözetilerek belirleniyordu. Bundan daha fazlası bilinmese de Aygıt'ın en gizli programlarından biri çok uzun zamandan beri karşılama alanı hazırlıyor ve kıyıdakileri sonraki yıllarda icra edecekleri tarihi tanıklık görevine hazırlıyordu ve bu görev icabı hacılara evrende eşi benzeri olmayan bir kulübenin yakınlarında yaşamanın ne olduğunu öğretmek zorundaydılar. Günah çıkaranlar da buna karşılıksız kalmıyor, onlara tezahüratlar, gözyaşları ve minik hediyeler sunuyordu. Tam bir birliktelik söz konusuydu. Tarih, olayları anlatacak tanıklar olmadan var olamaz, biri hikâyeyi anlatmaya başlamalı ki diğerleri sonunu getirebilsin.

Kısıtlamalar ve yasaklamalarla dolu sistem, propaganda, vaazlar, zorunlu ibadetler, art arda gerçekleştirilen törenler, değerlendirme ve ödüllendirmelerde önemli rol oynayan kişisel girişimler, bütün bunlar tek harfini bile bilmedikleri bir gayenin etrafında durmaksızın koşuşturan Abistanlılarda özel bir halet-i ruhiye yaratmak için bir araya getirilmişti.

Uzun yolculuklarından kutsal haleleriyle henüz dönmüş hacıları karşılamak, onları kutlamak ve tıka basa doyurmak, onlardan hatıra olarak herhangi bir şey, bir obje, bir saç tutamı almak için hem bir fırsat hem de bir vesileydi; halk ve hacı adayları bunu hayatta kaçırmazdı. Böylesi hazinelere antikacılarda paha biçilemezdi. Üstelik insanlar, bu aziz hacılardan

harika şeyler öğreniyorlardı; ne de olsa onların gözleri dünyayı görmüş, en kutsal yerlere erişmişti.

Dini törenler ve rutinlerden örülü dantelada Beklenti, adayların giderek artan bir mutlulukla sebat ettiği bir sınavdı. Sabır imanın diğer adı, izlenecek yol ve amaçtı. İnsana iman bahşeden itaat ve biatle birlikte öğrenilmesi gereken ilk şey sabırdı. Ayrıca tüm bu zaman boyunca, her an, her gün ve her akşam, insanların ve Tanrı'nın bakışları altında, kıymetlilerin içinde kıymetli kalmak gerekiyordu. Hiçbir aday, kutsal yolculuğa gideceklerin şerefli listesinden çıkarılmanın utancına katlanamazdı. Ama bu yalnızca Aygıt'ın canlı tutmayı sevdiği saçma bir dedikoduydu çünkü bugüne dek kimse çıkarılmamış ve kimse utançtan ölmemişti. İnançlı halkın, ikiyüzlüleri aralarında barındırmayacağını herkes biliyordu çünkü Aygıt'ın ihtiyatından şüphe edilmez ve saçma düşünceler yayanların insanları yanılgıya düşürmelerine imkân vermeden yok edildiği söylenirdi. Aygıt kimi zaman manipülasyonda fazla ileri gider, tuhaf şeylere girişir hatta kendine düzmece düşmanlar yaratıp ardından bütün imkânlarını bunların izini sürmeye harcar ve nihayetinde kendi dostlarını yok ederdi.

Ati bu uzun yol maceralarına çok meraklıydı, öncelikle anlatanları ürkütmemek ve nöbetçilerin dikkatini çekmemek için gelişigüzel dinliyor ama sonra coşkuyla kendinden geçiyor, hacıları açgözlüce sorgulayıp bir çocuk gibi ısrar ederek onları "neden", "nasıl" yağmuruna tutuyordu. Bununla da tatmin olmuyor, ardından ani öfke ve endişe nöbetlerine kapılıyordu. Bir yerlerde, ülke boyunca bu kuruntuları yaymakla koşullandırılan ve gözetlenen bu zavallı gezginlerin anlattıklarının ötesini görmeyi engelleyen bir duvar olmalıydı. Ati böyle düşündüğü için pişmanlık duyuyordu fakat bu deli saçmalarını insanların diline, uzaktan zihin kontrolü sağlayabilen Aygıt'ın dolamış olduğundan şüphe duymuyordu. İnsanı inancına, umut ve mucizeden daha iyi ne bağlayabilir ki? İnanan korkar, korkan da körü körüne inanır. Ama bu Ati'nin daha sonra, sancılar içindeyken aklına gelecek bir düşünceydi: Bu onun için inancı

deliliğe ve hakikati korkuya bağlayan zincirleri kırmak, kendini yok oluştan kurtarmak anlamına geliyordu.

Karanlık ve kargaşa içindeki kalabalık, büyük odalarda tuhaf ve kaçınılmaz acılar onu kıskıvrak yakalıyor, gecenin içindeki tehlikeyi sezen ahırdaki atlar gibi titriyordu. Hastane ölüm yuvasına benziyordu. Panik duygusu tan ağarana dek Ati'yi takip ediyor ve gün ışığı gecenin gölgelerini kovana, tencere ve tartışma seslerinin patırtısıyla sabah servisi başlayana kadar da yakasını bırakmıyordu. Dağlar onu korkutuyordu; o şehir adamıydı, izdihamın yarattığı bunaltıcı havasızlığın içinde doğmuştu. Buradaysa, sefil yatağının içinde terleyip güçlükle nefes alırken dağların sertliği ve devasalığıyla sıkışmış, kükürtlü sızıntısıyla ezilmiş halde, onların merhametine kalmış hissediyordu.

Yine de onu iyileştiren dağlar oldu. Sanatoryuma geldiğinde durumu vahimdi, tüberlükoz kanını kurutmuştu, öksürürken ciğerlerinden pıhtılı kan geliyordu, kuru öksürük ve ateş onu çıldırtmıştı. Bir sene içinde kendini bir miktar toparladı. Taze, serin hava, parlak bir ateş gibiydi, ciğerlerini yiyip bitiren küçük kurtları insafsızca kömüre dönüştürüyordu. Hastalar tüm bu musibetin mürted *Balis*'ten geldiğini ve ilahi iradenin nihayetinde işleri yoluna koyacağını bilseler de vaziyetlerini böyle ifade ediyorlardı. Kaba saba dağ adamlarından oluşan hemşireler başka bir ihtimal düşünmüyorlardı, günün belli saatlerinde birtakım haplar ve kusturucu karışımlar dağıtıyorlar, haklarında kışkırtıcı dedikodular dolaşan yeni kimseler geldiğinde muskaları yenilemeyi unutmuyorlardı. Ayda bir defa, rüzgâr hızıyla geçip giden, parmaklarını şıklatmaktan başka kimseye tek bir söz söylemeyen doktora gelince, kimse ona bakmaya cesaret bile edemiyordu. Halktan biri değildi, Aygıt'a aitti. O geçerken özürlerden oluşan büyük bir mırıltı duyuluyor ve insanlar bulabildiği ilk deliğe girip saklanıyordu. Sanatoryumun direktörü, elindeki değneği havada savurarak doktor için yolu açıyordu. Ati Aygıt hakkında hiçbir şey bilmiyordu, tek bildiği Abi ve Adil Kardeşlik için çalıştıkları ve her şeyden güçlü olduklarıydı. Abi'nin devasa portresi ülkenin bir ucundan

diğer ucuna, bütün duvarlardaydı. Ah o portre... Onun ülkenin kimliği olduğunu söylemek yanlış olmaz fakat aslında gölge oyunundan başka bir şey değildi bu. Negatif görüntü bir yüz ve kurşun gibi delip geçen bir bakışla çerçevelenmiş elmas gibi sivri uçlu, büyülü göz. Abi'nin bir erkek, dünyanın en alçakgönüllü erkeği olduğunu herkes biliyordu ama o diğer erkekler gibi değildi çünkü Yölah'ın Elçisiydi, inananların babası, dünyanın yüce lideriydi. Aynı zamanda Tanrı'nın inayeti ve insanoğlunun sevgisiyle ölümsüzdü; onu gören olmamıştı çünkü ışığı göreni kör ederdi. Evet, o kesinlikle çok kıymetliydi, onu halkın gözleri önüne sunmak söz konusu bile olamazdı. Sarayının çevresinde, yasaklı şehrin kalbinde, Qodsabad'ın merkezinde, iyi silahlanmış yüzlerce adam yığılmış, Aygıt'ın izni olmadan bir sineğin dahi geçemeyeceği hava geçirmez bariyerler sıralanmıştı. Çam yarması muhafızlar doğar doğmaz seçiliyor, Aygıt tarafından özenle yetiştiriliyor ve yalnızca ona itaat ediyorlardı. Kimse onların dikkatini dağıtıp işinden alıkoyamaz, hiçbir sevecen yaklaşım gaddarlıklarını dizginleyemezdi. Gerçekten insan olup olmadıklarını kimse bilmiyordu. Beyinleri doğum sırasında alınıyordu, bu durum onların korkutucu dik başlılıklarını ve tekinsiz bakışlarını açıklıyordu. Anlamadığı şeylere münasip bir isim bulma fırsatını hiçbir zaman kaçırmayan halk, bu muhafızlara Abi'nin Mecnunları demeye başladı. Onların, Abi'ye efsanevi bir ahitle bağlı, çok eski bir kabileden, güneydeki uzak bir taşradan geldikleri söyleniyordu. İnsanlar söz konusu kabileye de durumu gayet iyi anlatan bir isim vermişlerdi: Abi-lej, yani Abi lejyonu.

Güvenlik önlemleri öyle aşırıydı ki bazı kimseler orada aslında hiçbir şey olmadığını, bu robotik muhafızların boş bir evi, sadece bir fikri, bir varsayımı koruduğunu düşünüyordu. Anlaşılmaz ve esrarengiz olanla biraz olsun eğlenmenin yoluydu bu; cehaletin bu seviyesinde herkes duruma bir parça kendi budalalığını katardı fakat hepsi de Abi'nin aynı anda her yerde, şu veya bu şehirde, hava geçirmez bir şekilde korunan, insanlara ışık ve yaşam saçtığı o sarayda olabileceğini bilirdi. O, aynı anda her yerde bulunabilme gücüne sahipti, onun için merkez

her yerdi ve bu nedenle coşkulu kalabalıklar her gün kafileler halinde, en içten bağlılıklarıyla pahalı hediyelerini sunmak ve karşılığında öldükten sonra cennete gitmeyi istemek için onun altmış sarayının etrafına akın ediyordu.

Onu bu şekilde, tek bir gözle betimlemek tartışmalara yol açtı ve üzerine teoriler geliştirildi: Kimilerine göre Abi doğuştan tek gözlüydü, kimilerine göreyse buna çocukluğu süresince çekmiş olduğu acılar neden olmuştu. Başkalarıysa aslında alnının ortasında da bir gözü bulunduğunu ve bunun elçilik yazgısının emaresi olduğunu ileri sürüyordu. Fakat ne olursun, o imajın sembolik olduğu ve bir tini, ruhu, gizi işaret ettiği konusunda herkes hemfikirdi. Abi'nin portresinden yılda yüz milyonlarca kopya dağıtılıyordu. Sanat, ona tuhaf titreşimler yayan ultra kuvvetli bir manyetizma bahşetmiş olmasaydı, porte insanda hazımsızlık kaynaklı deliliğe sebep olabilirdi; bu titreşimler tıpkı çiftleşme döneminde balinaların büyüleyici şarkılarının okyanusu doldurduğu gibi boşluğu dolduruyordu. Tesadüfen oradan geçen kimse ilk bakışta etkileniyor hemen ardından mutlu oluyor ve esirgenmiş, sevilmiş, yükselmiş aynı zamanda Abi'nin haşmeti ve ürkütücü gazabıyla ezilmiş hissediyordu. Mühim idari binaların ön cephelerine giydirilen iyi aydınlatılmış, dev portrelerin önünde izdiham oluşuyordu. Dünya üzerindeki hiçbir sanatçı böyle bir güzellik meydana getiremezdi, bu portre Yölah'tan ilham alan Abi'nin eseriydi. Bu çok erken yaşta öğrenilen bir hakikatti.

Günün birinde biri, Abi'nin portresinin köşesine bir şey karaladı. Bilinmeyen bir sözcüktü bu, eski bir dilde çiziktirilmişti, Birinci Kutsal Savaş öncesine ait antik bir grafi. Bunu gören insanlar meraklanmakla kalmamıştı, büyük bir olay bekliyorlardı. Daha sonra, söz konusu sözcüğün Aygıt'ın şifre çözme birimi tarafından çevrildiğine dair dedikodular dolaşmaya başladı. Gizemli sözcük *Abice* şu anlama geliyordu: "Bigaye sizi izliyor!" Bu hiçbir şey ifade etmiyordu ama ismin hoşa giden bir tınısı vardı bu nedenle insanlar onu hemen benimsendi ve Abi, Bigaye'yi şefkatle vaftiz etti. Sevgili Bigaye, adil Bigaye, görülmeyeni gören Bigaye, artık her yerde Bigaye'den bahsedi-

liyordu ta ki Adil Kardeşlik bir kararnameyle bu barbar sözcüğün kullanımını ölüm cezasıyla yasaklayana dek. Kısa bir süre sonra, CH yani *Cepheden Haberler* 66710 numaralı bildirisinde, iğrenç bir ressam bozuntusunun yakalandığını ve bütün ailesi, arkadaşlarıyla birlikte derhal infaz edildiğini, isimlerinin sülalelerinin birinci kuşağına kadar tüm kayıtlardan çıkarıldığını zaferle duyurdu. Ülkeye bir sessizlik çöktü fakat insanların çoğu içten içe merak ediyordu: Yasaklanan sözcük söz konusu bildiride neden *Big Eye* olarak yazılmıştı? Hatayı kim yapmıştı? CH yazmanı mı yoksa direktör Yüce Suc mu? Başka kim olabilirdi? Abi'den aşağı kalır yanı olmayan, Adil Kardeşlik'in lideri, Yüce Kumandan Duc yapmış olamazdı: *Abice*'yi icat eden oydu, istese bile hata yapamazdı, asla.

Ati'nin yüzüne renk gelmiş, birkaç kilo almıştı. Hâlâ yoğun balgamı vardı, güç nefes alıyordu; sık sık inliyor ve çok fazla öksürüyordu ama artık kan tükürmüyordu. Bundan sonrası için dağ havasının yapabileceği bir şey yoktu; hayat zordu, ülkede kıtlık vardı, deyim yerindeyse günler mevcut sıkıntılara eklenen başka sıkıntılarla geçiyordu. Hayata başlar başlamaz insanın beli bükülüyordu ve bu normaldi. Dağların tepelerinde ve şehirden uzakta olmaları fark etmiyordu, çöküş son derece hızlıydı. Sanatoryum çoğu kişi –yaşlılar, çocuklar, çok zayıflar– için teskin edici bir sondu. Yoksullar böyleydi, her şeyi daima oluruna bırakırlar ancak hayat onları temelli geride bırakacak olduğunda çözüm ararlardı. Geniş, kirden su geçirmez hale gelmiş, yüz yerinden yamalanmış, yün *burni*'lerine sıkıca sarınma biçimlerinde cenaze törenine yakışır, gösterişli bir hava vardı. Yazgı tarafından uygunsuz biçimde yakalanmaktan ve ölümle çırılçıplak buluşmak zorunda kalıp utanmaktan korkarcasına *burni*'leri gece gündüz üstlerindeydi, böylece ölümü korkmadan beklerler, onu hakiki bir yakınlıkla hatta tabiri caizse yağcılıkla karşılarlardı. Ölüm tereddüt etmez, köşe bucak demeden darbesini indirir ve yoluna devam ederdi. Ölüme yakaranlar onun iştahını açardı, o da lokmalarını çifter çifter yutardı. Yoksulların gidişleri fark edilmez, arkalarından kimse yas tutmazdı. Sürüsüne bereket hasta vardı, gi-

denlerden fazlası geliyordu, bu kadar insanın nereye yerleştirileceğini kimse bilmiyordu. Boş yataklar uzun süre böyle kalmıyordu, rüzgârlı koridorlardaki ot şiltelerin üzerinde uyuyan hastalar bu konuyu aralarında sertçe tartışıyorlardı. Daha önceden kararlaştırılan düzenlemeler meselenin barışçıl bir şekilde çözülmesine her zaman yetmiyordu.

Sorun yalnızca yokluk değildi, bölgenin koşulları güçtü ve bu durum insanlara geri kalan her şeyi unutturuyordu. Gıda, ilaç, sanatoryumun idaresi için zorunlu malzemeler şehirden kamyonlar gönderiliyordu (devasa, biçimsiz, dört yanı dövmeli, bir dağ kadar yaşlı, oksijenin kocaman pistonlarına yetmediği o ilk dağ eteklerine kadar hiçbir şeyden korkmayan araçlardı bunlar), sonra bu malzemeleradamların ve onlar kadar cesur ve dayanıklı katırların sırtına yükleniyordu; bu hayvanlar fevkalade kabiliyetli tırmanıcılardı ancak çok yavaştılar. Varış süreleri havanın kaprisi, patika ve yamaçların durumu, kendi keyifleri, kabileler arası didişmeler (ki bunlar seçilen güzergâh üzerindeki her şeyi derhal durdurmak için birebirdi) yüzünden değişiklik gösteriyordu.

Dünyanın bir ucundaki bu dağlarda atılan her adım hayata meydan okumaktı ve sanatoryum ölüme giden bu çıkmaz yolun en ücra köşesindeydi. Önceleri bazıları kendilerine, diğer hastalıklardan daha bulaşıcı olmayan veremlilerin niçin dağın ta tepesine, soğuğun ve ıssızlığın içine gitmek zorunda olduklarını sorabilmişti. Cüzamlılar ülkenin dört bir yanında gönüllerince dolaşıyordu, hâlâ hummalı diye anılan vebalılar içinde durum aynıydı. Evet, vebanın arttığı yerler ve mevsimler vardı. Gelgelelim veremlilerle konuştuğu ya da onlarla göz göze geldiği için kimse ölmemişti. Bulaşıcı hastalığın kaynağı hiçbir zaman tam olarak anlaşılamadı: İnsanlar başkaları hasta olduğundan değil kendileri hasta olduğundan ölüyordu. Nihayetinde işler böyle yürüyordu; her dönemin kendine özgü korkuları vardı ve şu an halk arasında yayılan dehşetin sembolü veremdi. Sonra vaziyet değişti; başka dertler çıktı, bereketli diyarları kırdı geçirdi, mezarları doldurdu ve sonra onlar da yok olup gitti ama sanatoryum hep orada kaldı; evlerinde, diğer hastala-

rın arasında ölmelerine izin vermek yerine buraya gönderilen veremliler ve bronşitlilerle birlikte kendi sonsuzluğunun içinde heybetlice yükseliyordu. Buraya gönderilmeselerdi, hiç olmazsa ailelerinin ve dostlarının yanında normal bir şekilde ölebilirlerdi fakat bunun yerine, soğuktan, açlıktan ve zulümden yılmış halde, utanç içinde can verdikleri, dünyanın bir ucundaki yere tıkılmışlardı.

Karavanların insanlar, hayvanlar ve taşıdıkları malzemelerle birlikte kaybolduğu olmuştu. Bazen onları korumakla görevli askerler de kaybolabiliyordu, bazen de birkaç gün süren aramalardan sonra bir dağ geçidinin dibinde boğazları kesilmiş ve yırtıcı hayvanlar tarafından yenmiş halde ağır yaralı olarak bulunurlardı. Tüfeklerine ne olduğu muammaydı. Kimse yüksek sesle dile getirmese de bazıları karavanın yasaklı yola sapıp sınırı geçtiğini düşünüyordu. Yaşlıların fikirleri bu yöndeydi, bakışları manidardı. *Kim konuştu?* Bu soruyla beraber atmosfer aniden ağırlaşıyor, gençler aniden kulaklarını dikerken yaşlılar haddinden fazla konuşmuş gibi özür dilercesine öksürerek dağılıyordu. Düşünceleri kafalarının içinde birbiriyle savaştığından sesleri uzaktan duyulabilirdi.

Yasaklı yol! ... sınır! ... Ne sınırı, ne yasaklı yolu? Bütün dünya tamamen bizim değil miydi? Yüce Yölah ve Abi'nin izniyle nereye gidersek gidelim evimizde sayılmıyor muyduk? Niçin sınırlara ihtiyacımız olsun ki? Bir şey anlayan var mı?

Haber sanatoryuma sersemlik ve umutsuzlukla düşüyordu. Erkekler geldikleri yerin geleneklerine göre kendilerini kamçılıyor yahut kafalarını duvara vuruyor ya da göğüslerini yırtarak avazları çıktığı kadar feryat ediyorlardı: Bu sapkınca bir eylemdi ve inananların mahvına yol açardı. Bu sözde sınırın ötesinde nasıl bir dünya olabilirdi? Orada azıcık ışık ya da Tanrı'nın yarattığı mahlûkların üzerinde duracağı bir parça toprak var mıydı? Hiçlik uğruna bu iman krallığından kaçmak hangi akla sığardı? Ancak Mürted yahut Putperestlik Birliği'nin propagandacıları yani *makouflar* böyle düşünceler salabilirdi: Onlar her şeyi yapabilirdi.

Durum aniden bir devlet meselesine dönüşüyor ve sonra unutulup gidiyordu. Kayıp sevkiyat adeta sihirli bir değnekle, yerini bol bol tatlıya, değerli ilaçlara, mucizevî muskalara bırakıyordu ve ortada bu konuya ilişkin hiçbir söylenti, tek bir yankı bile kalmıyor, dahası derhal hiçbir talihsizlik yaşanmamış gibi dirençli ve uyuşturucu bir atmosfer oluşuyordu. Değişiklikler, tutuklamalar ve kayıplar yaşanabilirdi fakat kimse bunları görmezdi, insanların dikkati başka yere çekilirdi, krallıktaki küller hiçbir zaman tamamen soğumaz ve törenler eksik olmazdı. İnsanlar CH'ler, *nadirler* (yani dünyanın dört bir köşesine yerleştirilmiş dijital gazeteler) ve yüzyıldan yüzyıla tıpkı geçmişteki yahut gelecekteki tüm gerçek ve hayali savaşların etkisiyle savaşların anası olarak sunulan destansı bir savaş alanında öldüklerini günde dokuz kez tekrarlayan *mockba* ağı sayesinde, katledilen muhafızların şehitlik mertebesine yükseleceğini öğrenirdi. Ne şehitler arasında bir hiyerarşi vardı ne de kutsal savaşların bir sonu; Ezeli Vaad'de müjdelendiği üzere, savaşlar ancak Yölah, Balis'i un ufak ettiğinde sona erecekti.

Hangi savaşlar, hangi muharebeler, hangi zaferler, kime karşı, nasıl, ne zaman, neden gibi sorular yoktu, kimse böyle şeyler sormuyor ve bir cevap da beklenmiyordu. "Kutsal Savaş, öğretinin can damarıdır fakat bu, teorilerin yalnızca bir tanesi! Spekülasyonlar bu kadar kolay gerçekleşseydi, o zaman insan hayatında ne inanca ne hayale ne de hakiki aşka yer kalırdı, dünya da ölüme mahkûm olurdu." İnsanlar ayaklarının altındaki yer yarıldığında, böyle düşünüyordu işte. Doğru, kişi inanılmaz olandan başka neye tutunabilirdi ki? İnanılır olan tek şey inanılmazdır.

Şüphe beraberinde kaygıyı getiriyor, sıkıntılar da hiç gecikmiyordu. Ati bu durumdaydı, uyku uyuyamaz olmuştu ve kelimelerle ifade edilemeyecek o dehşeti önceden seziyordu.

Ati geçen kışın tam ortasında sanatoryuma varır varmaz, karavanlardan biri muhafızlarıyla birlikte kaybolmuş, muhafızlar daha sonra bir dağ geçidinin dibindeki buzun içinde sıkışmış halde bulunmuştu. Onları şehre geri götürmek için

havanın biraz ılımasını beklerken, naaşlar morga yerleştirilmişti. Hastane çalkalanıyordu: Hemşireler kovaları ve süpürgeleriyle dört bir yana koşuşturuyor; hastalar başıboş cirit atarak ek binanın yanındaki avluya üşüşüyor, gözlerini kısıp on beş *sicca* aşağıdaki, Kutsal Savaş›ın bu sapa civarlarda hiddetlendiği günlerde kayaçlara kazınmış olan ve dolanarak kaleye kadar giden kısmen yıkık tünelin ucundaki morga doğru kıvrılarak inen karanlık dar rampaya bakıyorlardı. Kimse tünelin öteki ucu nerede bilmiyordu, rampa dağın derinliklerinde bir yerde kayboluyordu. Burası bir kaçış güzergâhı yahut ambar, bir zindan yahut yeraltı mezarlığı, belki de işgal halinde kadınlar ve çocuklar için bir sığınak yahut bugünlerde en olmadık yerlerde ortaya çıkıveren, yasaklı ibadetlerin yapıldığı yerlerden biriydi. Bu dar geçit tehlikeliydi; anlaşılmaz ve bir o kadar ürkütücü geçmiş zamanların gazabıyla doluydu. Bazı günler kuyunun dibinden kederli çağıltılar yükselirdi ve hava hızla buza keserdi.

Durum tek kelimeyle korkunçtu: Askerlerin, baş döndürücü düşüşleri esnasında aldıkları yaraların yanı sıra "vahşice doğrandığı söylenirdi. Ne kulakları kalırdı ne dilleri ne de burunları; genital organları ağızlarına tıkılmış, testisleri ezilmiş, gözleri çıkarılmış olurdu. Sarsıntı geçiren ihtiyarın biri "işkence" sözcüğünü kullanmıştı ama bunun ne anlama geldiğini bilmiyordu; ya unutmuştu ya da yaşanan dehşeti körükleyeceğinden söylemek istemiyordu. "Büyü... demok... karşı... Yölah bizi korusun" gibi bir şeyler mırıldanarak geri çekildi ve kayboldu. Bu olay Ati'de, isyan etmeye varacak sinsi bir süreç başlatacaktı. Neye karşı, kime karşı isyan edecekti tahayyül edemiyordu; devinimden yoksun bir dünyada bunu anlamanın yolu yoktu. Biri çıkıp kendisine, imparatorluğa yahut Tanrı'ya –ki bu kimsenin harcı değildi– isyan etse bile dondurulmuş bir dünyada nasıl hareket edecekti? Dünyadaki en kıymetli bilgi, düşünceye set çeken buğday tozunun önünde diz çöker. Dağlarda ölümle yüz yüze gelen, yasak yollara sapan ve sınırı aşanlar bunu biliyorlardı.

Fakat sınırı aşmak da neydi, nereye gitmek demekti?

Peki, bu üniformalı zavallıları beraberlerinde götürmek ya da dağda kolayca kaderlerine terk etmek varken, neden katletmişlerdi? Buna ne cevap verilebilirdi? Karşı tarafa kaçanlar tarafından kurtarılan askerler korkaklara, hainlere ve kâfirlere verilen cezanın aynısına çarptırılmak için evlerine gönderilmişler; Büyük Yakarış gününde sıraya dizilip ibret-i âlem olsun diye tüm şehirde gezdirildikten sonra, coşkulu tezahüratlar eşliğinde meydanda infaz edilmişlerdi. Bir devlet meselesinin kapanması için, öyle ya da böyle, tanıkların ortadan kaldırılması gerekir.

Ati'ye göre bu hastane zaman mefhumunun dışındaydı; burada şehrin gürültü patırtısında fark edilmeyecek korkunç şeyler öğreniyordu her gün; bunlar uzamı dolduruyor, durmaksızın soru yağmuruna tutulan, ezilen, aşağılanan zihinleri istila ediyordu. Bu durumun nedenlerinden biri de sanatoryumun yalıtımıydı. Yaşam, boşluğun içinde tuhaflaşıyor, hiçbir şey onu dizginleyemiyor, neye bel bağlayacağını yahut ne yöne gideceğini bilemiyordu. İnsanın hareket etmeksizin kendi içine dönmesi korkunçtur, uzun süre boyunca kendi başına ve kendi için yaşamaksa ölümcül. Öte yandan hastalık kesinlikleri yıkıma uğratır, ölüm kendisinden daha büyük olmaya çalışan hiçbir hakikate geçit vermez, hepsini hiçliğe dönüştürür. Bir sınır olduğu fikri altüst ediciydi. Bu durumda dünya bölünebilir miydi, birden fazla insanlık olabilir miydi? Ne zamandan beri? En baştan beri elbette, varolan bir şey en baştan beri oradadır, kendiliğinden oluşan bir jenerasyon yoktur. Tabii Tanrı istemedikçe –onun gücü her şeye yeter– fakat Tanrı insanlığı bölmeye mi uğraşır, adım adım çalışıp bunun için fırsat mı kollar?

Fakat sınır ne demekti, Tanrı aşkına, öteki tarafta ne vardı?

Gök meleklerle doluydu, cehennem zebani kaynıyordu, yeryüzüyse inançlılarla çevriliydi, o zaman bu sınır ne içindi? Kimi kimden, neyden ayırıyordu? Bir kürenin ne başlangıcı ne de sonu vardır. Sınırın ötesindeki bu görünmez dünya neye ben-

ziyordu? Orada yaşayanlara bilinç bahşedilmişse, onlar da bizim dünya üzerindeki varlığımızdan haberdar mıydı, bizim onların varlıklarından bihaber olduğumuzu biliyorlar mıydı? Yoksa korkunç ve akıl almaz bir söylenti, yok olup gitmiş bir çağın ihtimal dışı kalıntılarından ibaret miydi hepsi? Kutsal Savaş sırasında Düşman'a karşı kazanılan zafer çok da "tastamam, kesin, değiştirilemez" değildi. Aslında başarısızlık peşimizdeydi, biz zaferimizi kutlamaya devam ederken o da bizi tozuyla örtüyordu.

Öyleyse, biz neredeyiz? Besbelli korkunç bir vaziyette: Mağlup olduk, her şeyden mahrum bırakıldık ve sınırın yanlış, kötü tarafına itildik. Dünyamız kaybedenlerin, bozgun sonrası ıvır zıvırların dünyasına benziyor; hakikati allayıp pullamanın, bir ölüye makyaj yapıp onu insanların önünde gülünç duruma düşürmekten farkı yok. Peki, her şeye gücü yeten Yölah ve onun elçisi Abi, akıntıya kapılmış bir sal üzerindeki bizlerle ne yapıyor? Bizi kim kurtaracak, yardım hangi taraftan gelecek?

Sorular havayı ağırlaştırmıştı: Ati onlara bakmaya cesaret edemese de duyuyordu, acı çekiyordu.

Gözetleme ve "temizleme" sisteminin katılığına rağmen, şüphe ara sıra zihinlere hafifçe dokunuyor ve sonra diğerlerine sızıyordu. Bir kez başlamaya görsün, hayalgücü ne patikalar ve bilmeceler icat eder; tabii cüretkârlar dışında, onlar ihmalkârlıkları yüzünden çabucak fark edilirler. Yaşadıkları içsel gerginlik onları saran havayı elektriklendirir ki bu yeter de artar, V'lerin çok duyarlı antenleri vardır. Sırf kendi bilgimize dayanarak geleceğin bize ait olduğuna inanmak olağan bir yanılgıdır. Oysa mükemmel bir dünyada gelecek yoktur, sadece geçmiş ve onun gerçeküstü başlangıç hikâyesine eklemlenmiş efsaneler vardır. Burada evrim ya da bilimden söz edilemez, tek ve ebedi olan şey Hakikat'tir ve Tanrı sürekli onun yanı başında nöbet tutar. Bilgi, şüphe ve cehalet, hareket eden dünyaya, ölülerin ve aşağılık kimselerin dünyasına içkin bir yozlaşmadan kaynaklanır. Bu dünyalar arasında herhangi bir temas yoktur. Yasa böyledir: Kanat çırpma vakti

geldiğinde kafesin dışına çıkan kuş yok olmaya mahkûmdur, yeniden kafese dönmesi mümkün değildir çünkü artık uyumsuz ötüşüyle kafestekilere nifak tohumları ekecektir. Yine de insan gördüğü, sezdiği hatta yalnızca hayal ettiği şeyi daha sonra başka bir yerde yine görür, sezer, düşünür ve belki de bir başkası onu herkesin göreceği şekilde açığa çıkarır ve insanların içinde yuvalanmış ölü toprağını atmalarını sağlar.

Sıkıntı sorulara, öfke bunalıma, hayaller de hayal kırıklığına yol açıyordu; Ati yolunu kaybetmişti, emin olduğu tek şey buydu. Ülkenin tamamında, altmış vilayetinde yaprak bile kımıldamıyordu, görünür hiçbir şey yoktu; Adil Kardeşlik'in ortasında filizlenen görüş birliği, Abi'nin gözetimi ve Aygıt'ın cömert denetimi altında yaşam sessiz ve durgundu. Bu parlak başarının içinde hayat duruverir, ne de olsa artık hayal edeceği, yeniden deneyeceği, üstesinden geleceği bir şey kalmamıştır. Böylece zaman donar, niçin aksın ki, durağanlığın içinde mekânın ne önemi kalır? Abi mucizesini layıkıyla gerçekleştirmişti, minnet dolu insanlık artık yok olabilirdi.

"İmanımız dünyanın ruhu ve Abi de onun çarpan yüreğidir",
"Teslimiyet iman, iman ise hakikattir",
"Aygıt ve halk BİRDİR, Yölah ve Abi gibi",
"Biz Yölah'a aitiz, Abi'ye itaat ederiz",

Bunun gibi doksan dokuz kilit cümle çok küçük yaşlardan itibaren öğrenilir ve bir ömür zikredilirdi.

Çok uzun zaman önce, henüz sanatoryum inşa edilirken, kalenin anıtsal giriş kapısının kemerine kazınmış bir tarih vardı: *1984*. Tabii, bu bir tarih ise. Un ufak olmuş iki gizemli simgenin arasında, belki de kalenin açılışını ifade eden yıldı bu. Fakat tarihin altında yer alan ve yapının misyonunu doğrulayıp tanımlayan kısa metin, bilinmeyen bir dilde yazılmıştı. Bazı ihtiyar kaçıkların dediğine göre –ki bunu der demez yok olmuşlardı– işler gayet yolunda gitmişti. Kimse onların neyden bahsettiğini anlamamıştı, zaten herhangi bir şeyi açıklamayı başarabildiklerini hatırlayan da yoktu. Dünya dün ve bugün,

geleneklere uygun ve şahane bir biçimde dönmeye devam etti, tıpkı yarın ve yarından sonra döneceği gibi. Kimi zaman, haftalar ve seneler boyunca, yaşam yalnızca yokluktan ibaretti; şehirlerin ve buralarda yaşayanların üzerinde gezen mutsuzluğun önüne hiçbir şey geçemiyordu, normal ve doğru olan tek şey buydu, durmaksızın inancını dile getirmek ve ölümle alay etmeyi öğrenmek herkesin vazifesiydi. Topluca yapılan ibadetler günü, saatleri ve geri kalan her şeyi düzenliyor, sürüyü keyifli bir uyuşukluğun içine yerleştiriyordu. Sanatoryumun stratejik köşelerine yerleştirilmiş susmak bilmeyen hoparlörlerden günde dokuz kez ilahiler duyulur, bu ilahilerin sonu gelmez yatıştırıcı melodileri insan iradesini yok etmek için bölmelerden duvarlara, koridorlardan odalara yankılanırdı. Arka plandaki gürültü hastanenin kendisinden bir parça olmuştu, elektrikler gittiğinde yahut köhnemiş ses tertibatı bozulduğunda ses bir an için kesilse bile kimse bu kesintiyi fark etmezdi, duvarların içindeki bir şey ya da hastane sakinlerinin bilinçaltı nöbeti devralır ve ancak gerçeğin ta kendisine ait olabilecek bir gerçeklikle ilahiye devam ederdi. Dua edenlerin boş bakışlarında teslimiyetin yumuşak ve hareketli ışığı parıldar, bu ışık onları asla terk etmezdi. *Abice, Gkabul* anlamına gelen teslimiyet hem Abistan'ın kutsal dinine verilen isim hem de Abi'nin ilahi öğretilerini kaydettiği kutsal kitabın adıydı.

Ati otuz iki mi yoksa otuz beş yaşında mıydı tam olarak bilmiyordu, şimdiden yaşlı bir adamdı. Gençliğinin ve genlerinin cazibesini az da olsa muhafaza ediyordu: Uzun inceydi, tepelerden esen sert rüzgârlarla esmerleşmiş parlak teni, gözlerinin keskin altın yeşili rengini belirginleştiriyor, doğal kayıtsızlığı hareketlerine kedi ırkına özgü bir duyusallık katıyordu. Ayağa kalktığında ve çürük dişlerini saklayarak gülümsediğinde yakışıklı bile sayılabilirdi. Bir zamanlar şüphesiz yakışıklıydı da; bu durumun onu mutsuz ettiğini hatırlıyordu çünkü fiziksel güzellik Mürted tarafından takdir edilen bir kusurdu, alay ve saldırıların hedefiydi. Kadınlar, kalın peçelerinin ve *burniqabların* ardına saklanıp kendilerini sarıp sarmaladıklarından ve yaşadıkları çevrede iyi muhafaza edildiklerinden çok

fazla cefa çekmiyorlardı ama zarafetten bir parça nasibini alan erkekler için çile daimiydi.

Bakımsız bir sakal insanı çirkinleştiriyor, bayağı davranışlar yahut hırpani kılıklar da tiksindirici bir etki yaratıyordu ama zavallı Ati ve ataları tüysüz ve zarif davranışlıydı; bütün bunlara bir de delikanlılığın verdiği mahcubiyet ve kızarmış yanaklar eklenmişti. Ati çocukluğunu bir kâbus gibi hatırlardı. Bu konu hakkında düşünmeyi bırakmıştı, hissettiği utanç o dönemin önüne bir duvar örmüştü. Ne var ki hastaların ilkel içgüdülerini koyuverdiği sanatoryumda tüm o anılar yeniden su yüzüne çıkmıştı. Zavallı çocukların çırpınışlarını ve kaçmak için verdikleri mücadeleyi görmek Ati'ye acı veriyordu fakat taciz öyle şiddetliydi ki çocuklar en sonunda pes ediyordu, saldırganların acımasızlıklarına ve kurnazlıklarına karşı aynı anda koyamıyorlardı. Geceleri, onların yürek parçalayıcı iniltileri duyuluyordu.

Kötülüğün, nasıl olup da dünyanın mükemmeliyetiyle doğru orantılı arttığına asla akıl sır erdiremiyordu Ati. Yanlış bir değerlendirmeyle herhangi bir sonuç çıkarmaya da cesaret edemiyordu, erdem kargaşayla artan bir şey değildi ve sapkınlığın yalnızca Karanlıktan kalan bir şey olduğuna inanmak mümkün değildi. Abi dünyaya Aydınlığı getirmeden evvel, inançlı insanları imtihandan geçirmek ve tehdit altında tutmak için bir şey canlı kalmıştı. Ne kadar mucizevî olursa olsun değişim gerçekleşmek için zamana ihtiyaç duyar. İyi ve kötü, kazananın mutlak zaferine dek bir birlikte hareket eder. Birinin nerede başlayacağı, ötekinin nerede sona ereceği bilinmez. Ne de olsa iyilik ancak kötülüğün ikamesi olabilir; kötülük öyle kurnazdır ki güzelce giyinip kuşanmayı, ahenkle şakımayı iyi bilir, iradesizliğe ve kimi zaman ihanete varan uzlaştırıcılık iyiliğin doğasında vardır. *Gkabul*, 2. cilt, 30. bölüm, 618. ayette şöyle der: *"İnsana neyin İyi, neyin Kötü olduğunu bilme yetisi verilmedi, onun bilmesi gereken şey, Yölah ve Abi'nin insanın mutluluğu için çalıştığıdır."*

Ati kendini tanıyamıyordu; kendisini ele geçirip dikkatsizce davranan, günbegün daha da cüretkârlaşan diğer benliğin-

den korkuyordu. Bu benliğin onu sorulara sevk ettiğini ve kendisine anlaşılmaz cevaplar fısıldadığını duyabiliyordu... O da dinliyor, kulaklarını dikiyor, bir sonuca varabilmek için onu daha kesin cevaplar vermeye zorluyordu. Yüzleşmek çok yorucuydu. Zan altında kalır diye söylemeye cesaret edemese de insanların onun bir... inançsız olabileceğini düşünmelerinden ödü kopuyordu. O kahrolası sözcüğün ne anlama geldiğini bilmiyordu. Somutlaştırma korkusundan yahut sırf sağduyudan, bu sözcüğü telaffuz etmekten kaçınılıyordu; ne de olsa sağduyu, düşünmeksizin tekrar edilen bilindik şeyler üzerine kuruludur. İ...nanç...sız... Bu şüphesiz aldatıcı bir soyutlama, Abistan'da kimse kimseye asla ve asla inanmak zorunda değildi ve kimse kimsenin asla içten bağlılığını kazanma girişiminde bulunmazdı. Kusursuz inanç sahiplerinin davranışları insanlara dayatılmıştı, hepsi bu. Abi'nin tasavvur ettiği gibi, inançlıların robotik görünümü ne konuşmalarından ne davranışlarından ne de kıyafetlerinden ayrı tutulabilirdi; Abi'nin Adil Kardeşlik'e bağlı vekilleri beyin yıkamakla yükümlüydü. İnsan çocukluktan itibaren, ergenlik dönemi ufukta belirip de insanlık durumunun asıl gerçekliklerini açığa çıkarmadan evvel biçimlendirilmeye başlanırdı ve böylece kişi, başka türlü var olabilmeyi düşlemekten aciz, kusursuz bir inançlı olup çıkardı. *"Tanrı yücedir, kullarından katıksız itaat bekler, kibirlilerden ve düşünüp inceleyenlerden nefret eder."* (*Gkabul*, 2. Cilt, 30. bölüm, 619. ayet).

"İnanmamak" diğer sözcükten çok daha fazla tedirgin ediciydi. İnanmamak, doğası gereği mensubu olduğu inancı reddetmek demekti fakat sorun şu ki insan medet umacağı başka bir inanca dönmeden, kendisini belli bir inançtan azat edemez, bu durum bağımlılığı ilaçlarla tedavi etmeye benzer, o nedenle kişi ya başka bir inanç benimseyecek ya da gerekirse icat edecekti. Ama bu nasıl mümkün olacaktı? Zira Abi'nin ideal dünyasında böyle bir şey gerçekleştirmeye imkân verecek rekabet halinde hiçbir düşünce, asi bir fikrin kuyruğuna takılacağı, bir gelecek düşleyeceği, kabul edilmiş dogmalara karşı çıkan bir tarih yaratacağı hiçbir önerme yoktu. Bu kaçamak yolların hep-

si hesaplanıyor ve yok ediliyordu; her bir zihin kesin surette resmi dini kanunlara göre ayarlanmış, sistemli olarak düzenlenmişti. Yani, Tek Düşünce İmparatorluğu'nun hükmü altında inançsızlık mümkün değildi. Peki, Sistem böyle bir şeyin mümkün olmadığını bildiği ve durumun böyle kalması için her şeyi yaptığı halde neden inançsızlığı yasaklamıştı? Ati'nin zihninde ansızın bir şimşek çaktı, plan çok açıktı: Sistem insanların inanmasını istemiyordu! Gizli amaçları buydu çünkü insan bir fikre inanırsa, bir başkasına da örneğin onun tam aksine de inanabilirdi, ilk yanılgıya karşı savaşmak için onu bir savaş atına çevirebilirdi. Fakat insanların, onlara dayatılan fikre inanmalarını yasaklamak saçma, imkânsız ve tehlikeli olduğu için mesele inançsızlığın yasaklanmasına dönüşür; başka bir ifadeyle, Yüce Yaratıcı şöyle der: "İnanmaya çalışmayın, bununla sadece kendinizi başka bir düşünceye sapma riskine itersiniz, kendinize şüpheyi yasaklayın, hakikatimin eşsiz ve adil olduğunu bilin ve yineleyin, böylece bu sürekli zihninizde kalacaktır, unutmayın ki canınız ve malınız bana aittir."

Sonsuz kurnazlık bilgisiyle Sistem kısa süre içinde, kusursuz inançlıyı meydana getiren şeyin baskıcı doğasıyla şüpheye hatta isyana ve deliliğe götüren iman değil, ikiyüzlülük olduğunu farketmişti. Sistem gerçek dinin, tekelci bir anlayışla inşa edilmiş, her yerde ve her zaman hazır bekleyen bir korkuyla muhafaza edilen iyi düzenlenmiş bir yobazlıktan başka bir şey olmadığınıda anlamıştı. "Uygulamada önemli olan detaydır" ilkesinden hareketle, doğumdan ölüme, güneşin doğuşundan batışına, her şey kodlanmıştı, kusursuz inanç sahibinin yaşamı kesintisiz tekrarlanan jestler ve sözcükler dizisinden ibaretti; ona hayal veya tereddüt etmesi, düşünmesi, inanmaması ve hatta inanmasını sağlayacak bir alan tanınmazdı. Ati bir sonuca varmakta zorlanıyordu: İnanmak, aslında inanmak değil yanıltmaktı; inanmamak ise, düşünülenin aksine, inanmak ve dolayısıyla kendini yanıltmak ve nihayetinde kendi fikrini bir başkasının dogması içerisinde bulmaktı. Bu tek Düşünce sistemi içinde durum böyleydi... Peki, özgür dünyada da böyle miydi? Ati bu güçlük karşısında geri adım attı, özgür dünyayı

tanımıyordu, dogma ve özgürlük arasında nasıl bir bağ olduğunu, onun mu yoksa ötekinin mi daha güçlü olduğunu hayal edemiyordu.

İçinde bir şeyler kırılmıştı, ne olduğunu anlayamıyordu. Buna rağmen, aniden kendisine inanılmaz ölçüde çirkin ve iğrenç görünen bu dünyada, eskisi gibi yaşamak istemediğinin kesinlikle bilincindeydi; acı ve utançla filizlenen ve hatta kendisini öldürecek olan bu değişimi arzuluyordu. Bir zamanlar inançlı olan o adam ölüyordu, içinde başka bir hayat doğduğunu çok iyi biliyordu. Bu yeni hayat, şiddetli bir cezayla sona erecek olsa bile, ona yüce görünüyordu. Ayaklar altına alınıp lanetlenecek, ailesi de sürgün edilip mahvolacaktı çünkü –bu gün gibi açıktı– bu dünyadan kaçma şansı yoktu; Ati oraya aitti, ezelden ebediyete değin, kendisinden geriye ne bir toz zerresi ne bir anı kalana dek, bedenen ve ruhen daima oraya ait olacaktı. Onu sessizce inkâr dahi edemezdi, ona serzenişte bulunacak, kısacası karşı koyacak hiçbir şeyi yoktu; doğasına sadıktı. Kim ona meydan okuyabilir, herhangi bir anlaşmazlık çıkarabilirdi ve nasıl? Kimse *Gkabul*'a dokunamazdı, aksine, her şey onu güçlendirirdi. Onun varoluş biçimi buydu: dünyaya ve insanlığa karşı ihtişamlı biçimde kayıtsız ve ulu, tıpkı büyük hırslara sahip, çıldırmış destekçilerinin istediği gibi. Açıklama şuydu: *Gkabul*, Tanrı gibiydi. İyilik ve kötülük, yaşam ve ölüm, her şey onunla başlar ve onunla son bulurdu. Aslında hiçbir şey yoktu, Tanrı bile; yalnızca *Gkabul* vardı.

Hiç şüphe yok ki Aygıt yakında Ati'yi avlayacak ve ortadan kaldıracaktı, belki de uzun zamandır yahut ezelden beri tetikteydi, tıpkı kurbanı tehlikenin geçtiğini sansın diye uyur gibi yapan bir kedi gibi, saldırmak için doğru ânı bekliyordu. Ati, organdaki bir hücrecik, devasa kolonide bir küçük karıncaydı: Bedenin tek bir noktasındaki rahatsızlık tüm vücutta hissedilir. Ona işkence eden bu sıkıntı, derinlerde Sistem'i harekete geçirecek ve bir yerlerde, dürtüler aracılığıyla taşınan olağandışı sinyaller belirecek, damarlardaki titreşim yahut V'lerin zihinsel akışı, sinir sisteminde otomatik olarak birtakım şeyleri tetikleyen rahatsızlığın kaynağını tespit edecek ve yine hayli karmaşık

olan diğer mekanizmaları alarma geçirecek, sonsuz karmaşık mekanizmasıyla durumu analiz edip düzeltecek ve imha edilmesi gereken bir durum varsa gerekeni yapacaktı. Sonra her şeyin yeniden başlatılması ve unutulması için zararlı tüm hatıralar ve ardından meydana gelebilecek nostalji dalgalanmaları savuşturulacak ve her şey en ufak bilgi kırıntısına dek şifrelenecek ve tekrar tekrar çiğnenip ezilmesi için yanılmaz, ağır bir bellekte arşivlenecekti, böylelikle bu geviş getirme işleminden mutlak kurallarla tüm sistemi güçlendirecek ve geleceğin, geçmişin değişmez bir kopyası olmaktan öteye geçmesini önleyecek işe yarar dersler çıkacaktı.

Gkabul'un 1. cilt, 2. bölüm, 12. ayetinde şöyle yazıyordu:

"Vahiy yegâne ve evrenseldir, ne eklentiye ne de düzeltiye ihtiyaç duyar; imana, sevgiye ve eleştiriye de gereksinimi yoktur. O yalnızca Kabul ve İtaat bekler. Yölah mutlak güç sahibidir ve kibirlileri gazabıyla cezalandırır."

42. cilt, 36. bölüm, 351. ayette ise Yölah şöyle diyordu:

"Kibirliler benim gazabımı tadacak, parça parça edilip yakılacak ve külleri rüzgâra savrulacak, bu kimselerin gelmiş geçmiş tüm soyu aynı acıyı tadacak, ölüm bile onları benim intikamımdan koruyamayacak."

Zihin aslında bir mekanizma; her şeyi öğrenmeyi, kontrol etmeyi, çatışma ve terörü sürekli büyütmeyi dayatan olağanüstü karmaşık yapısı nedeniyle kör, soğuk bir makinedir. Yaşam ve makine arasında, insanın ancak ölünce eriştiği, makineninse bilince ulaşamadan sınırı aştığı yerde tüm gizemiyle özgürlük yer alır. Ati özgür değildi, asla da olmayacaktı fakat kuşandığı şüphe ve korku sayesinde kendini Abi'den daha gerçek, Adil Kardeşlik'ten ve onun dört yana yayılan Aygıt'ından daha büyük, tepkisiz ve abartılı sofu yığınından daha canlı hissetti. İçinde bulunduğu duruma ilişkin bir bilince ulaştı: Özgürlük, özgür olmadığımızı bilmek ve özgürleşmek için ölene dek savaşabi-

leceğimizi idrak etmekti. Yani gerçek zafer, savaş en başından kaybedilse bile yine de sonuna kadar mücadele etmek gibiydi. Bu aydınlanmanın neticesinde Ati, ecel kapısını çaldığında bu ölümün kendisine ait olacağını anladı, Aygıt'a değil; kendi iradesiyle içindeki isyanla gerçekleşecekti bu, Sistem'in yasalarından saptığı yahut onları yerine getirmediği için değil. Aygıt onu ortadan kaldırabilir, silebilir, alaşağı edip yeniden programlayabilir ve bu sayede ondan çılgınlığa varacak ölçüde itaatkâr bir sofu yaratabilirdi fakat ne kadar uğraşırsa uğraşsın hiç bilmediği, görmediği, sahip olmadığı şeyi yani özgürlüğü ondan asla alamazdı. Ati şunun farkındaydı: İnsan, ölümün yaşamın sonu olduğunu bildiği için –özü itibariyle anlaşılması güç olan bu şey onun inkârı ve sonu fakat aynı zamanda gerekçesidir– Sistem'in özgürlüğü engellemekten, insanları zincire vurup öldürmekten başka bir amacı yoktu, çıkarı gereği böyle yapsa da sefil varoluşunun içinden çekip çıkarabileceği tek zevk de buydu. Köle olduğunu bilen bir köle her zaman efendisinden daha özgür ve yücedir, efendisi dünyanın efendisi olsa bile.

Ati, kalbinde özgürlük hayaliyle ölecekti, istediği, ihtiyaç duyduğu şey buydu çünkü bundan daha fazlasına asla sahip olamayacağını ve böyle bir sistemde yaşamanın yaşamak değil, hiçbir şeye ya da hiç kimseye yararı olmaksızın, cansız bir nesne gibi ufalanarak ölmek olduğunu biliyordu.

Kalbi yerinden çıkacak gibi çarpıyordu. Tuhaf bir his: Korku onu ele geçirip karnını burdukça daha da güçleniyordu. Çok cesur hissediyordu. Kalbinin derinliklerinde bir şey filizleniyordu, hakiki bir cesaret tohumu, bir elmas. Ati çelişkiye düşmeksizin nasıl ifade edeceğini bilemediği bir şey keşfetti: Hayat, uğrunda ölmeye değer bir şeydi çünkü o olmayınca ölüden başka bir şey değildik. Ati ölmeden önce, bir şimşek çakması kadar olsa da, karanlıktan yükselen bu hayatı yaşamak istiyordu.

Pek de uzun olmayan bir süre önce Ati de Adil Kardeşlik'in kurallarına uymayanlara ölümü hak görenlerden biriydi. O da büyük suçlar için gösterişli infazlar isteyen tutucularla bir araya gelirdi çünkü halkın, oluk oluk kan döküldüğü, dehşetin bir volkan gibi püskürdüğü bu yoğun duygudaşlık anlarını hak et-

tiğini düşünürdü. Böylece inancı güçlenip yenilenirdi. Ati'yi etkileyen ne zulüm ne de aşağılık duygusuydu; o sadece insanların Yölah'a elinden gelenin en iyisini sunması gerektiğini düşünüyordu, tıpkı düşmana duyulan nefret ve aileye duyulan sevgi, kötülüğü ve deliliği cezalandırılması, iyilik ve bilgeliğin ödüllendirilmesinde olduğu gibi.

Tanrı yakıcıdır; onun uğruna yaşamak coşkunluktur.

Ancak zaman geçtikçe Ati bunların yalnızca sözcüklerden ibaret olduğuna inanmaya başlamıştı: doğumundan itibaren hafızasına kazınmış sözcükler, genlerine kazınan ve her nesille kusursuzlaşan gecikmiş, otomatik devinimler. Ati aniden, kendini koşullandıran derin gerçekliğe ilişkin bir aydınlanma yaşamıştı: bu durum hem onu hem etrafındakileri, kısıtlanmışlığından gurur duyan inatçı birer makineye, körlüğünden hoşnut birer sofuya, bir hiç, gereksiz bir amaç, basit bir zorunluluk uğruna yaşayan itaatkâr ve yaltakçı birer zombiye, bir parmak şıklatılmasıyla bütün insanlığı öldürebilecek aşağılık bir şeye dönüştürüyordu. Farkına vardığı şey onu aydınlatmış ve kendisine içten hükmeden, pek yapmak istemese de karşı koymaya çalıştığı sinsi tarafını açığa çıkarmıştı. Çelişki aşikâr ve mecburi, hatta onu koşullanmanın temeliydi! İnançlı insan her daim itaat etmekle isyan etmek arasında bir ilişki içinde kalmalıydı: İnsan özgürleşebilme ihtimalini görünce itaat çok daha keyiflidir fakat tam da bu sebepten ötürü başkaldırmak imkânsızdır, kaybedilecek çok şey vardır, hayat ve gökyüzü gibi; ama kazanacak hiçbir şey yoktur, ıssızlığın yahut mezarın içindeki özgürlük bir başka zindandır. Bu suç ortaklığı olmaksızın itaat, inanç sahibinin ne mutlak anlamsızlığına ilişkin bilincinin uyanmasına ne de cömertlik, her şeye kadir olmak ve sonsuz merhametine imkân verenbelirsiz bir durum teşkil ederdi. İtaat isyana yol açar; isyansa itaatin içinde çözünür: Bu ayrılmaz ikili bilincin var olabilmesi için gereklidir. Hayat böyledir: İyiyi ancak kötüyü bildiğimiz vakit tanıyabiliriz, hayat ve devinim ancak zıt güçlerin muhalefetine dayanan ilke sayesinde var olmaya devam eder. Herkeste tuhaf ve sapkın bir düşünme biçimi hâkimdi: Hayatı, iyiliği,

barışı, hakikati, kardeşliği, nezaketi, güven uyandırıcı sürekliliği düşünüp bunlara her türlü erdemi bahşediyor fakat onları ancak ölüm, yıkım, yalan, kurnazlık, tahakküm, sapıklık, gaddar ve insafsız bir saldırganlıkta arıyordu, hem de tutkuyla. Ve böylece çelişki karmaşanın içinde kaybolur, bir gerçekliğin iki biçimi olarak –etki ve tepki gibi– birlik ve denge sağlamak adına tek bir şeye dönüştüğü için iyi ve kötünün çatışması sona erer. Birini yok edince diğeri de yok olur. Abi'nin dünyasında iyi ve kötü çatışmaz, iç içe geçip kaybolur çünkü onları tanımak, isimlendirmek ve ikilik inşa etmek için ortada bir yaşam yoktur, onlar hem yaşam dışılığın hem ölü yaşamın, tek ve aynı gerçekliğin ürünüdür. İnançsa her şeyiyle oradadır; ahlaki bakış açısına göre, iyilik ve kötülük sorunsalı boş ve ikincil dereceden bir meseledir. İyi ve kötü istikrarın yapıtaşlarından başka bir şey değildir, kendi başına bir anlamı yoktur. Gerçek kutsal din, Kabul, *Gkabul*, sadece ve sadece şundan ibarettir: Yölah'tan başka ilah olmadığını ve Abi'nin onun elçisi olduğunu beyan etmek. Gerisiyasaların ve mahkemelerin işidir; onlar insanı, kendilerinden talep edilenleri yine kendilerinesunulanimkânlarla yerine getirecek ve hep bir ağızdan, "Yölah yücedir ve Abi onun Elçisidir!" diye bağıracak gayretli ve itaatkâr birer sofuya, yorulmak bilmez kitlelere dönüştürecektir.

İnsan güçten düştükçe kendini daha güçlü ve muhteşem görür. Ancak ölüm vakti geldiğinde, yaşamın ona hiçbir şey borçlu olmadığını çünkü onun da yaşama hiçbir şey vermediğini fark eder ve afallar.

Ne düşünürse düşünsün, hem savunucusu hem de kurbanı olduğu bir sistem tarafından kanı çekilip kurutulmuştur. Av ve avcı saçmalık ve deliliğin içinde etle tırnak gibidir. Kimse ona, iyi ve kötünün yaşam denklemi içinde ters çevrilmiş olduğunu ve nihayetinde daha az kötü olan şeyin iyinin yerini aldığını, yaşamın ona başka bir yol sunmadığını, insan toplumunun ancak kötülükle, daima daha büyük, ne içeriden ne de dışarıdan tehdit edilebilecek, hiç görülmemiş bir kötülükle yönetilebileceği gerçeğini söylemeyecektir. Ve böylece, kötülüğe karşı koyan

kötülük iyilik halini alırken, iyilik ise kötülüğü destekleyip doğrulamak için mükemmel bir çözüme dönüşür.

"İyi de Kötü de bendendir, siz onu ayırt edemezsiniz, sizlere doğruyu ve hakikati göstermek için ikisini yollayan benim. Talihsizler benim sözlerimi duyamaz. Ben sonsuz kudret sahibi Yölah'ım" yazıyordu Abi'nin Kitabı'nda. 5. cilt, 36. bölüm, 97. ayet.

Ati sıkıntısı hakkında birileriyle konuşmak istiyordu. Düşüncelerini kelimelere döküp anlatmak, kendisiyle alay edildiğini yahut eleştirildiğini ve belki de cesaretlendirildiğini duymak, doğru yoldan hayli sapıp gittiği bu noktada ona elzem göründü. Birkaç kez bir hasta, bir hemşire ve bir hacıyla sohbet etmeyi denedi fakat kendini tam zamanında durdurdu; onu delilik ve sapkınlıkla suçlayacaklardı. Tek kelimeyle dünya başına yıkılabilir. V'ler üşüşüyordu, kötü düşünceler onlar için yaşam suyu gibiydi. Ati insanların ihbarcılık hususundaki hünerlerini biliyordu; kendi de bir zamanlar öyleydi, iş yerinde ve mahallede, komşuları ve en yakın dostlarına karşı büyük bir şevkle muhbirlik yapmıştı. Böylelikle takdir görmüş, Ödül Günleri'nde alkışlanmış ve GİS'in yani Gönüllü İnfazcı Sofular'ın meşhur, onurlu gazetesi *Kahraman*'da ondan bahsedilmişti.

Günler, aylar geçtikçe, Ati bildiği kavramlara bile yabancılaşmış, tüm bu kavramlar onda başka tınılar yapmaya başlamıştı. Düşünceleri tek yönlü, dar patikada tutmaya yarayan polis sisteminin ve toplum boyunduruğunun dışında, her şey parçalanıyordu: İyi ve kötünün, doğru ve yanlışın sınırları, en azından var olduğu sanılan sınırları kalkmıştı. Her şey bulanık, her şey uzak ve tehlikeliydi. İnsan kendine baktıkça daha çok kayboluyordu.

Sanatoryumun yalıtımı her şeyi güçleştiriyordu, buna çeşitli sıkıntılar ekleniyor, beyin yıkama ve telkinler ihmal ediliyordu. Derslerin akışını, faydalı vezin tahlillerini, yatıştırıcı duaları ve hatta Mukaddes Perşembe Yakarışları'nı engelleyecek bir sebep her zaman bulunuyordu: Hastalar yoklamada eksik çıkıyor, bir

heyelan yahut çığ yolu kapatıyor, sel bir üst geçidi alıp sürüklüyor, yıldırım kabloları parçalıyor, okul müdürü şehirden dönerken dereye düşüyor, sanatoryumun müdürü ne olduğunu öğrenmeye gidiyor, öğretmenin sesi kısılıyor, kapıcı anahtarlarını bulamıyordu. Açlık, susuzluk, salgın, kıtlık, kıyım, etkili ve etkisiz binlerce şey mevcuttu. Her şey bir yana, hiçbir şey çalışmıyor ve bela dört yanda kol geziyordu. İnsanlar kendi hallerine bırakılmıştı, taş gibi kıpırtısızlardı, yoklukla çevrelenmişlerdi, hepsi fuzuliydi. Zavallı ve utanç içindeki hastalar birbirlerinin ölümlerini izlemek, acılarını anlatmak, bir duvardan ötekine volta atmak için kümeleniyor ve gece olunca, buzdan yataklarının içinde okyanusta bir sal gibi karanlıkta akıntıya kapılıyor, ısınmak için güzel anılarını –her zaman onlar için saplantı haline gelmiş aynı anıları– canlandırmaya çalışıyorlardı. Bir şey söylemek ister gibiydiler, uzaklaşıyorlar, geri dönüyorlar, gürültü çıkarıyorlardı. Kimi zaman, kısa bir süreliğine, hastalar aynı filmi tekrar tekrar oynatarak hayatlarına heyecan ve renk katarken ne kadar uzaktan geldiklerinin, bir şekilde var olduklarının, o uçuculuğun içinde şefkatli bir ruhun, kayıp bir dostun, bir sırdaşın onlarla konuşmak, onları dinlemek, onlara yardım etmek istediğini hissediyorlardı. Bu hayatta bize ait olan şeyler vardır, satın alınabilecek türden değil, hakikat, huzur gibi şeyler. Kendini hakikate teslim etmek büyük bir mutluluktur.

Yavaş yavaş, daha önce hiç duyulmamış –belki de söylenti keşmekeşinden bir anlığına gölge gibi geçivermiş– tuhaf sözcüklerin kullanıldığı, bilinmedik bir dünya belirmeye başladı. Bir sözcük Ati'yi büyüledi; insanın düşünceleriyle mucizeler yaratan bir tanrı olduğu, güzellik ve tükenmez aşk evreninin kapısını açtı. Bu çılgıncaydı, titremeye başladı, bu düşünce sadece akla yatkın gelmiyor, adeta tek gerçek gibi görünüyordu.

Bir gece, kendini battaniyenin altında fısıldarken duydu. Sesler, sıkılı dudaklarını zorlarcasına, kendiliğinden çıkıvermişti. Karşı koydu, korkuya kapıldı, sonra kendini koyuverdi ve söylediği şeye kulak kesildi. İçinden bir elektrik dalgası geçti. Nefesi kesildi; onu büyüleyen, daha önce hiç kullanmadığı, bilmediği o kelimeyi tekrarlarken buldu kendini, her heceyi

kekeledi: Öz...gür...lük...öz...gür...lük...öz...gür...lük...özgürlük... özgürlük..." Bir anlığına bağırmış mıydı? Diğerleri onu duymuş muydu? Nasıl bilecekti ki? İçten gelen bir çığlıktı bu...

Oraya vardığından beri Ati'ye dehşet veren dağın o boğuk iniltisi aniden kesildi. Korkudan kurtulmanın tam sırasıydı, rüzgâr hafif hafif esiyordu, ortalık güzel dağ havası kokuyordu, keskin ve mutluluk verici. Dağın derinliklerinden zirvelere doğruşen şakrak bir melodi yükseliyordu. Ati mest olmuş halde dinledi.

O gece, Ati gözünü kırpmadı. Mutluydu. Uykuya dalıp rüya görebilirdi, mutluluk onu yorgun düşürmüştü fakat o uyanık kalmayı ve hayal dünyasında gezinmeyi yeğledi. Bu mutluluk kısa süreliydi, olabildiğince keyfini çıkarmalıydı. Yeryüzüne geri dönmek, plan yapmak, zihinsel olarak hazırlanmak için kendini sakinleşmeye zorladı çünkü yakında hastaneden ayrılacak, evine, ait olduğu yere... memleketine, hakkında hiçbir şey bilmediğini fark ettiği Abistan'a dönecekti. Kurtuluş şansı elde edebilmek için olabildiğince hızlı öğrenmesi gerekiyordu.

Görevli hemşire gelip de doktorun onu taburcu etmek için gerekli kâğıtları imzaladığını söyleyene dek tabut ağırlığında iki ay daha geçip gitti. Hemşire ona tıbbi dosyasını gösterdi. Buruşuk iki kâğıttan oluşuyordu: giriş ve çıkış kâğıdı. Gergin bir el çıkış kâğıdına şu notu eklemişti: "Gözünüz üzerinde olsun."

Ati kendini kötü hissetti. Rüyalarına daldığında V'ler onu duymuş muydu?

Ati sanatoryumdan iç sıkıntısıyla ayrıldı, nisan ayında güzel bir sabahtı. Soğuk hâlâ ölümcüldü fakat yaklaşan yazın sıcaklığı biraz olsun hissediliyordu, bunun düşüncesi bile insanı yeniden yaşamaya heveslendirmeye ve nefes nefese kalana dek koşturmaya yeterliydi.

Ortalık hâlâ zifiri karanlıktı ama karavan hazırlanmıştı. Düzen dışında her şey tamamdı. Bütün yolcular kalenin dışında toplanmış sabırla bekliyordu; eşekler en sevdikleri vaziyeti almış, ikişer ikişer, baştan kuyruğa, cılız dağ çimenleriyle akşam öğünlerini yiyorlardı, uyuşuk hamallar arkalarına yaslanmış, yabani otlardan çiğniyorlardı; muhafızlarsa askerlere özgü bir neşeyle tüfeklerinin sürgü kolunu kurcalarken kaynar çaylarını yudumluyordu. Diğer köşede tespih çekerek birbirine akıl danışan, ateşin çevresinde kürklü paltolarına sarınıp oturan inanç komiseri ve (telepati yoluyla etraftaki düşünceleri tarayan görünmez ve endişe verici bir V de dahil olmak üzere) ekibi yer alıyordu.

İki olağan mülahazanın arasında gürültüyle Yölah'a ve dağın ruhu Jabil'e yakarıyorlardı. Dağdan inmek kolay olmadığı gibi tırmanmaktan daha tehlikeliydi, yerçekiminin de yardımıyla insanın kolaylıkla başı dönebilirdi. Görmüş geçirmiş, anlaşılmaz kehanetlerde bulunan ihtiyarlar acemilere, düşüş yolunda ilerlemenin son derece insani bir eğilim olduğunu yineleyip duruyordu.

Karavanın yolcuları daha uzakta, çöktü çökecek bir tentenin altında, haksızca ölüme götürülüyorlarmışçasına süklüm püklüm ve titreyerek bekliyordu. Yalnızca gözlerinin akı görülüyordu. Kesik kesik alıp verdikleri nefesler ölçüsüz tedirginliklerini açığa vuruyordu. Tedavisi tamamlanan, evlerine dönen hastalar ve yaza kadar bekleyemeyecek türden bürokratik sebepler yüzünden gelmiş hükümet temsilcileriydi bunlar. Ati de onların arasındaydı, kirden su geçirmez olmuş birkaç *burni*ye sarmalanmış vaziyette budaklı bir hacı değneğine dayanmış, pılısının pırtısının –bir gömlek, bir tas, bir kap, ilaçlar, dua kitabı ve muska– bulunduğu bir çıkın tutuyordu. İnsanlar ayaklarını yere vurup böğürlerini döverek bekleşiyordu. Ufukta beliren engin gökyüzünün göz kamaştırıcı ışığı retinalarını yakıyor, gözkapaklarını ağırlaştırıyordu; onlar sanatoryumun ağır, loş ortamına alışmışlardı. Dört bin *sicca* yükseklikteki boşluğa tutunan insanların mimikleri, nefes alıp verişleri, görüşleri yoksunlukla dolu bu çekilmez hayata katlanmayı kolaylaştırmak adına miskinleşip ağırlaşmıştı.

Ati buzdan cehennemini özleyecekti, kendisini iyileştirdiği ve hiç bilmediği bir gerçekliğin var olduğunu gösterdiği için oraya minnet borçluydu, bunun kendi dünyasına ait gerçeklik olmasına ve bundan başka bir şey bilmemesine rağmen. Polis gözetimi ve toplumsal sınırların uzağında, yalnızca sessizliğin içinde duyulan bir müzik vardır.

Ati hem eve dönmekten korkuyor hem de bunun için sabırsızlanıyordu. İnsan ancak kendi hısımlarıyla ve onlara karşı savaşmalıdır; orada geçip giden günlerin ve söylenmeyen şeylerin yığınında yaşam derin şeylerin anlamını kaybeder, aldatıcı görünüşlere ve yüzeyselliklere sığınır. Sanatoryum ona

dinçliğini geri vermiş ve gözlerini akla hayale sığmaz şu gerçeğe açmıştı: Dünyalarında bir ülke daha vardı, bu ikisinin arasındaysa tehlikeli, bulması ve dolayısıyla geçmesi imkânsız bir sınır. Nasıl bir dünya bu denli bir cehalete imkân verebilirdi ki insan kendi evinde, koridorun sonunda kimin yaşadığını bilmesin?

İnsanı delirten sorular düşünmek eğlenceliydi: Gerçek dünyadan, tasavvur halindeki dünyaya yansıtılan insan var olmayı sürdürebilir miydi? Peki, ölebilir miydi? Nasıl? Tasavvur halindeki dünyada ne zaman mefhumu ne sıkıntı ne yaşlılık ne hastalık ne de ölüm vardı. O zaman orada nasıl intihar edilebilirdi? Peki, keşfettiği yeni dünya gibi Ati de bir tasavvur olabilir miydi? Bu dünyada sahip olduğu belleği, yaşamı, ölümü, tanıdığı insanları ve geçirdiği günleri muhafaza edebilir miydi? Bu olanakları tanıyan bir dünya tasavvurdan ibaret olabilir miydi?

Bu kadar teori ve akıl oyunu kâfiydi. Ati öfke ve uykusuzluktan, utanç ve pişmanlıktan, korku ve baş ağrısından başka bir sonuca varamadan, bunların hepsini aklından binlerce defa geçirdi. Acil olan şey o sınırı bulmak ve bir an evvel onu geçmekti. Diğer taraftan, böylesi büyük ve mükemmel bir kumpas sayesinde bize yasaklanan sınırları görür, sonra da korku yahut mutlulukla –artık nereye aitsek– hangi dünyanın bizim olduğunu öğrenirdik.

Bu düşünceler Ati'nin biraz vakit geçirmesine yardımcı oldu zira bekleyiş, endişe ve sorgulama doğurur.

Aniden uzak bir vadiden –hem hiçbir yerden hem de her yerden– gelen, uçsuz bucaksız, güçlü, yumuşak ve ahenkli bir ses dağa hücum ederek sanatoryuma tırmandı: Bu muhteşem ezginin yankıları iç içe geçiyor, sonra dalgalanarak tuhaf, hüzünlü, şiirsel bir biçimde uzaklaşıyordu. Onu dinlemek ve yıldızlara özgü bir sessizlikte kaybolana dek onun baygın ilerleyişini takip etmek Ati'nin hoşuna gitti. Ne güzel bir alphorn* ezgisiydi bu!

---

* Alp borusu anlamına gelen, İsviçre'nin yüzlerce yıllık geleneksel enstrümanıdır. Yüzyıllar boyunca, İsviçre Alpleri'nde yaşayanlar tarafından haberleşmek için kullanıldı. (ç.n.)

Gün ağarır ağarmaz sanatoryumdan ayrılan öncü birlik dağın eteklerine varmıştı, ilk durak pazarla çöl arasında ufak tefek eşyalar satan bir dükkân, şaman mağarası ve epey aşağıda yer alan, yirmi *chabir* kuş uçuşu mesafesindeki çok amaçlı idari bir ofisti. Sadece alphorn sesi bu kadar uzağa ulaşabilirdi. Şimdi yolun temiz ve boş olduğunu bildiriyordu. Beklenen işaret buydu.

Karavan yola koyulabilirdi.

Her saat başı, bir sonraki dağın eteğinde borular çalacak, saati bildirecek ve yolu işaretleyecekti, karavanın sis düdüğü de buna yanıt verecekti. Zaman, Yölah'ın iradesine göre, kendi ritmini tutardı ancak bu ritim yolcuların dayanma gücünü sınamazdı zira onlar güçsüz, dağ yaşamı tecrübesinden yoksun, nekahet dönemindeki hastalar ve baştan ayağa kaskatı kesilmiş zavallı devlet memurlarından ibaretti.

Sanatoryumda büyük heyecan dalgası hâkimdi. İnsanlar teraslara, tepe mazgallarına, kalın taş duvarların etrafına doluşmuş, karavanın şafak sisi içinde uzaklaşmasını izliyordu. Ellerini sallayıp hem hâlâ zorlu hastalıklarının pençesinde olan kendileri hem de bu cesur yolcular için dualar ettiler. Her zamanki gibi solgunlardı, eski püskü, yamalı, kirli beyaz paçavralarına sarınmış, ışık gölgeyle çevrelenmişlerdi; anlaşılmaz bir şeyin bitiminin ardından uğurlamaya çıkan hayalet ev sahiplerini andırıyorlardı.

Virajın dönüşünde, dağ geçidinden ayrılırken Ati kaleye son bir kere daha baktı. Aşağıdan bakıldığında kale, başına ışıkla titreşen buğulu bir gökyüzünden bir taç giymiş gibiydi; heybetli görünümüyle etkileyici ve bir o kadar ürkütücüydü. Ardında uzun bir hikâye vardı, kimse ne olduğunu bilmese de bu hissedilebiliyordu. Her daim oradaymışa benziyordu; birçok dünyayı ve insanı tanımış, onların birer birer ortadan kayboluşuna tanıklık etmiş gibiydi. O zamanlardan bugüne neredeyse hiçbir şey kalmamıştı, yalnızca gizem ve söylencelerden ibaret hayaletvari bir atmosfer, birtakım abes şeyler, taşlara kazınmış bazı işaretler, haçlar, yıldızlar ve ayın evreleri, orada burada kabataslak oyulmuş yahut özenle çizilmiş, üzerinde gotik tarzda

karalamaların yer aldığı muskalar ya da biçimi bozulmuş desenler vardı. Tüm bunlar önemli bir şeyleri simgeliyor olmalıydılar yoksa onları silmek için bu kadar çaba sarf etmezlerdi. Kutsal Savaş süresince kale, Ouâ dağları boyunca cephe hattı görevi görmüştü, stratejik değeri onu önemli bir hedef haline getirmiş, önce düşman sonra da inançlılar tarafından ele geçirilmişti... ya da tam tersi; kısacası söz konusu kale savaş sırasında birkaç kez el değiştirmişti. Neticede Yölah'ın emri üzerine, Abi'nin cesur askerleri onu kesin olarak fethetmişti. Bazı söylentilere göre, cesetler Ouâ Dağı'nın dar vadilerini tıka basa dolduracak kadar çokmuş ve onları üst üste koyup nehri geçmek mümkünmüş. Olan bitenlerden sonra buna inanmak güç değildi, açıklanan rakamlar astronomikti. Kullanılan silahlar güneşten bile yakıcıydı; muharebeler on yıllarca devam etti, tam olarak ne kadar sürdü kimse bilmiyor. Kalenin tüm bu yıkımların ortasında sağlam kalmış olması mucizeydi. Anlatılanların yarısı bile doğruysa, ülkede ayak bastığımız her yerin cesetlerle dolu olduğu anlamına geliyordu bu. Durum iç karartıcıydı, insan gelecek sefer onların yerinde biz olacağımızı düşünmeden edemiyordu.

Her şeyi yok eden ve dünya tarihini kökten değiştiren bu savaşın ardından, yoksulluk ülkenin altmış vilayetinden, milyonlarca talihsizi yollara düşürdü: bir deri bir kemik kabileler, dağılan aileler ve onlardan geriye kalanlar, dullar, öksüzler, engelliler, deliler, cüzamlılar, veremliler, radyasyondan zehirlenenler vs. Onlara kim yardım edebilirdi ki? Her yer cehennem gibiydi. Yol kesen çeteler türemişti, bir araya gelip ordular oluşturuyor ve zavallı dünyadan geriye ne kaldıysa onları yağmalıyorlardı. Kale uzun süre boyunca, Ouâ Dağı'na tırmanacak gücü ve cesareti bulan yersiz yurtsuzlar için bir sığınak oldu. Burası berbat bir yerdi, insanlar ta uzaklardan barınma ve adalet aramaya gelip ancak kötülük ve ölüm bulmuşlardı. Dünya üzerinde, buradan daha berbat bir yer olmadığını söylemek yanlış olmazdı.

Zamanla her şey normale döndü. Haydutlar tutuklandı ve bölgelerin kendi geleneklerine göre infaz edildi. Ölüm makine-

leri gece gündüz demeden çalışıyor, onları mükemmelleştirmek için binlerce yol bulunuyordu. Ne var ki, bir gün otuz altı saatten oluşsa bile günlük işleri tamamlamaya yine de yetmezdi.

Dullar ve öksüzler oraya buraya yerleştiriliyor ve ufak tefek işler yapıyorlardı. Hastalar ve engellilerse meteliğe kurşun atmaya devam ediyorlar, bakımsızlıktan sürü sepet halinde ölüyorlardı. Şehirlerde ve kasabalarda hastalıklara yol açıp kokan cesetleri ortadan kaldırmak için ceset toplayıcılardan oluşan esrarengiz ve oldukça etkili bir bir zümre oluşturuldu.

Zümrenin faaliyetlerini düzenlemek adına yasalar çıkarıldı ve Adil Kardeşlik, her şeyden evvel kamusal hijyen ve işbirliğinin kutsal önemine değinen dini bir bildiri yayınladı. Etraf boşaltıldı, temizlendi ve yeniden düzenlendi; kale sanatoryuma dönüştürüldü, veremliler de oraya gönderildi. Nasıl ya da niçin olduğunu kimse hatırlamasa da insanlığın tüm dertlerinin sebebinin onlar olduklarına inanılıyordu. Veremlilere karşı ayaklanıyor, şehirlerde onları avlıyorlardı. Ardından tarlalar yeniden sürülmeye başlandı. Batıl inançlar buz misali çözülse de alışkanlıklar yer etmişti, veremliler hâlâ sanatoryuma gönderiliyordu.

Ati hastaların ve hacıların arasında çok şey öğrenmişti. Uçsuz bucaksız imparatorluğun dört bir yanından gelen insanlardı bunlar. Ati onlardan, geldikleri şehrin ismini, oranın geleneklerini ve tarihini öğreniyor, onların aksanlarını dinliyor, günlük hallerini gözlemliyordu ki onun için çok şaşırtıcı, inanılmaz bir eğitimdi bu. Kale, sonsuz çeşitlilikteki inançlılardan oluşan halka ilişkin evrensel bir görüş sunuyordu; her grup kendine has bir renge ve başkalarında görülmeyen alışkanlıklara sahipti. Yabancı kulaklardan uzakta, kendi aralarında alçak sesle konuştukları hususi dilleri bile vardı, diğer insanlar onların ne söylediklerini anlamak için yanıp tutuşuyordu. Fakat bu durumu fark edenler aniden konuşmayı kesiyorlar, dikkati elden bırakmıyorlardı. Bir defasında Ati cesaretini topladı ve gözlerini, kulaklarını ve hatta burnunu (çünkü bu insanların kendilerine özgü bir kokusu vardı, onları kokularından takip etmek mümkündü) doyurmak için odadan odaya koşturdu. Onları

aksanlarından, yürüyüşlerinden, bakışlarından ve kim bilir daha nelerinden tanıyabilirdiniz, daha iki çift laf etmeden birbirlerinin kollarında duygulanıp ağlarlardı. Tıklım tıklım bir pazarın içindeymiş gibi birbirlerini arayışlarına ve kendi dillerinde gönüllerince konuşabilmek için gözden ırak bir köşeye toplanmalarına şahit olmak dokunaklıydı. Bütün gün boyunca ne anlatıyorlardı? Sadece konuşuyorlardı, bu da onların moralini yükseltiyordu. Bu muhteşem bir şeydi fakat bir o kadar da yanlıştı çünkü yasa yalnızca Yölah'ın, Abi'ye inananları tek bir ulus altında toplasın diye öğrettiği kutsal *Abice* dilinin konuşulmasını buyuruyordu; öteki diller tesadüf ürünü ve anlamsızdı; insanları bölüyor, kategorilere ayırıyor, sahte ve uydurma şeylerle onların ruhlarını çürütüyordu. Yölah'ın adını ağzına alan ağız, Mürted'in kokuşmuş nefesiyle dolan bayağı dillerle lekelenemezdi.

Hiç düşünmemişti ama o zamanlar kendisine sorulsa, Ati cevap olarak tüm Abistanlıların birbirine benzediğini söylerdi. Herkes, insan ırkına ilişkin görmüş olduğu yegâne kimseler olarak, Qodsabad'daki mahallesinde yaşayanlara ve kendine benziyordu. Oysa şimdi durumun son derece farklı olduğunu görüyordu, her insanın kendine has, biricik, derin bir dünyası vardı ve bu, birbirine tıpatıp benzeyen erkek ve kız kardeşlerden oluşan *tek bir halk* görüşüne ters düşüyordu. Yani *halk* kavramı bir teoriden ibaretti; üstelik insanlık ilkesinin aksine, tamamen bireyin içinde, her bir bireyle açıklığa kavuşuyordu. Bu hem heyecan hem de kaygı vericiydi. O zaman *halk* ne anlama geliyordu?

Kale gözyaşı perdesinin ardında, sisin içinde kayboldu. Ati'nin orayı son görüşüydü. Burayı belleğinde esrarengiz bir anı olarak saklayacaktı. Ölü bir dünyada yaşadığını orada, o duvarların arasında öğrenmişti ve yine orada, yıkımın tam ortasında, yalnızlığın kalbinde, ulaşmanın mümkün olmadığı başka bir dünyanın sarsıcı düşünü görmüştü.

Dönüş yolculuğu neredeyse bir yıl sürmüştü. Yolda, at arabalarından kamyonlara, kamyonlardan (pasa ve savaşa dayanabilmiş raylara sahip bölgelerdeki) trenlere ve trenlerden yeniden medeniyetin ortadan kaybolduğu at arabalarına geçildi. Bazen de vahşi ormanlardan ve sarp dağlardan geçerken yola yaya olarak veya katırlarla devam edildi. Böylelikle karavan, talihin ve kılavuzların insafında ağır ağır yol alıyordu.

Nihayetinde yolcular sürekli yinelenen duraklamalarla altı bin *chabir*den fazla yol katetmiş, endişe içinde bir yerden bir yere geçmişlerdi. Yol üzerinde tekrar tekrar kesişen, yolunu şaşırıp yeniden bulan, karmaşanın içinde bir araya gelip yeniden ayrılan ve sonra zamanla uysalca yüzleşmek için kayıtsızlığın içine yerleşen büyük kalabalıkların bulunduğu toplanma kampları, telgraf merkezleri vardı. Karavancılar gelmeyen emirleri, kamyonlar bir türlü bulunmayan yedek parçaları, trenlerse tamir edilecek rayları ve lokomotifi bekliyordu. Sonunda her şey

hazır olduğunda makinist ve kılavuz sorunu çıkmıştı. Bir an önce onları bulmak ve bu sırada sabırla beklemek gerekiyordu. Aramaların sonunda nihayet ihtiyaç duyulan kişiler bulunduğunda, hepsinin ne yazık ki başka işleri olduğu öğrenilmişti. Hem bildik hem de yeni bahaneler sıralanıyordu: Cenazeleri, hasta ziyaretleri, çözülmesi gereken sorunları, katılmak zorunda oldukları kutlamalar, kaçırmamaları gereken törenleri vardı. Çoğunlukla da (ki fevkalade fırsatçı olmaları Abistanlıların küçük günahlarından biriydi) puan toplamak amacıyla bir sonraki Ödül Günü'nün hazırlıklarına yardımcı olmak, örneğin *mockba* kulesi inşa etmek, mezar ya da kuyu kazmak, *midra* boyamak, hacı listesini doğrulamak, arama kurtarma çalışmalarına katılmak gibi gönüllülük işleriyle meşgul olduklarını söylemişlerdi. Bu iyilikseverlikleri, mahalli Ödül Günü bürolarınca verilen bir sertifikayla tasdiklenecekti; hiçbir dalavere yoktu, yeminler edilmişti. Geriye, kamptan güvenle ayrılmayı sağlayacak üst düzey subay bulmaktan başka bir şey kalmamıştı. Kaybedilen zaman elbette telafi edilemezdi, yol buna elverişli değildi hatta yağmur sezonu yaklaştığı için o da ayrı bir çileydi.

Tüm bunlar bir yıl sürmüştü. Sağlam bir kamyon, düzgün yollar, uygun hava şartları, tecrübeli kılavuzlar ve manevra özgürlüğüyle altı bin *chabirlik* yol aslında bir yıl değil bir ayda tamamlanabilirdi.

Etrafı biraz bilen hacılar ve karavancılar dışında, kimsenin ülkenin neye benzediği hakkında hiçbir fikri yoktu. Ati onun uçsuz bucaksız olduğunu hayal etmişti fakat gözleriyle görmedikten, elleriyle dokunmadıktan sonra uçsuz bucaksız ne anlama geliyordu ki? Peki, ulaşamadıktan sonra sınırın anlamı neydi? "Sınır" sözcüğü kendi sorusunu doğuruyordu: Sınırın ötesinde ne vardı? Bunları ve geri kalan her şeyi sadece Adil Kardeşlik'in saygıdeğer efendileri yani Yüceler ve Aygıt yöneticileri biliyor, her birini tanımlayıp kontrol ediyordu. Onlara göre dünya küçük bir yerdi, öyle ki onu elinin içinde tutuyorlardı, gökyüzünde salınmak için uçakları ve helikopterleri, okyanusları aşmak içinse süratli hücumbotları vardı. Onların araçlarını görebilir, uğul-

tularını duyabilirdiniz fakat *kendilerini* göremezdiniz zira halkla asla haşır neşir olmazlardı. Halka ancak *nadirler* aracılığıyla ulaşılırlardı, bunlar ülkenin dört bir yanındaki duvarları kaplayan ekranlardı; ekranda sık sık halkın "papağan" adını verdiği frapan sunucular yer alırdı, bazen de *mockba*larından günde dokuz kez inançlılara seslenen *mockbi*lerin alışıldık sesleri yayımlanırdı. Elbette (kimsenin nasıl olduğunu bilmediği şekilde) V'lerle, yani eskiden cin dediğimiz, telepati, görünmezlik ve aynı anda her yerde olabilme konusunda ustalaşmış o gizemli varlıklarla aynı kanalları kullanıyorlardı. Efendilerin – gerçi kimse onları kendi gözüyle görmemişti– denizaltıları, okyanusun diplerinden ve gökyüzünden çıkarılan esrarengiz bir enerji sistemiyle çalışan uçan kaleleri olduğu da söyleniyordu.

Ati daha sonra Abistan'ın, diyagonal bir hatla, bir uçtan bir uca elli bin *chabir* olduğunu öğrenecekti. Bu bilgi onun başını döndürecekti. Böyle bir mesafeyi doldurmak için kaç insan gerekirdi?

Sanatoryuma gönderilmesine karar verildiğinde, Ati'nin bilinci yarı açıktı. Ülkeyi katederlerken hiçbir şey görmemişti; ani baş dönmeleri ve iki koma arasında yalnızca birkaç manzara, o kadar. Yolculuğun hiç bitmeyecek gibi geldiğini ve kanını çeken, giderek sıklaşan, ıstırap verici baş dönmelerini hatırlıyordu ki zaman zaman bu yüzden bağırıp çağırıp ölmek istiyordu. Bunun günah olduğunu biliyordu ama Yölah'ın acı çeken zavallılardan affını esirgemeyeceği söylenirdi.

Bu yolculukların hiçbir rahat yanı yoktu; göçebelerin gündelik yaşamı arabaları kumdan çıkarmak, yolu temizlemek, çukurları kapatmak, arabayı çekmek, itmek, sökmek, tamir etmek, yüklemek, boşaltmakla geçiyordu. Yolcular konuşmalarla birbirlerine cesaret vererek yardımlaşıyorlardı. Tüm bu tatsız işlerin arasındaki molalar ibadete ayrılmıştı. Geri kalan zamanda, manzara tekdüze biçimde akarken hepsi saatleri sayıyordu.

Ati'nin canını sıkan bir şey vardı fakat zamanla bunun bir sanrı olduğunu düşünmeye başladı: Ülke boştu. Ne üzerinde yaşayan bir can ne bir hareket ne bir gürültü vardı, yalnızca

etrafı süpüren rüzgâr ve kimi zaman bulduğu her şeyi alıp götüren yağmur vardı. Konvoy tam anlamıyla hiçliğin, çizgi çizgi olmuş ışıltıların bulunduğu, gri-siyah bir sisin içine gömülüyordu. Bir gün, iki uyuşukluk arasında, Ati yaratılışın bunun gibi bir şey olması gerektiğini düşündü zira dünya var olmasaydı ne dıştaki kılıf olurdu ne de içindeki; boşluk boşluğun içinde salınırdı. Bu düşünce ona hem endişe hem de heyecan verdi, ilk çağların geri döndüğü hissine kapıldı, bu durumda her şey mümkündü, en iyisi ve en kötüsü, hiçlikten bir dünya yaratmak için yalnızca "ol" demek ve keyfince buyurmak kâfiydi. Ati düşüncelerini paylaşmak istese de dilini tutuyordu, bunun sebebi dileğinin başkaları tarafından duyulacağına inanması değil, ilk belirsizlik haline geri dönüldüğünü hissetmesiydi. Dileğini dile getirirse bundan ilk öncelikle kendisinin etkileneceğini ve belki de bir karakurbağasına dönüşeceğine inanıyordu. Ne de olsa yeryüzünde ilk beliren yaratıklar kurbağalardı: yapış yapış, siğilli, acemi bir Tanrı'nın başarısızla sonuçlanan arzusunun ürünü... Yaşama meydan okumamak, ona baskı yapmamak gerekir, onun her şeye gücü yeter.

Bir iki defa uzaktan, tamamen ayinsel ve mekanik, dahası inatçı ve kararlı bir sertlikle ilerleyen askeri konvoyları görür gibi oldular; sanki yenilmez bir güç, bozkırın ortasındaki büyük bir sürünün ölüme yahut yaşama doğru geçişlerini komuta ediyordu; önemli olan tek şey ilerlemek ve öngörülen çarpışmayı beklemekti. Tüm bunlar esrarengiz konvoya başka bir dünyadan gelmiş izlenimi veriyordu. Toplar ve füze rampalarıyla donatılmış askeri kamyonlardan oluşan konvoy, arkasında bıraktığı toz burgaçlarının içinde, sırtlarına ekipmanların yüklendiği sonsuz sayıda askeri peşinden sürüklüyordu.

Ati şehirde devriye gezen bir aracın alabildiği, belki bir düzine milis kuvvetleri dışında, hiç bu kadar askeri bir arada görmemişti; onun gördüklerinin hepsi vahşi ve dinçti, palalar, silahlar ve coplarla donatılmışlardı; onlara ancak stadyumlarda düzenlenen büyük merasimler–örneğin toplu infazlar yahut dini birimler tarafından yapılan Kutsal Savaş çağrıları– sırasında rastlanırdı. Bu etkinlikler boyunca coşkunluk trans haline

ulaşır, o vakit milis kuvvetler yaz sıcağında karınca sürüleri gibi çoğalırdı. Peki, Ati'nin yolda gördüğü askerler savaşmaya mı gidiyorlardı yoksa savaştan mı dönüyorlardı? Hangi savaş? Yeni bir Kutsal Savaş mı? Kime karşı? Yeryüzünde sadece Abistan yok muydu?

Ati günün birinde, birbirine üçer üçer zincirlenmiş binlerce tutsağı taşıyan askeri konvoyu uzaktan görünce savaşın gerçekliğine inandı. Bu mesafeden onların kimliğini –gerçi hangi kimlik?– ele verecek ayrıntıları seçmek mümkün değildi. Yaşlı mıydılar genç mi, eşkıya mıydılar, kâfir mi? Aralarında kadınlar da vardı, Ati ondan emindi. Kadın tutsakların giydiği *burniqab* renklerini, mavi kumaş gölgelerinigörebiliyordu. Kutsal Kitap tarafından belirlenen mesafelerini –kırk adım– koruyarak erkeklerin ardından ilerliyorlardı, böylelikle askerler ya da mahkûmlar onların ne yüzlerini görebiliyor ne de korkuyla terin birbirine karıştığı, katlanması güç, ekşi kokularını duyabiliyorlardı.

Abi'nin kitabından dizeler mırıldanarak ağır adımlarla sıra sıra yürüyen hacılara bile rastlamışlardı, bu dizeler hac yolcularının sloganı haline gelmişti: "Ben hacıyım, ben hacca giderim, ha hey, ha hey!", "Yeryüzünde yürür, gökyüzünde uçarız biz, ölen ölür kalan sağlar bizimdir!", "Bir *chabir* daha, haydi bin *chabir* daha, yorulmak yoktur bizde, yazıklar olsun o fakirlere!" gibi şeyler. İnançlı insanın yaşamındaki her söz ve her mimik elbette şu cümleyle noktalanıyordu: "Yölah yücedir ve Abi onun Elçisidir!" Hacıların tumturaklı şarkıları uzaklarda yankılanıyor, hareketli nakaratları yeryüzünü kuşatan sessizlikle birleşiyordu.

Zaman zaman kasabalara, bilinmez mezralara rastlıyorlardı. Buralarda hiç yaşam filizlenmediği belliydi, havada yoksunluk ve çokça hasislik vardı. Dikkatli bakıldığında, kasabayla mezarlık arasında fark yoktu. Etrafta inekler otluyor fakat ortalıkta çoban görünmüyordu, sahipleri var mıydı acaba? Hayvanların çocuksu bakışlarında boşluktan, yalnızlıktan, sıkıntıdan ve en çok da sefaletten kaynaklanan gri, donuk bir korku mevcuttu. Karavanı görünce, gözlerini sağa sola devirmeye başladılar. O akşam, ekşimiş süt vereceklerdi.

Gelgelelim, her yolculuk er geç sona erer. Qodsabad artık üç günlük kuş uçuşu mesafesindeydi. Hedefe yaklaştıkça karavanlar yerinde sayıyordu: Eski bir alışkanlıktı bu, tetkik için önden bir keşif kolu ve dostane bir karşılama için de bir elçi gönderilirdi. Bu bekleyiş sırasında insanlar yolculuğun yorgunluğundan arınırdı çünkü bir kalabalık iyiliksever bir şehre varıldığında sevgi gösterisinde bulunulur, kutlamalar durmaksızın birbirini izlerdi. İyi bir izlenim bırakmak ve tetikte olmak önemliydi. Eve dönme vakti yaklaşınca insan kendine sormadan edemiyordu: Bunca zaman sonra sevdiklerimizi tanıyabilecek miydik? Peki, onlar bizi tanıyabilecek miydi?

Havada büyük bir şehre yaklaştıklarını söyleyen bir şey vardı: Kırsallar vahşi ve bağımsız görünümünü kaybederek, güneş altında çürüyen şeylerin kokusuyla birlikte terk edilmişliğin ve tüketilmişliğin renklerine bürünüyordu; sanki kör ve kötücül bir güç etrafındaki her şeyi –yaşamı, toprağı, insanları– çürütüp ağır hasarla geri çıkarıyordu. Bunun bir açıklaması yoktu; çöküş geriye kalanlardan beslenip onları tekrar tekrar kusarak her şeyden bağımsız bir şekilde kendini var ediyordu. Üstelik taşradaki ilk yerleşim kümeleri hâlâ çok uzaktaydı ve buradaki yoksulluk Pantagruel gibi devasaydı. Ati hatırlamakta güçlük çekse de kendi şehri Qodsabad'ın havası da bundan daha iyi değildi ama yine de tahammül edilebilirdi çünkü insan kendi evinde her zaman başkasının evinde olduğundan daha iyi hissediyordu. Ati'nin bindiği karavan sonuncu sevkiyat aracıydı, içinde görevlerini tamamlayıp evlerine dönen devlet memurları, çeşitli idari görevliler, dini bilgilerini derinleştirmek üzere başkente giden, ayak bileklerinin altı parmak üzerine kadar uzanan siyah cüppelere yani okul *burni*lerine sarınmış öğrenciler de vardı. Onların yanı sıra, Abi'nin küçük bir çocukken ilk vahiylerini aldığı kutsal dağ Abirat'ta inzivaya çekilmiş ve şimdi evlerine dönen *mockbi*ler ve din bilginlerinden oluşan gruplar vardı.

Bu yolcuların arasında aşağı yukarı Ati'yle aynı yaşta fakat sağlıklı ve zinde, Nas adında bir memur bulunuyordu. Nas o sırada gizini hâlâ koruyan ama pek yakında hac yolculuğu için ünlü bir yere dönüşecek arkeolojik sit alanından dönüyordu.

Geriye, söz konusu yere ilişkin hikâyeyi cilalayıp parlatmak kalmıştı: Arşiv, Kutsal Kitaplar ve Mukaddes Hatıralar Bakanlığı'ndaki teorisyenlerin hikâyeyi tamamlayıp uyarlamak ve Abistan'ın genel tarihiyle ilişkilendirmek için gereksinim duyduğu teknik unsurları toparlamak Nas'ın göreviydi. Zarar görmemiş bir antik kent keşfetmek gerçekten mucizevî bir durumdu. Kutsal Savaş ve onu izleyen tahribatlardan nasıl olmuştu da kurtulmuştu? Neden daha önce keşfedilmemişti? Düşüncesi bile hoş değil fakat bu durum Aygıt'ın başarısız, daha fenası zayıf olduğu anlamına geliyordu. *Gkabul*'un hükmündeki kutsal diyarda, Yölah'ın ışığından ve yargılama gücünden sıyrılabilen insanlar ve yerler vardı demek. Bir diğer gizem de sokaklarda yahut evlerde hiçbir ceset kalıntısının olmamasıydı. Oranın sakinleri neden ölmüştü, cesetleri kim kaldırmış, nereye koymuştu? Nas işte bu sorulara yanıt bulmak zorundaydı. Bir gece, kamp ateşinin etrafında oturup konuşurlarken ağzından, bakanlık sekreterlerinin arasında dolaşan bir söylentiyi kaçırdı: Mucize Araştırma Merkezi'nin şefi, Adil Kardeşlik'in ileri gelenlerinden Yüce Dia bu köy üzerinde hak iddia etmişti; burayı kendi kişisel efsanesi için kullanmak, hac yolculuğundaki en önemli durağa sahip olmak istiyordu. Nas görevine tutku ve giderek büyüyen bir korkuyla başlamıştı çünkü durumun çok tehlikeli olduğunu, Adil Kardeşlik'in içindeki cemaatler arasındaki bitmek bilmez, karmaşık bir rekabetin ortasında sıkışıp kaldığını görebiliyordu. Bir gün, ihtiyatlılığını bir kenara bırakıp Ati'ye, söz konusu köyde yapılan kazı sırasında Abistan'ın sembolik kuruluşunu sarsacak türden kalıntılar bulunduğunu söyledi.

Bakışı Ati'nin dikkatini çekti. Bu bakış, dinin hakikatin tam tersi yönünde de inşa edilebileceğinin ve bu durumda ilk yalanının acımasız gardiyanına dönüşebileceğinin keşfiyle rahatsız olan bir adamın bakışına, yani kendi bakışına benziyordu.

İkinci Kitap

Ati kendi şehri Qodsabad'a, arkadaşlarına, işine kavuşur ve günlük rutininin ona sanatoryumu, sıkıntılarını ve hasta zihnini ele geçiren karamsar düşünceleri hızla unutturduğunu görür. Fakat olan olmuştur, şeyler biz onlardan uzaklaştığımız için öylece kaybolup gitmez; yüce suretlerin ardında gizemler ve muğlâk korkularla beraber gözle görülmeyen şeyler yatar. Ve bir de, mimarın eserini gerçekleştirişi gibi, her şeyi ustalık ve yöntemle düzenleyen şans vardır.

Ati hastalığını ve o inanılmaz yolculuğu atlattı. O günlerden taşıdığı bazı izler –balmumu gibi bir yüz, sıska yanaklar, şurada bir kırışıklık, şurada ölü bir deri, eklem yerlerindeki çıtırtılar, boğazındaki münasebetsiz hırıltı (ki hiçbiri ölümcül değil) –olsa da hepsi belli belirsizdi, etrafı kuşatan solgunluğun arasında hiçbiri dikkat çekmiyordu. Komşuları ve arkadaşları onu içtenlikle karşılamış ve saygın bir topluluk olarak, ona gittiği her yerde eşlik etmişlerdi. Yeniden başlamak, beklemek, belge doldurup teslim etmek, düzenlemeler yapmak demekti; bu karmaşanın içinde insanın kimi zaman kendini kaybetmesi işten bile değildi. Fakat bir şekilde hepsi sonuçlandı, Ati nihayet evindeydi, hayat normale dönmüştü. Aslında şu anki durumu eskisinden daha iyiydi: Önceden belediyeye ait bir ofiste geçici işçi olarak çalışıyordu; şimdiyse belediye binasında, tüccarlar için önemli dokumanlar hazırlayan patent biriminde, hassas bir pozisyondaydı. Amirinin yetkisi altında, onaylanmış kopyalar

çıkarıp onları arşivliyordu. Bu seviyede bir sorumluluk sahibi olarak, basit danışmanların yeşil-beyaz çizgili kol bandından takma hakkı ve zorunluluğu vardı, ayrıca mahalle *mockba*sının düzenlediği dini merasimlerde kendisine sekizinci sıradan bir yer tahsis edilmişti. Eskiden, fare ve tahtakurusu kokan, rutubetli bir bodrum katında yaşıyordu ki onu verem yapan da buydu; şimdiyse köhne fakat sağlam bir binada, güneşli bir terası olan, güzel bir dairede kalıyordu. Zamanında burası, suyun borulardan akıp insanları sevince boğduğu, ortalığı rüzgâra ve kuşlara açık bir çamaşırhaneye çevirdiği, kadınların çamaşır yıkamaya geldiği ve yıkadıkları şeylerin güneşte kurumalarını beklerken, binanın dışında, tozla kaplı sokaklarda tembel tembel hareket eden erkeklerin dünyasını gözlemleyerek müstehcen hikâyeler ve gürültülü kahkahalarla eğlendiği bir yerdi. Fakat Siviller'den oluşan komite en sonunda olan biteni ortaya çıkarmıştı. Binaya baskın yapılmış, icra memurunun hükmüyle el konmuş, efsunlarından arındırılmış ve vaktinin çoğunu, sıcak bir yuvaya dönüşene dek buraya bakım onarım yapmakla geçiren namuslu bir öğretmene tahsis edilmişti. Adam öleli çok olmamıştı, ardında hiçbir şey bırakmamıştı: ne bir aile ne de bir anı; yalnızca bir öğretmenin okunaksız yazıları ve unutulup gitmiş bir adam izlenimi. Dayanışma, inançlılar için bir vazifeydi ve aylık değerlendirmelerde özel bir önem teşkil ediyordu ama sevgi ve takdir de mühimdi. Ati mahallede bir kahraman olarak biliniyordu; o korkunç veremi alt edip çok uzaklardan sağ salim dönmek, Yölah'ın sevgili kulu olmak değil de neydi? Ati sanatoryumla ilgili çok fazla şey anlatmıyordu; oranın havası, yaptığı yolculuk iş arkadaşları ve komşularını hayretler içinde bırakmaya yeterliydi. Korkularını aşamamış insan için başka yerler uçurumdan farksızdır. Ati muhteşem terfisinin, başkalarının iyi niyetine yahut kendi başarılarına veya Yölah'ın övgüsüne değil, kudretli Ahlak Bakanlığı namına, Aygıt ajanlarından birinin tavsiyesine bağlı olduğunu daha sonra, çok daha sonra öğrenecekti.

Zaman geçtikçe insanlar nazikçe onu unuttu; her şey mırıltı ve sessizliğin içinde buharlaştı. Dini vazifeler, din-dışı faali-

yetler, mevcut seromoniler dalıp gitmek ve boş boş gevezelik etmek için insana pek zaman bırakmıyor, insanlar da bunlara kapılmayı istemiyordu. Korkularının asıl nedeni, V'lerin onlara sert davranacağını ya da yakalayıp sorguya çekeceklerini, Gönüllü İnfazcı Sofular ya da Gönüllü Milisler tarafından paylanacaklarını ve hatta polise yahut mahkemeye verileceklerini düşünmeleri değil, derinden bağlı oldukları riayetti. Onları dini ve din-dışı vazifelerinden alıkoyacak ve sonuç olarak kendilerine puan kaybettirip Yölah'ın kovuşturmasına maruz bırakıtırabilecek her şeyden çabucak sıkılıveriyorlardı. Bu durum Ati'nin işine geliyordu zira yaşamını, evrensel uyuma göre özenle hareket eden hayırlı bir iman sahibi gibi sürdürmekten başka beklentisi yoktu, angaje bir inançsız olmak için yeterli güce ve cesarete sahip değildi.

Ati hem çalıştığı yerde hem de oturduğu mahallede ciddi ve enerjik bir portre çiziyor, başını kaşıyacak vakit bulmaksızın, bir yerden diğerine zıplayarak gönüllülük hizmetlerinde üstün performans gösteriyordu. Bir şeyleri ve kendini unutmak için kendini ölesiye yormaktan daha iyi bir yol yoktur çünkü Ati'nin aklında bir şey kımıldanıyor, sonra orada takılıp kalıyordu. Yorgunluktan ölse bile uykusu gelmiyor, *mockba* için olabildiğince geç saatlere kadar çalışıyordu ve bu durum *mockbi*nin, yardımcılarının ve korodakilerin gururunu ziyadesiyle okşuyordu. Ati sanatoryumda kaldığı süre boyunca vazifelerinden ve ibadetlerinden geri kaldığını söylüyordu; hastanedeki din adamı ve yardımcıları ellerinden geleni yapmışlardı fakat ilim ve derinlikten apaçık yoksundular, karşılarına çıkan ilk güçlükte –saçmalık ve kâfirlik olmadığı sürece– peri masallarına ve sihire başvuruyorlardı. Bunların yanı sıra hastalıklar ve neden olduğu sıkıntılar, insanları savaş meydanlarındaki gibi biçip geçen ölüm, açlık ve soğuk, memleket özlemi vardı ki bunların her biri ruhu uyuşturuyor ve insanı olan biteni anlamaktan alıkoyuyordu.

Ati bunlardan kaçınmak ve uzak durmak için elinden geleni yapmıştı. Komşularını ispiyonlamak, yoldan geçen dalgın insanları paylamak, çocukları tokatlamak, kadınları kırbaçlamak,

sıkış tepiş kalabalıkların arasına katılıp halkın sevdiği coşkunluk gösterileri sergilemek için mahalleyi turlamak, stadyum seremonilerinde kalabalığın düzenini temin etmek adına sopasını bir sağa bir sola sallamak, görevlerini ifa ederken gönüllü cellâtlara yardımcı olmak gibi vaktiyle hoşuna giden, yapmaktan gurur duyduğu şeyler şimdi midesini bulandırıyordu. Sanatoryumdayken kırmızı çizgiyi geçtiğini unutamıyordu: Orada kâfirliğin üst mertebesine erişmiş, düşünce suçu işlemiş, isyan, özgürlük ve sınırların ötesinde yeni bir yaşamın hayallerini kurmuştu. Bu deliliğin günün birinde su yüzüne çıkacağını ve kendisini tarifi imkânsız bir belanın içine sürükleyeceğini seziyordu. İşin aslı, tereddüt etmek bile tehlikelidir; her zaman dosdoğru yürümek ve şüpheye mahal vermeden karanlığın doğru tarafında yer almak gerekir çünkü en ufak bir şüphe halinde sorgu mekanizmasını hiçbir şey durduramaz ve tökezleyen kişi nasıl olup da kendini stadyumda bulduğunu asla anlayamaz.

Ati'nin bir zamanlar doğallıkla yerine getirdiği şeyler şimdi ona ağır geliyor ve ıstırabını artırıyordu. Nasıl "Yölah adildir" ya da "Yölah'a ve onun Elçisi Abi'ye şükürler olsun" diyeceğini ve bunu yaparken içten görüneceğini bilemiyordu artık. Fakat inancı zarar görmemişti, neyin yanlış neyin doğru olduğunu tartabiliyor, hak din uyarınca iyiyle kötüyü ayırt edebiliyordu ama yine de bir şey eksikti; bir duygu belki de sersemlik, tumturaklılık yahut ikiyüzlülük, evet, inanç sahte sofuluk olmaksızın var olmaya devam edemezdi.

Aklının karşı çıktığı şey aslında din değil, insanın din tarafından ezilip çiğnenmesiydi. İnsanın ancak isyanın içinde ve isyanla var olup kendini keşfedebileceğine ve bu isyanın yine ancak dine ve onun yandaşlarına karşı çıkarak gerçekleşebileceğine hangi düşüncelerle varmıştı hatırlamıyordu. Belki de –ister ilahi ister insani, ister uhrevi ister dünyevi olsun– hakikatin insanın gerçek saplantısı değil de düşü olduğunu bile düşünmüştü, bu deliliğin içinde kavranması mümkün olmayacak büyüklükte bir düş.

Ati zamanla, düşlediği rutini sağlayacak rahatlamaya kavuştu. Nihayet diğerleri gibi inançlıydı artık, tehlikeli sulardan

çıkmıştı. Yarından endişe duymadan yaşamanın keyfini ve soru sormadan inanmanın mutluluğunu gün geçtikçe yeniden bulmuştu. Hiçbir çıkışın olmadığı kapalı bir dünyada isyan olasılığı yoktur. Hakiki iman teslimiyet ve itaattedir ve Yölah'ın gücü sınırsızdır, Abi ise sürünün yanılmaz çobanı.

Rahatlık ve ağırbaşlılık içindeki Ati bir sabah, Ahlak Bakanlığı'ndan (AhBa) bir komitenin, çalışanların aylık teftişi için ertesi gün belediyeye geleceğini öğrendi ve diğerleri gibi o da çağrıldı. Ati kendini gerçekten de inançlı insanların arasına yeniden katılmış hissediyordu. O güne dek günah çıkarma ve dindarlık ispatından muaf tutulduğundan ona biraz mesafeli davranılıyordu: Nekahet döneminde olduğundan, akli melekelerini pek kullanamayacağı, çılgın davranışlarda bulunarak istemeden de olsa Tanrı'yı ve onun temsilcilerini gücendirebileceği varsayılmıştı. Sanatoryumdan döndükten sonra, tamamen iyileşene dek mahallesindeki *mockba* tarafından dinlenecek ve *mockba*da Ahlak Bakanlığı'nın yerel birimine onunla ilgili rapor verecekti. Abi'nin kitabında, inançlı kişinin doğru düzgün yargılanabilmesi için ağzından çıkan her lafı bilmek zorunda olduğunu vurgulayan birçok ayet vardı.

Periyodik teftiş, deyim yerindeyse, dini bir törendi; inançlı insanların yaşamındaki yeri mühimdi. Son derece ayinsel bir eylemdi bu: Oğlan çocukları için Durgu, kız çocukları için Rezeksiyon kadar, günde dokuz kez edilen dualar, Siam, Mukaddes Perşembe Yakarışları, kutsal Perhiz'in sekiz günü yahut en kıymetli sofuların onurlandırıldığı Ödül Günleri ve hatta Kutsal Topraklar'a hac yolculuğu yapacak talihlilerin belirlendiği mübarek gün Jobé kadar önemliydi. Amaç AhBa tarafından "notlanmak" değil, daha ziyade AhBa'dakilerde dahil herkesin, *Gkabul*'un kusursuz ilmi ve Yölah'ın ışığı altında, evrensel bir ahenk içinde birleşmesiydi, Yölah neyin adil ve gerekli olduğunu bilirdi. Teftiş sabırsızlıkla beklenirdi. Son derece yerinde gözlemlerin eşlik ettiği, altmış üzerinden değerlendirilen sonuçlar, Performans Karnesi (PerKa) adı verilen, yeşil üzerine mor çizgili bir deftere kaydedilir ve yaşam boyunca herkes bunu üzerinde taşırdı. Herkesin gururla sergilediği, ahlaki bir kimlik kartıydı bu; hiyerarşiler oluşturur, kapılar açardı.

Teftiş, idari birimlerde her ayın on beşinde yapılırdı. Birçok şey buna bağlıydı: Öncelikle işçi hakları (değerlendirmelere göre ücretler yüzde elli artar ya da azalırdı), terfiler, sosyal yardımlar, konut ödenekleri, çocuklar için eğitim bursları, yeni doğan primleri, yiyecek ve yakıt yardımları, hac listesine kayıt, Ödül Günleri'ne adaylık, kısacası bir insanın birey olarak sahip olabileceği her türden ayrıcalığa ilişkin şeyler. Altmış üzerinden altmış almak herkesin düşlediği bir mucizeydi. Böyle bir şeyle ödüllendirilen kişi yaşayan bir efsaneye dönüşürdü fakat –naif talipliler bunu pek hesaba katmasa da– böyle bir ödül insanı delirtirdi zira söz konusu kişi gururla sergilenmek üzere, yorgunluktan ölene dek, oradan oraya sürüklenirdi. Tabii bundan da önce, kıskanç insanlar ona bir pislik gibi davranır, onu bir Hain gibi yalnız bırakırdı. Teftiş inançlı kimselerin sadakatini ve ahlakını puanlarken, arka planda da Aygıt'ın çeşitli servislerine kullanışlı bilgiler sağlardı. "Öz eleştiri" kısmı iyi planlandığı takdirde, kişiyi kimi zaman duygusal çöküşe sürüklüyor kimi zamansa geniş çaplı cadı avlarına yol açan anlık itiraflara götürüyordu. Kısacası bu notlama sistemi, hayattaki bütün

kapıları açıp kapayan bir maymuncuktu. Vefat eden biri yaşarken mükemmel notlar edindiyse, ailesi onun adına azizlik başvurusunda bulunabilirdi. Daha kimse böyle bir şey elde edememiş olsa da bununla ilgili prosedür mevcuttu ve insanlar, Genel Cenaze Hizmetleri tarafından öne sürülen reklamlarla buna teşvik edilirdi. Bu gezegenlerarası vurgunculuk Adil Kardeşlik'in etkili üyelerinden biri olan, aynı zamanda Ulusal Tarihi Anıtlar ve Taşınmaz Devlet Mülkleri direktörü Yüce Dol tarafından destekleniyordu. Argüman son derece güçlüydü: Ailede resmi bir aziz olması, o ailedeki bütün üyelerin cennete girmeyi garantilemesi ve günün birinde Abi'yi bizzat yahut en azından bir perdenin ardından görebilmesi demekti. Azizlik başvurusunda bulunanlara sunulan birinci sınıf defin işlemi, varlıklı birinin cenaze töreninden bin kat pahalıydı; bir işçi cenazesinin tutarına kıyasla, istenen rakamın yanına kim bilir kaç sıfır eklemek gerekirdi. Yani azizlik başvuruları sigortacılar ve mezarcılar için çok kârlı bir işti.

Gelgelelim değerlendirme notu altı ay art arda düştüğünde ve bu belirgin düşüşün nedeni kişinin sağlık durumundan kaynaklanmadığında, durum bir başka kurumun, Islah Konseyi'nin (IsKo) yetki alanına sevk edilirdi. Kanuni formaliteler ve mahkeme celbinin ardından, başarısız birey ortadan kayboluverirdi. Hakkında kimse bir şey bilmese de konsey ölümle bağdaştırılırdı. Hâlâ nefes almaya devam edenler onu bilmiyordu, onunla ilgili söyleyecek bir şeyleri yoktu; konseyle tanışmış olanlarsa artık dünyada değillerdi, yani konuşamazlardı. Ortadan kaybolan kişi ivedilikle listelerden ve belleklerden silinirdi. İnsanlar onların arkasından acıyarak ya da gaddarca, "IsKo tarafından götürüldü, Yölah şefkatlidir" yahut "IsKo onu listeden sildi, Yölah adildir" diyor ve ibadetlerine dönüyordu. Neler olduğunu bilmemek korkuyu savuştururken, hayatı kolaylaştırıyordu.

Ne kadar totaliter olsa da –ki belki de bu yüzden– Sistem tam anlamıyla benimsenmişti çünkü Yölah tarafından vahyedilmiş, Abi tarafından tasarlanmış, Adil Kardeşlik tarafından yürürlüğe konmuş, yanılmaz Aygıt tarafından gözetilmiş ve en

nihayetinde inançlı insanlar tarafından da –ki onlara göre sistem nihai Gerçekleşme'ye uzanan yolda bir ışıktı– sahiplenilmişti.

İki *mockbi* ve bir Aygıt ajanından oluşan IsKo, ilgili bölgedeki faaliyetleri denetleyen Adil Kardeşlik'e bağlı bir rektör tarafından yönetilirdi. En mühim komitelerden biri de idari personelleri değerlendiren komiteydi. Başkentte istisnai bir atmosferden ve şehrin çeşitli semtlerinde ve servislerinde faaliyetini arttıran bir dizi alt-komiteden oluşan güçlü bir organizasyona sahiplerdi. Kendi yönetmeliklerine tabiydiler. Ati'nin semtinden sorumlu birim, Qodsabad'ın güneyindeki S21 komitesiydi. Katı fakat şaşmaz adaletiyle ünlenmişti. Başkanları Onursal Profesör Yüce Hua'ydı, gençliğinde müthiş bir inanç savaşçısı olarak nam salmıştı.

Ati, kutsal Soruşturma'ya tekrar kavuştuğu için çok heyecanlıydı. Bu, birçok açıdan basit birer formaliteden (gereksiz soruları cevaplamak ve ufak tefek ihmalleri itiraf etmek) ibaret olsa da sürprizlere de açıktı; insanlar işte bu yüzden huzurlu ve gururlu olmanın yanı sıra gergin ve endişeliydi. Komite, Aygıt ajanının kullandığı klasik bir arabayla, müthiş bir şatafat içinde beldiye binasına vardı, arabaya yaya olarak bir bölük atletik asker de eşlik ediyordu. Avluya yığılmış kalabalığın alkışları arasında, belediye binasındaki üst düzey yetkililer tarafından karşılandılar. Ati komite üyelerinin hiçbirini tanımıyordu. Gerçi bu normaldi; yargılayanlar ve yargılananlar birbirlerini uzun süre gördüklerinde Teftiş'in niteliğini yozlaştırabilecek herhangi bir şeyden kaçınmak adına, komite üyelerini iki yılda bir değiştiriyorlardı ve Ati iki yıldır burada değildi.

Yargıçlar sorgu merkezine dönüşmüş olan merasim salonunda görevlerini yerine getirirken, personel de hazırlanıyordu. Kimileri *Gkabul*'daki belirli pasajları gözden geçiriyor, kimi *nadirlerde* ve gazetelerde (bilhassa Cepheden Haberler) yer alan ülke durumuyla ilgili haberlere ilişkin bilgi alışverişinde bulunuyor, kimileri de argümanlarını geliştiriyor, sloganları tekrarlıyor, fikirlerini cilalıyor, cümlelerini parlatıyor, dualar mırıldanıyor, bir aşağı bir yukarı geziniyor yahut *burni*lerine sarınmış bir köşede kestiriyordu. Ortalık savaş öncesi sessizlik

gibiydi, herkes cepheye gitmek için sırasını bekliyor fakat aslında kimse endişelenmiyordu, nasılsa söylenen on lafın dokuzu boştu.

Ati grup grup dolaşıyor, insanların omuzlarının üzerinden kafasını uzatıp koridordaki curcunadan bir şeyler kapmaya çalışıyordu.

Onun sırası geldi. Burada yeni olduğundan en sona kalmıştı. Bizzat belediye başkanı tarafından kapıcı olarak tanıtılmıştı fakat kendisi de öteki yaşamında bir *mockbi* idi ve etrafındakilerin önemini bilirdi. Sorgu yargıçları bir masanın arkasındaki platformda oturuyorlardı. İpek örtüyle kaplı kürsünün üzerinde bir *Gkabul* vardı ve 333. sayfası açılmıştı. "Nihai Gerçekleşme Yolu" başlıklı bölüm ve bilhassa da 12. ayet seçiliyordu: *"Gkabul'un yolundan şaşmayasınız diye, davranışlarınızı yargılaması, kalplerinizi irdelemesi için aranızdaki en bilge kişilerden bir komite oluşturdum. Onlara karşı doğru ve içten olun, onlar benim temsilcilerimdir. Gizlenmeye ya da kurnazlığa kalkışanlar gazabımı tadacaktır. Çünkü benim adım Yölah, ben her şeyi bilen, her şeyi görenim."*

Belediye çalışanlarının dosyaları, statülerine göre masaya istiflenmişti. Yargıçlar, konumlarına uygun yargıç bakışına ve buna uygun sese sahipti; korkutucu görünseler de kişiliklerinden yayılan insani bir çeşit sıcaklık da mevcuttu ki bu izlenim kuşkusuz komite başkanının ilerlemiş yaşı ve değerlendirmenlerin kayıtsız havasından kaynaklanıyordu. İnce yünlü *burni*lerinin üzerine, Ahlak Bakanlığı yargıçlarına ait kızıl çizgili, yeşil bir etol takmışlardı. Rektör Hua, kafasında kalan saç öbeklerindeki akları vurgulayan kabarık, simsiyah başlık takıyordu. Ati'nin dosyasına hızlıca göz attıktan sonra:

"Öncelikle, selam ve dua ile, tevazuma şahitlik edin."

"Adil, yüce Yölah'a ve onun şanlı Elçisi Abi'ye şükürler olsun. Zamanın sonuna dek, evrenin her köşesinde övülesiniz, Adil Kardeşlik temsilcileriniz sadakatlari için kutsansın ve ödüllendirilsin. Yüce Yölah, bahşettiğin bu görevi yerine getirmemiz için bize güç ve akıl ver. Ver ki senin yolundan çıkmayalım."

Kısa bir an durakladıktan sonra Ati'ye seslendi:

"Ati, hakikati araştıran bu sorguda Yölah yardımcın olsun. O seni duyar ve işitir. Onun en sadık kulu, en dürüst işçisi olduğunu ispatlaman için iki dakikan var. Uzun süredir hasta ve evinden uzak olduğunu, çalışmalarından ve ibadetlerinden geri kaldığını biliyoruz. Yölah'ın buyurduğu, Elçisi Abi'nin her zaman yerine getirdiği üzere, sana karşı bu defa hoşgörülü olacağız. Konuşurken laf kalabalığından kaçın, Yölah nutuk çekenleri sevmez. Konuşmandan sonra seni detaylıca sorgulayacağız ve sen de soruları sadece evet ya da hayır diyerek yanıtlayacaksın."

Değerlendirmenler kafalarını salladı.

Ati'nin zihninden bir anlığına kimseye bir şey ispatlamak zorunda olmadığı gibi delice bir düşünce geçti ne var ki etrafı saran gerçeklik göz ardı edemeyeceği kadar devasaydı. Ayrıca itaatkâr bir inanan olarak, aldığı eğitime nasıl karşı gelebilirdi. Derin bir nefes alıp konuşmaya başladı:

"Öncelikle, yüce Yölah'a ve onun şanlı Elçisi Abi'ye selam olsun. Sizlere, onurlu yargıçlarıma da en içten selamlarımı sunarım."

"Yüce rektör, saygıdeğer efendiler, Yölah bilge ve adildir. Sizi bu yüksek mevkiye yerleştirerek onun sevgili kulu olduğunuzu; beni sizlerin önüne çıkararak da ne kadar önemsiz ve cahil olduğumu gösteriyor. Uzun lafın kısası, siz bana çok şey öğrettiniz: Yölah merhametli bir öğretmendir, o ki size lütfunu bahşetti, siz de onu cömertçe bana gösterdiniz. Abi yaşayan bir örnektir; onun yolundan gitmek kusursuz bir kul, dürüst bir işçi ve sadık bir kardeş olmak için yeter de artar. Korkunç bir yolculuğun ardından, Sîn'deki sanatoryumdan sağsalim dönüp şu an burada durabiliyorsam bunu Yölah'a borçluyum. Her gün, attığım her adımda ona dua ettim ve Yölah beni duydu, bana en başından sonuna dek yardımcı oldu. Qodsabad'da da aynısı oldu, burada hakiki bir sofu, sadık bir kardeş, dürüst bir işçi olarak karşılandım. Ben kendini kanıtlamamı istediğiniz bir iman sahibiyim fakat tam anlamıyla iyileşmek için önümde uzun bir yol olduğunu da biliyorum. Değersiz varlığıma ilişkin kanaatimin hiçbir önemi yok, beni yargılayacak ve Adil Kardeşlik'in aydınlık emirleri doğrultusunda Yölah ve Abi'nin kusursuz kölesi kılacak olan sizlersiniz."

Komite etkilenmişti ama Ati emin değildi, ikna edici bulunmuş muydu yoksa dilbazlık yaptığını mı düşünmüşlerdi?

Hua yeniden söz aldı:

"Mahallendeki *mockbi*nin ve patronunun raporlarına göre, görevlerini titizlikle yerine getiriyormuşsun. Bunu nedeni hırs mı, ikiyüzlülük mü yoksa başka bir şey mi?"

"Görev bilinci, saygıdeğer efendiler, amacım şu ana ve kardeşlerime uyum sağlamak. Hastalık beni çok uzun zaman boyunca vazifelerimden ve dostlarımdan alıkoydu."

Aygıt temsilcisi değerlendirmen kaşlarını çattı ve şüpheyle üsteledi:

"Çalışmak imanı pekiştirir. Sence imanı eleştirmek için çalışmak da mümkün müdür? İnandığı şeye yakınlaşan kişi onu daha mı çok sevip sayar yoksa sinsice alaşağı mı eder?"

"Efendim böyle insanların var olduğuna inanmıyorum, *Gkabul* en parlak güneşi bile gölgede bırakan bir ışıktır, hiçbir yalan ondan gizlenemez, hiçbir tuzak onun ışığını söndüremez."

"Dostların ve iş arkadaşların da böyle mi düşünüyor?"

"Öyle düşündüklerinden hiç kuşkum yok efendim, onların doğru yolda yaşamaktan memnun, gerçek birer iman sahibi olduğunu ve çocuklarını kutsal *Gkabul*'un ilkelerine göre yetiştirdiklerini görüyorum. Onlarla gurur duyuyorum."

"Evet ya da hayır diye cevap ver" diye hatırlattı yargıç.

"Evet."

"Onların içinde görevini ihmal eden biri olsa söyler miydin?"

"Evet."

"Bir yargıç tarafından açığa çıkarılsa ona gereken cezayı uygular mıydın?

"Öldürmekten mi bahsediyorsunuz?

"Hayır, cezalandırmaktan."

"Şey... Evet."

"Tereddüt ettin. Neden?"

"Nasıl yapılacağını bilip bilmediğimi düşündüm. Cezalandırmanın kutsal biçimde gerçekleştirilmesi gerekir ve benim ellerim hünerli değil."

Rektör Hua yeniden konuşmaya başladı:

"Şimdi bize öz eleştiri yapman için bir dakikan var. Seni dinliyoruz. Seni izlediğimizi de unutma."

"Ne diyeceğimi bilmiyorum, saygıdeğer yargıçlar. Ben önemsiz bir adamım, hatalarım da önemsiz türden. Korkak biriyim, olmak istediğim kadar yardımsever değilim ve kimi zaman tamahkârlığa düşüyorum. Uzun süre bana eziyet eden hastalık zayıflığımı şiddetlendirirken, yoksulluk da iştahımı artırdı. Çalışmak ve vaktimin tamamını harcadığım gönüllülük işleri, kendimi kontrol altında tutmama yardımcı oluyor..."

"Güzel, güzel, gidebilirsin. Sadakat ve başarı yolunda seni cesaretlendirmek adına sana iyi bir not vereceğiz. Hainleri ve ahlaksız kadınları nasıl cezalandıracağını öğrenmek için sık sık stadyuma git, orada Mürted Balis'in yolundaki insanları göreceksin, onları cezalandırmanın keyfini çıkar. Salt inancın yeterli olmadığını unutma, eylemde de bulunman gerek. Ancak bu sayede gerçek bir sofu, güçlü ve cesur olabilirsin."

Ayağa kalkmadan önce şunları ekledi:

"Eylemde bulunmak iki misli inanmaktır fakat eylemsizlik on misli inançsızlıktır, bunu unutma. *Gkabul*'da böyle yazıyor."

"Teşekkür ederim saygıdeğer efendiler, ben Yölah ve Abi'nin kölesiyim, sizlerinse sadık hizmetkârı."

Ati gece gözünü bile kırpmadı. Sorgulama ânı zihninde tekrar tekrar oynayıp durdu. Hayatının geri kalanı boyunca, her yılın her ayı tabi tutulacağı, anlaşmalı tecavüzün filmiydi bu. Aynı sorular, aynı yanıtlar, işyerindeki aynı delilik. Bir çıkış yolu var mıydı? Yani çatıdan baş aşağı atlamak dışında. Sanmıyordu.

Ati kendini toparlayamadı. Ertesi gün belediyede hayat, bir önceki gün gibi, hiçbir şey olmamışçasına devam ediyordu. Alışkanlık çok güçlü bir şeydi. Tekrarlanan her şey, görünmez rutin yığınının bir parçasına dönüşüyor ve unutuluyordu. Onların da nefes aldıklarını, göz kırptıklarını, düşündüklerini kim görebilirdi? Yaşam boyu günden güne, aydan aya tekrarlanan, anlaşmalı tecavüz bir aşk ilişkisine dönüşür mü? Ya da keyifli bir bağımlılığa? Yoksa her zaman için işleyen prensip cehalet midir? Bilmezsek, bize ait hiçbir şey olmazsa nasıl sızlanabiliriz ki? Ati bu konu hakkında biriyle konuşmak isterdi, mesela en

eski muhafızlardan biri olan patronuyla ama onun kafasında başka planlar vardı; Ati'ye bir önceki ayın dosyalarının kopyalarını tamamlamasını ve kurallara uygun düzende kurallara uygun kutuların içine arşivlemeyi unutmamasını buyurmuştu.

Ati, Teftiş'in tek amacının insanları korku halinde tutmak olduğunu düşünmeye başlamıştı, gelgelelim çok geçmeden bu teorisini rafa kaldırdı çünkü kimsenin korkarmış gibi bir hali yoktu; ne tecavüzden ne de IsKo tarafından götürülüverme fikrinden. Üstelik kimse onları korkutmaya da çalışmıyordu; ne komiteler ne de askerler. Hepsinin tek derdi Yölah'a yakarmaktı. Anlaşılmayacak bir şey yoktu: Mezbahaya giden koyunlar da Ahlaki Teftiş'e giren bu insanlar gibi yazgılarından bihaberdi. Yölah her şeye kadirdi.

Ati tüm bunlara tekrar ne zaman adapte olacağını düşündü, bitmiş miydi yoksa daha yeni mi başlamıştı yoksa böyle bir şeyin artık imkânı yok muydu?

Ati, iş yerinden kendine bir arkadaş edinmişti; belediyenin dikenli çalılıklarında Ati için gerçek bir kılavuz rolü üstlenen, son derece nazik bir adamdı bu. Adı Koa'ydı. Her şeyi bilirdi, belki her şeyden de fazlasını. İnsanlara tam olarak duymak istediklerini söyleme sanatında uzmandı, onun arkadaşlığından herkes zevk alırdı. Kimse ona hayır diyemezdi. Belediyedeki nefes almak kadar olağanlaşmış yozlaşmayı Koa bir davranış biçimi haline getirmişti. Havasız kaldığını ve etrafındaki insanların köpekler gibi eşelenip nefes nefese kaldıklarını görmekten rahatsız olduğunu belli etmeksizin, havasız bir alanda yaşamayı öğrenmişti. Bu marifetini Ati'ye de öğretmişti, bu sayede Ati midesindeki yanmadan kurtuluverdi. "Her şey nefesle ilgili" demişti Koa, Ati'nin rahatlayarak gülümsediğini görüp. Sayı artınca düşman sahibi olmak güçleşir çünkü arkanızı birlikte kollarsınız. "Sen de kurtlarla birlikte ulumak, ulur gibi yapmak zorundasın; melemek yapacağın son şey olmalı" demişti ona

Koa. Aslında arkadaşının büyük bir kusuru vardı: Nazikti ve tehlikeli bir alaycılığın ardına gizlediğini sandığı onulmaz bir saflıkla pekişen bu nezaketin tedavisi yoktu. İnsanlar, başkalarının asırlarca bekletip karşılığında fahiş fiyatlar talep edecekleri şeylere hemen sahip olmak için yalvar yakar ona giderdi. Bu durum piyasanın canına okur, meslektaşlarını perişan ederdi ama Koa onlara her zaman duymak istediklerini söylediğinden insanlar ona hınç beslemez, ondan bir kez daha –ve kesinlikle son kez– müracaatçıları üzmeden doğru kapılara yönlendirmesini rica ederlerdi.

Günler ve sohbetler birbirini kovaladıkça Ati ve Koa ortak bir tutkuları olduğunu fark etti: Abi'nin kutsal kitabıyla hayat bulmuş, kadir-i mutlak, müstesna ve ulusal bir dile dönüşmüş mübarek *Abice*'nin gizemi. İki arkadaş, bu gizemin içine dalabilmeyi düşlüyordu çünkü söz konusu dilin devrimci bir yaşam anlayışının anahtarı olduğuna inanıyorlardı. İkisi de birbirinden bağımsız, aynı sonuca varmıştı: *Abice* diğerleri gibi sıradan bir iletişim dili değildi zira insanların anlaşmasını sağlayan sözcükler, onların özünü boşaltan ve yerine son derece dokunaklı bir ileti, Yölah'ın sözünü dolduran dine aracılık ediyordu. Bu açıdan dil, kozmik bir faaliyet alanında iyonik bir akış yayan, evrenler ve dünyaların yanı sıra insanın hücrelerini, genlerini ve moleküllerini etkileyen, onları başlangıçtaki şemaya göre şekillendirip kutuplaştıran muazzam bir enerji kaynağıydı. Nasıl olduğu bilinmese de büyü, yineleyiş, insanlar ve kurumlar arası serbest dolaşımın yokluğu yüzünden bu dil inançlı kişinin etrafında, onu dünyadan soyutlayıp prensip gereği her tür sese karşı sağırlaştıran bir güç alanı yaratıyordu. En nihayetinde onu, tesadüf eseri doğmuş normal insanla hiçbir ilgisi olmayan, farklı bir varlığa çeviriyordu ve bu varlık, aşağılama ve karşısındakini istediği gibi şekillendiremediği takdirde ayağıyla ufalama isteği güdüyordu.

Ati ve Koa şuna inanıyordu: Kutsal dil, dini iletmek suretiyle insanı temelden değiştiriyordu, salt fikirler, zevkler ve ufak tefek alışkanlıklar bağlamında değil, tüm gövdesini, bakışını, nefes alış biçimini bile değiştiriyordu; böylelikle kişinin içinde-

ki insan yok olurken, küllerinden yeni bir topluluğun içinde bir başka gövdeye ve ruha kavuşan bir sofu doğuyordu. Söz konusu kişi ölüp püreye dönüştükten sonra bile bürüneceği tek bir kimlik vardı artık: Yölah ve Elçisi Abi'ye tapan bir sofu; onun soyundan gelen herkes, henüz doğmamışlar bile, sonsuza dek bu kimliği taşıyacaktı. Yölah'ın kulları sadece yaşayanlardan ve ölenlerden ibaret değildi; gelecek yüzyıllar içinde dünyaya gelecek ve kâinat genişliğinde bir ordu oluşturacak milyonlarca ve milyarca inanç sahibi söz konusuydu. Ati ve Koa'nın aklına bir soru daha takıldı: Başka kimlikler var olmuşsa, neredeydiler? Ayrıca öncekini tamamlayan iki soru daha vardı: Var olmak için Yölah'a inanması gerektiğini henüz bilmeyen kimliksiz insan neye benzerdi? Ve insan tam olarak neydi?

Şüphe, içinde bir yol bulup emeklemeye başladığında ve sınırlı bir hayat süren dindaşlarının tam bir şuursuzluk ve atalet içinde olduklarını gördüğünde Ati, sanatoryumda kendini bu sorulara açmıştı. İlahi özle dolu bir varlığı adi, kör bir larvaya dönüştüren şey neydi? İşte bir soru daha. Sözcüklerin gücü mü? Şu var ki bu ortaçağ kalesi, akla hayale sığmaz sınırları, tuhaf bir altkatmandan oluşan şeylerin ve yaşamın sesiyle dünyanın öteki ucundaki bu yer, çözülmemiş, eski gizemlerden ve köhnemiş şiddetten meydana gelmişti; zaman geçtikçe hastaları gerçekten de labirentin içinde inleyip sızlanarak havada gezinen, iki aydınlığın arasında yahut belirsiz bir karaltının dönemecinde adeta sihirle kayboluveren sapkın hayaletlere dönüştürmüştü. Sık sık yaşanan elektirik kesintileri sırasında, gürültünün manyetik bir bellekten ya da Tanrı'nın inayetiyle oluşan manyetodan değil de sihirli dualar ve sonsuzca tekrarlanan vezinlerle dolu –ki bunlar insanın kromozomlarına işler ve onların yazılımlarını değiştirirdi– insan kafalarından geldiği zamanlar hariç, Ati ses düzeninin ses çıkarmaya devam ettiğini fark etmişti. Genlerde istiflenen bu ses insan gövdelerinden zemine, zeminden duvarlara ulaşır ve duvarlar, dualaların ve ilahilerin frekansına göre havayı titreştirip yumuşatmaya başlardı; taş duvarların kalınlığı bu müziğe acıklı bir yankı katardı. Hava tatlımsı ve keskin bir tür sise dönüşür ve kalenin derin-

liklerine doğru sürüklenir, hastaları ve bağışlanmayı bekleyen tövbekârları kuvvetli bir halüsinojenden çok daha fazla etkilerdi. Bu tuhaf ve anlaşılmaz kitle, ölülere edilen bir duanın içinde yaşıyor gibiydi. Bu ufacık bir devinimin gücüdür; kimse ona karşı koyamaz, o dalgacık dalgacık, angström angström ilerlerken kimse bir şey fark etmez, bu devinim ayağımızın altındaki kıtaların yerlerini değiştirir ve derinlerde olağanüstü görüngeler çizer. Usun ötesine geçen bu fenomenleri gözlemlerken Ati bir aydınlanma yaşadı: Kutsal dilin yapısı elektro-kimyasaldı ve şüphesiz nükleer bir bileşene sahipti. Bu dil akla hitap etmediği gibi onu parçalara ayırıyor ve ondan geriye kalanla da (yapışkan bir çökelti) kişiliksiz sofular ya da tuhaf insan müsveddeleri yaratıyordu. *Gkabul*'un ilk cilt, birinci bölüm, yedinci ayetinde, kapalı biçimde şöyle deniyordu: "*Yölah konuşmak için sözcükler kullanmaz, evrenler yaratır ve bu evrenler onun boynunda ışık saçan incilerdir. Onu dinlemek, onun ışığını görmek ve o an başkalaşıma uğramaktır. Şüphe edenler çoktan lanetlendiler, züriyetleri de sonsuz lanete uğrayacaktır.*"

Koa başka bir yol izlemişti. Sadece layık bulunanlara açık, saygın bir kurum olan Kutsal Söz Okulu'nda ileri düzey *Abice* kursu almıştı. Koa bu okula herkesten daha çok layıktı çünkü Qodsabad'daki *Muhteşem Mockba*'nın ünlü *mockbi*si, bir önceki Kutsal Savaş boyunca (elbette hepsi şehit düşmüş) nice kahraman askerler ortaya çıkaran vaazları ve harikulade deyimleriyle (örneğin şu ünlü savaş nidası, "Mutlu bir hayat için haydi ölüme!" Abistan ordusunun üniformalarına işlenmişti) nam salmış Kho, onun büyükbabasıydı. Koa, büyükbabasının baskıcı kişiliğine yönelik bir tür gençlik isyanı içindeydi, sonradan yıkık dökük bir taşradaki okulda *Abice* profesörlüğü yapmaya gitti ve orada adeta emrine amade bir sahra laboratuvarı buldu. Her ne kadar kendi mahallelerindeki gizli kapaklı, kaba saba dillerden birini konuşarak büyümüş olsalar da Koa kutsal dilin, gençlerin zihinleri ve bedenleri üzerindeki gücünü görme fırsatına erişti. Etraflarındaki her şey onları afaziye, yozlaşmaya ve ipsiz sapsız bir hayatın uyumsuzluğuna mahkûm etmişken, bu çocuklar üç ay gibi kısa bir sürede *Abice* öğrendikten sonra coşkulu sofulara,

daha önce konuştukları dillerden koparak toplumun ortak yargıçlarına dönüşüyorlardı. Sonra da bu yaygaracı ve kindar çoluk çocuk silahlanmaya ve saldırıya hazır olduklarını bildiriyordu. Fiziken de eskisi gibi değillerdi, iki ya da üç korkunç Kutsal Savaş'tan sonra alabilecekleri biçime şimdiden bürünmüşlerdi, güdük, kambur, yara bere içindeydiler. Birçoğu yeterince öğrendiğini ve daha fazla ders almaya gerek olmadığını düşünüyordu. Koa onlara, dine ve onun evrensel ve ilahi amaçlarına ilişkin tek kelime etmese, alışılagelen selamlama yani "Yölah yücedir ve Abi onun Elçisidir" dışında *Gkabul*'dan tek dize öğretmese de durum buydu. Bu gizemin kaynağı neydi? Koa'nın başka –daha kişisel– bir sorusu vardı: Bu gizem, *Abice* ve *Gkabul* içinde büyümüş olan kendisini niçin etkilememişti? Koa onların içini dışını biliyordu, büyükbabası kitlesel mental manipülasyon ustası değil miydi? Bu iki sorudan hangisi daha tehlikeliydi, öncelikle buna karar vermesi gerekiyordu. En sonunda şuna vardı: Bir fitil ateşlendiğinde, bir şey olmasını beklemek gerekir. Görmesek bile, fikirlerin gelişiminde ve şeylerin düzeninde belli bir süreğenlik vardır: Pencereden sıkılan mermi, sokağın diğer ucundaki ölü bir adamdır ve geçen zaman bir boşluk değil, etki tepki arasındaki bağlantıdır. Zavallı Koa bu öğrencilerin arasında kendi hayatından endişe duyarcasına, okulun son günü istifasını verdi ve şehre döndü, orada makul maaşı olan sabit bir iş aradı. *Abice*'nin gizemini çözememişti, asla da çözemeyecekti ama onun ne denli muazzam bir güce sahip olduğunu öğrenmişti.

Öğrencileri neye dönüşmüştü? İyi, dürüst *mockbiler*, övülen şehitler, hayranlık duyulan askerler, profesyonel dilenciler veya aylaklardan yahut hayatı stadyumda noktalanan kâfirlerden biri mi olmuşlardı? Koa bilmiyordu, yıkık dökük kenar mahallelerde olup bitenler hâlâ belirsizdi, oradakilerin duvarlar ve uçurumlarla çevrili ayrı bir dünyaları vardı, nüfusları sürekli değişkenlik gösteriyordu. Hepsi hastalıktan, yoksulluktan, savaştan, faciadan, aksiliklerden ve hatta açıkgözleri düşmanla plan yapmaya sürükleyen başarıdan payını alıyordu; hiçbirinin gözünün yaşına bakılmıyor, sonunda hepsi ölüyordu ama yer-

lerine durmaksızın –yerinden edilmiş, sürülmüş mülteci, sığınmacı, hain ve başarısız– birileri geldiğinden, kimse bir şey fark etmiyordu; nereden gelirlerse gelsinler, bu dünyadışı varlıklar birbirine çok benziyordu. Her yerde olduğu gibi, insanlar da bukalemunlar gibi duvarın rengini alıyordu ve bir yanda cüzamlı duvarlar vardı, öte yanda da kurtlu. İşte dram da buradaydı. Bu Koa'nın alaycı yanıydı.

İki yoldaş işlerini birçok şekilde yürütüyordu. Düzenli olarak *mockba*ya uğruyor, *Gkabul* çalışıyor, koro halinde tekrarlanan, yoğun bir temaşa ve ihtiyatlı bir şüphe atmosferi içinde yankılanan, "Yölah'a ve Elçisi Abi'ye şükürler olsun!" nakaratıyla insanları ibadete davet eden çığırtkanlarla transa girmiş sürüyü gözlemliyor ve en az bin kez şişirilmiş Abistan mucizelerini yorumlayan *mockbi*yi dinliyorlardı. Tüm bunların ardında yatan muazzam numara şuydu: Ne kadar çok izlerlerse, o kadar az anlıyorlardı. İman sahiplerine bir kararsızlık ilkesi hâkimdi, kimi zaman ölü mü diri mi olduklarını yahut bu ikisinin arasında herhangi bir fark var olup olmadığını bilmiyorlardı.

Ati ve Koa, yeni bir faaliyet olabileceğinden şüphelendikleri her yere kendilerini konuşlandıracak yüce yetkiye sahip sivil komitelerin –bunlara kısaca Siviller deniyordu– gözetiminden sıvışmak mümkün olduğunda birbirlerinin evinde de çalışıyorlardı. Çalışma bittikten sonra iki arkadaş haddinden fazla çene çalıyordu, öyle ki böyle bir aylaklığa ancak Şeytan ilham verebilirdi. Sarı neon şeritli, yeşil burnilerinin içindeki Siviller ta uzaktan seçilebiliyordu fakat gözcüleri aniden yakalayacak numaralara başvurdukları da oluyordu, insanlar işte bu yüzden sürekli korku içindeydi, kapılarını iki kez sürgüleseler bile. "Sivil Komite! Yölah ve Abi namına kapıyı açın!" Bu kimsenin duymak istemeyeceği türden bir çağrıydı. Kimse bu çarkı nasıl durduracağını bilmiyordu: Önce çağrı, ardından sorgulamalar ve sonra sopa ya da taş yağmuruna tutularak günün birinde hayatınız stadyumda son buluyordu.

Siviller, mahallelerindeki her tür sapkın davranışı cezalandırmayı, sokaklarda güvenliği sağlamayı, yasaların ve emirlerin yerine getirildiğinden emin olmayı amaçlayan otoriteler (yani

Ahlak Bakanlığı ve İlahi Adalet'in Kamu Ahlakı Birimi ile Kamu Gücü Bakanlığı'nın Sivil Meşru Müdafaa Dairesi) tarafından onaylanan, vatandaşların oluşturduğu yasadışı kanun infazcısı komitelerdi. Bunlardan bazıları, örneğin Gelenek Görenek Sivilleri çok takdir edilirdi; kimileriyse, bilhassa Gevezelik Karşıtları, küçümsenirdi. Farklı farklı, sayısız komite vardı fakat bunların çoğu kısa ömürlü, sezonluk ve gerçek bir amaçtan yoksundu. Kendilerine ait Sivil kışlalarında toplanırlar ve burada istirahat edip burada eğitimden geçer, mahalle baskınlarını yine burada planlarlardı.

Bunları hesaba katınca, Ati ve Koa yıkık dökük kenar mahallelerde dolaşmayı tercih etmeye başladı, buralarda hiçbir etki yaratmayacak kadar minik özgürlük kırıntıları vardı, nitekim sarsılmaz imparatorlukların üzerine kurulduğu gizemlere hücum etmek için daha çok özgürlük gerekiyordu. Aslında yaptıkları şey en hakikisinden isyandı: Ölüm gettolarından birine, eski halkın arşivlerden bile silinmiş eski sapkınlıklara inatla yapışıp yaşamını sürdürdüğü, o dışa kapalı uzak yerleşim bölgelerine gönderileceklerini düşündükleri yere varmışlardı. Buralarda yaşayanlar Abi'nin kitabında şöyle betimleniyordu: *"Ben onlara yaşam verdim ve onlar düşmanımın, Şeytan'ın, sefil Balis'in safında yer alıp bana sırt çevirdiler. Benim gazabım büyüktür. Biz onları yüksek duvarların ardına sürdük ve orada en korkunç şekilde ölmeleri için her şeyi yapacağız."*

Bu bölgelerden çıkmak için bir yol bulmak imkânsız gibiydi, askerler bıkıp usanmadan orada yaşayanları hava geçirmez biçimde çevreleyen baş döndürücü duvarları gözlüyor, kaçmak isteyenleri anında vuruyordu. Bunun yanı sıra, oradan çıkmak için mayınlı araziyi ve gettoyu şehirden ayıran kazıklı duvarların hava ve su sızdırmaz bariyerlerini aşmak, radardan, kameralardan, gözetleme kulelerinden, köpeklerden ve elbette akılalmaz V'lerden saklanmak zorundalardı. Asıl amaç yalnızca hastalıklı bir bölgeyi, karantinaya alır gibi titizlikle kuşatmak değil, inançlı insanları Şeytan'ın ölümcül atmosferinden korumaktı, bu yüzden etkili duaların ve beddualarının yanına ağır silahlar da eklenmişti.

Gettoya tedbirlice girmek için yine de bazı yollar mevcuttu. Bunlar, sözümona vahşilikleri sınır tanımayan şeytani mağara adamlarıyla korunan yoğun yeraltı tünelleri şebekesi aracılığıyla gettolara yasadışı ve tabii ki yüksek fiyatlar karşılığında tedarik yapan esnaf cemiyetinin yani Zümre'nin eseriydi. İki arkadaş en sonunda tereddütü bırakıp işe girişti: Duruma göre bunu yapabilirlerdi. Ceplerindeki son *didi*ye dek bütün paralarını harcamışlardı. İki yıl süren hastalığının ardından Ati finansal kaynaklarını tüketmişti bu nedenle Sîn dağlarında tanıştığı hacılardan aldığı değerli kutsal emanetlerden birkaçını satmak zorunda kaldı.

Ati ve Koa işyerinde, sahte isim altında bir lisans üretmiş ve gettoyla ticaret yapmak isteyen birer tüccar kılığında, Zümre'nin yerel idaresine kendilerini tanıtmaya gitmişlerdi. Bir akşam, bekçi turunu tamamladıktan hemen sonra yola koyulup çok geçmeden kendilerini geniş bir kuyunun önünde buldular, hakkında dolaşan kötü söylentilerle ünlenen eski bir mezarlığın yanındaki döküntü bir evin arka bahçesine gizlendiler. Tam anlamıyla gündüzkörü bir cüce onları bekliyordu, Ati ve Koa'yı hemen bir gondola bindirdi. İstim düdüğüne basıp iki manivelayı harekete geçirdi ve gondol yeryüzünün bağırsaklarına doğru baş döndüren inişine başladı. Yaklaşık on iki saat sonra, surların ve mayınlı arazinin altından geçerek devasa karınca yuvasının içine giden binlerce kıvrımın ardından Hainler Diyarı olarak bilinen, ülkedeki en büyük gettoya vardılar. Buranın ismi bile hassas bir sofuyu bayıltmaya ve otoriteleri histeriye sürüklemeye yeterdi. Sabah olmuştu, güneş gettonun üzerinde parıldıyordu. Gettonun yerleşim bölgesi, Qodsabad'ın güneyinde yer alan, Ati'nin mahallesinin girişine dek uzanan oluklu tepeler zincirinin, "Kederin Yedi Kızı"olarak bilinen yerin de ötesine yüzlerce *chabir* kareye dağılmıştı. Hainler, birbirlerine kendi aralarında Hürler diyorlardı. Koa bu sözcüklerin *habilé* lehçesine ait bir sözcük olan *hu*'nun çekimi olduğunu düşündü. Birkaç düzine insanın hâlâ geveledi̇ği, Qodsabad'ın kuzeyindeki artbölgelere ait, Koa'nın biraz çalışmış olduğu eski bir lehçeydi bu. Hu yahut Hü'nün, "hane", "rüzgâr" hatta "hareket" gibi

bir anlamı vardı. Yani *H*ür açık hane ya da özgür bölge; *Hürler* ise özgür halk, rüzgâr gibi bağımsız veya rüzgârın taşıdığı insanlar anlamına geliyordu muhtemelen. Koa, ihtiyar bir *habilé* yerlisinden büyük büyük dedelerinin, bir kraliyet şahini olarak tasvir edilen –ki bu elbette rüzgârda özgürce uçan bir varlığın imgesiydi– Hüro ya da Hürü gibi bir Tanrı'ya inandıklarını öğrendiğini anımsadı. Zamanla ve bir şeyler aşınmaya uğradıkça, *hür* ve *hü* sözcüklerinin kökeni olan Hürü, *Hürler*'e dönüşmüştü. Fakat insan o eski zamanlarda sözcüklerin neden hür-ler gibi iki yahut ha-bi-lé gibi üç ya da belki dört ya da on heceli olduğunu bilmiyordu oysa şimdilerde Abistan'da (elbette hepsi gizli kapaklı) konuşulan tüm dillerdeki sözcükler, Yölah'ın Abistan'la birlikte yarattığı kutsal dil Abice de dahil olmak üzere, sadece tek ya da en fazla iki heceye sahipti. Kimileri zamanla ve medeniyet geliştikçe dillerin zenginleşeceğini, başka anlamlar ve heceler kazanabileceğini düşünse de durum tam aksiydi: Diller giderek güdükleşmiş ve ses öykünmeleriyle ünlemlerden ibaret bir yığına indirgenmiş, kıtlaşmıştı. Sözcükler, karmaşık fikirlerin gelişimine hiçbir şekilde izin vermeyen, düşünce yoluyla ulaşılabilecek üstün nitelikli evrenlere olanak tanımayan ilkel haykırışları ve homurtuları andırıyordu. En sonunda sessizlik yeniden egemen olacak, tartıda ağır basacak ve dünyanın başlangıcından bu yana yok olan şeylerin bütün yükünü, hatta mantıklı isimlendirilmelerden yoksun olduğu için şimdiye dek gün ışığına çıkmayan şeylerin yükünden çok daha fazlasını taşıyacaktı. Kaotik getto atmosferinin yarattığı gelip geçici bir yansımaydı bu.

Konu bu olmasa da Tarih adına yine de bir iki kelime etmek gerek: Gettolar ve onların işleyiş biçimleri hakkında bir sürü şey anlatılıyordu. Her şeyi engellemek amaçlı karmaşa yaratılmak isteniyorsa eğer, bundan daha iyi bir yol bulunamazdı. Zümre'nin arkasında, Adil Kardeşlik üyesi, Protokol, Seremoni ve Merasim Departmanı'nın direktörü, ülkedeki yaşamın ritmini düzenleyip yöneten kudretli Yüce Hoc ve Abistan'daki tüccarların en girişimcisi olarak bilinen, oğlu Kil'in parmağı olduğu söyleniyordu. Bazı çevrelerde, gettoların Aygıt'ın bir icadı olduğu bile düşü-

nülüyordu. Bu teorinin dayanak noktası şuydu: Ülkedekiler, en mahrem düşüncelerine dek, kontrol altında tutulmadıkça mutlakiyetçi bir rejimin devamına imkân yoktu, ki böylesi bir kontrol olanaksızdı çünkü bunu sağlamak için ne kadar yeni yollar bulsalar da günün birinde, bir düş şekillenip sızmayı başaracak ve hiç umulmadık anda bir muhalefet doğacak, gizli bir mücadeleyle güçlenecekti; tiranlığa karşı savaş açanlara doğal olarak sempati duymaya meyilli insanlar muhalefeti destekleyecek ve bu da inanılabilir bir hipotez gibi görünen zaferi beraberinde getirecekti. Bu yüzden mutlak gücü korumanın yolu, ilk adımı atıp kendine muhalif yaratmaktı, sonra da gerektiğinde biçimlendirilip eğitilmiş gerçek muhalifler bulmak ve sonra da işleri tamamına erdirmeye can atan, beklenmedik biçimde ortaya çıkıveren radikaller, aykırılar, hevesli teğmenler ve onların olası mirasçıları gibi, kendi düşmanlarından kendini korumaktı. Orada burada işlenen faili meçhul suçlar, savaş makinesini devreye sokmaya yardım edecekti. Kendi kendinin düşmanı olmak her halükârda zafer demektir. Tüm bunları organize etmek elbette zordu fakat bir kez işlemeye başlayınca çark kendi kendine dönecek, herkes kendisine gösterilene inanacak, böylece terör ve şüpheden istisnasız nasibini alacaktı. İşin aslı, birçok kişi nereden geldiğini bile göremeyeceği patlamalarda ölecekti. İnsanların inanması ve umutsuzca itikatlarına sarılması için sayısız ölüm yaratan bitmek bilmeyen gerçek bir savaş ve kimsenin görmediği yahut hiçbir yerde görülmeksizin herkesin gördüğü bir düşman gerekir.

Vahiy'den beri Abistan'ı bir Kutsal Savaş'tan diğerine sürükleyen Düşman böylece çok daha önemli bir işleve sahip olmuştu: Yölah'ın dininin, yeri ve göğü enine boyuna ele geçirmesine imkân sağlamak. Kimse bahsi geçen Düşman'ı görmese de fiilen ve prensipte o elbette vardı. Bir yüze, bir isme, bir ülkeye ve Abistan'a uzanan sınırlara sahip olduğu zamanlar olduysa bile bu, Vahiy öncesi o karanlık dönemlerde kalmıştı. Onun nasıl bir şey olduğunu kim biliyordu? İnsanların önce okuyup sonra coşkuyla yorum yaptığı soluk kesen bildirimlerinde CH'ler savaş hakkında günlük raporlar veriyordu ama Abistanlılar

mahallelerinden hiç çıkmadıklarından ve zihinlerinde savaş bölgelerini canlandırabilecekleri harita falan bulunmadığından, bazılarına göre savaşın tek gerçek yanı CH'nin bildirimleriydi. Bu sinir bozucuydu fakat her ağaç kendi meyvesiyle bilinir, insanlar savaşın gerçekliğini şehit düşmüş askerlerinin isimlerinin yer aldığı, büyük savaşlara hürmeten dört bir yana dikilmiş anıtlar sayesinde görüyordu. Kimi zaman, cesetleri herhangi bir akarsu yarığında, bir nehirde veya bir toplu mezarda bulunan meçhul isimler belediyelerin ve *mockba*ların panolarına asılırdı. Bilanço korkunçtu ve insanların dinlerine olan bağlılığının da kanıtıydı. Ele geçirilen tutsakları talihsiz bir son bekliyordu, ordunun onları ölüm kamplarına yığdığı söyleniyordu. Tüccarlar, tutsak alınan grupların o ya da bu kamplardan birine gönderildiklerini anlatıyordu. Ati de bunu doğrulayabilirdi. Sîn'deyken, nehir ağızlarında boğazları kesik askerler görmüş, dönüş yolunda da motorlu askeri birliklerce sürüklenip götürülen sayısız tutsak kolonilerinden oluşan korkunç bir gösteriye şahit olmuştu.

Abistan askerlerinin Düşman tarafından yakalanması durumunda onlar da aynı muameleyi görecekti, bundan kimsenin şüphesi yoktu. Akıllara musallat olan soruysa şuydu: Düşman onları nereye götürmüştü ve bunu nasıl kusursuz bir gizlilik içinde gerçekleştirmişti?

Kutsal Savaş'ın birçok sırrı vardı.

Gettolara ve orada yaşayan Hainlere gelince, onlar somuttu ve tek bir amaca hizmet ediyorlardı: inanç sahiplerinin günlük yaşamlarını sıkı sıkıya kontrol etmek. Kümesin iyi korunması için çevrede gezinen bir tilki şarttı. Hüküm süren kaos bir korumaydı ve bu öyle kusursuzdu ki hiçbir şey fark edilmiyordu. İnsanlar Sivillerin tacizleriyle rahatlıkla baş edebilirdi: Onlar sokaklarda aylak aylak gezebilir, insanları kenara çekip gevezelik edebilir, *burni*lerini çıkarabilir, ibadet saatlerini unutabilir, Abistan'da bilinmeyen o karanlık ve gürültülü mekânlara girebilirdi, bir *didi* yahut *ril* karşılığında *ruf* ya da *lik* gibi sıcak veyahut içenlerin epey övdüğü, insanın görüşünü bulandırıp kafasını karıştıran *-zit* gibi- soğuk şeyler içilebilen yerlerdi

buralar. Böyle yerlerde kasa, çuval ya da leş perde yığının ardında daima bir koridor ya da nereye gittiği belirsiz dar ve karanlık bir merdiven olurdu.

Bu özgürlüklerin büyük bir amaca hizmet ettiği söylenemezdi ama yine de heyecan vericiydi. En şaşırtıcı olansa yaşadıkları viranedeki bağımsızlıklarından keyif alan Hainlerin, (ileri gelenlerin pek beğendiği) eski zamanlardan kalma ürünleri ve parçaları satmak ve ailelerine şekerlemelerle dönmek için kendi aralarında Our dedikleri Qodsabad'a gitmeyi sevmeleriydi. Zümre'nin tünellerinden yararlanırlar ve oradaki kaçakçılara ödeme yaparlardı. Aygıt onları acımasızca avlar ve söylemeye lüzum yok, yakalananların hayatı bir sonraki Mukaddes Perşembe Yakarışları'nda stadyumda son bulurdu. İnfazları birinci sınıf bir gösteriydi ve festivaller bununla açılırdı. Bu amaç için Hainsavar diye tanınan özel bir polis gücü oluşturulmuştu, onlar bu hayaletleri gölge gibi takip edip saptamayı ve olması gerektiği şekilde yakalamayı bilirdi. Görünüşe göre, vahşi hayatın içinde yaşamayı ve haydutluğu uzun süre boyunca deneyimlemiş olan bu yaratıklar, çok sayıdaki sıkı rutinlerle sınırlanmış inançlılara göre fazla tepkiseldi. Fakat kimse bundan bahsetmiyordu zira bu efsaneyi yıkar ve Devlet güvenliğini baltalardı. Gelgelelim sınır tanımaz V'ler, Hainler'in zihinsel imlerini tespit edemiyor ve onları, radar frekanslarını bozan ve son derece güçlü ultrasonik dalgalar yayan yarasaların imleriyle karıştıyor gibiydi. Daha beteri, Hainlerin zihinsel akışı, bilhassa V'ye yönelmişse, ağrılı bir iç kanamaya yol açabiliyordu, ki bu da evrene korku salan, aynı anda birçok yerde olma yetisi, telepati ve görünmezlik maharetleriyle ünlü bu yaratıklar için her halükârda aşağılayıcı bir durumdu. Bunlar yine de sohbet konusu ve varsayımlardan ibaretti çünkü burunlarının ya da kulaklarının kanamasına şahit olmak bir yana, kimsenin V görmüşlüğü yoktu. Gerçek şu ki, varlıklarıyla gökyüzünü V'lerin dalgalarından temizlemekte etkin rol oynayan o masum yarasalar düzenli olarak kitlesel katliama uğruyorlardı, neyse ki tabiat onlara, şimşek hızından daha hızlı üremek gibi bir başka muhteşem yetenek daha bahşetmişti. Minik vampirler alacakaranlıkta uyanıp avlanmaya

koyulduklarında, Hürler gettolarından çıkıp yardakçılarının ve müşterilerinin kendilerini beklediği Qodsabad'ı istila ederlerdi; karınlarını doyurmuş yarasalar şafak vakti mağaralarına dönerken, onlar da tekrar gettolarına akın ederlerdi. Hürlerin bu hayvanlara neden saygı duyduğunu anlamak zor değil.

Ordu, Hainleri yok etme konusunda üzerine düşeni yapıyor, ağır silahlar, dronlar ve eski helikopterlerle, bilhassa Qodsabad sakinlerinin *mockba*larda ve stadyumlarda heyecanla toplandığı anma törenleri sırasında, düzenli olarak gettoyu bombalıyordu. O zaman da şöyle hikâyeler dolaşıyordu: Ordu helikopterleri bombaları getto merkezine, yerleşim yerlerine ya da sığınaklara değil, daha ziyade boş alanlara gelişigüzel bırakıyordu. Yeterli miktarda barut içermeyen bombalar ve toplar gürültü çıkarıyor, insanları yaralıyor hatta birkaçını –ama yine de çok fazlasını değil– öldürüyordu falan filan; spekülasyonların sonu yoktu. Açıklama, Zümre'nin, *Gkabul*'un cömert ruhuna uygun olarak, Hainler'in sembolik yıkımı için çalıştığı yönündeydi. Hainler elbette menfur, pis, sefil yaratıklardı, aynı zamanda iyi müşterilerdi ve hali hazırda o iğrenç gettolara mahkûm edilmişlerdi, onları diğer insanlardan ayırmak fena bir fikir değildi: Zümre'ye ilişkin dedikodu, dinlemeye gönüllü kimselerle dolu her yere ulaşıyordu. Ticaret ve din arasında suç ortaklığı her daim mümkündü, biri olmadan diğeri düşünülemezdi. Buradan da şu sonuç çıkıyordu: Zümre ordudaki kumandanlara rüşvet veriyor ve Hainler'i baskınlara karşı uyarıyordu ve bu yalnızca işin küçük bir kısmıydı. Karmaşık bir denklem söz konusuydu: Abistan'ın ayakta kalmak için Hainler'e ihtiyacı vardı, var olmak içinse onları öldürmek zorundaydı.

İçler acısı durumuna rağmen Qodsabad gettosunun yine de belli bir çekiciliği vardı: Burada kendi başına ayakta duran tek bina bile yoktu, dik duran sadece eğreti kazıklardan ve ince tahta çubuklardan oluşan ormanlardı. Dört bir yana yayılan dağlardan dökülmüş molozlar yakın zamandaki ya da önceki yıkımları, her iki durumda meydana gelmiş haksız felaketleri gözler önüne seriyordu. Yırtık pırtık giysiler içindeki çocuklar yıkıntıların arasında koşuşturuyor, oynuyor ya da satacak bir

şeyler arıyordu. Pislik burada egemenliğini ilan etmişti, çöpler bazı yerlerde öbek öbek yığılıp evlerin çatılarına erişmiş, bazı yerlerdeyse insanın dizine kadar yükselen bir halı misali tüm zemini kaplamıştı. Çöp sahası limitine ulaşalı çok zaman olmuştu, bunca çöp artık ne boşaltılabilir ne de yakılabilirdi (zira böyle bir durumda gettonun tamamı, içinde yaşayanlarla birlikte alevler içinde kalırdı). Rüzgârla oraya buraya savrulan çöpler açık havada üst üste yığılmıştı; getto çöplerin ve bentlerin üzerinde giderek yükseliyordu. Gündüzleri de gece gibi karanlıktı.

Elektrik yoktu; dar sokaklar, çarpık kentleşme, yıkımlar, alarm çığlıkları ve zamanlı zamansız bombardımanlar, sığınaklarda geçirilen uzun, bunaltıcı saatler ve abluka altına alınmış bir şehirde hızla çoğalan diğer her şey sayesinde, buna tehditkâr bir kısıtlanmışlık duygusu da ekleniyordu. Tüm bunlar hayatı daha karanlık hale getiriyor, önüne güçlü engeller koyuyordu. Yine de burada bir tür canlılık, direnme kültürü, var olanla yetinme durumu ve durmaksızın hareket edip hayatta kalmaya ve umut etmeye devam eden küçük bir kozmos vardı. Burada yaşam aramak, tutunmak, icat etmek, çeşitli zorluklarla karşılaşmak ve olabildiğince en baştan başlamakla geçiyordu. Gerçekleri ve gizemleri, nitelikleri ve kusurları, trajedileri ve umutlarıyla getto hakkında söylenecek çok şey vardı ama en olağan dışı şey, Qodsabad'daki kimsenin görmediği, anlık gölgelerden ibaret olmayan, insan oldukları seçilebilen sokaklardaki kadınların varlığıydı; bu kadınlar ne maske takıyorlar ne burniqab giyiyorlar ne de eteklerinin altını bandajlıyorlardı. Üstelik nereye isterlerse oraya gitmekte özgürlerdi. Günlük ev işlerini sokaklarda dolaşarak görüyorlar, evlerindeymiş gibi rahat giyiniyorlar, çarşıdan alışveriş yapıyorlar, sivil savunmaya katılıyorlar, çalışırken şarkı söylüyorlar, molalarda çene çalıyorlar ve hatta bronzlaşmak için gettonun solgun gün ışığının altında oturuyorlardı çünkü güzel görünmek için kendilerine vakit ayırmayı biliyorlardı. Ati ve Koa yolda bir şeyler satmaya çalışan kadınlarla karşılaştıklarında fevkalade heyecanlanıyor, gözlerini eğip baştan aşağı titremeye başlıyorlardı. Hayat tersi-

ne dönmüş gibiydi, nasıl davranacaklarını kestiremiyorlardı. Kadınlar onların kim olduklarını anlıyorlardı: *Abice*'den başka dil bilmeyen ahmak Abistanlılar. Kendi lehçelerinde, tıslayarak çıkardıkları anlamsız sözcüklerle konuşuyorlar, bir elinde satmaya çalıştıkları şeyi sallayıp diğer elinin parmaklarıyla da onun kaç para olduğunu gösterip alkış beklercesine etrafa kötü bakışlar atarken, kullandıkları kelimeleri belirli mimiklerle vurguluyorlardı. İletişim bundan daha ileriye gidemediğinden ve Koa virane varoşlarda verdiği dersler süresince öğrendiği lehçeleri sonuna dek kullandığından iki arkadaş alabildiklerini aldı, sonra da onlara doğru yaklaşan kadınları ve –kerizleri kaşla göz arasında nasıl soyup soğana çevireceğini iyi bilen– çocukları kendilerinden uzak tutmak için ellerinden geleni yaptı.

Kutsal lisanı anlayan ve Zümre'nin temsilcileriyle görüşmeler yapan gettodaki birkaç Hain, küçük kaçakçılık işleri için Qodsabad'a geçmeye alışkındı. Fakat onların da bildikleri şeyler ticaretle sınırlıydı ve bunu ancak rakamlar ve jestlerle ifade edebiliyorlardı. Çoğunluk hiçbir şey anlamıyordu, *Gkabul*'un tamamını kulaklarının içine boşaltsalar bile kutsal lisanın onlar üzerinde herhangi bir etkisi yoktu. Yani *Abice* sadece inançlı kimselerin üzerinde mi işe yarıyordu? Bu kabul edilemezdi, *Gkabul* evrenseldi ve Yölah tüm evrenin, onun kıymetli Elçisi Abi ise yeryüzünün efendisiydi. Sağırlar elbette duymayacaktı.

Bunu en sona sakladık çünkü şimdi bahsedeceğimiz şey daha özgür (şüpheci diyelim) inanç sahipleri için bile korkunçtu: Gettonun duvarları tırnak, kömür ya da bin beteri, insan dışkısıyla çizilmiş grafitilerle kaplıydı. Abistan'ı, onun inançlarını ve ibadetlerini alaya alan bu graffitiler gettoda kullanılan dillerden biriyle yazılmıştı. Anlatmak istediği şeyi dile getiren müstehcen çizimler de vardı. Duvarların dört bir yanında, Koa'nın deşifre edebildiği *habilé* lehçesinde yazılar vardı ve hepsi baştan aşağı, ağza alınmayacak türden küfürlerle doluydu: "Bigaye'ye ölüm" "Bigaye bir şaklabandır", "Cehaletin prensi ya da körlerin kralı Bigaye?", "Abi=Bia!" (*Bia*, habilé'de "vebalı fare" ya da "dönek herif" (!) gibi bir anlama geliyordu), "Çok yaşa Balis", "Balis

kazanacak!", "Balis hoş, Abi boş", "Düzmece Yölah." Ati ve Koa bu dehşeti unutmaya can atıyordu zira zihinlerindeki oraya ait herhangi bir anı, Qodsabad'a dönerken V'lere bildirim gönderecek ve böylece V sonarları onları çabucak fark edecekti. Dostlarımız bu düşünceyle titredi.

Qodsabad'daki herkes, Yölah'ın cennetten sonsuza dek kovduğu Balis'in bu ölüm gettosunda saklandığına inanıyordu. Abistanlıların, bilhassa da Qodsabad sakinlerinin en büyük korkusu Balis ve ordusunun gettodan kaçıp kutsal Abistan topraklarında kol gezmesiydi. Elbette Yölah'ın ulu himayesindeki Abi'nin ve onun yenilmez lejyonunun karşısında hiçbir güçleri yoktu ama sıradan insanlara hayli zarar verebilirlerdi. Gettonun çevresindeki donanma, kontroller, güya ölümcül bombardımanlar ve tabii o saçma abluka, Hainler'in Qodsabad'a akın etmesini önlemekten ziyade, Abistan'ın şerefli halkını rahatlatmak içindi. Aygıt, bir şey yerine başka bir şey yaptırma ve insanları olanın tam aksine inandırma sanatında ustalaşmıştı.

Ati ve Koa'nın, bu bulanık şeyleri anlayabilmek için sorduğu sorulara bir göz atalım: *Din ve dil arasındaki bağlantı nedir? Kutsal bir dil olmaksızın bir din tasavvuru mümkün müdür? Hangisi önce geliyor, din mi dil mi? İnsanı inançlı yapan nedir? Dini sözcükler mi yoksa dildeki müzik mi? Karmaşıklaştırma ve zihinsel manipülasyon gereksinimiyle kendine has bir dil yaratan din midir yoksa bir kere mükemmeliyete eriştikten sonra ideal bir evren icat edip onu zaruri olarak kutsallaştıran dil midir? "Silaha sahip olan önünde sonunda onu kullanır" önermesi hâlâ geçerli midir? Diğer bir deyimle, din tabiatı gereği tiranlığa ve kıyıma dönüşür mü?* Fakat istedikleri genel mahiyette bir teori geliştirmek değildi, doğru soru şuydu: *Gkabul'u* yaratan *Abice* mi yoksa *Abice*'yi yaratan *Gkabul* mu? Eş zamanlı diye bir şey yoktur, tavuk ve yumurta aynı anda doğmaz, biri diğerinden önce olmak zorundadır. Bu durum tesadüf eseri oluşamazdı, *Gkabul* tarihindeki her şey, en başından beri bir planın, büyüyüp gelişen bir planın varlığına işaret ediyordu. Başka sorular: *Peki ya diğer sıradan diller? Onlar nasıl ortaya çıktı? Bilim ve materyalizm? Biyoloji ve natüralizm? Büyü ve Şamanizm? Şiir ve du-*

yumculuk? Felsefe ve ateizm? Tüm bunlar ne anlama geliyor? Bilim, biyoloji, büyü, şiir ve felsefenin bunlarla ne ilgisi olabilir? Bunların hepsi Gkabul *tarafından yasaklanmamış,* Abice *tarafından hiçe sayılmamış mıydı?* İki arkadaş, uğraşlarının, yararsız ve can sıkıcı olmasının yanı sıra, tehlikeli de olduğunu fark etti. Gelgelelim, yapacak bir şey olmadığında yararsız, can sıkıcı ve kaçınılmaz olarak tehlikeli şeylerden başka ne yapılırdı ki?

Böyle düşünürken, baykuşların ve yarasaların gökyüzünü kaçamak gölgeleriyle usulca doldurduğu sırada, kendilerini bir kez daha yeryüzünün yüz *sicca* altındaki devasa bir labirentten meydana gelen yeraltı tünellerinde, birkaç saat sonra da "Kederin Yedi Kızı"nın güneyinde yer alan mezarlığın yanı başındaki yıkık dökük eski evde buldular. Bu gibi anlarda, böyle soğuk ve gri şafak vakitlerinde yeryüzü, eli kulağında bekleyen ölüm tehlikesi içinde gibi görünür.

Yeniden Qodsabad ışığı altında olmak rahatlama, endişe ve söze dökülemeyen bir gururdu. Aslında iki arkadaş kayda değer bir şey yapmamıştı: Hepi topu gettoda bir gezintiye çıkmışlardı, Zümre ajanlarının tahsilat yapmak, emirleri kayda geçirmek ve getto kadınlarıyla gönül eğlendirmek için her gün yaptığı türden bir şey; tıpkı ufak çapta kaçakçıların öteberi satmak ve birkaç tavuk çalmak için her gün Qodsabad'a gelişi gibi. Fakat diğer yandan da olağandışı bir durumdu: Ati ve Koa, zaman ve mekân sınırını, yasaklı sınırı geçmişlerdi; Yölah'ın evreninden ayrılıp Balis'inkine gitmişler ve gökyüzü başlarına yıkılmamıştı.

En zoru da içlerinde taşıdıkları bunca şeyle, varoluşları, nefes alışları bile suç kokarken, iş yerinde ve mahallelerinde doğal görünmek ve Ahlaki Teftiş yargıçlarıyla Siviller'i kandırmaktı. Oysa gettonun kendine has, silinmez kokusu *burnilerine* ve sandaletlerine yapışıp kalmıştı.

Serüvenlerle dolu yolculuklarından yasaklı dünyaya altüst edici dört bilgi getirmişlerdi. 1) Gettoyla Qodsabad'ı ayıran duvarın altında birbirine bağlanan tüneller vardı. 2) Gettolarda insanlardan doğma insanlar yaşıyordu. 3) Sınır, inançlılar tarafından uydurulmuş bir saçmalıktı. 4) İnsan dinsiz de yaşayabilir ve bir din adamının yardımı olmaksızın da ölebilirdi.

Bu arada eski bir bilmeceye de yanıt bulmuşlardı: Bigaye sözcüğü –ki bunun saygısız bir el tarafından, Abistan duvarlarına yapıştırılmış milyarlarca Abi posterinden birine karalandığını görmek şoke ediciydi– gettoda sık kullanılıyordu. Zanlı elbette Abistan'a sızmış ve kendi inine dönmeden önce ardında iz bırakmak isteyen bir Hain olmalıydı. Tutuklanıp infaz edilen adam muhtemelen sokaktan geçerken öylesine alınmış bir zavallıydı. Koa karşılaştırma yaptıktan sonra, Bigaye'nin *habilé* lehçesinden gelen ve "Büyük Birader", "İhtiyar Pislik", "Muhteşem Lider" ya da "Eski Dost" gibi bir şeye tekabül eden argo bir sözcük olduğunu anladı. Adil Kardeşlik kararnamelerinde kullanılan "Big eye" ifadesi yanlıştı. Her halükârda *Abice*'de ya da getto dillerinde böyle bir sözcük yoktu, muhtemelen *Char*yani, *Gkabul'a* kafa tutmuş tüm kuzeylilerin imha edildiği ilk Kutsal Savaş sırasında yok olup giden o eski dillerin birine aitti. Ati sanatoryumun asma köprüsünün üzerindeki taşa oyulan metnin bu dilde yazıldığı sonucuna varmıştı çünkü kalenin geçmişi o döneme ve hatta daha da öncesine dayanıyordu; "1984" sembolü belki de tarihten başka bir şeye işaret ediyordu. Fakat kesin bir şey söylemek imkânsızdı: Eski dönemlere ait tarih kavramı Abistanlılara hiçbir şey ifade etmiyordu. Onlara göre zaman tek, bölünmez, sabit ve görünmezdi; başlangıç son, son da başlangıçtı ve bugün her zaman bugündü. Bir istisna dışında: 2084.

Bu sayı herkesin aklında ezeli ve ebedi bir hakikat, dolayısıyla da dokunulmaz bir gizem gibiydi. Uçsuz bucaksız, sabit zamanda başlı başına bir 2084 vardı ama bu sonsuz zamanın içine nasıl konumlandırılabilirdi? Zerre fikirleri yoktu.

Ati ve Koa daha fazlasını öğremek için bir ara yeniden gettoya gitmeye karar verdi.

Üçüncü Kitap

Abistan semalarında beliren yeni işaretlerle Efsane'ye başka efsaneler eklenirken, bir mucize Ati'yi talihsizlik ve gizem dolu yeni bir yolculuğa sürükler. Bu yolda ilerlemek için Ati'nin dostluk, aşk ve hakikate ihtiyacı olsa da insanlıkdışı yasalarla yönetilen bir dünyada bunlar ne işe yarar ki?

Abistan'ın uykulu semalarında bir gök gürültüsü duyuldu. Sonra bir kargaşa ve ardından bir tane daha! Bir haftalık kısa bir süre içinde, *nadirler*, gazeteler, CH'ler, yirmi dört saat göreve hazır *mockba*lar ve elbette ne megafon ne de ses teli kullanan kent tellâlları aracılığıyla bilgi ülkeyi bin kez katetti. Adil Kardeşlik'in Yüce Kumandanı Yüce Duc, Abi'den aldığı talimatla kırk bir gün boyunca kesintisiz bayram ilan etmişti. Yölah'ın kullarına sunduğu muhteşem armağana şükretmek için büyük çapta toplu dualar ve adak törenleri düzenlenmişti. Durumun şanına yaraşır bir şey hazırlamak için gereken parayı denkleştirmek adına bir yardım kampanyası başlatılmış ve toplanan para, bir hafta içinde Devlet'in bu iş için ayırdığı bütçeye erişmişti. İnsanlar çok daha fazlasını vermek istese de hükümetten gelen bildirilerde ölçülü olmaları isteniyordu, parayı daha sonrası için muhafaza etmelilerdi.

Mevcut bilgiye eklenen kurumsal sesleri bir yana koyarsak, yazılı basında yer alan binlerce sayfa açıklama ve *nadir*lerde

yayımlanan bilge yorumlarla meselenin özüne erişmek mümkündü: Çok önemli, *yeni bir kutsal mabet keşfedilmişti!* Yardım kampanyalarıyla finanse edilecek küçük bir çalışmanın ardından, bu mabedin pek yakında cafcaflı bir tanıtımla hacıların ziyaretine açılacağı duyurulmuş ve haber halk arasında müthiş bir coşku, ticari etkinlikler kadar şaşırtıcı bir heyecan dalgası yaratmıştı. Akıl almaz sayılardan bahsediliyordu: Burayı ziyaret etmek adına ilk yıl için yirmi, ikinci yıl otuz ve sonraki her yıl için kırk milyon tövbekâr başvurmuştu. Gelecek on yılın kontenjanı tamamen dolmuştu. İşler çığrından çıkıyor, insanlar öfkeleniyor, fiyatlar yükseliyor, *burniler*, çantalar, sandaletler ve hac malzemeleri artık bir servet tutuyordu. Bir de kıtlık tehdidi çıkmıştı. Yeni bir dönem yaklaşıyordu.

Bununla da kalmıyordu. Din tarihçilerinin, kanun bilginlerinin ve Saygıdeğer*Mockb*ilerin gelecek on yıl süresince yapacak çok fazla işi olacaktı, çoktan kalemlerinin uçlarını sivriltip kâğıt stoklamaya başlamışlardı; zira Abistan ve *Gkabul* tarihini yeniden yazmaları, kuruluş bildirgelerini gözden geçirmeleri ve dahası, Kutsal Kitap'taki bölümleri düzeltmeleri gerekecekti. Hafızasının yanılabileceğini Abi en baştan kabul etmişti; ne de olsa son derece karmaşık ve hareketli bir yaşam sürmüştü, sonuçta yönetmesi gereken bir gezegen vardı ve Yölah talepkârdı.

Yeni mabet sıradan bir yer değildi; daha önce görülmemiş bir şey sunuyor, mevcut bakış açılarını değiştiriyordu. Yüzlercesi arasından bir örnek vermek gerekirse, bilindik *Gkabul* versiyonunda, Qodsabad Tarih'in merkeziydi ama aslında hakikat başkaydı. Vahiy öncesi Qodsabad diye bir yer yoktu. Onun yerine, bugünkü Qodsabad gettosunun yer aldığı, Our diye bilinen müreffef megalopolis vardı. Abi ise başka bir bölgede yaşamıştı. Daha sonra ticaret amacıyla Our'a gelip yerleşmişti. Abi'nin Our'dan kaçtıktan sonra bu mucizevi köyde birkaç yıl boyunca saklandığı ve şimdi Balis ve Düşman'ın elinde olan o yozlaşmış şehrin efendileri tarafından tehdit edildiği gibi yeni bilgiler Kutsal Kitap'a dahil edilmeliydi. O zamanlar Balis'e hâlâ Şeytan, Düşman'a ise doğrudan düşman deniyordu; bugünkü gibi mitsel bir tarafları yoktu. *Abice*'de Lig denen, Birleşik Yük-

sek Kuzey Bölgeleri adıyla bilinen topraklarda yaşamış sapkın ve barbar bir topluluktan ibarettiler. Aslında kendi kendilerine ölüp gitmelerini beklemek yeterli olabilirdi, onları bekleyen son zaten hayli üzücüydü fakat içlerinde taşıdıkları kötülük inançlı kimselere sıçrayıp onları saptırabilirdi. Abi mütevazı yaşantısının içinde yeni bir Tanrı'dan, Yölah'tan –o zaman bu sözcük Tanrı anlamında kullanılıyordu– gelen mesajları duymaya ve duyurmaya bu köyde başladı. Yölah'ın mesajı ışık doluydu ve tek cümleye sığabiliyordu: "Tanrı her şeydir, her şey Tanrı'dır." Bu yalnızca tek Tanrı olduğunu söylemenin zarif bir yoluydu. Abi'nin o zamanlar, ne olduğunu bilmediğimiz başka bir isimle anıldığını söylemeden geçmeyelim. Tanrı onu tek ve son elçisi ilan edince, adını inançlıların sevgili babası anlamına gelen Abi'yle değiştirdi.

Hak dine dönenler ancak ciddi bir kitleye erişip de eski dünyayı un ufak edecek tepkime başlattığındaTanrı onlara adını bağışladı: Sonsuzluğa hükmeden Yölah. Ve o köyde bir gece, bir ışık çakması hızında, Yölah Abi'ye, dünyanın çeşitli yerlerine dağılmış insanları bir araya getirmek, onları tövbekârlık ve minnettarlıkla *Gkabul*'un yoluna döndürüp yönetmek için kullanacağı kutsal dili öğretti. Abi onlara imanın yeterli olmadığını gösterecekti: Ne kadar parıltılı olsa da ateş sönebilirdi ve insan yorucu bir varlıktı. Yılanlar nasıl hipnotize edilerek kontrol altına alınıyorsa insanlar da öyle zaptedilmeliydi ve bu yüzden uyuşturucu tesir yayan, dayanıklı ve etkili bir dil gerekiyordu. Abi bu dile kendinden bir iki şey daha kattı ve *Abice*'yi kutsadı. Gücünü de kendi yoldaşları üzerinde ispatladı: Birkaç dersten sonra, Tanrı'nın var olduğu ve onları izlediği düşüncesiyle dehşete düşen zavallılar büyüleyici önderlere dönüştüler, retorik ve savaş kurnazlıklarında ustalaştılar. Koa da biçare varoşlardaki çocukların üzerinde aynı şeyi uygulamış ve aynı şaşırtıcı sonucu almıştı: Bir aylık ders sonrasında, o cahil yumurcaklarartık eskisi gibi değildi. *"Kutsal dil sayesinde yandaşlarım ölene dek muzaffer olacak; kâinata hükmetmek için Yölah'ın sözlerinden başka hiçbir şeye ihtiyaç duymayacak. Bu sözler yoldaşlarımı üstün yetenekli komutanlara ve seçkin asker-*

lere dönüştürecek ve *onlar zaferi hızlı, kesin ve eksiksiz biçimde gerçekleştirecek*" deniyordu Abi'nin Kitabı'nın, 5. cilt, 12. bölüm, 96. ayeti ve sonrasında. Abi, çekirdek ordusuyla birlikte *Char*'ı, yani *Gkabul*'un ilk Büyük Kutsal Savaş'ını bu köyden başlatmıştı. İnsan, Abi'nin hayatı ve insanlığın geleceği için büyük öneme sahip bu sığınağın nasıl olup da unutulabildiğini sorabilirdi ama kimse sormuyordu. Abi Elçiydi, Yölah onu her bakımdan kuşatmıştı.

Abi daha sonra Adil Kardeşlik'i kurdu; kabineyi, tüm dini ve hükümet kurumlarının üzerindeki Devlet'in yüce otoritesini oluşturdu, *Abice*'yi evrensel resmi dil ilan etti ve diğer dillerin vahşi ve günahkâr olduğunu bildiren bir kararname çıkardı. Tarih bize Aygıt'ı kimin, hangi amaçla meydana getirdiğini, onun satranç tahtasındaki rolünün ne olduğunu, kim tarafından yönetildiğini anlatmaz; bu sorulara yanıt arayanlar başarısız oldular ve araştırmalarını ilerletemediler.

Abi'nin iletişim sorumlusu ve aynı zamanda Adil Kardeşlik sözcüsü olan Yüce Rob haberi basın aracılığıyla açıkladı ve Qodsabad'ın *Muhteşem Mockba*'sında duygu yüklü bir konuşma yaptı. Kıymetli Elçi, Our tehdidine ve büyük risklere rağmen kendisini gerçekten de kardeşçe ağırlamış olan bu köyün kutsal savaşların birinde yerle bir edildiğinden ve Düşman tarafından ortadan kaldırıldığından emindi, işte bu yüzden şimdiye dek burayla ilgili tek laf etmemişti ama Yölah rüyasında kendisine bir melek göndermiş ve köyün hâlâ orada, ayakta olduğunu ve o hoş kokusunu bugün bile muhafaza ettiğini bildirmişti. Bu ilahi hazla şaşkına dönen Abi derhal bir keşif heyeti gönderdi. Köy gerçekten de tıpkı rüyasında gördüğü gibi orada duruyordu, doğastü bir ışığın içinde apaçık parıldıyordu. Heyet, Abi'ye orada çektikleri kaydı gösterince elçi gözyaşlarına boğuldu ve köydekilerin onu yerleştirdikleri mütevazı evi, paganik cephesiyle tuhaf görünen gösterişsiz *mockba*yı tanıdı; Abi onları *Gkabul*'a döndürdüğünde köylüler sevinçle burayı inşa etmişti. Coşku içindeki Elçi, kıymetli hacılar bu kutsal köyü bir an evvel ziyaret edip huzur bulsunlar diye Yüce Hoc'u sıkıştırdı ki Hac ve Özveri Bakanlığı bunun için ne gerekiyorsa yapsın.

Adil Kardeşlik'in en etkili üyelerinden ve Mucize Araştırma Departmanı'nın başındaki gizemli Yüce Dia'dan, tüm araştırmaların usule uygun yürütülmesini ve bu araştırmaların, köy mucizevi havasından bir şey kaybetmeden korunarak, Abi'nin orada yaşadığı gerçeğiyle bağdaştırılacak şekilde sonuçlandırılmasını istedi. Dia söylenenleri ikiletmeksizin yerine getirdi. İnançlılar bu mucizeyi topluca selamlıyor ve resmen onaylanmasını istiyorlardı. Abistan sokakları bir kez daha sonsuz hoşgörüyle dolup taşmıştı. Bu onayın nişanı olarak Abi, Dia'ya, "Yüceler Yücesi" unvanı ve bu kutsal yere yapılacak hac yolculuğunda babadan oğula geçen bir imtiyaz bahşetti. Yücelerden oluşan grup, nüfuzlu kardeşlerini sevinçle kutladı; bu terfi ittifak oyunlarının yeniden gözden geçirileceği anlamına geliyordu: Adil Kardeşlik ve Aygıt bundan böyle Dia'nın ya karşısında ya da yanında yer alacaktı.

Kutlamaların açılış törenlerinde, Hainler, ayaktakımı, zinacılar, genellikle işe yaramaz bireylerden oluşan birkaç bin esir infaz edilirdi. Hapishaneler ve kamplar boşaltılır, herkes bu kıyımda kendi üzerine düşeni yerine getirebilsin diye sokaklarda bitmek bilmez geçit törenleri düzenlenirdi. Kutsal katliamı kamera eşliğinde, Qodsabad'ın *Ulu Mockba*'sının *Ulu Mockbi*'si başlatır ve eline bir bıçak alıp, derme çatma bir barınakta buldukları hırpani, kılıksız, uğursuz bir haydutun boğazını bizzat keserdi. Zavallının derisi sert olurdu; narin, ihtiyar *mockbi* adamın soluk borusunu delmek için on kez girişimde bulunurdu.

Söz konusu köyün keşfi açıklanır açıklanmaz, Ati bu işin Nas'ın çalıştığı arkeolojik siteyle alakalı olduğunu anladı. Çok fazla şaşırmadı. Medyanın aktardıklarıyla, Nas'ın ona uzun süren Qodsabad'a dönüş yolunda anlattığı hikâye az da olsa örtüşüyordu. Doğrusu, köyü saçma sapan bir nedenle keşfeden hacılardı ve herhangi bir melek tarafından da bilgilendirilmemişlerdi: Bölgenin büyük kısmında sele neden olan, yolları kesen, yön işaretlerini karıştıran, ıssızlığa bir de tehlike ekleyen şiddetli yağmur yüzünden hacılar onlar için belirlenen yoldan sapmak zorunda kalmışlar ve afet bölgesinden uzaklaşmaya

çalışırken, hiçbir insan evladının bir an bile yerleşmeyi düşünmeyeceği korkunç yerlere varmışlar. Bu hacılar fırtınadan korunmak, dinlenmek ve ibadetlerini yerine getirmek için kendilerine bir sığınak ararken böylece o köye rastlamışlar. Her şey yerli yerindeymiş, canlı ve hatta misafirperver bir yere benziyormuş. Köy sakinleri bir iş için bir yere gönderilmiş de az sonra dönecek gibiymiş. Hacılar çok geçmeden köyde yaşam olmadığını fark etmişler, adeta her şey mumyalanmış. Kuru hava ve yalıtılmışlık, burayı zamanın ve insanın tahribatından korumuştu. Belli ki yaşayanlar apar topar çekip gitmişti. Bazı izler hâlâ duruyordu: yemek için hazırlanmış masalar, *midra*yı andıran yerdeki ters çevrilmiş banklar, ardına kadar aralanmış kapılar... Gittiklerinde sabah olmalıydı, üçüncü duayla dördüncü dua arasındaki vakitte buradan ayrılmışlardı. Ama ne zaman? Çok uzun zaman önce, söylenebilecek tek şey buydu. Havada eskiye, uzak geçmişe ait bir koku vardı, zaman-uzam göstergelerinin hepsi belirsiz ve gizemliydi. Bu ağırlık hissi belki de yalnızca mekânın bitimsiz ıssızlığıyla ilgiliydi. Nas köye vardığında farklı bir boyuta ışınlanmış hissettiğini söylemişti. Hacılar fırtına dinene dek orada kalmaya karar vermişlerdi, zamanlarının çoğunu tuhaf köyü keşfetmekle ve akşam olunca ateşin etrafına toplanıp hafızalardan silinen eski efsaneleri hatırlamakla geçiriyorlardı.

Hacılar kampa döndükten sonra, köyden getirdikleri çeşitli objeleri –ufak tefek fakat yine de olağandışı şeyler– gösterip tanıklıklarını destekleyerek, fal taşı gibi açılmış gözleriyle keşiflerini anlattılar. Getirdikleri şeyler neyin nesiydi böyle! Bu sıradan bir durum olmadığından, kamp amiri objelere el koydu ve kendi amirine bir rapor yolladı. Birkaç hafta sonra, Qodsabad'dan Nas yönetiminde bir heyet geldi. Aygıt hacıların bildiklerini öğrenmek, onları hızlıca sorguya çekmek ve ardından gizli bir yerde karantinaya almak için helikopterle bölgeye derhal bir başka heyet daha gönderdi. Köydekilerin gizemli kayboluşundan, orada bulunan tuhaf objelerden ya da hacıların haksız yere hapsedilmelerinden tek bir gazete ya da *nadir* bahsetmedi. Kendilerini için belirlenen yoldan sapmalarına engel

olmayan inanç komiseri, kılavuz ve muhafızlar sert biçimde cezalandırıldı. Hacıların yolu kutsaldı, yolun uzunluğu ve güçlükleri de hedeflenen amaç, varılacak kutsal mekân kadar önemliydi ve bunu hiçbir güç değiştiremezdi, Abi bile.

Böylelikle Nas, hacıların topladığı objeleri ilk inceleyen ve köye ilk giren kişi oldu. Orada bulduğu şeyler aklını uzun süre meşgul etti. Ati'nin yoğun ısrarlarına rağmen daha fazlasını söyleyemeye yanaşmadı. Kısa süre içinde kurdukları dostluk, Arşiv, Kutsal Kitaplar ve Mukaddes Hatıralar Bakanlığı'nda yeminli araştırmacı olarak çalışan Nas'ın uymak zorunda olduğu gizliliği delmeye hiçbir şekilde izin vermiyordu. Bir akşam kamp ateşinin çevresinde otururken, Nas orada bulduğu şeylerin Abistan'ın sembolik kuruluşunu sarsabileceğini söyleyivermiş, gözleri boşluğa dalmıştı, dudakları titriyordu. Bu durumda Adil Kardeşlik hükümeti önceki düzeni sağlamak için köklü önlemlere –bunaltıcı kısıtlamalara, geniş çaplı tehcirlere, büyük yıkımlara– başvuracaktı. Köyün keşfine ilişkin yapılan resmi açıklama Ati'yi gülümsetmişti: Sadece bir köy, çölün ortasında bir parantez, şehre gidiş yolunda unutulmuş bir avuç ailenin hikâyesi. Yok olup gitmek ya da civarındaki şehirler tarafından yutulmak köylerin kaderinde vardı; kimse onların ardından uzun süre yas tutmazdı. Nas hükümeti hafife almıştı; onların kolaylıkla böyle mükemmel bir çözüm bulabileceklerini hiç tahmin etmemişti. Köy, son derece mühim bir kutsal mabet mertebesine yükseltilmiş ve işlem tamamlanmıştı; böylelikle riyakâr bakışlardan ya da saygısızca sorgulamalardan esirgenerek kutsanmış ve ilgi odağı haline getirilmişti. Sistem ortaya çıkan rahatsız edici gerçeklerle asla sarsılmadığı gibi, bunları kendi gerçekliğine çevirerek güçleniyordu.

İşin aslı Nas başka bir şeyi, olaya tanıklık edenleri bekleyen talihsiz yazgıyı düşünüyordu zira bu insanların hepsi –kılavuz ve muhafızlar, kamp amiri ve yardımcıları– ardı sıra yok olmuştu. Kendi kafalarına göre yollarından sapan hacılar, ıssızlığın ortasında kaybolacak ve çok geçmeden de ölecekti. Sonra bu trajedi *nadirler* aracılığıyla duyurulacak ve dokuz gün boyunca ulusal yas ilan edilecekti. Törenler sona erdiğinde onların şehit

olarak can verdikleri söylenecekti ki en önemlisi de buydu. Nas olayın kilit tanığı olan kendini düşündü. Orayı kendi gözleriyle görmekle kalmamış, gördüklerinin ne anlama geldiğini de idrak etmişti.

Köyün adını sormak manasızdı çünkü kimse bilmiyordu, silinip gitmişti –ne büyük kayıp– ve artık Abistan'a özgü bir ismi vardı. Adil Kardeşlik Meclisi toplanmış ve ona *medAbi* yani Abi'nin sığınağından gelen *Mab* adını vermişti. Abistan'ın oluşumundan itibaren, önceki dönemlere ait tüm yer, insan ya da nesne isimleri, diller, gelenekler ve geri kalan şeylerle birlikte yasaklanmıştı. Yasa böyleydi; söz konusu köy ayrıcalıklı, mühim bir mabet olsa da kuralı bozmanın anlamı yoktu.

Köyün keşfinin yarattığı ilk heyecan dalgası dindikten ve Ati arkadaşı Nas'la gurur duyduktan sonra –ne de olsa Nas'ın adı sonsuza dek bu mucizeyle birlikte anılacaktı–bazı şeyleri anımsadı. Nas ona keşfedilen yerin Abistan köyü olmadığını söylemişti, orayı Abistanlılar inşa etmemiş ve orada hiç oturmamışlardı. Bunu destekleyen binlerce kanıt vardı: mimarisi, mobilyaları, giysileri ve mutfak gereçleri. *Midra*'ya benzeyen yapı ve *mockba* Abistan'dakilerden tamamen farklıydı. Dokumanlar, kitaplar, yıllıklar, kartpostallar ve diğer basılı şeylerin hepsi tuhaf bir dilde yazılmıştı. Kimdi bu insanlar, hangi dönemde yaşamışlardı, hikâyeleri neydi ve nasıl olup da Abistan'a, inançlılar diyarına düşmüşlerdi? Nas'ın içindeki arkeolog her şeyden çok, köyün bu kadar iyi muhafaza edilmesine ve geriye herhangi bir kemik kalıntısı olmamasına şaştı. Dizi dizi teoriler düşündü, hiçbiri tatmin edici değildi. İlk aklına gelen fikir şuydu: Köy saldırıya uğramıştı, orada yaşayanlar toplanmış kim bilir nereye sürülmüştü. Belki de. Ama mücadele ya da yağma izleri yoktu. Ayrıca köylüler saldırı sırasında öldürüldüyse, cesetleri neredeydi? Bir başka ihtimal: Köy sakinleri kendi istekleriyle oradan ayrılmıştı fakat neden apar topar bir şekilde? Görünüşe göre dingin bir hayat sürüyorlar ve bu doğrultuda hareket ediyorlardı.

Ati ve Koa konuyu uzun uzun tartıştı. Böyle bir şeyin mucize olduğu varsayımına bir saniye olsun inanmadılar ve köyün bu durumunu sabit ve kuru iklim şartlarına bağladılar, hiçbir

insan kemiği bulunmayışına ise ihtimal dışı fakat düşsel bir açıklama getirmeyi tercih ettiler: Belki de hayatta kalan ve hâlâ orada yaşayan birkaç kişi vardı. Hikâye şöyle devam ediyordu: Bilinmeyen bir nedenle köylüler günün birinde evlerini terk etmişti; yolda kaybolmuşlar ya da hangi yoldan gideceklerini tartışmışlardı; sonra yorgunluktan ve umutsuzluktan bitap düşen birkaçı köye geri dönmüş ve ıssızlığın içine ya da dağlara gizlenerek orada münzevi yaşamlar sürmüştü. Hacı kafilesinin akın akın kendilerine doğru yaklaştığını duyunca, bu talihsiz felaketzedeler sonlarının geldiğini anlamışlardı. Peki, durum bundan ibaretse şimdi neredelerdi? İstila edilen, ele geçirilen, değiştirilen ve kutsal kâse gibi muhafaza edilen sığınakları neredeydi? İnsanlar ıssızlığın ortasında ölmüşler miydi? Rastladıkları ilk kalabalığın arasına kaynama umuduyla büyük bir kente gitmiş olabilirler miydi? Büyük olasılıkla; ama böylesine ürkütücü ve şüpheci bir toplumda, yönetimi, Siviller'i, V'leri, Aygıt ajanlarını, Hainsavarlar'ı, askeri devriyeleri, Gönüllü İnfazcı Sofuları, Gönüllü Milisleri, Ahlaki Teftiş yargıçlarını, *mockbi* ve *mockbi* yardımcılarını, çeşitli muhbirleri, hiçbir duvarın ya da kapının caydıramadığı komşuları atlatabilme ihtimalleri neydi? Bilinmezliğin içinde kaybolmuş felaketzedeler tüm bunlardan haberdar mıydı? Bigaye'nin sihirli gözüyle her şeyi gördüğünü, *nadirlerin* görüntü yayımlamanın yanı sıra, onlara bakanları kayda alıp insanların düşüncelerini topladıklarını biliyorlar mıydı? Sonları her koşulda kaçınılmazdı çünkü tahmin edileceği üzere, bu köylüler *Gkabul* ehli değillerdi ve yasaklı dilleri konuşuyorlardı. Kendileri ve soylarının devamı için yapabilecekleri en iyi şey bir an evvel en yakın gettoya ulaşmaktı, tabii bulundukları bölgede öyle bir şey kaldıysa. Belki öyle yapmışlardı, belki de kendilerine o köyden bile daha ıssız bir yer bulmuşlar ve oraya her türlü güçlüğe dayanabilecek bir sığınak inşa etmişlerdi. Ati, ülkenin ne denli büyük ve ne denli ıssız olduğunu biliyordu; gözleri ateşli inançlarından başka bir şeyi görmeyen, ülkeyi bir uçtan bir uca dolaşan hacı sürüleri olmasa, insanın burada kendini tamamen kaybetmesinden daha kolay bir şey yoktu.

Bu düşünceler Ati'yi, çalıştığı bakanlığa gidip Nas'ı ziyaret etmek için bir yol bulmaya itti, elindeki tek adres buydu. Bu fikri Koa'yla paylaştı ve plan yapmaya başladılar. Daha önce yaşadıkları yerden hiç ayrılmamış olduklarından –çünkü insanların bulundukları yerden ayrılmaları yazılı olmayan ve kimsenin içeriğini bilmediği çok daha katı bir kanunla yasaklanmıştı– hangi yöne gidecekleri, bakanlığın yolunu kime soracakları ya da her köşe başında karşılarına çıkacak engelleri nasıl atlatacakları konusunda hiçbir fikirleri yoktu. O an Qodsabad'ı aslında hiç bilmediklerini fark ettiler, şehrin neye benzediğini yahut orada ne tür insanlar yaşadığını bilmiyorlardı. Bugüne kadar dünya, onlara göre, yaşadıkları mahallenin uzantısından başka bir şey değildi. Gelgelelim, ele geçirilmez gettonun ve gizemli köyün varlığı, Sistem'in içindeki gediklerin ve birçok saklı dünyanın kanıtıydı. Ati sanatoryumdan dönüş yolunda Abistan'ı kuşatan boşluğu görmüştü; adeta çok güçlü bir büyüyle yok edilmiş bir dizi paralel evrenden çıkan söylentilerden meydana gelen bunaltıcı bir boşluktu bu. Ne tür bir büyüydü onları yok eden? *Gkabul*'un mutlakiyetçi ruhu mu? Bigaye'nin ışıklar saçan düşüncesi mi? Kutsal Savaşlar'ın arındırıcı esintisi mi?

Yölah yücedir ve onun dünyası karmaşıktır.

Şimdilik yalnızca mahallelerinden çıkıp Arşiv, Kutsal Kitaplar ve Mukaddes Hatıralar Bakanlığı'na giden yolu bulmak zorundaydılar.

Şimdi biraz değerlendirme yapma vaktiydi: Ati ve Koa yakın zamanda karıştıkları suç ve cürümlerin birer listesini çıkardı. Tablo iç açıcı değildi: Sadece gettoya, Balis ve Hainler'in şeytani oyuklarına yaptıkları kaçamak bile onları on defa stadyuma göndermek için yeterliydi. Durumu perçinlemek için şunları da ekleyebilirlerdi: Patent olayı, meskene kapıyı kırarak girmek, kamu belgesinde sahtecilik, görevi kötüye kullanmak, organize bir çeteyle alışveriş yapmak, hırsızlık ve bunlara benzer ufak tefek diğer suçlar. Kendilerine en ufak bir hoşgörü gösterilmeyecekti, böyle bir beklenti yersizdi: Belediye, Zümre, *mockba*, Ahlaki Teftiş yargıçları, iş arkadaşları ve komşularının tamamı hareretli birer savcıya dönüşecek ve onlara üçkâğıtçılık, suistimal, kâfirlik suçlamaları savuracaklardı. Stadyumdaki kalabalık zıvanadan çıkacak, Ati ve Koa'nın cesetlerini ayaklarıyla çiğneyecek ve onlardan geriye, köpek dövüştürmek için kullanacakları bir parça et kalana dek bedenlerini sokaklarda

sürükleyecekti. Gönüllü İnfazcı Sofular bu hareketle muazzam bir ün yapacak, oturdukları mahallede tarihe geçecek bir katliamın kıvılcımı ateşleyeceklerdi.

İki arkadaşın düşünceleri sapkınca olmadığı gibi yıkıcı da değildi; sadece nasıl bir dünyada yaşadıklarını öğrenmek istiyorlardı ama savaşmak için değil, insan ya da tanrı, kimse öyle bir şeye kalkışamazdı zaten; amaçları yaşadıkları dünyaya gerçekleri bilerek katlanmak ve mümkünse onu keşfetmekti. Adı konmuş bir keder, katlanılabilir bir kederdir; insan etrafındaki şeyleri doğru adlandırabilirse ölüm de bir çare olarak görülebilir. Evet, doğru (ve düpedüz sapkınlık), bu dünyadan kaçma umudu hoşlarına gitmişti; çılgınca, akla sığmaz bir şey; bu dünya öyle uçsuz bucaktı ki insanın tamamen kaybolması işten bile değildi; buradan çıkabilmek için kim bilir kaç insan hayatı kadar süre gerekiyordu? Gelgelelim umudun doğası böyledir; tüm gerçeklik ilkelerine karşı çıkar. Ati ve Koa, bu hakikati varsayım biçiminde birbirlerine anlattı: Sınırsız dünya diye bir yer olamazdı çünkü sınırlar olmayınca dünya hiçliğin içinde yok olurdu, var olamazdı ve eğer bir sınır varsa geçilebilirdi, geçilmeliydi de, ne pahasına olursun çünkü yaşamın kayıp kısmının sınırın diğer tarafında olması gayet mümkündü. Gelgelelim iyilik ve hakikat Tanrısı, istediğini kucaklayıp bağrına basan yaşama eziyet etmeyi kesmeye inançlıları nasıl ikna etmeliydi?

Ati, iyi kalpli Koa'yı kendi yanılsamalarına sürüklediği için kendini suçlu hissetti. Fakat sonra arkadaşının doğuştan bir asi, ezeli bir güce itaat eden büsbütün bir maceracı olduğunu düşünüp kendini bağışladı. Koa içinde büyük bir ıstırap taşıyordu, damarlarında dolaşan kan kalbini acıtıyordu; büyükbabası son üç Kutsal Savaş'a milyonlarca genç kurban temin eden, ölümcül hutbeleri *midra* ve *mockba*larda adeta şiir gibi öğretilen, ülkenin en tehlikeli delilerinden biriydi ve ölmeye gönüllü kişileri toplamaya devam ediyordu. Koa halinden memnun bu insanların hepsine çocukluğundan itibaren şiddetli bir kin beslemişti. Kaçıp gitmek bile yeterli olmamıştı; çünkü bazen durmak zorunda kalırız ve o an yakalanıp kıstırılırız. Ati Sistem'den tiksi-

niyordu, Koa da Sistem'e hizmet eden insanlardan nefret ediyordu; davaları aynı değildi ama yine de biri olmaksızın öteki var olamazdı; Ati ikisinin de aynı ipte kafasında canlandırabiliyordu.

Buraya kadar gelmişlerdi, iki arkadaş çizgiyi geçtiklerini birbirlerine söyleme ihtiyacı duydu, aynı şekilde devam etmek ölüme koşmak demekti. Körlemesine hareket etmemelilerdi. İçlerindeki isyanı gizleyerek bu noktaya kadar gelebilmenin zaten mucizeden aşağı kalır yanı yoktu. Statüleri hâlâ onları koruyordu. Ati tecrübeliydi; veremi yenmiş ve Sîn'deki o korkunç sanatoryumdan geri dönmüştü; Koa'ysa şöhretli bir isim taşıyordu ve bunun yanı sıra, eşi bulunmaz Kutsal Söz Okulu'ndan (KSO) mezundu.

Konuşup tartıştılar ve geçen her gün gizlenme tekniklerini geliştirerek doğru zamanı beklediler; kontrol noktalarından zorlanmadan tekrar tekrar geçtiler; dindarlık gösterileri ve sivil disiplin konusunda diğer insanları nasıl geride bırakacaklarını herkesten daha iyi biliyorlardı; mahallelerindeki *mockbi* ve Ahlaki Teftiş yargıçları onları örnek gösteriyordu. Geri kalan zamanlarındaysa bağlantılar arıyor, yeni bilgilerin peşinden koşuyor ve teorileri tartışıyorlardı. Birçok şey fark ettiler; dikkatlice araştırıldığı sürece bir şeyleri açığa çıkarmanın ne kadar kolay olduğunu, aldatmaca ve gizliliğin yaratıcılığı ya da en azından tepkiselliği nasıl geliştirdiğini gördüler. Şimdiden şunu öğrenmişlerdi: Bakanlıkların ve önemli idarelerin hepsi, şehrin tarihi merkezinde bulunan devasa bir yerleşkenin içinde toplanmıştı. Bunu varsayım olarak zaten önceden beri biliyorlar ama inanmıyorlardı. Bu yerleşkenin adı Abidev'di ve Abi hükümetinin merkezinde, en az yüz yirmi *sicca* yüksekliğinde, on hektardan daha fazla bir alana yayılan görkemli piramit Kiiba'nın tam ortasında yer alıyordu. Parıltılı yeşil granit üzerine, kırmızı çizgilerle bezeli piramitin dört yanında Abi'nin gözü vardı ve bu gözler kenti izliyor, telepatik ışınlarıyla gördüğü her şeyi derinlemesine inceliyordu. Burası Adil Kardeşlik'in genel merkeziydi. Yüz bin bomba bile bu yapıyı sarsmaya yetmezdi. Kümelenmiş yapılanmanın nedeni, güvenlik endişesiyle beraber

verimlilikti –evet, neden olmasın– ama tüm bunlardan önce amaç, Sistem'in gücünü ve ona zemin teşkil eden akıl sır ermez gizemi sergilemekti. Mutlakiyetçi bir düzen ancak devasa, anlaşılmaz bir totem ve doğaüstü güçlere sahip bir önderin çevresinde inşa edilebilir; diğer bir deyimle, bu dünya ve içindekilerin var olma nedeni, bu önderin ve totemin etrafında dönmesidir.

Burada on binlerce memur haftanın yedi günü, gece gündüz çalışıyordu ve Tanrı'nın her günü, –altmış vilayetten gelen tüccarlar ve memurlardan oluşan– on binlerce ziyaretçi, dilekçelerini bırakmak, isimlerini listelere yazdırmak, temiz kâğıdı ve tasdik belgesi almak için çeşitli idari birimlerin girişlerine koşuşturuyordu. Dosyalar, özel bir işlemden –kimse ne olduğunu bilmiyordu– geçecekleri yerleşkenin zemin katına gönderildikten sonra, uzun bir yolculuk yapmak için devasa bir makineye gidiyordu ve bu yolculuk aylar, yıllar sürüyordu. Dostlarımız yeraltı geçitlerinin gerçekte dipsiz, başka bir dünyaya açıldıklarını duymuştu; orada, anahtarı yalnızca Yüce Kumandan'da bulunan, yeryüzünün en derin noktasına kadar giden gizli bir tünel vardı ve bu tünelin işlevi, olası bir halk ayaklanmasında Yüceler Meclisi'ni... gettoya götürmekti! İnsan gerçekte ne olup bittiğini bilmeyince aklına eseni söyler. Devrim ihtimali şöyle dursun, evrenin efendileri olmalarının yanı sıra kendilerini istedikleri an dünyanın herhangi bir yerine götürebilecek helikopterleri, uçakları ve gökyüzünde durmaksızın inceleme yapan, yeryüzünde yaşayan her türlü canlıyı yok edebilecek büyük bombardıman uçakları varken, Yüceler Meclisi'nin gidip gettoya, ezeli düşmanlarının arasına saklanmak gibi bayağı bir öneriye tenezzül edeceğine aslında kimse ihtimal vermiyordu. Bazı bilgiler hiçbir işe yaramaz ve yalnızca insanın dikkatini dağıtır. Tünel büyük ihtimalle havaalanına ya da Düşman'ın güçlü olduğu ve Abistan üzerine her gün atom bombası yağdırdığı eski zamanlarda, Yücelere ve onların soylu ailelerine sığınak görevi gören Abi'nin sarayına gitmek için kullanılıyordu.

Ati ve Koa *Dinbilim* dergisinin eski bir sayısında, aralarında Protokol, Seremoni ve Merasim departmanının direktörü kud-

retli Hoc'un da bulunduğu, etrafı Yücelerden oluşan bilge bir grupla çevrilmiş Yüce Duc'u, yani Adil Kardeşlik'in Yüce Kumandanı'nı tasvir eden bir fotoğraf buldu. Herkes kalın, altın nakışlı yeşil *burnilere* bürünmüştü; başlarında da mensup oldukları sınıfı işaret eden belirgin kırmızı bonelerden vardı; yeni bir idari birimin, Aygünlüğü Ofisi'nin açılışını yapıyorlardı. Dergideki yazıda burası, kutsal Perhiz haftasındaki *Siam* törenlerini gözlemlemek için paha biçilmez bir yer olarak betimlenmiş ve üstü kapalı bir gözdağıyla şöyle eklenmişti: "Yüce Kumandan, vilayetlerdeki *Ulu Mockbi*lerin, kutsal *Siam* haftasının başlangıç ve bitiş saatleri konusunda yaptıkları sonu gelmez tartışmaların nihayet sona ereceğini belirtti." Etkisiz bir gözdağıydı bu çünkü bahsi geçen konu Abi'nin Kitabı'nda bile son derece muğlâktı ve Ay'ı gözle gözlemlemeyi buyuruyordu fakat bu yöntem, doğası gereği hataya açıktı ve her tür ispata sağır oldukları gibi, gündüz vakti uzağı göremeyen saygıdeğer *mockbi*lerin payına düşen de buydu. Dergideki makale, *mockbi*lerin keçi gibi inatçı olduğunu imâ etmiyordu, kimse onlara saygıda kusur etmek istemez, sadece keçilerin *mockbi*lerden daha mantıklı olabileceklerine değiliniyordu, o kadar. Fotoğrafın arka planında muazzam hükümet yerleşkesi görülüyordu: kısmen eski askeri kaleden, kısmen de bulutlara değen kuleleri, makyavelce amaçlarla iç içe geçmiş izlenimi uyandıran kanatları ve eklentileriyle yıkıma uğramış modern şehirden oluşan melez bir kümelenme. İçeride gizli tutulan tüm sırları ve acıları, bu reaktörün merkezinde tam anlamıyla ne kadar ve ne tür bir enerji sarf edildiğini hayal etmek işten bile değildi.

Üstelik fotoğrafın arka planında, dik yokuşları, dolambaçlı dar yolları, birbiri ardına kemer gibi uzanan ensiz binaları, köhneyip dökülmüş duvarları ve Antik çağlardan beri manzaranın içine yerleştirilmiş görünen insanlarıyla –tüm bunlar mahvolmuş bir yaşamın kesin işaretleriydi– tarihi kenti seçmek mümkündü. Çeşitli birimlerden memurların yaşadığı sonu gelmez labirent de oradaydı. Buraya Memur Kenti deniyordu. Kendilerini kraliçelerine adayan karıncalar gibi, onlar da Sistem'in gövdesine ve ruhuna bağlıydı. Yarı aydınlık bir dizi

tünelden geçerek işe, onları kendilerine tahsis edilmiş katlara götüren (böylece kendi dünyalarından bakınca ancak bağırsakları, omurgayı ve alveolleri görüyorlardı), karmaşık merdiven ağının üzerinde kollara ayrılmış Abidev'in merkezine gidiyorlardı. Burada robotikleşmiş bir savaş fabrikasını andıran bir işleyiş vardı; korkutucu olmasının yanı sıra mutlak bir dakiklik söz konusuydu. Belediyede atık toplama servisinde çalışan bir arkadaşlarının büyükamcası Erdem ve Günah Bakanlığında memurdu (ve başarısızca uygulanmış bir reform sonucunda bir gün, başta Bakan ve ailesi olmak üzere, diğer yüz meslektaşıyla birlikte stadyumu boylamıştı). Ati ve Koa, her idari birimin kendine ait bölgesi olduğunu öğrenmişti. Arşiv, Kutsal Kitaplar ve Mukaddes Hatıralar Bakanlığı çalışanları M32 bölgesindeydi. Nas da orada yaşıyordu.

Ayrıca Perşembe Yakarışları boyunca, Yücelerin sırayla ayin yönettiği *Ulu Mockba*'nın, Abidev'in hemen ilerisinde olduğunu da öğrendiler; burası on binden fazla inançlıyı ağırlayabilirdi. Her hafta kendi aralarındaki (sıradan insanların anlayamayacağı karmaşıklıkta) bir protokole göre seçilen bir Yüce, ayini yönetir ve sonra *Gkabul*'dan, güncel gelişmelerle –bilhassa hali hazırda devam eden ya da gizlice hazırlanmakta olan bir başka Kutsal Savaş– ilgili birkaç ayet yorumlardı. İnançlılar da onun cümlelerini güçlü ve eril haykırışlarla keserdi: "Yölah yücedir!", "Tek yol *Gkabul*!", "Abi galip gelecek!", "Balis'e lanet olsun!", "Düşman'a ölüm!", "Hainlere ölüm!" Kalabalık günahlarından arındıktan sonra, ne kadar kalabalık olursa olsunlar onları ağırlayabilecek büyük stadyuma neşe içinde yürürdü.

Koa buraları eskiden bilse de hepsi hafızasından uçup gitmişti. *Ulu Mockba*'nın başında bulunmuş saygın bir *mockbi*nin torunu ve Hoc'a ait rahiplik locasında parlak bir idare amirinin oğlu olarak, Yücelerin yerleşim bölgesinde yaşamıştı. Orada, efendilerin gözleri sıradan insanları görmez, onların seslerini duymaz ve yaşamlarının ayırdına varmaz. Kiiba'nın bitişiğinde yer alan Kutsal Söz Okulu'nda, Tanrı'nın ve azizlerinin yakınlığı içindeyken Koa yeryüzünde yaşadığını unutur olmuştu; işin aslı böyle bir şeyden zaten haberi yoktu, kimse ona kişilerin

insan olduğunu söylememişti. Ama diğerlerinden daha sıra dışı bir gün gelmiş, Koa gözlerini açmış ve zavallı halkın acılar içinde, ayaklar altında kıvrandığını görmüştü. O andan itibaren de isyan ateşi onu hiçbir zaman terk etmemişti.

Saatler süren tartışmalardan sonra dostlarımız, şansı bir kere yaver gidenin ikinci kez de gidecebileceği sonucuna vardı. Özel bir görev amacıyla Abidev'e gitmelerini sağlayan bir davetiye uydurdular. Şimdi iyi, namuslu bir görev için ölmeye dünden razı işçiler gibi kendilerini yollara vurmaya hazırlardı.

Ama hesapta olmayan şeyler çıkıyordu. Oysa hazırlıklarını tamamlamışlardı ve yol neredeyse açıktı ama tam o sırada Koa bölge mahkemesine çağrıldı. Habercinin gözleri parlıyordu, burnu nemlenmişti çünkü mesele mühimdi: Koa'yı huzuruna çağıran yüce başkâtipten başkası değildi. Oraya gittiğinde, beyaz sakallı, son derece parlak bir *burni* giyen saygıdeğer ihtiyar, onu bilgilendirdi. Semtin En Sofuları (SEF), üçüncü dereceden dinsizlikle suçlanan namussuz bir kadının mahkemesindeki "Katledici" pozisyonu için Yölah ve Abi namına, oybirliğiyle Koa'yı aday göstermiş ve söz konusu adaylık yüksek makamlar tarafından onaylanmıştı. İşte bu nedenle başkâtip Koa'yı çağırıp tasdik belgesini imzalamasını istemiş ve belgenin bir kopyasını da ona vermişti. Bu önemli bir olaydı, en son büyücülük duruşmasının üzerinden uzun yıllar geçmişti ve artık kimse yeni bir tanesinin yapılmasını beklemiyordu; her şey yolunda gidince de din zayıflar ve etkisini yitirir. Bu nedenle stadyumdan savaş meydanları-

na, *mockba*lardaki dingin çalışmalara dek yararlanıp kendini diri tutar. İki komşu kadın arasında bir tartışma yaşanmış ve sanık on beş yaşındaki utanmaz genç kadın, kapıyı çalıp içeri girdiği sırada, adil Yölah'ın kendisine böyle kötü komşular vererek tam bir fiyaskoya imza attığını söyleme cüretinde bulunmuştu. O esnada gökyüzünde ani bir gümbürtü duyulmuştu. Mahalledeki cadalozların hepsi kadının aleyhinde şahitlikte bulunmuş ve Siviller koşar adım yardıma gelmişti. Durumun şüpheye mahal veren tarafı yoktu, hükme varmak için aslında beş dakika yeterliydi fakat sürtüğün kendinden geçip altına kaçırdığını izlemek için mesele uzatılacaktı. Yol üzerinde kadının kocasını ve beş çocuğunu da aldılar; onlar da Ahlak Bakanlığı Komitesi tarafından dinlenecekler ve gerekli görüldüğü takdirde, davaları ibraz edilmeden önce kendilerini Islah Konseyi'ne kanıtlayıp özeleştiri beyanında bulunmaları gerekecekti. Böyle bir duruşmanın ehemmiyetine uygun bir felaket tellalı lazımdı ve Koa bunun için biçilmiş kaftandı. Onun –ve her şeyden evvel büyükbabasının– adı karanlıkları aydınlatan bir fener gibiydi. Kenar mahalledeki bir mahkeme için duruşmayı bu isim altında yürütmek büyük bir onurdu. Mahkeme salonu dolacak, olay tarihe geçecek, adalet hiç olmadığı kadar yerini bulacak, itikat katlanıp pekişecek ve ta Kiiba'nın oradan görünecekti. Dine küfreden şıllık şans getirecek; adalet makamında heyecanlı terfiler yaşanacaktı.

Soru şuydu: "Ne yapmak gerek?" İki arkadaş meseleyi saatlerce tartıştı. Koa, kendisine bildirilen insan kıyımının bir parçası olmaya karşıydı. Ati tamamen onu destekliyordu. Koa gettoya ya da eskiden vakit geçirmeyi sevdiği yıkık dökük varoşlardan birine gidip saklanmalıydı. Koa tereddüt ediyordu; mahkeme celbinden kurtulmanın hâlâ mümkün olabileceğini düşünüyordu. Adil Kardeşlik'in bir kararnamesinde, Katledici'nin kırk yaşlarında, seçkin sofulardan oluşan itibarlı bir kurulda en az beş yıl çalışmış ya da Kutsal Savaş'a katılmış ya da *mockbi* yahut *mockbi* yardımcılığı gibi imrenilecek –yani Koa'nın henüz erişemediği– türden kariyere sahip bir adam olması gerektiği açıkça belirtmişti. Koa otuz yaşlarındaydı, ismini taçlandıracak muhteşem bir başarısı yoktu, hiçbir tarikata mensup olmamış,

din dersi vermemiş ve kimseye karşı –dosta ya da düşmana– silah kuşanmamıştı. Fakat bu argümanı ileri sürerse adalete yardımcı olmayı reddetmiş, dine hakareti desteklemiş olacak ve hükümlü kadınla birlikte stadyumu boylayacaktı. "Ne yapmak gerek?" Doğru soru buydu. Ati'nin bir önerisi vardı: Yakın zamanda Nas'la yapacakları görüşmede, ondan Koa için aracılık etmesini isteyebilirlerdi. Abistan'ın en ünlü mabedini su yüzüne çıkaran kişi olarak Nas, Bakan'ın gözdesi olmalıydı, onun emriyle Koa bakanlıkta çalışmaya başlayabilirdi, böyle bir mevkide bulunan kişi angarya işlerden muaf tutulur ve altındaki dünyayı umursamazdı. Koa kuşkuluydu. Nas, onun gözdesi olabilirdi fakat Bakan'ın onu dinleyeceği kesin değildi; tam tersini duymuş bile olabilirdi.

Koa ürperdi, "Demek beni istiyorlar, öyle mi? Peki, onlara göstereceğim, ağrıyan yeri kesip koparacağım" dedi.

Ati titredi. Koa'nın kalbi büsbütün öfke doluydu.

Katledici, büyücülük duruşmalarının kilit kişisiydi. Mahkeme salonunda bulunma sebebi hükümlüyü, toplumu yahut davacıyı müdafaa etmek değil, yüksek ve kuvvetli bir sesle Yölah ve Abi'nin gazabını bildirmekti. Yüceler Yücesi'nin ve onun kıymetli Elçisinin öfkesini dile getirmek için gereken sözcükleri ve tonlamayı, Qodsabad'ın *Ulu Mockbi*'sinin torunu ve hayranlık uyandıran Kutsal Söz Okulu'nun eski öğrencisi Koa'dan başka kullanabilirdi ki?

"Katledici" ifadesinin nereden geldiğini kimse bilmiyordu; kuşkucuların gerçek anlamından saptırıp "Yölah'ın Delisi"ne dönüştürdüğü resmi unvan aslında "Yölah'ın Şahidi"ydi. "Katledici" muhtemelen uzun zaman önce, Düşman'ın ve Balis'in sürülerinin hüküm sürdüğü o karanlık zamanlarda ortaya çıkmıştı; Yölah'ın Şahitleri, kâfirler tarafından sistematik olarak kazığa oturtulmuşlar, oduncu baltasının bir ağaç gövdesini yarışı gibi ortadan ikiye bölünmüşler ve işkence görmüşlerdi. Mahkeme salonun müdavimleri Katlediciler'e, bedduaları temel alarak kulağa daha hoş gelen Belalı Baba ya da Belalı Kardeş gibi başka isimler vermişlerdi. Veryansına böyle başlıyorlardı: "... onun belasını versin!" ya da "...onların belasını versin!" Aslında

düpedüz, Kutsal Savaş çağrısı yapan *mockbi*ler gibi konuşuyorlardı. Yüce Katlediciler –bunların bazılarının zanlıları kışkırtmakta üstüne yoktu– "Yölah ve Abi'nin Dostu" ilan edilirdi, bu unvan onlara muazzam ayrıcalıklar sağlardı. İsmi, bilgisi ve enerjisiyle Koa, şüphesiz bu tapınağa görkemli bir giriş yapacak ve yüklü miktarda para ve saygı kazanacaktı; oysa Koa yoksul ve asi olmayı, kısacası kuşku içinde yaşamayı seçmişti.

İki arkadaş toplantılarının sonunda, buldukları ilk fikri uygulamaya karar verdi: Nas'a gidecek ve ondan yardım isteyeceklerdi. Başarısız olurlarsa duruma göre bakacaklardı: Koa ya gettoda gizlenecek, ya varoşların arasına karışacak ya da... yazgısıyla yüzleşecek ve içinden nasıl gelirse öyle katledecekti.

Zaman hızla geçiyordu; duruşma gelecek ayın on birinci gününde yapılacaktı. Talihsizliğe bakın ki belirlenen tarih, insanların yılda bir kez düzenlenen kutsal Ödül Günü'nü kutlamak için kendilerinden geçtiği güne denk geliyordu; bu da ödüllendirilen şanslılardan çok, hayalkırıklığına uğrayacak ruh demekti, mahkeme dolup taşacak ve stadyum yolunda her zamankinden çok daha fazla izdiham yaşanacaktı. Utanmaz kadın kurallara uygun taşlanmayacak, daha yarı yolda paramparça edilecekti. Durumu değerlendirmek gerekirse, yargıçlar çıkar sağlamak amacıyla besbelli kaosu ve belayı artırmak istemişti ve herkes bunun ne anlama geldiğini biliyordu: Yücelerden biri, belki de bizzat Yüce Kumandan hatta Abi –neden olmasın– tarafından fark edilmek ve günün birinde o saygın rütbeye, "Yölah ve Abi'nin Dostu" unvanına, yani soyluluk yolundaki ilk basamağa erişmek istiyorlardı. Bunun bir üst derecesinde, kişiye bir kale, bir saray ve milis kuvvetlerin yanı sıra Perşembe Yakarışları sırasında *mockba*daki dinleyecilere nutuk çekmek için muhteşem bir ayrıcalık tahsis ediliyordu.

Ve böylece, o kaçınılmaz günden iki hafta önce, sabah erken vakitte, *mockbi*lerin çağrı saatinde, ellerinde çıkınları, ceplerinde (gizli bir görev dolayısıyla Arşiv, Kutsal Kitaplar ve Mukaddes Hatıralar Bakanlığı'na giden dürüst memurlar olduğunu kanıtlayan) mühürlü belgeleriyle Ati ve Koa mahallelerindeki son sınırı geçti; korku ve telaş içinde, doğruca Abidev'e yola koyuldu.

Haritaları bile vardı, ihtiyar bir arşiv muhafızı onlar için çizmişti. Adam eskiden, üçüncü Kutsal Savaş'tan çok önce ya da hemen sonra, ômdi'nin yani Bailli hazretlerinin özel ulağı olarak çalışmıştı. Onunla Abidev'e gitmiş, orada muhteşem şeyler görmüştü: geceleyin yeraltında kaybolan sonsuz koridorlar ve tünellerle birlikte sert dağları andıran etkileyici binalar, kimi tufan gibi gürültülü kimiyse sürekli yanıp sönen ve durmaksızın uyumsuz sesler çıkaran, tarifi imkânsız makineler; dosya ayıklayıcılar ve insan beyninden çok daha karmaşık pnömatik borulardan oluşan ağ şebekesi; Kutsal *Gkabul* ve milyonlarca Abi posteri basan endüstriyel matbaalar ve dört bir yanda, parıltılı *burni*lerinin içinde dimdik, üstün bir türe ait gibi görünen, tek başına yahut gruplar halindeki pür dikkat odaklanmış insan kitleleri. Bu insanlara soğukkanlı bir bilgelik hâkimdi ya da belki de yalnızca yatışmış bir delilik, sönmüş ateşin külü. Konuşmuyorlardı; ne sağa ne de sola bakıyorlardı, herkes yalnızca kendisine söyleneni yerine getiriyordu. İçlerindeki yaşam soğuk, boş ve en iyi ihtimalle tortul, her durumda basitti; yaşamın yerine bir alışkanlık yerleştirilmiş ve mutlak bir otomatik etkileşim sistemi yaratılmıştı. Abistan'ı döndüren bu robotlardı fakat bunu bilmeleri şart değildi; burunları böyle şeylerin kokusunu almaya elverişli değildi, gün ışığına hiç çıkmamışlardı, hizmet ettikleri din ve Sistem'in kuralları bunu yasaklıyordu. İş ve ibadetten artakalan sürede, onları yaşadıkları yere götürecek tünellere koşuşturmaya güç bela zaman buluyorlardı. Siren tek bir kez çalıyordu, konvoy beklemiyordu. Hiçbir zaman çıkmadıkları rutinlerinin dışında hantal ve körlerdi. Hata yaptıklarında ya da yoldan saptıklarında görevlerinden alınıyor, gözden çıkarılıyor ya da bir kenara atılıyorlardı. Uyumsuz olarak yaftalanabilecek herkes, ileride uyumsuz addedilebilecek iş arkadaşları, komşuları ve sevdikleri için kaygılanıyordu. Böyle bir kaygının başkalarına bulaşmasını önlemek amacıyla, kademeler seyreltilmiş, endişe ve beceriksizlik başlı başına salgın hastalık halini almıştı. Abistan böyleydi işte; ülkenin kaderi buydu. Burada Yölah ve Abi'ye, insanı daha ateşli ve bağnazca inanmaya teşvik eden bir bağlılık ve uzlaşmazlıkla tapılırdı.

İki arkadaş bir iki gün içinde hızla, sınırlar, tabular, komşuluk kuralları yokmuşçasına, bir sokaktan diğerine gidecek özgüveni kazanmıştı. Buradaki insanların, aksanları dışında, kendi mahalleleri S21'deki gibi olduklarını keşfetmek muhteşemdi; burada tekdüze bir ritimle konuşuyorlardı, onların semtinde dil boğuk ve inişli çıkışlıydı; bir başka semtteyse nazal, ıslık gibi ya da hırıltılı olabilirdi. Neticede bunların hepsi tek bir gizi ortaya koyuyordu: Kişilerin ve nesnelerin görünürdeki tekbiçimliliğinin ardında, insanlar aslında oldukça farklıydı; evlerinde, akrabaları ve dostlarıyla birlikteyken *Abice*'nin yanı sıra başka diller de konuşuyorlardı, tıpkı S21'dekilerin yaptığı gibi. Kokuları, bakışları ve ulusal *burni*lerini giyiş biçimleri gibi, aksanları onları ele veriyordu; gelgelelim resmi müfettişler, Siviller, Gönüllü İnfazcı Sofular, Gönüllü Milisler'e mensup polisler ve muhafızlar aksanlarındaki tuhaflığı fark edemiyorlardı çünkü onlar da bu bölgenin yerlisiydi ve burayla sınırlandırılmışlardı. Süper güçlerle donatılmış V'ler durumu tabii ki fark edebilirdi ama onlar gerçekten var mıydı?

Son derece resmi kaşelerle mühürlenmiş resmi izinleri Ati ve Koa'yı korusa da bölgedekilerin aksanını, hal ve hareketlerini kopyalamak için yine de mümkün olduğunca çaba gösteriyorlar ya da hasta ve dilsiz hatta duyma güçlüğü çeken biri gibi davranıyorlardı. Enine boyuna düşünüldüğünde, övgüyü asıl hak eden sokağın ta kendisiydi. O kaosun içinde insan, öz kardeşini bile tanıyamazdı.

Dört bir yanda sorgulama yapılıyor, oraya buraya koşturmaktan, bir avı bırakıp ötekini yakalamaktan müfettişlerin pestili çıkıyor ve en sonunda, kâbusla kafa karışıklığı birbirine giriyordu.

Bölgenin yabancısı olarak, Ati ve Koa dikkatleri mıknatıs gibi çekiyordu. Bir kere sokaktayken, ikilinin etrafı bir grup müfettiş tarafından çevrildi. Bir kalabalık koşup geldi ve çevrelerinde bir daire oluşturdu. Hiçbir şey kaçırmak istemiyorlar ve isabetli sorular sorarak müfettişleri teşvik etmekten geri durmuyorlardı. Neticede olağan bir sorgulamaydı, Ati ve Koa böyle olduğunu çok iyi biliyordu.

"Hey! Hey, siz, yabancılar... evet, siz... böyle gelin bakalım."

"Merhaba kardeşler, saygıdeğer müfettişler."

"Yölah, Abi, Yüce Kumandan ve tabii Yüce Derebeyliğimiz -selamet onların üzerine olsun- namına, kimsiniz, nereden geliyorsunuz ve nereye gittiğinizi sanıyorsunuz?"

"Yölah'a, Abi'ye, Yüce Kumandanımıza ve tabii Yüce Derebeyliğinize şükürler olsun, biz gizli göreve çıkmış devlet memurlarıyız. S21'den geldik ve doğruca Abidev'e gidiyoruz."

"S21 mi? O da nedir?

"Bizim mahallemiz."

"Sizin mahalleniz mi? Nerede peki?"

"Şu tarafta, güneyde, buradan üç günlük yürüme mesafesinde... kuş uçuşu sadece bir saat olabilir."

"Bildiğim kadarıyla, kuşların mahallesi yok. Ve kutsal Qodsabad'da bizimki, yani H43 dışında başka bir mahalle bulunmuyor. Öyleyse siz başka bir şehirden gelmişsiniz. Abidev'de ne işiniz var?"

"Arşiv, Kutsal Kitaplar ve Mukaddes Hatıralar Bakanlığı'na gizli dosyalar götürüyoruz."

"Abidev nedir?"

"Hükümet, Adil Kardeşlik ve diğer şeyler..."

Kalabalık tetikteydi, birileri tam zamanında lafa karıştı: "Müfettiş! Belgelerini sorun, arayın onları, şu sıra bölgede hırsızlık arttı."

Müfettişler idareyi ele aldı. "Belgelerinizi, seyahat izninizi, performans karnenizi ve *mockba* kaydınızı gösterin."

"Buyrun yorulmak bilmez, yiğit müfettişler. Kartlarımız sabah ibadetimizi yaptığımız ve geceyi oruç ve tefekkürle geçireceğimiz *mockba* tarafından incelendi."

"Puanlarınız iyi, ibadetlerinizi hiç aksatmamışsınız bu iyiye işaret."

Kalabalıktaki sesler yeni bir atakta daha bulundu: "Dikkat edin, bunlar kurnaz tipler, söyleyin kutsal *Gkabul*'dan bir şeyler okusunlar. Yölah namına, arayın onları!"

"7. cilt, 42. bölüm, 76. ayet. Okuyun bakalım."

"Elbette. '*Ben, yüce Yölah'ın Elçisi Abi, size, Adil Kardeşlik, Aygıt, Hükümet müfettişlerine ve hiçbir beklentisi olmayan sadık kullarımın sorularına karşı tamamen dürüst olmanızı emrediyorum. Gazabım dalavere çevirip gizlenenlerin üzerine olsun. Olacak da.*'"

"Güzel, güzel. Sizler dürüst kişilersiniz. Seyahat izninizi onaylayıp yolunuza devam etmenize izin vermeden önce bize biraz para verir misiniz? Nakite çevrilebiliyorsa kutsal emanet de kabul ediyoruz."

"Biz düşük maaşlı memurlarız, size ancak iki *didi* ve Sîn'den gelen bir tılsım verebiliriz, bu sizi veremden ve soğuktan korur, tabii isterseniz onunla karamelli ya da ballı bir çörek de alabilirsiniz.

İşte yolculukları böyle devam etti. Doğrusu, son derece zengin ve kutsal bir şehir olarak Qodsabad'ın vaziyetinde ve uçsuz bucaksız genişliğinde görülecek pek matah bir şey yoktu: İnsanı boğan usandırıcı kalabalık, *mockba* üzerindeki yollarda zorunlu duraklamalar, her kavşakta yapılan sorgulamalar, birbiri ardına düzenlenen göstermelik törenler, hacı adaylarının doğaçlama cümbüşü, zaman zaman yaşanan arbedeler ve Hainler'in, delilerin ve kaçakların görkemli tutuklanma sahneleri ve bunların yanı sıra insanın içini daraltan görüntüler: stadyuma götürülen hükümlüler, zorunlu çalıştırılmak ve kamplara gitmek için yola çıkan tutuklu konvoyları vardı. Bir de *nadir*lerin önünde (özellikle Yüce Kumandan canlı yayındaysa) mecburi duraklamalar oluyordu. İnsanlar –binlerce– Abi posterinin önünde durup *Gkabul*'dan birkaç dize okuduktan sonra yollarına devam ediyordu. Dilencileri de es geçmeyelim, onlardan kaçmaya çalışmak da son derece yorucuydu ve ortalık dilenci kaynıyordu; kanuna göre

hepsine küçük bir şey –bir *didi*, bir parça ekmek, biraz tuz, para yerine geçebilecek bir kutsal emanet, satabilecekleri ya da takas edebilecekleri nesneler– verilmeliydi.

Ati ve Koa gayet iyi gidiyordu, hazırladıkları düzmece belgeler orijinallerinden daha iyi olmuştu. İnsanlar onları karalamaya çalışsa da yetkilileri ikna etmekte zorlanmıyorlardı. Siviller –cahillikleri yüzünden– diğerlerinden daha bezdiriciydi; bu zavallılar sefilliklerini bir şekilde kapatmak istiyorlardı: Okuduğunu anlamak bir yana, okumayı bile bilmiyorlardı; açıklamak, tekrarlamak, hecelemek ve her cümlede, emsalsiz bir saygı göstererek onları övmek gerekiyordu. Ati ve Koa, Devlet görevi için Abidev'e gitmelerine imkân veren seyahat belgeleri sayesinde Siviller'e tepeden bakabilir, onlardan geçecekleri yolu süpürmelerini isteyebilirdi fakat yine de bunları yapmaktan sakınıyorlardı: Talih denen şey aniden tersine dönebilirdi, işte o zaman bu insanların intikamları korkunç olurdu.

Mühim olan kaybolmadan kuzeye doğru, yükselen bir güneş gibi dört bir yandan görülebilen meşhur, göz alıcı Kiiba'nın bulunduğu Abidev'e ilerlemekti. Yürünecek hâlâ üç günlük yolları vardı.

İki arkadaş yol boyunca şehri keşfetti ve hiçbir şeyi gözden kaçırmadı. Aslında her şey, kendi yoksul mahallelerinde gördüklerinin sonsuz bir tekrarı gibiydi fakat dünyanın başlangıcı ya da sonuna benzer bir atmosfer içinde, bağlantısız şekilde bir araya getirilmiş parçalar katıksız bir tuhaflık oluşturuyordu. İhtiyar Gog onları ürpertiyle uyarmıştı: "Biz kendi mahallemizde daha iyiyiz; burada bildiğimiz insanlar, yapacağımız şeyler ve daima gömülecek birileri var. Orada sizi kim gömecek, köpeklerden kim koruyacak?"

Qodsabad hayalgücünün de ötesinde, hiçbir şeyi şansa bırakmayan mutlak bir düzenin hüküm sürdüğü, karmakarışık, geniş bir alandı. Bu paradoksal düzenlemenin yarattığı izlenim delice fikirlerin, inançlıların, yaşamlarının yeryüzündeki gerçek bir taklidini bulacakları muhteşem bir cennet vaadi halini aldığı evrensel bir felaketti. Demek oluyor ki Kutsal Savaş her yerde sürecekti; hem buradaki dünyada hem de ötekinde. Ve mutluluk,

insanlar arasında (ister masum olsunlar ister günahkâr) her daim erişilemez bir özlem olarak kalacaktı. Bu şartlar altında Yölah'a inanmak ve düşle gerçeğin iç içe geçmesi için mucizeden fazlası yani olağanüstü bir reklam gücü gerekiyordu. Bu görüntüler ağına bir kez düştüyseniz, Qodsabad da diğerleri gibi bir yuva saylırdı: Burada da bir gün fare gibi mutsuz, öteki günse ayçiçeği gibi keyifli hissedebilirdiniz. Hayat, kimse tam anlamıyla hayalkırıklığına uğramaksızın, bir şekilde devam ediyordu, yarı yarıya da olsa herkesin halinden memnun ölme şansı vardı.

İki arkadaş dikkat çekiyordu ve meraklı tipler yol boyunca koşturup önlerini kesiyor ve her zamanki sorularla onları bunaltıyordu: "Kimsiniz siz, nereden geliyorsunuz, böyle nereye gidiyorsunuz?" İnsanlar, hac yolculuğuna çıkmak ya da Kutsal Savaş'a katılmak dışında, birinin yaşadığı yerden, *mockba*sından ve ailelerinin yattığı mezarlıktan nasıl ayrılabildiğini anlamıyordu. Kimse S21 diye bir mahalle yahut birçoğunun sadece ismen bildiği, gettoya sınır oluşturan o meşhur "Kederin Yedi Kızı"nı duymamıştı. Bu insanlar, Koa ve Ati'nin daha önce hiç işitmediği M60, H42 ya da T16'da yaşıyor ve hepsi de kutsal Qodsabad'taki tek yerleşim biriminin kendi mahalleleri olduğunu sanıyorlardı. Getto onları endişelendirmiyordu çünkü onun nerede olduğunu bilmiyorlardı. Onları korkutan şey, Balis'in büyüleri için gereken kanları temin etmek adına, gecenin bir vakti çocukları ve inançlı kişileri kaçıran lanetlenmiş Hainler'di. Tüm bunlara rağmen Abistanlılar misafirperverdi ve gayet doğal bir biçimde, kendileriyle birlikte ibadet etmeleri için yolcuları *mockba*larına çağırır, gönüllülük aktivitelerine katılmaya (yaklaşan Ödül Günü göz önünde bulundurunca, tüm bunlar puantaj tablolarına epey katkı sağlayacaktı) davet ederlerdi. Onlara yiyecek, içecek ikramında da bulunurlar, karşılığında tek bekledikleri de nezaket olurdu, kısasa kısas, cömertliğe karşı cömertlik. Fakat kanun ve güvenlik güçlerinin önünde, ister savaş taktiği olsun ister insana özgü basit bir zayıflık, o zaman kalplerindeki iyiliği unutur ve yabancıları olabildiğince bunaltırlardı.

Ati ve Koa Abidev'e yaklaştıkça, Kiiba'nın piramidinin muhteşem görkemi açığa çıkmaya başlamıştı. O yöne doğru attıkları her adımda, piramid iki *sicca* daha yükseliyor ve çok geçmeden tepe noktası gökyüzünün göz kamaştırıcı derinliklerinde kayboluyordu. Bu yakınlıktan, onun tepe noktasını görebilmek için boynu sağa ya da sola eğip bakmak gerekirdi.

İki dost nihayet hedeflerine varmak üzereydiler, geçmeleri gereken tek bir mahalle, A19, kalmıştı. Burası, hırpani varlıkların kümesten bozma daracık evlerde, cüzamlıları bile korkutacak türden pis gecekondularda üst üste yaşadığı, ortaçağdan kalma derebeylik arazilerinin çevresine kurulmuşa benzeyen, karman çorman, berbat bir yerdi. Bunun nedenini gecekonduların tarihinde aramak gerekir, tabii öyle bir şey varsa. İnsanlar, zengin efendilere hizmetlerini sunmak –onlara güzel evler yapmak, güvenliklerini sağlamak için surlar ve zindanlar inşa et-

mek– için kentin eteklerine çadır kurardı. İşleri bittikten sonra da kendilerini kapana kısılmış halde, eskiden neredelerse orada yani, dışarıda bulurlardı. Efendisiz kölelik en beteriydi. Nereye gidebilirlerdi ki? Aileleri genişlemiş, tıpkı kendileri gibi yoksul komşularla bağlar kurulmuştu, "gitmek ölmek demekti." Böylece işsizlik, ufak tefek işler ve muhtelif kaçakçılıkların arasında, uzun vadeli eğretiliğin içine kuruldular; kendilerini evlerinde gibi hissetmek için metal tabakaların üzerine metal tabakalar, tahtaların üzerine tahtalar ekleyip, dışarıdan hava sızdıran delikleri tıkadılar ve kendilerinden sonrayerlerini alabilmeleri için çocuklarını hazırladılar. A19 medeniyetin ilk basamağıydı; günün birinde burada doğru düzgün evler, oluklu ve savaklı yollar, alışveriş ve kutlama yapılacak meydanlar, berduşlar için barınaklar ve müfettiş yığınları olacaktı.

İki arkadaş, üç adımda bir durdurulmadan geçip gitmelerine hayret ederek yollarına dümdüz devam etti.

Son gecekonduları da geride bırakınca, idari kent ya da Tanrı'nın Şehri tüm heybetiyle önlerinde belirdi. Burada hiçbir şey insani boyuttta değildi çünkü Tanrı –ki en yücesi Yölah'tı–ve ebediyet için çalışılmıştı. Bu eser, insan emeği olmasına karşın, insan kavrayışının çok ötesindeydi. Ati ve Koa'nın şahit oldukları sürpriz nefeslerini kesmişti: Tanrı'nın Şehri, bir dağ yüksekliğinde, birkaç bin *sicca* kalınlığında bir surla çevriliydi! Kahretsin, nasıl aşılırdı bu duvar! Gog bundan hiç bahsetmemişti. Hafızasında boşluklar vardı demek, bu da onlardan biriydi ya da söz konusu sur Gog'un ziyaretinden sonra yapılmıştı. Abidev'e gittiğinde olsa olsa on beş yaşındaydı ve gölgesinden daha hızlı koşan Bailli'nin küçük ulağı bütün her şeyi görmemişti; şimdi de hafızası zayıflamış bir bunak olup çıkmıştı. O zamandan bu yana çok fazla şey yaşanmıştı: işgaller, kutsal savaşlar – ki bunlardan biri, insanlık tarihinin en büyük haydut ve mutant sürülerini yeryüzüne salan, diğer hepsinin anası olarak bilinen nükleer savaştı–; milyonlarca deli ve serseri yaratan büyük devrimler, muazzam baskılar; bölgelerin tamamını harap eden ve milyonlarca zavallıyı önüne katıp yerinden eden kıtlıklar ve dünya çapındaki salgın hastalıklar... Geri kalanların icabına da yeryüzü coğrafyasını

kökten değiştiren büyük iklim değişikliği bakmıştı, hiçbir şey eski yerinde değildi. Okyanuslar, kıtalar, dağlar ve çöllerin tamamı, hiçbir jeolojik çağda olmadığı kadar yerinden oynamış ve bunların hepsi sadece tek bir insan yaşamı süresinde gerçekleşmişti. Adil Kardeşlik ve destekçilerini korumak için yüce Yölah yetmediğinden, bir de onları çevreleyecek devasa bir sur gerekliydi. Gog'un Abidev'i ziyaret ettiği dönemden bu yana, aynı kalan tek şey Abi'ydi çünkü o Yölah'ın Elçisiydi, ölümsüz ve değişmezdi. Gog ise, yaşamının sonuna yaklaşan, sıradan bir ölümlüydü.

Sonuçta bir çözüm bulunana dek problem, problem olarak kalır. Kimi zamansa aramaya gerek kalmadan çözüm kendiliğinden gelir ya da problem sanki sihirle yok oluverir. İki arkadaşın başına gerçekten de böyle bir şey gelmişti: Ati ve Koa umutsuzluk içinde devasa surun dibinde sızlanırken, o sırada yoldan geçen, yük taşıyan biri onlara dönüp şöyle dedi: "Girişi arıyorsanız, şu tarafta, güneyde, buradan aşağı yukarı üç *chabir* ama çok sıkı denetleniyor, müfettişler katı ve rüşvet kabul etmeyen tipler. Biz çok denedik... Aceleniz ya da gizleyecek bir şeyiniz varsa fare deliğini kullanabilirsiniz, buradan hemen hemen yüz *sicca* uzaklıkta, sağınızda, memur kentine çıkıyor. Onlara sebze, meyve ve kaçak ürünler satmak, Abistan'ın dört bir köşesinde alıcı bulduğumuz dokümanlarla yetki belgeleri almak için orayı kullanıyoruz. Bakanlıklardan birine ya da Kiiba'ya gitmek istiyorsanız, davetiye yahut seyahat izni lazım. Bunları Toz'dan temin edebilirsiniz, *mockba*nın hemen yanı başındaki atölyesindedir. Sizi hamal Hu'nun gönderdiğini söyleyin, adımı verince indirim yapar. Başka bir şeye ihtiyacınız olursa, orada bulabilirsiniz. A19'da istediğiniz gibi dolaşabilirsiniz, müfettiş yoktur, herkes kurallara riayet eder ama ortalık casus kaynar, yani dikkatli olun. Bol şans, Yölah sizi korusun."

İki arkadaş, bu mesafeyi kaşla göz arasında katetti. Fare deliği gerçekten de oradaydı. Bu kocaman bir fare olmalıydı ya da söz konusu delik el arabaları, kamyonlar ve mucizevi biçimde hayatta kalmayı başarabilen, çağlar öncesinin o ateş püskürten canavarları içeri girebilsin diye git gide büyümüştü.

Tanrı'nın Şehri, hayalgücüne meydan okuyan mimari bir bütündü; söylenene göre haddinden fazla karışık ve kaotikti. Ve bir o kadar etkileyici: Abistan'ın bütün gücü bu duvarların arasına kümelenmişti ve gezegen Abistan'dan ibaretti. Az biraz antik tarih bilen Koa'ya göre, Adil Kardeşlik'in Kiiba'sı, Büyük Beyaz Nehir bölgesi, yirmi ikinci ildeki büyük piramidin bir kopyasıydı. Abi'nin Kitabı, piramidin yapımının Yölah'ın mucizesi olduğu konusunda inançlıları bilgilendiriyordu ki o eski zamanlarda Yölah, Râ ya da Rab diye anılıyordu. Yölah, Nehir insanlarını putlardan vazgeçirip sadece kendisine tapınmaya ikna etmiş ve onlara, sözlerinin doğruluğunu kanıtlamak amacıyla birkaç mucize gerçekleştireceğini söylemişti. Gerçekleştirmişti de. Hiçbir gürültü patırtı çıkarmaksızın, tek bir toz kaldırmaksızın piramit bir gecede inşa edilmişti. Son derece etkili de olmuştu; efendiler ve köleler yerlere kapanarak Yölah'ın öğrettiği, onları özgür birer inançlı haline getiren cümleyi tekrarlamışlardı: "Râ'dan başka Tanrı yoktur, bizler onun kölesiyiz." Çok geçmeden, önceki tanrılarının heykellerini ve sahte din adamlarıyla olan bağlarını yok etmişlerdi. Kenetlenmelerini sağlamak ve soylarının geleceğini teminat altına almak için Yölah onlara derhal bir elçi göndereceğine söz vermişti. Elçi, bu insanların çocuklarına bilineni ve bilinmeyeni öğretecek, mutluluk ve teslimiyet içinde yaşamalarına yardımcı olacaktı.

Bakanlıklar ve büyük idari birimler zamanla daha da genişlemiş, gelişigüzel biçimde enine boyuna yayılmıştı; bu arada Abistan da dört bir yana, gezegenin en uzak noktalarına doğru genişlemeye devam etmişti. Gün gelmiş ve Abidev yerleşkesinde, irtibat yolları yahut memur konutları inşa edecek bir karış yer kalmadığı fark edilmişti. Hal böyle olunca, civardaki köylere el konmuş ve Tanrı'nın Şehri'ne dahil edilmişti. Sonra da Abistan'ın en sofuları arasından seçilip işe alınan ve zorlu bir eğitimden geçen memurlara (zaten yeraltı yollarına da bu yüzden gerek duyulmuştu) tahsis edilmişti. Güvenlik karınca kolonileri için tasarlanmış gibiydi; inşası sırasında labirent, zikzaklı yol, çıkmaz sokak, toprak kalburu, düğüm, daraltma

prensiplerinden sonuna dek faydalanılmıştı. Doğru dürüst bir kılavuz olmadan içeri girip çıkmak mümkün değildi, bu yüzden personelin büro ve ev arasında kolaylıkla hareketini sağlamak için tüneller ve direkt idari binaların koridorlarına açılan asansörlerle bir ulaşım sistemi geliştirilmişti. Biri –bunu ancak Abi ya da Yüce Kumandan Duc yapabilirdi– personelin bundan böyle, insanı her türlü istekten ve hatta dış etkilerden koruyan Tanrı'nın Şehri'nden ayrılmasına gerek olmadığına hükmetmişti. Alışkanlık, zaruret ve yönelim gereği gelişen şeylerle, memurlar önce mağara insanı halini alıp sonra da gittikçe karıncaya dönüşmüştü. Parlak siyah *burni*lerine bürünmüş, tek bir merkezden yayılan akışla içeriye doğru üşüşen memurlar gerçek karıncalara taş çıkarıyorlardı.

Gog görebildiklerinin kendisinde bıraktığı izlenimiikircikli, köhnemiş sözcükleriyle açıklamıştı: Abidev devasa bir gizemler fabrikasıydı; buranın neye hizmet ettiğini ya da nasıl işlediğini orada çalışanlar da bilmiyordu; zira söylenenleri yerine getirmeye programlanmışlardı, anlamaya değil. Gog, *Abice*'de bilinmeyen ve telaffuzu hayli zor bir sözcük kullanmış, Abidev'in bir "soyutlama" olduğunu söylemişti fakat bukelimenin kabataslak tanımını bile yapamamıştı. "Yaşlı insanları bağışlamak zor" demişti Koa sinirle, "yaş dediğin şey insana en azından bir iki şey öğretebilmeli yoksa yaşlanmak neye yarar? Ama al işte, kültür var, kültür var. Biri bilgine bir şey katar, diğeriyse cehaletine." Gog uzun süre boyunca aynı kâbusu görmüştü: Kendini tuhaf seslerin geldiği koridorlar, tüneller ve merdivenlerden oluşan şeytani düğümde dolaşırken görüyor, bir gölgenin onu takip ettiği ve ara sıra önüne geçip boynuna iğrenç bir şey üflediği izlenimine kapılıyordu. Ve her zaman aynı yerde uyanıyordu: Dar bir tünelden son hız koşarken, aniden iki ağır ızgara satır gibi önüne ve arkasına, büyük bir gürültüyle inmeye başlıyor ve işi bitiyordu. Ağzından umutsuz bir çığlık çıkıyor ve kan ter içinde, korkuyla uyanıyor ve yalnızca nefesinin kesildiğini hatırlıyordu.

Ati ve Koa tüm cesaretini toplayıp fare deliğinden geçerek duvarın diğer yanına gitti.

Bu tarafta dostane bir kalabalık vardı. Pazar kurulmuştu. Memurlar, kirlenmiş toprak ve durgun su kokan taze sebzeler, sıska havuçlar, peltemsi soğanlar, buruşmuş patatesler ve üstü kabarcıklarla kaplı, mutantımsı kabaklardan stoklamaya gelmişti. Satıcılar tek ayaküstünde kırk takla atıp ürünlerinin şahane ve lezzetli olduğunu söylüyorlardı. Pazar, penceresiz iki binanın arasında, şantiye alanından kalan molozların üst üste yığıldığı, dar bir geçitte kurulmuştu. Ati ve Koa, bu insan izdihamının içinde gördüğü her şeyden etkileniyordu. Memurların aşırı solgunluğu ve etrafta müfettişlerin olmayışı insanın aklına gizli saklı bir şeyler getiriyordu: Bu tuhaf ticareti bizzat Aygıt teşvik ediyor ya da destekliyor olsa gerekti çünkü memurlar bu sayede temiz hava alıyor ve daha iyi besleniyordu zira hükümetin onlara temin ettiği öğün, kim bilir neyden yapılan grimsi bir un ve kim bilir nereden çekilmiş kırmızımsı, yağlı bir karışımdan başka bir şey olmayan yavan ve küçücük bir porsiyondan oluşuyordu. Ortaya çıkan karışım, zehirli mantar ve yağmur sonrası orman bitkileri kokan pembemsi bir bulamaçtı. Ati buna aşinaydı; sanatoryumda sabah, öğle ve akşam, her gün bu yemek veriliyordu. Bulamaç göründüğü kadar masum değildi, içeriğinde gizli malzemeler vardı: bromür, merhem, yatıştırıcı, halusinojenin yanı sıra, tevazuyu ve itaati artıran diğer katkı maddeleri.

Sıradan insanların günde beş kez beslendiği lapa, *hir*, içerik bakımından yoksul, tat ve aroma bakımındansa zengindi; yeşil bir sıvıyla kavrulmuş azıcık un, içine çeşitli otların yanı sıra zehir ve diğer uyuşturucuların sınırında gezen iki-üç maddenin konduğu sudan elde ediliyordu. Ama ne olursa olsun insanlar onu seviyordu, mühim olan da buydu.

Zaman zaman tüccarlar, Abistan'da bilinmeyen, çikolata, kahve, biber gibi şeylerle çıkageliyordu. Memurlar, karşılığında mühim belgeler ödeyerek aldıkları bu ürünlere çok alışmışlardı. Hatta kimileri biberi ya da kahveyi çiğneyip arzuyla koklayarak bağımlılığını ileri seviyeye taşımıştı. Bunlar tezgâh altından, gramı yirmi *didi*ye satılıyordu.

Pazar iyi bir fırsattı ve iki arkadaş bunu değerlendirmeye karar verdi: Memurların dışarıda, açık havada–bu onlar için

sarhoş ediciydi– sebzelere bakarak nasıl mutlu olduklarını görebiliyorlardı. Onlardan birine, diğerlerinden daha uyanık görünen birine yaklaştılar.

"Buraya, Arşiv, Kutsal Kitaplarve Mukaddes Hatıralar Bakanlığı'nda çalışan arkadaşlarımızdan birini görmeye geldik... Belki onu tanırsınız, meşhur biridir, adı Nas..."

Dürüst memur afallayıp kızardı ve omzunun üzerinden mırıldanarak, "Ben... şey... hayır... ben... öyle birini tanımıyorum" dedi ve sonra da parasının üstünü almayı beklemeden apar topar uzaklaştı.

Diğerleri de benzer tepkiler verdiler, ürküp sıvıştılar. Dili ikiye ayrılmış, muhakeme ve konuşmadan sorumlu serebral lob bağlantısı kesilmiş insanlar için konuşmak kolay değildir. Yaklaştıkları son kişi çelişkilerle dolu laflar etti: "... Ben... şey... hiç duymadım bu ismi... ben... ben... onu tanımıyorum... Yok oldu... ve ailesi ... hiçbir şey bilmiyoruz, bizi rahat bırakın!" Sonra ardına bile bakmadan gözden kayboldu.

Ati ve Koa çöktü. Korkunç bir risk alarak çıktıkları olağanüstü yolculukları bir işe yaramamıştı. Yasaya karşı gelmişlerdi, hem de ufak tefek şeylerle değil; döndüklerinde stadyum onları bekliyor olacaktı, şovun yıldızına dönüşeceklerdi; yargıçlar Koa'nın adına büyük yatırım yapmışlardı, fevkalade aşağılanacaklar ve kazığa oturtulma, kaynar yağ dolu kazana atılma gibi korkunç işkenceler göreceklerdi. Eve geri dönmeyi göze alamazlardı.

Akla gelebilecek her türlü tonda, defalarca tekrarladılar: "Yok oldu!"..."Yok oldu?" Bu lanet sözcükten bir şey anlamıyorlardı, korkunçtu: "Yok oldu" ne anlama geliyordu? Nas ölmüş müydü yoksa tutuklanmış, infaz edilmiş ya da kaçırılmış mıydı? Yahut kaçmış mıydı? Neden? Başka ne olabilirdi? İnsanlar onu arıyor mu demekti bu? Aranıyor muydu? Neden? Peki, ailesi, onlar neredeydi? Hapishanede mi? Toplu mezarlardan birinde mi? Yoksa bir yere mi gizlenmişlerdi? "Yok oldu!"... "Yok oldu?"

Bir kez daha o bunaltıcı soruya dönmüşlerdi: "Ne yapmak gerek?" Adımlarının kendilerini nereye götürdüğünü bilmeden, Hou'nun bahsettiği *mockba*nın önüne geldiler. Küçük, sevimli,

rüstik bir yerdi; zemin taze saman kaplıydı, burada ibadet etmek ahırın içinde otlamak gibiydi. O an, Qodsabad'ı geçerken biriktirdikleri tüm yorgunluk aniden üzerlerine çöküverdi; durup düşünmek için sakinleşmeye ve temiz havaya ihtiyaçları vardı. Durumları umutsuz görünüyordu; ne geri dönmek mümkündü ne de ilerlemek.

Mockbi onların başı dertte olan yeni inançlılar olduğunu düşünerek yaklaştı:

"Hou bana uğradı ve sizden bahsetti. Canınızın sıkkın olduğunu ve nereye gideceğinizi bilmediğinizi görebiliyorum. Bu gece burada kalabilirsiniz ama yarın sabah erkenden ayrılmanız gerek. Başıma dert açılmasını istemem, casuslar her yerde kol geziyor. En iyisi gidip Toz'u görmeniz, o size nasıl yardım edeceğini bilir. Ona sizi *mockbi* Rog'un gönderdiğini söyleyin, indirim yapacaktır."

Herkesin tavsiye ettiği bu Toz da kimin nesiydi? Yarın oraya gidip gerçekten böyle biri olup olmadığını ve her şeye sahiden bir çözüm bulup bulamayacağını öğreneceklerdi.

Geceyi düşünerek geçirdiler. *Mockba*, ellerini yumruk yapıp uykuya dalmış horlayan insanlarla tıka basa doluydu; her köşede *burni*sine sarınmış bir gölge vardı, beş parasız yolcular, talihsizler, evsizler, belki de kaçaklar. Ati ve Koa'nın içine kötü bir duygu çöktü: Acı verici, yapış yapış bir korkuydu bu çünkü gelecek karanlıktı, trajediye doğru yol alıyordu ve iki arkadaş orada, Adil Kardeşlik'in Kiiba'sının hemen dibinde, bu gizemin ezici ağırlığını fazlasıyla hissedebiliyordu. Bu yapı gerçekten faydalı bir enstitü müydü yoksa sadece dört duvar arasındaki muazzam bir gizem miydi, ne olduğunu hiçbir zaman öğrenmeye çalışmamışlardı, işin doğrusu kimsenin umrunda da değildi, katıksız itaatin de ötesinde, herkesin gündelik derdi zaten kendine yetiyordu. Ati ve Koa, Adil Kardeşlik'in Abistan'ı tuhaf bir şekilde yönettiğini fark etmeye başlamıştı, topyekûn fakat korkakça, aynı anda her yerde ve uzaktan, insanlar üzerindeki mutlak güçlerinin yanı sıra, bilmem hangi paralel, üst dünyada onlara yönelen, diğer bilinmedik ve esrarengiz güçleri de ellerinde tuutyorlardı sanki. Yüceler Meclisi insanlardan

oluşuyordu, elbette ondan daha alt seviyede olmakla birlikte onlar da birer Abi gibiydi: ölümsüz, her yerde olan ve her şeyi gören. Açıkçası, bir nevi yarı tanrıydılar. Yeryüzünün dört bir yanına erişen güçleri başka türlü nasıl açıklanırdı ki? Buna rağmen temel bir çelişki mevcuttu: Tanrı ya da yarı tanrılarsa, bit ve sıkıntı dolu, önemsiz varlıkların yani insanların arasında ne işleri var? İnsan tahtakurularının, solucanların ve bir günlük ömrü olan diğer zayıf yaratıkların arasına karışır mı? Hayır, onları ayaklarıyla ezer ve yoluna devam eder. Karşılaştırma yapmak her zaman doğru sonuç vermez, bu doğru; yaşam bir sorgulama, cevapsa yok.

Nihayet uykuya dalmadan hemen önce, bir an önce şu ünlü Toz'u görmeye karar verdiler. Eğer her şeyi biliyorsa, elinden her iş geliyorsa ve söylendiği gibi müsaitse, o zaman Nas'ın başına gelenleri –ölmüş müydü yoksa hapishanede miydi– öğrenmelerine, yaşıyorsa ona ya da ailesine ulaşmalarına yardımcı olacaktır. Ayrıca sığınacakları bir yer bulması için Toz'a danışabilirlerdi, hiçbir zaman düzene kavuşmamış görünen A19'da böyle bir yer bulmak çok zor olmamalıydı. Koa altın değerinde bir şeye sahipti ve bir sofu onu elde edebilmek için her şeyini bu uğurda harcamaktan çekinmezdi. Bu, büyükbabasının Kutsal Savaş'ta göstermiş olduğu özveriyi kutlayan, bizzat Abi tarafından yazılmış bir mektuptu.

Toz bir bukalemundu, daha ilk bakışta anlaşılıyordu bu; duruma göre davranmakta üzerine yoktu. Ati ve Koa'yı ilgili bir arkadaş gibi karşıladı. "Hou kardeş ve *mockbi* Rog bana sıkıntıda olduğunuzdan bahsetti, girin girin, evinizdeymiş gibi hissedin, burada güvendesiniz" dedi kollarını sallayarak. Ati ve Koa'nın içini güven duygusu kapladı.

Bir diğer şaşırtıcı şey ise, Toz'un ulusal kıyafetini yani *burni*sini giymemiş olması ve böyle gayet düzgün görünmesiydi. İlk defa böyle biriyle karşılaşmışlardı. *Burni*, Abistan'da yalnızca bir kıyafet değil, inançlıların üniformasıydı; insanlar onu inançlarını taşıdıkları gibi taşırlar, ne *burni*lerini çıkarırlar, ne de inançlarını terk ederlerdi. Burada *burni*yi biraz açıklamak gerekiyor: Bu kıyafet Elçilik kariyerinin ilk yıllarında bizzat Abi tarafından icat edilmiş ve geliştirilmişti. Elçinin kendisini cahil kitlelerden, bitli insanlardan ayırması, öğretilerini görkem ve özgüvenle yayması gerekiyordu. Efsaneye göre Abi, onlara sat-

maya çalıştığı bu yeni Tanrı hakkında kendisinden bir açıklama isteyen nankör kalabalıkla yüzleşmek için bulduğu ilk şeyi -ki bu yeşil bir örtüydü- omzuna geçirdi ve inanç yoksunu zavallılarla hesaplaşmaya çıktı. Uzun, parlak sakalı ve rüzgârda dalgalanan görkemli peleriniyle Abi görünüverince, kalabalık başkalaşım geçirmiş gibi durumu anladı ve daha fazla gürültü patırtı çıkarmaksızın onu peygamber olarak kabul etti. Sonraki sabah Elçi onları terbiye etmeye geldiğinde, topluluk hep bir ağızdan haykırdı: "Ey Abi, cüppen nerede? Onu giy ki bize hakikatleri anlatırken seni dinleyebilelim." Böylece insanlar, cüppenin azizliği, imanın da sofuluğu getirdiğini öğrendi. Boyun çevresine küçük bir bağcık bağlanıp, baldırlara doğru genişletilen cüppe, önce Yüceler Meclisi'nin, sonra *mockbi*lerin, daha sonra otoriteyi temsil eden her memurun ve en sonunda zorunlu olarak –kadın, erkek, çocuk– herkesin üniforması haline geldi. Kimin neci olduğunu teşhis etmek için cüppenin etek uçlarına farklı renklerde üç yatay çizgi eklendi: İlk çizgi cinsiyeti (erkekler için beyaz, kadınlar için siyah); ikinci çizgi mesleği (memurlar için pembe, tüccarlar için sarı, müfettişler için gri, din adamları için kırmızı); ve üçüncüsüyse toplumsal sınıfı (alt, orta, üst) gösteriyordu. Çeşitli durumlar göz önüne alınarak, bu yönetmelik zamanla evrildi ve çizgilere önce yıldızlar ardından hilaller eklendi; sonra sıra baş kısmına geldi: fularlar, kısa kenarlı başlıklar, takkeler yahut boneler, sonra sandaletler, sakallar ve tıraş biçimleri. Birçok bölgeyi kırıp geçiren hummanın ardından bir gün, kadınların giydiği *burni* ayak bileklerine kadar uzatıldı ve bedenin şehvet uyandırıcı, çıkıntılı kısımlarını sıkıştıran bir bandaj sistemiyle desteklendi, kafaya başı sımsıkı saran ve sadece gözleri açıkta bırakan bir de başlık eklendi. Buna *burniqap* adı verildi, kadın burnisi. Siyah üzerine yeşil çizgiler evli kadınlar, beyaz çizgiler bakireler, griler de dullar içindi. *Burni* ve *burniqap*lar beyazımsı yün kumaştan yapılıyordu. Saygıdeğer efendilerin, Yücelerin cüppelerine *burni chik* deniyordu; bunlar kadifeden yapılıyordu, altın iplikli dikişleri ve ipek astarıyla, süslü, yaldızlı ve parlaktı. Kakım bir başlık ve gümüş iplikle dikilmiş, yeni doğmuş oğlak derisinden sanda-

letlerle birlikte giyiliyor, gül ağacından yapılma, değerli taşlarla bezenmişbir asayla tamamlanıyordu. Yücelere, yazmanlar ve muhafızlarla ordusu eşlik ediyordu. Kiminle uğraşmak zorunda kalacağınızı anlamak için onlara tek bakış atmak kâfiydi. İtaatin altında yatan prensip, tekbiçimlilik ve markalaşma prensibiydi. Gelgelelim, gerçek biraz farklıydı: İnsanlar o kadar da disiplinli değildi ve daha mat olsa da yoksulların renklerden pek anladıkları yoktu, onların *burni*leri gri, pis ve her yeri yamalıydı ama bu onlara yetiyordu. Abistan otoriter bir evrendi fakat burada kanunların çok azı uygulanıyordu.

Toz, tuhaf kıyafetlerinin içinde son derece rahat görünüyordu. Bunlar Abistan'da bilinen şeyler değildi, bu durumda onlardan bahsederken kullandığı sözcükleri ya kendi uydurmuştu ya da kim bilir nereden bulmuştu: Bedenin alt kısmında, belinden aşağı inen bir pantolon, üstündeyse bir gömlek ve ceket vardı; ayaklarına da su geçirmez ayakkabılar geçirmişti. Üzerindeki her şey düğmelenmiş, üst üste binmiş, düğümlenmiş ya da kemerlenmişti. Tam bir palyaço kılığıydı. Fakat sokağa çıkarken kaidelere uyup ayakkabılarını çıkarıyor, pantolon paçalarını baldırlarına kadar kıvırıyor ve sandaletlerini giyip omuzlarına da varlıklı tüccarlara yaraşır *burni*sini geçiriveriyordu. Böylece meçhul kalabalığın içinde görünmez oluyordu.

Toz, iki dostu apar topar dükkânın arka tarafına götürdü; burası başka bir gezegenden gelmişe benzeyen şeylerle doluydu. Toz her şeye bir isim bulmuştu ve neyin ne işe yaradığını biliyordu. Konuşurken –epey konuşkandı– masanın etrafındaki sandalyelere oturmuş ziyaretçilerine bu şeyleri gösterip onları bilgilendiriyordu. Duvarda asılı duran ahşap parçaları resim tablosuydu, şurada, büfelerin ve kaidelerin üzerinde duran, gözleri şenlendiren küçük şeylere *biblo* deniyordu. Tereddüte düşmeksizin yahut hata yapmaksızın anlatmaya devam ediyor, her şeyin ismini söylüyordu. Bunca ismi, bilinmedik şeyi, kimsenin anlamadığı bir dilde nasıl aklında tutabiliyordu? Bütünüyle bir sırdı bu, iki arkadaş anlamaya bile çalışmadı.

Onların dostane ilgisinden cesaret alan Toz gevşeyip açıldı:

"Tüm bunlar sizi şaşırttı, görebiliyorum, fark ettiyseniz buradaki hiçbir şey sıradan değil çünkü bahsini bile duymadığınız kayıp çağda insanlar böyle yaşıyordu. Sabır ve binbir güçlükle, hiç bilmesem de beni o eski dünyanın nostaljisiyle dolduran şeylerle dükkânımı ve evimi yeniden düzenlemeyi başarabildim yoksa... Belki bilmiyorsunuzdur, şunlar *kitap*. Size göstereceğim, odam onlarla dolu. *Kataloglar* ve *broşürler* de var, görür görmez ne hakkında olduğunu anlayacaksınız. Sadece bazı dostlarıma gösterdim ve dürüst olmak gerekirse burada hiç dostum yok. En büyük zevk bencillik... Onları satınca bu zevki müşteriye devredip ben de başka zevklerin peşine düşüyorum."

Ati ve Koa büyülenmişti. Toz gerçekten de muhteşemdi; bütün gün onu dinlemeye hazırlardı. Yeryüzünde böyle insanların olabileceğini hayal bile etmemişlerdi. Mutlulardı, gururları okşanmıştı; Ati ve Koa'nın ona güvendiği gibi, Toz da onlara güvenmiş, her şeyi anlatmıştı... Adeta açık bir kitap gibi.

Sonra ziyaretlerinin sebebine geldiler. Toz her şeyi bildiğini ve gerisini de tahmin ettiğini birkaç cümleyle gösterdi, iki arkadaş açıklama yaparak zaman kaybetmek zorunda kalmadı.

"Bir arkadaşınızı aradığınızı biliyorum, adı Nas, Arşiv, Kutsal Kitaplar ve Mukaddes Hatıralar Bakanlığı'nda çalışan bir arkeolog. Kutsal *Gkabul*'un şahane Elçimize –Tanrı ondan razı olsun– indiği köyü, Mab'ı soruşturmaya giden ekibin başındaki parlak delikanlı. Fare deliğindeki pazarda sorduğunuz sorularınızla birkaç dürüst memuru endişelendirdiniz ve onlar da doğal olarak neyin peşinde olduğunuzu üstlerine ve Ahlak Bakanlığı yargıçlarına bildirdi. Ve orada durup sizin sorularınızı dinledikleri için maalesef sert biçimde cezalandırıldılar... Ondan sonra olay ağızdan ağıza dolaşarak bana kadar geldi. Hep böyle olur, her şey önünde sonunda bana ulaşır, herkesin arkadaşı sayılırım. Pekâlâ, şimdi bana Nas'la nasıl tanıştığınızı ve kendiniz hakkındaki her şeyi anlatın. Size yardım etmemi istiyorsanız bana her şeyi anlatmanız gerek."

İki arkadaş bir an bile tereddüt etmedi. Ati ona, Sîn'deki sanatoryumdan Qodsabad'a dönüş yolunda Nas'la nasıl tanıştığını, hacıların keşfettiği gizemli köy hakkındaki uzun sohbet-

lerini anlattı. Nas huzursuzdu, Ati'nin tam olarak anlamadığı tuhaf şeyler söylemişti, Abistan'a ve dine ilişkin tereddütleri de bu keşifle başlamıştı. Sonra Koa söz aldı ve kendi hikâyesini, aile mirasına nasıl isyan ettiğini, biçare varoşlarda ve kayıp köylerde nasıl kendi kabuğuna çekildiğini anlattı. Balis'in gettosuna yaptıkları kaçamağın yanı sıra, onları Abistan diye bir yer olmadığına, Qodsabad'ınsa yapay bir dokudan, mezarlığı gizleyen bir dekordan meydana geldiğine ve daha beteri, burada yaşamın çok uzun zaman önce öldüğüne, insanların aslında yaşamın bulanık izlerinden, kayıp bir zamanda gezinen acı verici hatıralardan başka bir şey olmadıklarını görmelerini engelleyen işlevsizlikleriyle tahrip edildiğine iyice ikna eden Qodsabad yolculuklarından bahsettiler.

Konuşmalarını, kendilerini mahallelerinden ayrılmaya ve Nas'tan yardım istemeye iten o korkunç hikâyeyle bitirdiler: dine küfürle suçlanan ve stadyumu boylayacak olan beş çocuk annesi, genç bir kadının duruşmasına Koa'nın Katledici olarak atanması.

Günün büyük kısmında bu meseleleri konuştular fakat konuşmak, kavrayışın ötesine uzanan şeyleri açıklamaya yetmez. Sonra genel anlamda hayat üzerine konuşmaya başladılar, bu vakit geçirmelerine yardımcı olurken, karınlarını acıktırdı. Toz onlara daha önce görmedikleri, tuhaf bir yemek sundu: *beyaz ekmek, börek, peynir, çikolata* ve *kahve* denen acımtırak, yakıcı bir içecek. Yemeğin sonunda, büfeden içi meyve dolu –muz, portakal, incir ve hurma– bir sepet aldı. Ati ve Koa'nın akılları başlarından gitmişti, bu şeylerin onlar doğmadan çok uzun zaman önce yeryüzünden silindiğini ve son ekinlerin de Yüceler için ayrıldığını sanıyorlardı. Sonra Toz elini cebine soktu ve oradan birtakım gereçler çıkardı, onlarla dört parmak uzunluğunda beyaz bir çubuk yaptı, içine de kurutulmuş ot doldurdu, ardından onu dudaklarına yerleştirip diğer ucunu yaktı ve içmeye başladı. Yayılan pis koku onu iğrendirmek bir yana, hoşuna gidiyor gibiydi. *Sigara* ve *tütün* sözcüklerini kullandı ve bunun sevimli günahlarından biri olduğunu söyledi. Günahın ölümcül olduğu bir dünyada, günahkâr bir şeyi kabullenmek zordu.

Durum apaçık ortadaydı, Toz kendi dünyasında yaşıyordu ve Abistan'la hiçbir ilgisi yoktu. Abistanlı mıydı ki? Nereden gelmişti, gücünü nereden alıyordu, insanların yalnızca Abidev'in surlarının üzerinden atılan şeylerle yaşayıp hayatta kaldığı bu bayağı mahallede ne işi vardı? Özel birine benzemiyordu, ufak tefekti, kamburdu, cılız bir boynu ve garip biçimde küçük elleri vardı; ellilerinde olmalıydı zira derisi sarkmaya, saçları da ağarmaya başlamıştı. Onda parıldayan şey yalnızca bakışları, kültürü, zekâsı, karizması ve kendisini çevreleyen o gizemli atmosferdi. Bu nitelikleri nasıl kazanmıştı? Böyle mi doğmuştu? Sihirli lambasından tam teşekküllü çıkan bir dahi gibi mi dünyaya gelmişti yoksa tüm bunları yaşayarak mı edinmişti? Her halükârda, onu mahallenin hâkimi yapan bu niteliklerdi.

Toz uzun bir süre sessizliğini korudu, bu sırada iki sigara ve iki kahve daha içti, sonra Ati ve Koa'ya dönüp ciddi bir tonla şunları söyledi:

"Şimdi şöyle yapacağız: Sizi güvenli bir yere, hemen buranın yakınındaki, bana ait bir depoya yerleştireceğim. Bu süre içinde arkadaşınıza ne olduğunu araştıracağım. Gerisini sonra düşüneceğiz."

Sonra gözlerinde küçük bir gülümsemeyle sordu: "Peki, bu zahmetin karşılığında bana ne vereceksiniz?"

Koa *burni*sindeki gizli cebe uzandı ve oradan bir bez parçası çıkarıp açtı, sonra içindeki kâğıdı Toz'a verdi. Toz kâğıdı okudu, onlara baktı ve bir kahkaha patlattı. Mektubu masanın çekmecesine koydu ve: "Teşekkür ederim, bu çok değerli bir armağan, onu kutsal emanetler koleksiyonuma ekleyeceğim" dedi ve ekledi:"Evet, şimdi dışarı çıkmam gerek, bir müşteriyle buluşacağım. Beni izleyin, şimdilik üst katta kalacaksınız. Gürültü yapmayın ve pencerelere yaklaşmayın, lütfen... Gün bitmeden geri dönerim. Gece sizi depoya götüreceğim."

Sonra hiç telaş etmeden sandaletlerini ve *burni*sini giydi, tozlu sokaklarda kayboldu. Toz'un hareketlerinde kaçamak bir şeyler var gibiydi fakat öyle nazik ve anlayışlı biriydi ki o şeyler her ne ise, bu durum hepsini siliyordu.

Bir başlarına kalan iki arkadaş, gizemli ve cana yakın Toz'un evini keşfetme fırsatı buldu. Evi incelerken kendilerini kaybettiler, gördükleri her şey başka bir gezegenden gelmişti. Tüm bu şeyler nasıl isimlendirilmişti ve hangi dilde? Tıpkı dükkânın arkasındaki oda gibi, burada da *sandalyeler*, *masa*, *büfe*, *resimler,* sevimli *biblolar* ve gerçekten acayip başka objeler vardı. Qodsabad'da buna benzer evler varsa, yüksek rütbeli kalantorlara –tabii başka kime olabilirdi– ait olmalılardı, bu kalantorlar Toz'u yani tedarikçilerini mutlaka tanıyordu. Abistan'da onun gibi biri daha yoktu, bunu kendi de söylemişti. Yasa herkes için birdi ve Toz bu yerleşik yasanın mucizevî istisnasıydı. Bu yoğun kalabalığın içinde böyle eşsiz bir adam bulmak gerçekten esrarengizdi. İnsanların, bu tuhaf nesneler hakkında hiçbir fikri yoktu; hepsi aynı şartlarda yaşıyordu: donuk bir dünya, yıkık dökük mahalleler, ufalanan binalar, haşatı çıkmış evler, bir ya da iki odalı, tek tuvaletli, her işin –pişirmek, yemek, uyumak– zeminde görüldüğü sallanan, bomboş barakalar. Her bir kişiye, kefene bürüneceği son güne dek defalarca yamayacağı bir *burni* ve defalarca tamir edeceği bir çift sandalet düşüyordu. Sıkıntı verici bir süreçti bu: Çünkü kimse eskinin yeniyle nasıl onarılacağını bilmediğinden, onarım eskiler ve kullanımda olanlarla gerçekleşiyordu. Böylelikle, yok etmeye çalıştığımız kötülüğü bizzat kendimiz yaratıyorduk. Evet ama eski bir dünyada yeni fikirler nerede bulunurdu ki?

Toz akşamüstü yine gizlice döndü. Yorgun ve düşünceli görünüyordu. Sandalyesine çöktü, kendini toplamak için iki fincan kahve ve iki sigara içti. İki arkadaş, adamın ağzından çektiği dumanı burnundan çıkarışını büyülenmiş gibi izlerken, Toz aniden sorduğu tuhaf soruyla onları hazırlıksız yakaladı:

"Demok diye bir şeyden bahsedildiğini duydunuz mu?"

"D...dimok mu? O nedir?"

"Bir hayalet... Gizli bir organizasyon... Kimse ne olduğunu bilmiyor... Görünüşe göre, insanlar bunun hakkında konuşuyor" diye yanıtladı canını sıkan kuşkucu bezginlikle.

Ati ve Koa anlamadı. Şaşkınlık ve neredeyse korkuyla birbirlerine baktılar. Dünyayı keşfedeceklerse onun karmaşık ya-

pısına girmeyi, evrenin gizem, tehlike ve ölümle dolu kara bir delik olduğunu anlamayı göze almak zorundaydılar, bunun farkına varmışlardı. Bu keşiften kasıt, karmaşık bir yapının varlığını, basit ve görünen dünyanın da bu karmaşıklığı gizlemeye yarayan kostümlerden ibaret olduğunu görmekti. Bu durumda, anlamak imkânsızdı; karmaşıklık onu anlamamızı engellemek için her zaman en cazip basitleştirme yolunu bulacaktı.

Ati'nin kafasında bir şimşek çaktı. Anılarını hatırlamaya başlamıştı... Sanatoryum... Soğuk, yalnızlık, açlık ve uyku sırasındaki sayıklamalar... Evet, hatırlıyordu... Orada yukarıda, gökyüzüne yakın bir yerde, zirvedeki çit örgülerde, dağ geçitlerinde, bilinmeyen bir şeylerin ötesinde karavanlar kayboluyordu... Bir sınır... Hayali bir hat... İşkence edilip öldürülmüş askerler... İnsanların sessizliği... Konuşmuyorlardı çünkü hiç konuşmamışlardı, bir şey bilmiyorlardı, nasıl öğreneceklerini de bilmiyorlardı... O kayboluşların ve cinayetlerin ardında, o yoğun tehdit dolu atmosferde bir şey ya da biri olmalıydı, mutlaka olmalıydı... Bir gölge... Bir hayalet... Bir arzu... Gizli bir organizasyon... Şu şey olabilir miydi... Şu kişi... Demok muydu? Dimok muydu? Ati bunu ya da buna benzer bir sözcük duyduğundan emindi... Ama bunlar hasta bir adamın zırvalarıydı... Biri bahsetmişti... Demo... Demok... Demon? İşkenceden de bahsetmişti... Ama bu sözcüğün ne demek olduğunu bilmiyordu...

Gece olunca, Toz onları depoya götürdü. Burası, Toz'un onlara söylediği gibi, dükkânın yanı başında değil, mahallenin öbür ucundaydı. Oraya kesinlikle hiçbir akla ve mantığa sığmayan bir labirentten geçerek gittiler. Labirent denen şey tamamıyla zekâ ürünü olsa da bu öyle bir şey değildi; yol rüzgâr gibi sürekli yön değiştiriyordu... Kaçamak gölgelerin cirit attığı sokaklarda, karanlık onları yakından takip ediyordu. Toz içgüdüleriyle ilerliyor gibiydi. Nihayet vardılar. Bu kasvetli yer, bu devasa, karanlık kütle depoydu; bir küp, üzerinde paslı metal yığınlarının olduğu, beton bir bina. Aysız bir gökyüzü, serpiştirilmiş birkaç yıldız görülüyordu sadece, sağlı sollu hayaletim-

si barakaların arasına sıkışmış dar bir yol, Qodsabad'daki tüm kedi köpekler gibi, açlıktan, hastalıktan ve dayaktan tükenmiş vaziyette gezinen kedi köpek sürüleri. Bu ağır boşluğun içinde, uzaktan –ya da yakından– gelen büyülü bir şeyin, ağlayan bir bebeğin ve ona ninni söyleyen kadının sesini duyuyorlardı. Toz kapıyı açtı. Metalik bir gürültü çıktı. Bir kibrit yaktı; gecenin içinden devasa gölgeler yükseldi ve duvarda çılgınca dans etmeye başladı. Yüzlerine kapalı bir hava, tuhaf bir koku çarptı: çürümüş, paslanmış, mayalanmış bir şey, ölü bir yaratık, küf tutmuş nesneler. Toz, bir kibrit daha yaktı ve ağır bir şamdanın içindeki mumu tutuşturdu. Titrek gölgelerle çevrelenmiş, siyah sarı, yetersiz bir ışık yükseldi. Orada burada birkaç parça mobilya, sandıklar, çantalar, fıçılar, makineler, heykeller ve içi biblo dolu küfeler duruyordu. Arka tarafta metal bir merdiven ve yukarıda, yan yana, alçak tavanlı iki oda vardı. İkinci odada, içinde tabak çanak olan bir küfe vardı; duvarın karşısında bir sandık ve bank, bir de rafa istiflenmiş birtakım çarşaflar yer alıyordu; bir köşede, lazımlığın hemen yanında da su dolu bir kova duruyordu. Dış duvarda bir aralık vardı, Toz bunu eski bir bez parçasıyla apar topar kapadı. Ati ve Koa'yı yerleştirmeden önce, "Elemanım Mou, karanlık çökünce size yemek getirecek. Kimse onun gelip gittiğini görmeyecek, nasıl gizleneceğini iyi bilir. Yiyecekleri deponun girişindeki sepetin içine koyacak. Onunla konuşmayın, sağır ve biraz da böndür. Tedbirli olun, dışarıya çıkmayın, kapıyı kimseye açmayın, her yerde casuslar kol geziyor, sayenizde biraz para kazanmaktan memnuniyet duyarlar... Biri onları harekete geçirdi, Aygıt'tan bir *mouaf* ya da daha üst kademe biri" dedi.

Ve ayrılmadan önce ekledi: "Sabırlı olun. Çok dikkatli olmak zorundayım, bu hassas bir durum. Çok hassas."

İki arkadaş, el yordamıyla ilerleyerek mekânı keşfetmeye koyuldu; karanlığı ancak elleriyle kavrayabiliyorlardı.

Depo iç karartıcı bir yerdi; yapıldığı günden beri binlerce mahvoluşa tanıklık etmiş olmalıydı, her yeri sallanıp gıcırdıyordu. Buraya kapatılmış eski püskü şeyler ancak mekânın perişanlığını artırıyordu. Toz onları hazine gibi el üstünde tu-

tuyordu; onun gözünde bu eski şeylerin bir değeri vardı ve bu değer onların eskiliğine göre artıyordu. Toz bunları herhalde satmak için topluyordu ve eğer satıyorsa müşterileri de olmalıydı: işte bir başka gizem daha. Ati ve Koa'nın çoğunlukla akıllarına gelen sözcük "gizem"di.

O gece daha önce hiç uyumadıkları gibi uyudular. Havada fazlasıyla yorgunluk, gerginlik, bekleyiş ve gizem vardı.

Bir noktadan sonra gece boyunca, sanatoryumda yavaşça ölerek geçirdiği zamanı anımsarken Ati yeniden uzaktan gelen bebek ağlamasını ve tatlı sesli kadının ninnisini duydu. Rüyaya dalarken, yaşamın tamamen ölmediğini düşündü.

Bekleyiş git gide uzuyordu. Bitmez bilmez sekiz gün, müthiş bir tembellik içinde geçmişti. İki arkadaş endişeden kendini hasta hissetmeye başlamıştı, sürekli Toz'un onları unuttuğunu ya da yaptığı araştırmanın bir yerlerde bataklığa saplanıp kaldığını düşünüyorlardı. Akşam, günün yedinci dua vaktinde, sadık Mou'nun gizlice depoya geldiğini, beş galonluk su ve yiyecek sepetini bırakıp sessizce kaybolduğunu duyunca rahatladılar. Toz onları unutmamıştı, en azından günlük yemeklerini gönderiyordu. Qodsabad'ın zahmetli zevklerini tattıktan sonra, Abidev'e girmenin bile büyük bir başarı olduğunu hayal etmeleri zor değildi. İstedikleri takdirde konuşabileceklerini bilmeyen bu makineleri sorgulamak, bir şeyler öğrenmek için onların görünmez ve ürkütücü şeflerine yaklaşmak tek kelimeyle imkânsızdı. Ama Toz başkaydı; onun için imkânsız diye bir şey yoktu.

Çabucak, bir ya da iki gün içinde, eski usülde yaşamayı, başları dönmeden sandalyede oturmayı, ağırbaşlılıkla masaya

yerleşmeyi, kendi tabaklarından isimlendiremedikleri –zararsız mı öldürücü mü, legal mi illegal mi karar veremedikleri– yemekleri yemeyi, onları gece boyunca baykuş gibi uyanık tutan kahveden içmeyi öğrendiler. Ama yine de ulusal yemekleri *hiri* fevkalade özlüyorlardı. Kimi zaman, rüzgâr doğru yerden estiğinde, onun yanmış baharat kokusu sokaktan tırmanıp depoya geliyor ve burun deliklerini gıdıklıyordu. Kokunun burun deliklerine biraz daha ulaşması ve onu zevkle içlerine çekebilmeleri için duvardaki boşluğu birazcık aralıyorlardı. Duydukları koku yolun karşısındaki yıkık dökük, eski evden geliyordu; gecenin sessizliği diğer sesleri bastırırken ara sıra bebek ağlamasını ve ona eşlik eden şefkatli ninniyi duyabiliyorlardı.

Güneşli, ılık bir sabah, hoş sesli görünmez kadını bir an için görür gibi oldular. Kendi avlusundaydı; bir köşede ufak tefek eşyaların durduğu, diğer köşedeyse bir su sarnıcı, ortasında bir leğen ve onun yanında da odun ateşine oturtulmuş üçayağın üzerinde bir kazanın yer aldığı on *sicca* karelik betondan ibaretti burası; duvarın karşısında çamaşırların kurumaya bırakıldığı ölü bir ağaç vardı. Bu anaç kadın bütün bir aileye yetecek kadar hacimli ve kıvrımlıydı; bembeyaz, koca memeleriyle küçük Gargantuaları bile besleyebilirdi. Bebeğin gıda ve konfor bakımından keyfi yerindeydi, ağacın alçak dallarından birinden sarkan bir sepetin içinde mışıl mışıl uyuyordu. Halinden memnun anne, leğenin başında çömeliyor ve bu pozisyon, çamaşırları büyük bir zevkle çarpa çarpa yıkarken bilhassa iri göğüslerini ön plana çıkarıyordu. Kadın vaktini bebek bezi ve mama önlüğü yıkayarak, "Benim yaşamım senin, senin yaşamın benim, bizi bağlayansa sevgi" gibi bir nakaratı olan tatlı bir ninni söyleyerek dolduruyordu. *Abice* uyak bakımından zengindi; yaşam sözcüğü "vî", sevgi "vii", bağlamaksa "vy" idi. Böylece ortaya çıkan şuydu: *"Tivî is mivî i mivî is tivî, i vii sii nivy."* Bu sevgi ilanının muhatabı Abi'ydi, yanlışlık olmasın, bu şahane dize kutsal *Gkabul*'un 6. cildi, 68. bölümü, 412. ayetinden alınmıştı fakat şu an durum başkaydı. Sadık annenin kendini dine kaptırmak için çok fazla nedeni vardı; yaşamı ve mutluluğu çocuğunun etrafında dönüyordu ve o hak ettiğini almayı

bilen, mızmız, zor bir bebekti. Bir de koca vardı. İki arkadaş, onu bir kere görmüşlerdi: hırpani *burni*sine bürünmüş anlık bir gölge. Eve geç saatte gelmişti; güçlükle soluyor, öksürüyordu, görünüşe bakılırsa bu dünyada fazla vakti kalmamıştı. Bu hane, ev yaşamının gerçek bir tasviriydi: sempatik ve trajik.

Ati ve Koa başka bir gün silah sesleri duydular. Seslerin iki *chabir* uzaklıktan, Abidev'in anıtsal girişinin bulunduğu taraftan geldiğini tahmin ettiler. Sonra da bütün depoyu sallayan bir patlama (roket, bomba, el bombası?) gerçekleşti. Küçük avlusunu süpürüp bir şeyler mırıldanan anne, bir saniye bile tereddüt etmeksizin bebeğini darbeye karşı dayanıklı göğüslerinin arasına gömdü ve kendini korumak için başını eğip hafif fırtınaların üstesinden gelebilecek evine koşturdu. İki arkadaş, Hainler'in Abidev'i işgal etmeye çalıştığını ya da –neden olmasın– Düşman'ın belki de geri döndüğünü düşündü. Sonra da bu olayı unuttular; Qodsabad'da çok sık alarm verilirdi ve asla bir sonuç çıkmazdı, herkes ne olduğunu bilirdi, bu uyarı ateşlerinin amacı miskinlik eden inançlıları korkutmak ve onlara görevlerini hatırlatmaktı. *Gkabul*'un hükümranlığında iman korkuyla vücut bulmuş ve itaatle süregitmişti; sürü bir arada kalmalı ve ışığa doğru dümdüz ilerlemeliydi, kötülerin yükünü kesinlikle iyiler taşımak zorunda değildi.

Can sıkıntısı bunaltıcı bir hal almıştı ve bu ağrıyı dindirecek hiçbir şey yoktu. Deponun içindekiler ne kadar ilginç olsa da iki dostun zihnini uzun süre dağıtmaya yetmiyordu, onlar hareketi ve hakikati arzuluyordu. Geçen bu aylar boyunca, Ati ve Koa'nın hayatından macera, umutsuzluk, altüst edici sorular eksik olmamıştı, kısıtlanmışlığın ve karanlığın içindeki bu zorunlu istirahat hepsinden daha bezdiriciydi. İnsanlardan kaçarak yaşama illetiyle karşı karşıyaydılar. Kesinlikle harekete geçmeliydiler ama nasıl?

İnzivaya çekilmelerinin dokuzuncu gününde, üzgün üzgün yiyeceklerini yedikleri sırada, karanlığın içinde akıllarına bir fikir geldi; bu öyle heyecan vericiydi ki bir an önce uygulamaya karar verdiler: riskin de tedbirin de canı cehennme. Hava almak için dışarı çıkacaklar, hatta etkileyici Abidev'e ve onun dört

tarafındaki gizemli ve cezp edici piramitçiklere, Yölah'ın göğüne yaklaşan tepe noktası ve bakışını acımasızca dünyadaki ruhlara diken Bigaye'nin büyüleyici gözünden meydana gelen olağanüstü Kiiba'ya yakından şöyle bir göz atmak için Tanrı'nın Şehri'nin ana girişine gidebildikleri kadar gideceklerdi. Böylece Koa'nın büyükbabası Kho'nun otuz yıl boyunca görev yaptığı, o güzel ve zarif *Ulu Mockba*'yı da göreceklerdi. Onun güçlü hoparlörlerle yayılan sihirli sesi, on binlerce insanı orada cesp edip büyülemiş ve Yölah uğruna ölmeye göndermişti. Son üç Kutsal Savaş taburlarının çoğunluğu buradan temin edilmişti, herkesin kulağı *mockbi* Kho'nun zafer nidalarıyla çınlıyordu.

İki arkadaş o kadar ilerleyemeyeceklerini ve yolda, onları hedeflerinden alıkoyacak birçok tuhaf çılgınlıklarla karşılacaklarını düşündü: Halbuki Tanrı'nın Şehri oradaydı, uzansalar dokunabilecekleri yakınlıkta, iki ya da üç *chabir* mesafede.

Bu durum akıllarına, *Gkabul* öğretisi verilen okulda öğrendikleri bir dörtlüğü getirdi:

Kiiba'nın eteklerinde tüm kalbinle dua et
Abi'ye imanla bağlılık göster ki
Ölüm geldiğinde, büyük küçük, bütün günahlardan arın
Ve hafiflemiş ruhunla, Yölah'a kavuş

Koa, Kutsal Söz Okulu'ndaki sınıf arkadaşlarını hatırladı, hepsi de soylu prenslerin, çok zengin tüccarların ve berbat pastiş bestecilerinin oğulları olan bu kişiler, az önceki dörtlüğü müstehcen bir nakarata dönüştürmüşler ve sonucunda, eşit bir şekilde pay edilen dört yüz kırbaç cezasına çarptırılmışlardı:

Attırmayı kalbine yaz
İmanla tombala oyna ki
Çişin geldiğinde, büyük küçük bütün günahları boşalt
Ve hafiflemiş namlunla, donuna kavuş

Buna gülmüşlerdi; başka ne yapabilirlerdi ki? Bu neşeli dizelerde ne dine hakaret vardı ne de yalan.

Bir gölge gibi, karanlığın içine daldılar. Bir yerlerden, öfkeyle havlayan bir köpek sesi geliyordu; güvenli bir yüksekliğe tünemiş, kısa ve masum miyavlarla ona uzaktan uzağa yanıt veren ezeli düşmanına ölüm tehdidinde bulunuyordu herhalde.

Bebek ağlamaları ve ninnilerle kendilerini büyüleyen küçük eve yaklaştılar ve rüyadaymışçasına, ev yaşamının mırıltılarını dinleyerek, onun yatıştırıcı sıcaklığını hissederek, o tatlı yuvanın kokusunu içlerine çekerek kısa bir an orada durdular.

Donuk, uğursuz bir hava vardı. Yola koyuldular.

Biraz daha ileride, *midra*ya, *soku*ya yahut bir kapalı çarşıya benzeyen ya da bir zamanlar öyle olan, döküntü bir binadaki tentenin altında ölçülü bir heyecanla sohbet eden bir grup adamı fark ettiler; kiminin elinde poşet vardı, kiminin sepet, kiminin paket, kiminin de küfe ve bunları hızla elden ele geçiriyorlardı. On adım gerilerinde, işleri kodamanların güvenliğini sağlamak ve onlara gözcülük etmek olan, duvara yaslanmış adamlar duruyordu. Pişkin profesyonellerin yani tüccarların, yardım ve yaltakçılarla kaçakçıların içinde yer aldığı, yasadışı bir iş dönüyordu burada şüphesiz. Hainler de oradaydı tabii, onlar her yerdeydi, her şeyde parmakları vardı; ticarette üstündüler ve işi her zaman diğerlerinden önce bitiriverirlerdi çünkü kuşatılmışlardı ve gettonun tek kaynağı kaçakçılıktı, bu meziyet babadan oğula geçiyordu. Fakat kimseye yakalanmadan bu kadar uzağa gelmeyi nasıl başarmışlardı? Halbuki kokuları ve gececi kuşları andıran gözleri, onları daha ilk anda ele veriyordu.

İki arkadaş yollarına devam etti; satacakları yahut satın alacakları bir şeyleri yoktu ve beladan uzak durmak istiyorlardı.

Sürpriz onları köşeyi dönünce, bir *chabir* ötede bekliyordu. Nefes kesici, enfes görüntüydü bu: Eşi benzeri olmayan Tanrı'nın Kenti, Kiiba, *Ulu Mockba* ve inançlıların mutlak hükümeti Abidev işte oradaydı. Ne kadar heyecan verici bir şeydi! Burası dünyanın, evrenin merkezi; başlangıç ve varış noktası, kutsiyet ve gücün can damarı, toplulukların ve bireylerin Yaratıcıya şükretmek, Elçi'ye yakarmak için yöneldiği manyetik kutuptu.

Buradaki atmosfer son derece mistikti, öyle ki ateşli bir ateist hemen oracıkta aklını kaybederdi; onu zaptedip faydasız

kibrinden kurtaran imanla diz çöker, gözyaşları içinde yere kapanıp titrer ve kendini, en coşkulu inançlılardan birine dönüştürecek sözleri söylerken bulurdu: *"Yölah'tan başka Tanrı yoktur, Abi onun Elçisidir."* Burada, ister mutlu bir sofu olsun ister talihsiz bir zombi, insandan bahsedilmiyordu; Yölah ve Abi arasındaki etkileşimde insanın yeri yoktu, bu özel bir meseleydi. Abi'yi Yölah yaratmıştı, Abi de Yölah'ı sahiplenmişti ya da tam tersi, her şey bundan ibaretti.

Ati ve Koa gördüklerinin görkemiyle ezilmiş hissetti; her şey devasa, aşırı ve insani boyutların ötesindeydi. Kalenin eteklerinde, gözün bir bakışta kuşatamayacağı kadar geniş bir alana uzanan, yeşilin her tonunda, yarı saydam karolarla döşeli çok iyi aydınlatılmış bir meydan vardı, yüzölçümü bin *hektosicca*dan fazlaydı, ismi de Yüce İman Meydanı'ydı. Şehrin girişinde, Başlangıç Günü'nün Anıtı olarak bilinen devasa bir zafer takı bulunuyordu ve anıtın tepe noktası bulutların içinde kayboluyordu. Kemerin altında yer alan, altmış *sicca* genişliğinde, üç yüz *sicca* yüksekliğindeki sütunlar yapıyla uyum içindeydi ve Tanrı'nın Şehri'ni çevrelemekle kalmayıp –ki bu Kiiba, Abidev ve *Ulu Mockba* için mükemmel bir vitrindi– saygın Abidev Muhafızlarına kışla görevi de gören devasa surla iç içe geçiyordu; daha ileride, kendi karmaşıklığının içine gizlenen ve şehre gizli tünellerle bağlanan Memur Kenti vardı. Dünyanın tüm serveti orada, o sarsılmaz surların ardında toplanmıştı: sonsuzluk, güç, görkem ve gizem. İnsanların dünyası ise başka bir yerdeydi; belki bir gün var olurdu.

Bir diğer sürpriz: Meydan insan kaynıyordu. İki arkadaş bu kadar insanı daha önce rüyalarında bile görmemişti. Meydan, yılın her zamanı, gece gündüz böyleydi ve hep böyle olmuştu. İnsanlar, Abistan'ın altmış vilayetinden sürü halinde –yaya olarak yahut tren veya kamyonla– geliyor, girişte gereken şekilde kontrol edilip sayılıyor ve sonra da yerleştiriliyordu. Kalabalık, metal bariyerlerden koridorlarla üç bloğa ayrılıyordu ve burada muhafızlar, derebeyliklerinde yaşayan kralcıklar gibi, kırbaçlar ve *kov*lar, milat öncesinden kalma mitralyözler kuşanmıştı. İlk blok, uzun hac yolculuklarına koyulmadan önce

Kiiba'nın eteklerinde ibadet etmeye gelen (sayıları on binleri bulan) hacılarındı. İkinci blok, (on binlerden de fazla) dilekçe sahiplerine, memurlara, tüccarlara ve şu ya da bu bakanlıkta yahut idari birimde işi olduğu için dosyalarıyla Abidev'e giriş sırasını bekleyen basit vatandaşlara ayrılmıştı. Üçüncü ve son blokta ise aylaklardan ve çocuklardan oluşan kalabalığın hayranlıkla izlediği (yüz binleri bulan) gönüllüler yer alıyordu; kimi bir an evvel cepheye gitmek için başvuruda bulunuyor, kimiyse savaşın sunacağı hazza en başından tanık olabilmek için bir sonraki Kutsal Savaş listesine kaydoluyordu. Bir de dört bir yanda, coşkulu ve vızır vızır, her türlü aldatmacanın üstesinden gelebilecek muhafızlar, su ve atıştırmalık bir şeyler satan satıcılar, battaniye kiralayanlar, çamaşırcılar, şifacılar ve kuyrukta yer satan ya da müşteriler için bekleme hizmeti sunan –bekleyiş haftalar hatta aylar sürebiliyordu– çocuklar vardı. İster gece olsun ister gündüz, burada yıl boyu daimi bir koşuşturmaca mevcuttu. Kuyruklar arasında kulaktan kulağa efsaneler yayılıyordu, vakit geçirmenin bir yolu da buydu. Dilekçe vermek için neredeyse bir yıl kuyrukta bekleyen ihtiyar bir adamdan bahsediliyordu genellikle, zavallıcık sonunda gişeye ulaşmış fakat oraya niçin geldiğini unutmuştu. Neden geldiğini bilmeyene, giriş bileti verilmiyordu. İhtiyar adam unutkan olabilirdi ama aptal değildi; kuyruktaki yerini açık artırmaya çıkarmıştı. Ve işinden bir günden fazla uzaklaşamayacak varlıklı bir tüccar onun yerini satın almıştı. Böylece ihtiyar bunak servet sahibi olmuş, kendine bir kulübe alıp henüz adet görmeye başlayan, dokuz yaşında sevimli bir kız çocuğuyla yedinci kez evlenmiş, ona yedi ya da sekiz güzel bebek vermiş ve hayatının son gününe dek mutlu mesut yaşamıştı. Ölüm yatağında, kimse tek kelime etmemesine rağmen, onu o kuyruğa girmeye sürükleyen nedeni hatırlayıvermişti: Barınma başvurusunun durumunu soracaktı... Ya da iş başvurusunun... Ya da acil durum yardımının... Bir yıl geçmişti... Ya da on ya da otuz.

İki arkadaş, bir *chabir* ötede, doğu yönünde konumlanmış, karanlık ve sessiz, dördüncü bir blok olduğunu farketti; burası tutuklulara aitti. Binlercesi yüzlercesine zincirlenmiş, kutsanıp

cepheye gönderilmeyi bekliyordu. Bazıları Düşman'ın elinden alınan, ölüm kampına gitmeyi reddedip *Gkabul*'a dönmeyi seçen ve yeniden cepheye –fakat bu kez doğru taraf için savaşmaya– gönderilecek savaş esirleriydi; diğerleriyse ölüme mahkûm edilmiş berduşlar, asiler, stadyumda ya da kamplarda ölmek istemeyip intihar bombacısı olmayı tercih eden ve Düşman'ın arasına karışıp kendilerini patlatmaları için ateş hattına sürülecek eşkıyalardan oluşan Abistanlılardı. Bu blokta yer bulmak her ölüm mahkûmuna (hele Hainlere asla) nasip olmayacak bir iyilikti ancak Yölah ve Abi (onlara şükürler olsun) namına Abistan'a hizmet etmek için gerçekten arzu göstermiş olanlara bahşedilen bir şeydi bu. Bunların hepsini Ati ve Koa'ya, oradan geçen bir ihtiyar anlatmıştı. Adamın, bu sayede stadyumdan kurtulmayı başaran bir oğlu vardı. "Bir şehit olarak öldü, böylece ben de iyi bir aylık ve devlet dükkânlarına öncelikli giriş hakkı kazandım" dedi gururla, ani bir kahkaha koyvererek.

Ati'nin, yol arkadaşı Nas'ı düşününce içi sızlıyordu. Burada gizem ve ihtişam, kapkara bir delilik ve mutlak bir kölelik içinde yaşamıştı. Şimdi ne olmuştu ona, neredeydi? Ati onu bulup yardım etmek için Toz'a güveniyordu.

O sırada yanlarına bir adam, bir profesyonel yaklaştı. Gerçekten dürüst, işbilir bir kaçakçı izlenimi veriyordu, öyle ki annesini bile kandırabilirdi. Bir süredir iki arkadaşı izliyordu, Ati ve Koa onu fark etti.

"Kuyrukta iyi bir yer arıyorsanız, elimde mükemmel birkaç yer var... Size özel indirim yaparım" dedi onlara.

"Sağ ol kardeşim, biz sadece bakıyorduk..."

"Belge, randevu, nadide parçalar yahut bilgi temin edebilirim..."

"Görelim o zaman... Bize Nas hakkında ne söyleyebilirsin? Abidev için çalışıyor, arkeolog olarak."

Satıcı büyük bir sır söylemeye hazırlanır gibi gülümsedi:

"Tam olarak ne bilmek istiyorsunuz?"

"Onun hakkında söyleyebileceğin her şeyi."

"Yani neyi?"

"Mesela, nerede yaşıyor? Onu görmek istiyoruz."

"Bana avans verin ve yarın tekrar gelin. Bilmek istediklerinizi yarın öğreneceksiniz. Küçük bir ek ödeme karşılığında sizi onun evine götürürürüm yahut onu size getiririm."

İki arkadaş "daha zeki olan kazansın" oynamaktan çabucak sıkıldı. Gün doğmadan önce depoya ulaşmak için artık geri dönmeliydiler; casuslar çok geçmeden yola çıkardı.

On adım gitmişlerdi ki Qodsabad'a yaptıkları tehlikeli yolculuk boyunca keskinleşen altıncı hisleri onları uyardı. Etrafa baktılar ve az önceki adamın, karakoldakilere onları gösterdiğini gördüler. Adam hem casus hem de bir Yahuda'ydı.

Topuklamak için bir saniye bile tereddüt etmediler. Muhafızlar da bağırıp çağırıp her yere ateş etmeye başladı. Ati, Koa'ya seslendi: "Ayrılalım! Sen sola doğru koş! Depoda buluşuruz, haydi koş! Acele et!"

A19'daki karanlık ve dar labirent onların lehineydi fakat peşlerindekiler çoğalıyordu, kalabalığın içindeki aylakların katılımıyla takviye kuvvet oluşmuştu bile.

Gece, onları ilk köşede yutmuştu.

Uzaktan silah sesleri duyuyorlardı ve sonra... Hiçbir şey gelmez oldu.

Ati, bir ya da iki saat boyunca, koşabildiği kadar hızlı koştu. Ayakları fena halde acıyor, eski bir veremli olduğundan ciğerleri yanıyordu. Dar bir çıkmaz sokaktan aşağı indi ve bir düzine meymenetsiz erkek kedinin soğukkanlılıkla muhafaza ettiği bir çöp yığınının içine yığıldı. Kediler Ati'ye tıslayıp dişlerini çıkardı, sonra da onun ne kadar zavallı bir halde olduğunu fark edip büfelerinin tepesindeki nöbet noktalarına döndüler.

Bir saat sonra Ati tekrar yola koyuldu; topallaya topallaya, yolunu kaybede kaybede ilerledi ve *mockba*lardan günün ilk ibadeti için çağrı yapılırken nihayet depoya vardı. Saat sabahın dördüydü. Şehrin diğer ucunda, günün ilk ışıkları düşmeye başlamıştı. Ati, katlanmış battaniyesini ve yatağını gördü, sonra da uykuya daldı. Koa'nın çok geçmeden varacağını düşünecek kadar vakti olmuştu, arkadaşını sağ salim, hiçbir şey olmamış gibi uyurken gördüğünde mutlu olacaktı.

Toz depoya dalıp Ati'yi teklifsizce cebelleştiği kâbustan çekip aldığında, güneş daha tam olarak yüzünü göstermemişti. Ati, on muhafız onu boğmak için üzerine atılmışçasına yatağından sıçradı. Umutsuzluğa düşmeden önce kendini toparlayacak vakti bulamamıştı: Koa dönmemişti, yatağı boştu!

Toz, "Uyan, kahretsin, uyan!" diye bağırdı.

Toz tartışarak zaman kaybedecek biri değildi; soğukkanlıydı. Ati'yi yakasından tutup sertçe sarstı. Sesi, bir asi birliğinin tamamını esas duruşa geçirecek kadar otoriterdi.

"Otur ve bana ne olduğunu anlat!"

"Şey... Ben... Biz biraz temiz hava almak için dışarı çıktık ve Abidev'e kadar gittik..."

"Ve ne olduğunu gördün, tüm mahalle sıkıyönetim altında, muhafızlar her taşın altını arıyor, insanlar birbirini ihbar etmek için canla başla uğraşıyor... Bu ihtiyacımız olan son şeydi."

"Çok üzgünüm... Peki Koa? Ondan haberin var mı?"

"Şimdiye dek hayır. Seni başka bir yere götüreceğim, bu depo artık güvenli değil. Şu an dışarı çıkmak imkânsız, aşağıda nadide parçaları muhafaza etmek için kullandığım, sahte bir duvarın arkasında yer alan malzeme odasında saklanmak zorundasın. Bu akşam ya da yarın biri gelip seni alacak ve başka bir yere götürecek. Adamın adı Der, onu izle ve hiçbir soru sorma. Şimdi gitmek zorundayım, düzenlemeleri yapmam gerek."

"Peki ya Koa?"

"Öğreneceğim. Muhafızlar tarafından tutuklanmış ya da öldürülmüşse kısa süre içinde ortaya çıkar, aksi halde beklemek zorundayız. Belki bir yerde gizlenmiştir ve bize ulaşmaya çalışır ya da bir çukurda ölmüştür, bu durumda cesedi çok geçmeden bulunur."

Ati başını ellerinin arasına aldı ve gözyaşlarına boğuldu. Kendine öyle kızgındı ki her şey onun hatasıydı, Koa'yı kötü etkilediğini fark etmiş ve yine de onun tabii coşkusunu zaptetmeye bile çalışmamıştı. Daha beteri, Koa'nın naifliğini kullanmış, iyi ve kötü kavramlarıyla ilgili yaptığı tüm o konuşmalarla, asker toplayan bir subay, hakikat arayışındaki bir adalet dağıtıcısı gibi, onu cesaretlendirmişti. Koa nasıl karşı koyabilirdi ki? Doğuştan asiydi, tek ihtiyacı olan bir neden bulmaktı.

Ati hararetle depoyu adımlıyordu. Binanın dış yüzeyindeki bütün delikleri ve çatlakları saptamıştı; duyduğu en ufak bir seste dışarıda neler olduğunu görmek için oradan oraya koşuyordu, gerektiği anda gizleneceği yere gitmeye hazırdı. Kapı üstü penceresinden dışarıya bakarken, yolun karşısındaki küçük evin penceresinde bir gölge, hayli cüsseli bir kadının siluetini gördü. Ati bir an şoke oldu çünkü kadın ona bakıyor ve arkasında duran kişiye onu işaret ediyordu. Geri çekildi. Kendini yatıştırmak için elinden geleni yaptı: Sadece optik bir yanılsama diye düşündü, iyi kalpli anne masumdu, ev işleriyle uğraşırken kapı üstündeki yansıma dikkatini celbetmişti ya da bebeğinin dikkatini başka yöne çekmek için ona bir şey –sevimli bir bulut, duvara tımanan bir kertenkele, deponun üzerindeki bir olukta tüylerini düzelten bir güvercin– gösteriyordu.

Ati merdivenlerden indi, kalbinin çarpıntısını dindirmek ve korkusunu yenmek için derin derin nefes almaya çalışarak kendini malzeme odasına kilitledi. Ruhu sancıyordu, bedeni ise açık bir yaraydı. Çok geçmeden nefesi yavaşladı ve kendini derin bir uyuşukluğun içinde buldu.

Günün geri kalanını tedirgin bir uyku, acı ve bilinç bulanıklığı arasında geçirdi.

Biten günle beraber çöken alacakaranlığın hüzünlü ışıklarıyla uyandı, depodaki çıtırtılar iç karartıcı bir hal almıştı ve ses giderek artıyordu. Ayağa kalkmayı denedi fakat uzuvları onu dinlemiyordu; her yanı karıncalanmıştı ve acıyla uyuşturulmuş zihniyse bomboştu.

Zaman ağır işliyor, kafasının içinde durmaksızın uzak bir ses yankılanıyordu: *Ayağa kalk... Ayağa kalk... Ayağa kalk... Ayağa...* Nihayet bir duyu sinirine erişip bağlantı kurmayı başardı, gözlerini hafifçe açtı ve beynine bir parça ışık girdi... Vücuduna keskin bir acı yayılırken ses daha da ısrarcılaştı: *Ayağa kalk... Hayattasın, kahrolası... Toparlan...*

Ati kararlılıkla doğruldu ve bacaklarındaki karıncalanma geçene, zihni açılana dek topallaya topallaya depoyu arşınlamaya başladı.

Geçen akşamdan kalan bir testi kahvenin hepsini kafasına dikerek zihnini tamamen uyardı. Düşünmek zorundaydı; ortada şüpheli bir şey hatta bir şeyler vardı.

Olayları aklından film şeridi gibi geçirmeye başladı. İlk olarak ne kadar ihmalkâr davrandıklarını gördü. Yüce İman Meydanı'nda güvenlik elbette had safhadaydı, her yer kamera, muhafız birlikleri ve kimseye göz açtırmayan casuslarla doluydu, ne bekliyorlardı ki şehir acayip hassastı. Diğer yandan, boğazına dek tiranlığa ve sofuluğun en arkaik biçimlerine gömülmüş bir dünyada bir kere din ve kanundışı yaşama alışkanlığı edinince, insanda ister istemez anormal, gülünç bir şeyler oluşuyordu; görülür, işitilir türden, diğerlerini rahatsız eden bir şey ve bu açıdan bakıldığında, iki arkadaş kâfirin önde gideniydi, kanuna da hiç saygıları yoktu. Üstüne üstlük, özel yasaların Abistan'ın baş düşmanları arasına yerleştirdiği Nas gibi biriyle

ilgilenmek, şüphe uyandırmak ve Abistan'ın azılı düşmanlarından biri olarak yaftalanmak demekti. Mesele şuydu: O satıcı, farklı göründükleri için onları fark edip sözümona ihtiyatlı davranmak adına mı karakola bildirmişti yoksa Nas'ı sordukları için mi? Bu durumda çok mühim bir soru doğuyordu: Tanrı'nın Şehri'nin çevresinde dolaşıp duran bunaltıcı, koyun sürüsü gibi bir kalabalığın sırtından küçük kaçakçılıklar yaparak geçinen sefil bir herif nasıl oluyor da Nas'ı biliyordu? Sonuçta sokaklar arkeolog kaynamıyordu, Nas Abidev'in yüz elli bin memurundan biriydi. Daha da tuhafı: O satıcı, Nas'ın tutuklanacağı, öldürüleceği yahut sınırdışı edilebileceği türden çok gizli bir devlet işine karıştığını nereden biliyordu? O önemsiz kaçakçı aslında mühim bir polis yahut bir şeyin başı –Aygıt'ın uzmanlaşmış gözlerinden biri, bir zümreye ya da Adil Kardeşlik'e bağlı bir ajan– olabilir miydi? Ati ve Koa'yı işaret ederken karakoldakilere emir mi vermişti? Yoksa onları ispiyonlayarak bir şeyler elde etmeye çalışan bir uşak mıydı? Belki de çok uzun zamandır onları izliyordu... Muhtemelen, evet... Depodan ayrıldıklarından beri... Hatta belki çok daha önceden, Toz'un dükkânına geldikleri andan itibaren ya da fare deliğindeki pazarda Nas'ı sordukları zamandan beri ya da ondan da önce, Qodsabad'ı mahalle mahalle geçerken, bu herif karşılarına çıkana dek, başka başka gölgeler birbirini izlemişti... Hatta ondan da önce... Çok uzun zaman önce... Gettoya gittikleri zamandan beri, Zümre'dekilerden biri yahut zaman zaman Hainsavarlar için çalışan bir Hain tarafından ihbar edilmişlerdi... Ya da ondan çok daha önce, Ati söz konusu olduğunda belki de sanatoryumdan ayrılıp Qodsabad'a döndüğünden beri... Bu kendisine neden ikinci dereceden bir memur pozisyonu ve sağlam bir binada ev verildiğini de açıklayabilirdi... Doktorun çıkış belgesinin altına ne yazdığını çok iyi hatırlıyordu: "Gözünüz üzerinde olsun." Altını da iki kez çizmişti. Fakat asıl soru şuydu: Onlara göre böyle bir gözetimi hak eden Ati kimdi ki ve buna ne gerek vardı?

Koa'ya gelince, aile ocağından ayrıldığı günden beri gözetim altında olmalıydı; taşıdığı isim onu bir ikona, bir koleksiyon

parçasına çevirmişti. O, Sistem'in çocuklarından biriydi ve Sistem kendinden olanlara göz kulak olurdu. Meşhur *mockbi* Kho'nun ünüyle zenginleşen ailesine karşı öfke dolu ve çalkantılı bir ruh hali içinde olduğunu bilen muhafız melekler onu korumak için üzerine titremişti.

Bakmasını bilince her şey gün gibi ortadaydı; her şey yerine tam oturuyordu.

Sonra Ati'nin aklına aniden çok daha kafa karıştırıcı bir soru geldi: Toz, Tanrı'nın Şehri'nde olup bitenleri nasıl bu kadar çabuk öğrenmişti? O sırada sadece olayın başaktörleri, diğer bir deyişle Ati, Koa, onları ihbar eden kaçakçı ve peşlerinden gelen polisler vardı. Toz'u kim bilgilendirmişti o zaman? İhbarı yapan mı yoksa karakoldakiler mi? Nasıl ve neden? Amaçları onları yakalamak ya da öldürmekse neden bu kadar beklemişlerdi? Ve neden şimdi?

Aslında bunların hepsi tek bir soruyla özetlenebilirdi: *Toz kimdi gerçekten?*

Bir defa hareket geçmeye görsün, şüphe makinesiartık dur durak bilmez. Ati çok geçmeden beklenmedik binlerce soruyla şaşkına döndü. Aniden omurgasında bir ürperti hissetti çünkü tüm soruların ne anlama geldiğini fark etmeye başlamıştı: Mühim kararlar almak zorundaydı ve bunların ne olduğunu ya da alacağı kararları uygulayacak gücü ve cesareti olup olmadığını bilmiyordu. Koa olmayınca kaybolmuştu; aylardır yaşamlarını, bilgilerini, her şeylerini paylaşıyorlardı, yapışık ikizler gibi düşünüp taşındıktan sonra harekete geçmişlerdi. Oysa tek başına son derece etkisizdi, olan biteni idrak etmekten yahut hamle yapmaktan acizdi.

Şüpheleri bir anda yeni, hiç beklenmedik bir ivme aldı, onun için hiçbir şey kutsal değildi, muafiyet ya da istisna yoktu, bu kavranılmazdı, buna izin verilmezdi, Ati kusmak, çığlık atmak, başını duvarlara vurmak istedi... Sinsi, iğrenç bir ses kardeşi, dostu, yoldaşı, suçortağı Koa hakkında konuşuyordu! Mırıltısını duyabiliyordu: "Bu parlak, genç adamın senin dostluğunu kazanmak için görevlendirilmediğini nereden biliyorsun, ki amacına ulaştı da..." Ama neden kahrolası? Ben bir hiçim, Ben

Ati'yim, fazlasıyla mükemmel dünyada yaşamakta güçlük çeken zavallı bir sefil... Devlet ya da her kim için ne gibi bir önemim var ki beni gözetlemeye vakit ve emek harcasınlar? Evet, söyleyecek bir şeyin yok mu? "Ah, sevgili Ati, iyice unutkanlaştın... Oysa sebebini biliyorsun, orada, sanatoryumda, dünyanın çatısının üzerindeyken bunu uzun uzun düşündün... Sağduyu ve başkaldırı ruhuyla dolu o eski çağ yeryüzünden silindi, kökünden sökülüp atıldı ve geriye sadece bataklığın üzerinde yüzen, o kokuşmuş itaatkâr ve fesatlık kaldı... İnsanların uykudaki koyunlardan farkı yok ve öyle kalmalılar, onları rahatsız etmemelisin. Ama yine de Abistan dedikleri bu yanık çölde, bitap durumdaki bir verem hastasının hummalı zihninde küçük bir özgürlük filizleniyor, soğuğa, yalnızlığa ve akıl almaz yükseklik korkusuna direnebiliyor ve kısa süre içinde dine saygısızlık eden binlerce soru buluyor. Unutma ki mühim olan şüphenin coşkun doğası ve onu tamamlayan merak ve itirazdır. Şunu bil ki imalı bir şekilde ya da sessizce sorup durduğun tüm o sorular, hiç böyle sorular sormamış insanlar tarafından eksiksiz olarak işitildi, onların bakir kulakları aşırı duyarlıydı ve sen sorgulayıcı bakışlar ve sözcüklerle sağda solda soru sormaya devam ettin, o hastalar, hemşireler, hacılar, karavan şoförleri ve bu sorulara kulak misafiri olan herkes, titizlikle notlar alan gözetim bürosuna rapor verdi... Gece gündüz beynini tarayan V'leri de unutmamak gerek... Lakin kafayı sıyırmış bu zararlı otu hemen yolmadılar, aksine, büyülenmişlerdi, bunun ne olduğunu, nereden geldiğini ve nereye kadar yayılabileceğini öğrenmek istediler... Özgürlüğü öldürenler özgürlüğün ne olduğunu bilmiyor, aslında onlar susturulup yok edilen insanlardan daha özgür değiller ama en azından, seni kendi haline bırakmadıkça özgürlüğün ne olduğunu asla anlayamayacaklarını fark ettiler, sen kendi kendine öğrenirken onlar da seni izleyerek öğreneceklerdi... Farkında mısın dostum, olağanüstü bir laboratuvar deneyi için kobay faresi oldun: Koca tiranlık özgürlüğün ne olduğunu senden –hiçbir önemi olmayan bir adamdan– öğreniyor! Delilik! En sonunda seni öldürecekler elbette, onların dünyasında özgürlük bir ölüm yolu, geleneklere aykırı, rahatsız

edici, küfür niteliğinde bir şey. Eskiye dönmek muktedirler için bile imkânsız, onlar Sistem'in ve dünyayı yönetmek için uydurdukları efsanelerin esirlerine, dini sistemin titiz muhafızlarına ve totaliter mekanizmanın hevesli hizmetkârlarına dönüştürüldüler."

"İşin en güzel yanı, bir gün, Aygıt'ın merkezinde bir yerde, biri –tabii ki yüksek mevkideki biri– makinenin durmaksızın arşivlediği bir sürü önemsiz raporun içinden rasgele aldığı bir raporu, ne olur ne olmaz okurken şöyle demişti: 'Şuna bakın hele... İşte bu alışılmadık bir şey!' Toz, toprak ve can sıkıntısı içinde yaşayan ufak çaplı bir memur tarafından kaleme alınmış raporu inceleyip hızlı bir şekilde kendi araştırmasını yaptıktan sonra, onu kesinlikle şaşkınlığa uğratan bir sonuca varmış, serbest bir elektron, Abistan evreninde mümkün olmayacak bir şey keşfetmişti: 'Bu adam yeni bir tür deli yahut mutant, uzun zaman önce yok olan çekişmeci ruhun temsilcisi, bunu yakından incelemek gerek.' Birinin iyiliğini istemek ve bir başkasının keşiflerini kıskanmak yasak olmadığından, söz konusu yetkili belki de bu yeni ruh hastalığına kendi adını vermeyi ve Abistan tarihiyle ilgili kitaplarda birkaç satır yer etmeyi kafasına koymuştu. 'Ati'nin kâfirliği' yahut 'Sîn sapkınlığı' gibi bir isim düşünmüş de olabilir çünkü Aygıt her şeyden çok bu ikisinden, kâfirlik ve sapkınlıktan korkar.

Deliliği peşinden sürükleyen bu asi mutant, bu yeni salgının muhtemel taşıyıcısı sensin sevgili Ati ve ben senin dosyanın, Aygıt'ın hatta Adil Kardeşlik'in hiyeraşisi içinde hızla yukarı tırmandığına bahse girmeye hazırım. O konumdakiler akılsız değiller, hatta fazlasıyla zekiler, sadece biraz uyuşuk bir zekâ. Yaptıkları tek şey eski, bayat, tozlu şeyleri tekrar tekrar öne sürmek oldu, insanları uyandırıp canlandıracak şey, Abistan'ın kuruluş hakikatlerini yerle bir edecek devrimci bir köyün keşfiydi ki bu durum da çok geçmeden bambaşka bir anlam kazanmıştı. Nas'la karşılaşma şansın o kadar düşüktü ki... Senin gibi önemsiz bir adamın onun gibi saygın bir arkeologa rastlaması, ondan son derece gizli ve tehlikeli bilgiler edinmesi ne derece mümkün olabilirdi ki? Bunların tesadüfen meydana

gelmesi çok daha tuhaf değil mi? Açıkçası bu karşılaşmanın, yaşamın temel yasasına –benzerler benzerleri, karşıtlar karşıtları çeker– uyduğu söylenebilir. Küçük su damlası önünde sonunda bir gün denize ulaşacak, toz taneciği de toz bulutuna karışacaktır; diğer bir deyişle bu, Özgürlük ve Hakikat'in ateş ve barut gibi yan yana gelmesi demekti. Abi dünyayı itaat ve tapınma ilkeleriyle mükemmel bir yer haline getirdiğinden beri hiç böyle bir şey yaşanmamıştı. Adil Kardeşlik'in adlandırmaktan her daim korktuğu, Abistan'ın en ıssız köşesinde inzivaya çekilmiş bir hasta ve atandığı görev için fazla uyanık bir memurla taşınan şey başlangıç evresinde gelişmeyi bekliyordu."

Fakat bir şeyi düşünmek, ona inanmak anlamına gelmez. Ati buna güldü geçti, hasta bir zihnin düşünceleriydi bunlar: asılsız teoriler, zorlama hayaller, gerçek olamayacak kadar ihtimaldışı şeyler. Diktatörlüğün öğrenmeye ihtiyacı yoktur, o bilmesi gerektiği her şeyi doğası gereği bilir, ortalığı kırıp geçirmek için nedene gerek duymaz, rasgele vurur, neden olduğu terörü ve insanlarda uyandırdığı saygıyı zirveye çıkarma gücü de burada yatar. Diktatörlükler davalarını her zaman, hükümlü suçunu peşinen itiraf edip yargıçlara şükran duygularını gösterdikten sonra görür. Bu durumda daha ileri gitmenin anlamı yoktu: Ati ve Koa *makouf,* yani Balis'in utanç verici cemaatine mensup inançsızlar olarak ilan edileceklerdi. Stadyumu boylayan suçludur zira insanlar Tanrı'nın masumları asla cezalandırmayacağını bilir; Yölah güçlü ve adildir.

Geç olmuştu. Toz'un adamı Der gelmemişti. Ati dünden kalan yemeği yedi ve battaniyesinin altına girdi. İnançlıların inandığı şeye inanmıyordu ama sevgili kardeşi Koa'yı kurtarması için mağdurların tanrısına –tabii öyle bir tanrı varsa– tüm kalbiyle dua etti.

Gün, can sıkıntısı ve üzüntü içinde geçti. Diğer gün de öyle. Ati iki gün önce olanları kafasında tekrar tekrar oynatıyor ve her defasında düşünecek daha fazla şey buluyordu. Bu hiçbir şeye yaramasa da yapabileceği başka bir şey yoktu, zihnini oyalamak zorundaydı; Koa'yı çok özlüyordu, kötü bir şeyler olacağına ilişikin duyduğu his midesini bulandırıyordu.

Der, yedinci dua vaktinde çıkageldi. Civardaki *mockba*lar inançlıları bir araya toplamak için boruyu çalıyordu. Kimse oyalanmıyordu zira bu saatteki ibadet mühimdi, günün bitişini ve gecenin başlangıcını işaret ediyordu, başlı başına bir simgeydi.

Der konuşkan bir tip değildi. Ondan önceki Mou da öyleydi. Ati'nin yanına varır varmaz, depoda birinin kaldığını gösterebilecek her şeyi toplamaya koyuldu. Birinin izlerini gizlercesine tüm kalıntıları temizledi. Potansiyel ipuçlarını bir torbaya doldurdu, torbanın ağzını sıkıca kapattıktan sonra om-

zuna yerleştirdi, etrafı son bir daha kontrol etti ve ardından Ati'ye, tuhaf bir durum yokmuşçasına, on beş yirmi *sicca* geriden kendisini takip etmesini söyledi.

Yola koyuldular, yoldan geçenlere seslenip güzel sohbetlerine katılıp katılmayacağını sormaya fazlasıyla hevesli avarelerin kendilerine mesken tuttuğu *mockba*ların yakınlarından geçmekten kaçınarak uzun süre hızlı hızlı yürüdüler. Der yolda torbayı, şehrin tertemiz olmayan yerlerini süsleyen çöp yığınlarının üzerine attı. Asfalt bir yola erişince, bir kapı sundurmasına sığınıp sessizce beklediler. Sol taraflarında kediler miyavlıyor, sağ taraflarında köpekler havlıyordu. Yukarıda da herhangi bir hükümde bulunmaksızın, ay ışıldıyordu; onu belli belirsiz görebiliyorlardı. Evlerden gelen *hir* ve sıcak krep kokuları sokakları dolduruyordu. Mutlu insanlar.

Bir saat sonra, uzakta beliren iki far karanlığı delip geçti. Yaklaşırken ışıklarını yakıp söndürdü, Der yolun ortasında dikilip kollarını sallayarak ona yanıt verdi. Araba onun hemen önünde durdu. Sessiz, geniş, muhteşem, yeşil renkli, resmi bir araçtı; ön çamurluklarında flamalar taşıyordu, üzerine Yücelerin cüppelerindeki armalardan işlenmişti. Ayrıca buyurgan bir görüntüsü vardı, kim onun yoluna çıkmaya cesaret edebilirdi ki? Sürücü kapıyı açtı ve Ati'ye araca binmesini söyledi. Ne onur, ne erişilmez bir onur! Der'in görevi burada sona ermişti, topuklarının üzerinde döndü ve tek kelime etmeden gecenin içinde kayboldu. Araç hoş bir ses çıkararak hareket etti ve çabucak hızlandı. Ati hayatında ilk defa arabaya biniyordu ve bu en iyilerinden biriydi. Kendi kendine gururla gülümsedi; derin bir sefalet içindeyken birden ayrıcalıklı, zengin bir yaşama özgü mükemmel ötesi bir mutluluğa erişmişti fakat hızla sakinleşip alçakgönüllü davranmaya çalıştı. Yalnızca üst düzey memurlar yahut devlet yetkilileriyle aralarından su sızmayan çok zengin tüccarlar bunun gibi şahane araçlara sahipti. Bu muazzam makinelerin nereden geldiğini, bunları kimin ürettiğini, kimin sattığını kimse bilmiyordu, kutsal bir sırdı bu. İnsanlar bilmedikleri için bu araçların başka bir dünyadan geldiğini söylüyordu, oradan buraya bir hat olmalıydı, hâlâ görünmez sınırlardan

bahsediyorlardı. Motorun hırıltısı çok hoş, koltuklar çok rahat, arabadaki koku çok güzel, yoldaki tümsekler çok ritmikti, Ati çok geçmeden mayışmaya başladı. Karşı koymak için elinden geleni yaptı ama nafile, içini kemiren endişeye rağmen sonunda keyifli bir uykuya daldı. Onu nereye götürüyorlardı, orada onu bekleyen şey neydi? Toz tuhaf olduğu kadar aynı zamanda bir sır küpüydü.

Ati uyandığında kendini, yerçekiminden kurtulmuş bir şekilde uçar halde bulunca biraz şaşırdı; araba bir aşk oku gibi havayı zarafet ve keyifle delerek ilerlemeye devam ediyordu. Ati yüz *chabir* yol aldıklarını düşündü.

Uzaktan ışıkları gördü, bulutlara erişip onlara ışık saçan bir kaynaç, gerçek bir ışık kaynağı vardı, Qodsabad'da nadir görülen bir şeydi bu. Çünkü elektrik karneyle veriliyordu ve çok pahalıydı, o yüzden yalnızca üst düzey yetkililer ve zengin tüccarlar kullanabiliyordu; ilk grup ücret ödemiyor, ikinci grupsa müşterilerine ödetiyordu. Hava nemliydi, tuz ve taze bir şeyin karışımından oluşan, boğucu bir koku vardı. Gecenin derinliklerinden duvara ya da kayalara çarpan bir su kütlesinin sesi geliyordu. Bu deniz miydi, gerçekten böyle bir şey var mıydı, buraya kadar geliyor muydu, insanın kendini kaptırmadan ya da içine sürüklenmeden onun yanına yaklaşamayacağı doğru muydu? Yol sona ermişti. Araba, muhafız ordusuyla korunan devasa bir kapıdan geçti ve gözün alabildiğine muazzam ağaçlar, romanesk çalılıklar, büyüleyici çiçekler, rüya gibi çardaklar, çimenler ve gölcüklerle çevrili geniş bir parka girdi. Yol boyunca düzenli aralıklarla dikilmiş aydınlatma direkleri gölgelerin üzerine hafif bir ışık saçıyordu. Arabanın lastikleri çakılların (günışığında Ati bunların pembe olduğunu keşfedecekti) üzerinde gıcırdadı. Ustalıkla yerleştirilmiş güçlü projektörlerin ışıklandırdığı ev muazzam büyüklükteydi, gözerimini bir uçtan bir uca dolduruyordu. Yapı aslında bir ana binadan, simetrik ve ahenkli bir kraliyet sarayından oluşuyordu; diğer tarafta ise ana binadan belli bir uzaklıkta birçok –büyük, küçük, alçak, yüksek, yuvarlak, kare– ek yapı vardı. Onların arasında, ince işçilik ürünü yeşil mermerle süslenmiş dış cephesiyle muhteşem bir

mockba yer alıyordu. Parkın her yerinde, teraslarda, çatılarda, gözetleme kulelerinde ağır silahlarla donatılmış muhafızlar, zırhlı askerler ve din adamlarına tahsis edilmiş zırhlı *burni*ler giyen siviller görülüyordu. Yarı bulldog yarı aslan, ürkütücü, bilinmedik bir ırka ait köpeklerle polisler devriye geziyordu. Uzakta, dikenli telle çevrilmiş bir tepeciğin üzerinde otuz *sicca* ya da daha fazla yükseklikte, bir çeşit tamburdan oluşan etkileyici bir donanımın desteklediği, dört yöne bakan uydu antenleri ve dönen metalik yapısıyla bir sütun duruyordu.

Daha ileride Ati'nin ve her on Abistanlıdan onunun yakından görmek için can attığı bir şey vardı: Uçan makineler. Devasa bir hangarın önüne sıra sıra uçaklar (bir tane büyük, birkaç tane orta boy ve küçükler) ve çeşitli biçim ve boyutta bir o kadar helikopter dizilmişti. Ati bu hava taşıtlarını yalnızca çok uzaktan, hafif bir gürlemeyle gökyüzünden noktalar halinde geçerken görmüştü ve sonuçta, tıpkı diğerleri gibi, o da ne düşüneceğini bilememişti. Makine miydi bunlar, kuş mu, sihir mi, hologram mı? Dost mu düşman mı? Görülen her zaman gerçek miydi, peki ya bu meçhul seslere ne demeliydi? Daha mütevazı bir başka hangar ve titizlikle yerleştirilmiş araçların –küçük arabalar, sedanlar, tırlar, özel otomobiller vb– bulunduğu etkileyici bir park alanı da göze çarpıyordu. Tüm bunlar nereden, hangi dünyadan, nasıl gelmişti?

Ne kadar dikkatli bakarsa baksın, Ati yine de her şeyi göremiyordu. Alan çok genişti ve araba hızla ilerliyordu; gideceği yeri bildiği apaçık ortadaydı. Merkezden uzak bir yerde, budanarak şekillendirilmiş ağaçlarla çevrili, hepsi birbirinden güzel birkaç dizi evden oluşan bir yerleşim bölgesinde durdular. Sürücü Ati'ye arabadan inmesini ve 15 numaralı, bembeyaz bungalova doğru kendisini takip etmesini söyledi. Giriş holü, geniş bir salon, mutfak, banyo ve dikkat çekmeyen koridorun diğer yanındaki üç yatak odasına açılıyordu; her yer lüks döşenmiş, Toz'un nostalji ve sevgiyle biriktirdiği türden tablolalar ve biblolalarla doldurulmuştu. Ati ne böyle konutların var olabileceğini ne de burada birilerinin yaşayıp kendilerini evlerinde gibi hissedebileceğini hayal edebilirdi. Geldiği yerde, Qodsabad'ta-

kilere benzer hiçbir şey yoktu; insanlar burada rahatsız ve belki de mutsuz olurdu, onlar ayaklarının altında toprağı hissetmeyi ve açık havayı görmeyi, her şeyden öte aynı odada olup ekmeklerini ve *hir*lerini paylaşmayı, idareli bir şekilde ısınmayı, dua etmeyi ve bir ağızdan çene çalmayı seviyorlardı.

Sürücü, bir sonraki emre kadar bungolovda kalması konusunda Ati'yi bilgilendirdi. Düzgün kesimli, beyaz *burni*ler giymiş iki adam mutfakta hazır olda bekliyordu. Onları birbirinden ayırt etmek kolaydı: Biri siyah, güçlü kuvvetli, geniş burunluydu, adı Ank'tı; diğeriyse kısa ve solgun, çekik gözlüydü, onun adıysa Cro'ydu. Hek isimli, beyaz tenli, nazik ve akıllı sürücü pervasızca onların evin hizmetlileri olduklarını söyledi. Ayrıca her bungalovda iki üç hizmetli bulunduğunu ve hepsinin Efendilerinin misafirlerinin emrine amade olduklarını ekledi. Ank ve Cro karşı çıkmadı, başıyla Ati'ye selam verdi. "Efendileri de kim?" diye sordu Ati çekinerek. Şoför yöneltilen soruyu kibirle yanıtladı, "Efendileri, zatıâlileri Yüce Bri!"

Hızlıca bir şeyler yedikten sonra Ati yatağa gitti ve gecenin büyük kısmını, düşünceleri ve korkularıyla mücadele ederek geçirdi. Kapana kısılmış hissediyor, dehşet içinde bekliyordu. Güneş ufukta yükselmeye başlarken en sonunda yorgunluk galip geldi. *Mockba*nın günün ilk ibadeti için yaptığı çağrıyla neredeyse bir anda uyandı. Ank, genç bir din adamının onu *mockba*ya götürmek için girişte beklediğini söylemeye geldiğinde, Ati hâlâ ayılmaya çalışıyordu. Yola çıktılar. *Mockba* insan kaynıyordu. Herkes kendisine tahsis edilmiş yerlere oturmuştu: Saygın kişiler en öndeydi, onların arkasında yüksek rütbeli memurlardan başlayıp sekreterlere uzanan bir sıra vardı, en sonda ise ibadetlerini çalıştıkları yerde icra eden hizmetçiler, işçiler ve muhafızlar yer alıyordu. İbadet vakitlerini kaçırmamak için ellerinden geleni yapıyorlardı zira gözetime asla ara verilmiyordu ve cezalandırma herkes için aynıydı: böbreklere yüz kırbaç, tekrarlaması durumunda daha fazlası. Ati misafirlere ayrılan yere oturdu. Şafak vaktindeki ibadet önemliydi, herkes koşuşturuyordu; gecenin bitişini, gündüzün başlangıcı müjdeleyen bir simgeydi bu.

Ati daha sonra Yüce Efendi'nin sarayda, taht odasının bitişiğinde kendine ait *mockbas*ı olduğunu öğrenecekti. *Mockbi* Yüce Efendi'nin mabeyincisiydi, tören asasını taşıyan, mezmur okuyan, yardımcı öğretmenlik, mübaşirlik, koro şefliği yapanlarsa onun yardımcılarıydı. Mukaddes Perşembe günü, yorgun olmadığında, Yüce Efendi *mockba*ya gider ve ayinleri bizzat yönetirdi. Bu, toprak sahiplerini onurlandıran bir ritueldi. Kimse bu daveti kaçırmazdı. Halk arasında *MockbaKho* olarak da bilinen, Qodsabad'ın *Ulu Mockba*'sında düzenlenecek Perşembe Yakarışları'nı yönetme sırası ona geldiğinde, kendi derebeyliğini büyük bir ümitsizlik içinde bırakıp, detaylı ve sıkı güvenlik önlemlerinin alındığı büyük bir kortejle oraya giderdi. Fakat Yüce Efendi'nin öğleden sonraki dönüşü harikulade bir kutlamaya sahne olurdu. Bri birkaç günlüğüne uzakta olduğunda, bilhassa da resmi kabinesinin, mahkemesinin ve çeşitli idarelerin yer aldığı *Kiiba*'ya gittiğinde, malikânesindekiler kış uykusuna geçer ve gece gündüz efendilerinin yokluna ağlarlardı.

Ayin bittikten sonra genç din adamı, Ati'yi saltanat evinin bitişiğindeki devasa bir binaya götürdü. "Burası, Yüce Efendi'nin hazine vekili, Ekselansları Viz tarafından yönetilen sarayın merkezi... Onun kabine direktörü ve çok değerli danışmanı Ram seni bekliyor." Bio isimli genç adam "çok" sözcüğünü –yanlış bir tonla– vurgulayarak telaffuz etmişti, belki de kendini dinletmek için ağzını açması kâfi olan Ram'in, kendi amirinden çok daha değerli olduğunu ima ediyordu. Bir idarenin kapısından içeriye girip uzun bir yeraltı koridorundan geçtiler ve hepsi tuhaf bir şekilde birbirine benzeyen din adamlarının cirit attığı merdivenler, koridorlar ve bürolardan oluşan bir labirente ulaştılar; bu labirent hazine vekilinin bürosuna çıkan geniş, şatafatlı ve hayli sessiz bir koridora açılıyordu. Gözlem yetenekleri deneyimlediği tehlikelerle keskinleşen Ati, ortaya çıktığı andan itibaren askeri bir dil olan, katılık, özlülük, itaat ve ölüm sevgisi aşılayan *Abice*'den tamamen farklı, hiç bilmediği bir dildeki, zarif çiçekler ve süslemelerle bezeli yön işaretlerini fark etti. Abistan semalarında ne kadar tuhaf şeyler oluyordu ger-

çekten. Yüce Efendi'nin ve daha da yukarısındaki Yüce Kumandan'ın katında durum kim bilir nasıldı? Elçi Abi'nin hüküm sürdüğü yeri düşünmek bile imkânsızdı, oradaki her şey gizemli ve benzersiz derecede mucizeviydi.

Ati, tek tük eşyayla –bir sandalye, bir koltuk ve bir kahve sehpası– döşenmiş bir odaya götürüldü. Bio'nun görevi sona ermişti, hafifçe gülümseyip geri çekildi.

Ati rahatına baktı, koltuğa oturup bacaklarını esnetti. Bekleyiş uzun sürdü. Son zamanlarda fazlasıyla maruz kaldığı bu işkence biçimine alışmıştı. Sanatoryumdayken sabrın doruğuna erişmişti. Beklemeyi öğrenmiş, vaktini düşüncelere dalıp onları aydınlatmakla geçirmişti ve bu durum başına ağrılar, midesine korkular saplanmasına neden olmuştu.

İşkence sona erdi: Odaya, yaşını tahmin etmek güç olsa da muhtemelen otuzlarının başında, kısa, zarif, sıcakkanlı görünen bir adam girdi. Üzerinde siyah bir *burni* vardı ki bu alışıldık bir şey değildi. Ati ayağa fırladı. Adam, elleri belinde, adeta muzip bir tavırla önünde dikildi ve uzun uzun ona baktı. Sonra aniden gülümseyerek, "Demek sen Ati'sin!" dedi ve göğsüne vurarak, "Benim adım Ram!" diye ekledi. Gözlerinde, zarif tavırlarıyla gizlediği daha derin, başka bir şey vardı; kayıtsızık, belki de zalimlik yahut bakışlarına rahatsız edici bir parıltı katan boşluk.

"Evet, otur bakalım ve sözümü kesmeden beni dinle!" diye emrettikten sonra, sandalyeyi koltuğun dibine çekip oturdu, bacaklarını ayırdı ve dirseklerini dizlerine yerleştirip çok mühim bir sır verecekmişçesine Ati'ye doğru eğildi.

"Öncelikle lafı dolandırmadan şunu söyleyeyim: Nas ve Koa öldü, üzücü ama durum bu. Boş yere ölmedikleri için ben de sana davamıza katılıp katılmayacağını sormaya geldim... Ne olduğunu daha sonra açıklayacağım, ondan önce sana bazı şeyler söyleyeceğim ve düşünmen için zaman vereceğim. Nas kendini öldürdü, resmi mahkeme kararı bu yönde; görünüşe bakılırsa Mab'ın keşfi onu altüst etti. İş arkadaşlarını endişelendirmemek adına bu ölümü onlardan gizledik zira zorlu görevini yürütmek için Abidev'in sükûnete ihtiyacı var. Ne var ki bu yanlış bir karardı çünkü insanlar kafalarında felaket senaryola-

rı kurmaya başladı. Nas'ın niçin intihar ettiğini tam olarak bilmiyoruz. Karısına bir mektup bırakmış ama pek açıklayıcı değil; sadece inancına ilişkin şüphelerle kuşatıldığını, bu belirsizlik ve sahteliğin içinde yaşayamayacağını yazmış. Çok dürüst bir insandı ve hayatı boyunca öyle yaşadı. Günün birinde ailesini, komşularını ve iş arkadaşlarını keder içinde bırakarak ortadan kayboldu. Bütün herkes onu aradı fakat nafile. Karısı Sri ve kız kardeşi Eto çok cesur kadınlardı, başına ne geldğini öğrenmek için ellerinden geleni yaptılar amabu talihsiz olay ivedikle, Adil Kardeşlik'in de dahil olduğu üst düzey devlet meselesine, diğer bir deyişle devlet sırrına dönüştü. Nas'ın aklından neler geçiyordu hiçbir zaman öğrenemeyeceğiz, bir gün aniden –kim bilir neden– belki düşünmek, bir şeyleri kontrol etmek, çalışmalarını tamamlamak, bazı kanıtlar saklamak için "o" köye gitti. Her halükârda cansız bedeni, ilk hacı kafilesi için hazırlık yapmaya gelen işçiler tarafından orada, o evlerden birinde bulundu... Kendisini asmıştı... Üzerinde karısına yazdığı mektup vardı."

Arkeolojik sitede yaptığı ilk araştırmadan döndükten bakanlığa sunduğu detaylı raporda, Mab'ın bir Abistan köyü olmadığına ilişkin bir teori öne sürüyordu; ona göre burası bizimkinden çok üstün, *Gkabul* ilkelerinin tam tersiyle yönetilen, eski dönem medeniyetlerinden birine aitti. Daha fenası bu köyün, *Gkabul*'un yani *Gkabul*'umuzun, Elçi Abi'nin yani Abi'mizin doğumundan önce –ki bu imkânsız– var olduğuna inanmıştı; Tarih ve değişimler, bu dine ilişkin potansiyel açıdan tehlikeli her şeyi ortaya koyan ve büyüten kötü bir yola saptırırken, muhteşem bir dinin tamamen yozlaşmış bir biçimi olarak herkes tarafından yadsınan ipuçlarını bulduğunu düşünüyordu. Bu medeniyeti tahrip edip ortadan kaldıran görünene göre *Gkabul*'muş. Gezegenin dört bir yanı kaos ve şiddetle kuşatılmış ve *Gkabul*, elde ettiği zafere rağmen, dünyaya barış getirmemiş. Raporun tek kelimesi dahi doğruysa bu Abistan'ın ölümü ve dünyanın sonu demektir; bu durumda bizler de delilik ve cehalet dünyasını ebedi kılan mirasçılar sayılırız. Bu rapor Nas'ın aklının ne denli karıştığını gösteriyor; dünyanın düzenini tersyüz etmiş, asıl şaibeli olan Abi'nin öğrettikleri değil, onun çürüttüğü eski inançlardır... En

önemlisi de Yüce Kumandan'ın, fikirlerini almak için bu raporun kopyalarını Yüceler Meclisi'nin tüm üyelerine dağıtması oldu... Durum, Kiiba'da fevkalade bir fırtınaya neden oldu. O lanetli köyü dümdüz etmek, Arşiv, Kutsal Kitaplar ve Mukaddes Hatıralar Bakanlığını kapatmak, çalışanlarını dağıtmak ve bu hikâyeden haberdar olan kim varsa tutuklamak istediler. Nas araştırma sonrasında kafasında tuhaf düşüncelerle eve dönerken ve onları mutlaka biriyle paylaşma arzusu duyarken, onunla en çok vakit geçiren kişi olarak listenin en başında sen yer alıyordun. Bu yangını ancak Abi'nin kişisel müdahalesi söndürebilirdi; çok şükür bir zamanlar o köyde yaşadığını ve *Gkabul* ve *Abice*'nin kendisine orada bildirildiğini hatırladı. Anlaşmazlıkların önüne geçildi fakat konuya olan ilgi devam etti.

"Kutsal dinimize göre, Nas'ın naaşı yakıldı ve külleri denize savruldu. Dinimizden şüphe ettiği ve kendini öldürdüğü için milyonlarca şehidin kanı ve *Gkabul*'la kutsanan Abistan topraklarına defnedilemezdi. Karısı ve kız kardeşinin Nas'ın şüpheleriyle lekelenmediğinden emin olduktan sonra, Sri ve Eto'ya, biri Abidev'de memur diğeri de tüccar olmak üzere, dürüst inanç sahipleri arasından iyi evlilikler ayarlandı. Ayarlandı diyorum çünkü karar Adil Kardeşlik namına Yüce Kumandan tarafından verildi. İkisi de kederlerini arkalarında bıraktılar, sağlıklı ve mutlu hayatlar sürüyorlar. Onları görmek istersen, kocaları da izin verirse ki muhtemelen verirler çünkü Nas'ın arkadaşısın, bir şeyler ayarlayabiliriz. Eto, Tanrı'nın Şehri'ndeki Memur Kenti'nde, Sri ise hemen A19'un bitişiğindeki sakin mahallede, H46'da yaşıyor."

Bir sonraki konuya geçmeden önce, Ati'ye kendini toplaması için vakit tanımak adına durakladı.

"İyi misin?" diye sordu omzuna dokunarak.

"Hı hı..."

"O zaman devam ediyorum. Koa'ya gelince, söylemesi çok zor ama korkunç bir şekilde öldü. Kaçarken, bir hendeğin içine düştü ve bir kazık böğrünü delip geçti... Saklanmak için girdiği bir oyukta kan kaybından öldü... Cesedini iki gün sonra çocuklar buldu. Köpekler, Qodsabad'ın başbelaları onu silip süpür-

meye başlamıştı. Yüce Efendi'nin sevgili dostu *Mockbi* Kho'nun torunu olduğu için onu buraya defnettik. Mezarına gidip onun için dua edebileceksin.

"Toz'la iletişime geçtiğinizde, A19'daki varlığınızla ilgili bizi bilgilendirdi. Kendisi, topluluğumuzun seçkin bir üyesidir. İlginç biridir, burada arkadaşları ve kendi insanlarıyla yaşamak yerine o sefil mahallede, A19'da yaşamayı tercih ediyor. Araştırma sürüyor fakat senin, Nas'ın ve Koa'nın akıbetiyle ilgilenen görünüşe göre sadece biz değiliz. Yücelerin bir kısmı yerlerinden olmaktan korkuyor, bir kısmı da durumdan faydalanmak istiyor. Söz konusu köyle ilişkin miras yoluyla geçen bir imtiyaza sahip Yüce Dia, inancın doğduğu yer olan Mab'ı tartışma konusu yapmak şöyle dursun, herhangi bir hac rotasının kutsallığını sorgulayan en ufak bir şüpheye dahi tahammül edemiyor. Burası onun için inanılmaz bir gelir sağlıyor, bu öyle büyük bir gelir ki Adil Kardeşlik'in merkezindeki dengeyi de tehdit ediyor; Dia'nın kibri sınır tanımıyor. Nas'ın raporunun bütün kopyalarını toplatıp yaktırma konusunda Yüce Kumandan Duc ve Elçi Abi'yi ikna etmeyi başardı. Onun isteği üzerine, kapalı oturum Abi Jirga düzenlendi. Ne olduğunu bilmiyorsundur, açıklayayım: Bu, bizzat Abi'nin evinde düzenlenen, Yüce Kumandan'ın da katıldığı resmi bir toplantıdır. Oturum süresince herkes Abi'ye ve kutsal *Gkabul*'a mutlak itaat yemini eder ki içinde bulunduğumuz durumda edilen bu yemin, o raporu tamamen, eksiksizce ve doğrulukla yok etmek ve tahmin edebileceğin üzere, onunla temas etmiş olabilecek herhangi biri için talihsiz sonuçlar doğurabileceğinden ona dair tüm izleri silmek anlamına geliyordu. Bana göre bu hem zaman kaybı hem de bir hataydı: Susmak, saklamak ve ortadan kaldırmak hiçbir zaman çözüm getirmez. Sanırım Nas en tepede bir şeyler döndüğünü fark etti ve büyük bir risk aldı, böylece çaresizliğine bir de korku eklendi. Muhtemelen Dia, bulgularını yalanlaması için Nas'a, açıklama yapmaması için de (ne hikmetse o daha tuhaf bir şekilde öldü) bağlı olduğu bakana baskı uyguladı.

Dia'nın durumu bu fakat komploya dahil olan tek kişi o değil. Önemli Yücelerimizden bazıları –bilhassa Hac ve Özveri

Bakanı olan korkunç ve hırslı Hoc– İyilik ve Azizlik'ten sorumlu Yüce Bri'yi, az sonra detaylı değineceğim üzere sağlığı günden güne kötüleşen Yüce Kumandan'ın yerine geçebileceklerin başında görmekten hoşnut değiller. Yüce Kumandan'ın sağlığının kötüye gitme nedenlerinden biri de bu olayın Tanrı'nın Şehri sınırları içinde yer alan, valisi ve emniyet müdürü olduğu A19 mahallesinde gerçekleşmesi. En iyi casuslarımızın ve dedektiflerimizin yürüttüğü soruşturma bize ortada bir komplo olduğunu gösterdi: Sizi o sözde muhafızlara ihbar eden adam, Dia köpeğinin yanı sıra, Hoc ve oğlu Kil'le bağlantılı bir örgüt için çalışıyor. Biz de gizli örgütlerimiz aracılığıyla adamı kaçırttık ve Yüce Efendi'nin töhmet altında kalmasını önledik. Adam titizlikle sorgulandı ve her şeyi itiraf etti. Böylece şebekemizi yeniden düzenledik ve kendi topluluğumuz içinde bize karşı örgütlenebilecek kim varsa, hepsinden haberdar olmak amacıyla uyarı sistemimizi güçlendirdik. Adamı elimizin altında, gizli bir yerde tutuyoruz; onu dönüştürmeye çalışarak, yavaşça ve sabırla, Yüce Dia ve arkadaşlarına, uzun süre unutamayacakları türden bir cevap vermeyi planlıyoruz.

Tabii ki, bunlar senin hiç tanımadığın Adil Kardeşlik'in iç meseleleri. Tek hayatta kalan sensin, arkadaşların öldü, üzüntünü ve duyduğun korkunç yalnızlığı anlıyorum. Sana onlardan kurtulman için nasıl yardım ettiysek sen de düşmanlarımızı yok etmek ve Yüce Efendi er ya da geç Yölah ve Abi'nin yardımlarıyla (onlara şükürler olsun) Adil Kardeşlik'in Yüce Kumandan'ı olduğunda, Abistan'ın yaşayacağı parlak geleceği hazırlamak için bize yardım etmelisin. Onun önderliğinde, kutsal *Gkabul* dünyanın tek ve gerçek ışığı haline gelecek, kimsenin onu saçmalıklar ve hayallerle çökertmeye çalışmasına imkân vermeyeceğiz. Âmin."

"Ama ben size nasıl yardım edebilirim ki? Ben bir hiçim, ortaya çıkacak ilk suikastçının merhametine kalmış zavallı bir kaçaktan başka bir şey değilim... Beni kapının önüne koysanız nereye gideceğimi bilemem. Artık bir evim bile yok."

Ram'ın yüzünde aynı anda hem gizemli hem kibirli hem de dostane bir ifade belirdi.

"Sana zamanı ve yeri bildireceğiz. Arkadaşın Koa'nın mezarını ziyaret et, gidip Sri ve Eto'yu gör, onlara başsağlığı dileklerini ilet –bunun için gerekli ayarlamaları yapacağız–, parkta yürüyüşe çık ve denize git, buradan beş *chabir* parktansa yalnızca iki *chabir* uzaklıkta. Biraz dinlen ve zihnini rahatlat, burada güvendesin, üç yüz *chabir* yarıçapından oluşan derebeyliğimizin sınırları içindesin, iznim olmadan buraya kuş dahi giremez. Seni bana getiren genç din adamı Bio, izin verilen yerlere giderken sana eşlik edecek, ona ne istediğini söylemen yeterli, o nasıl yapacağını bilir. Görüşmek üzere!"

Kapıdan çıkmadan önce döndü: "Bu odanın içinde söylenenlerin hiçbiri aslında söylenmedi... Konuştuklarımızın tek kelimesi buradan koridora dahi çıkarsa, ikimiz de kendimizi ölmüş bilelim. Bunu unutma. Yölah seni korusun!"

Dördüncü Kitap

Ati bir komplonun içinde başka bir komplo olabileceğini ve hakikatin, tıpkı yalan gibi, ona inandığımız sürece var olduğunu keşfeder. Aynı zamanda birilerinin bilgisinin, diğerlerinin cehaletini telafi etmediğini, insanlığın kendine daima en cahilleri örnek aldığını öğrenir. Gkabul önderliğinde, Müthiş Eser gerçekleştirilmiştir: Cehalet dünyaya hâkim olmuş ve bütün her şeyi bildiği, yapabildiği ve istediği noktaya ulaşmıştır.

Mutfak masasının köşesinde, Ank ve Cro'nun dikkatli bakışları altında Ati kendine bir program yaptı. Liste altı maddeden oluşuyordu: 1- Koa'nın mezarına gidip dua et; 2- uçak ve helikopter gezisine çık; 3-Yüce Efendi'nin sarayını ziyaret et; 4- denizi gör ve en azından parmağını içine sok; 5- Sri ve Eto'yu ziyaret et ve onlara Nas'ı ne kadar sevdiğini anlat; 6- Toz'la bir buluşma ayarla, yardımları ve misafirperverliği için teşekkür etmek adına Koa ona, Abi tarafından büyükbabası Kho'ya yollanan teşekkür mektubunu verdiğinde neden gülmekten katıldığını sor.

Ertesi gün Bio, Ram'ın baştan aşağı revize ettiği programla geri geldi. Havalanı ve sarayın fazlasıyla hassas yerler olduğunu açıklıyordu, kimse oralara yaklaşamaz hatta bunu düşünemezdi, sarayı çevreleyen çite parmağını değdirir değdirmez vurulurdu orada insan, öyle birbölgeydi. Diğer maddeler sorun değildi. Sri ve Eto'yla ayarlanacak görüşme için biraz zaman gerekiyordu

çünkü mesele biraz karışıktı. Kocalarından, karılarını ziyaret etmek için izni istenirse adamlar buna engel olup kadınlara karşı tavır alabilirlerdi; efendilerinin evlerinden hiçbir zaman ayrılmayan kadınlarla doğrudan iletişime geçilse onları tehlikeye atmış olurlardı zira kocalarına her şeyi anlatmak, Nas'ın sözde arkadaşı olan bir yabancının, yasları uzun süre önce sona ermiş ve her ikisi de evlenmiş olmasına rağmen, taziye sunmak için neden kendilerini görmeye geldiğini açıklamak zorundalardı. Fakat endişeye lüzum yoktu, Ram masumane bir plan bulmuştu. Gizemli Toz hakkında da endişelenmemeliydi çünkü her Perşembe ailesiyle öğle yemeği yemeye saraya geliyordu. Ne de olsa abisi Bri yani Yüce Efendi, ikiz kardeşi hazine vekili Viz, yeğeni ise uzun zaman önce, en korkunç kabile savaşlarından birinde ölen Dro'nun oğlu Ram'dan başkası değildi. O savaşlar sırasında ölü sayısı tüm Abistan'da milyonları bulmuştu fakat kimse o zamanları hatırlamıyordu ve kaydı da tutulmamıştı. Günün birinde barış yeniden tesis edilmiş ve bunun sonucunda kaçınılmaz olarak hepsi belleklerden silinmiş ve geçmişe sünger çekilmişti.

Ati ve Bio mezarlığa gitmek için yola koyuldular. Burası da hassas bir bölgeydi çünkü şehitlere, üst düzey yöneticilere ve saltanat ailesine ait mezarlar burada yer aldığından titizlikle korunuyordu. Saltanat ailesine ayrılan yer, çiçeklerle kaplı bir tümseğin üzerindeydi; Yüce Efendi dua etmek için ayda bir kez buraya gelirdi. Sıradan insanların mezarları herkese açıktı. Mezarlığın bakımı kusursuz bir şekilde yapılıyordu ki bu da krallıkta geçerli değerlere ilişkin iyi bir işaretti; işin aslı burada her şey kusursuzdu; Ati'nin düşlediği cennet gibiydi. Dinlence, boş vakit alanları ve diğer zevkler gibi şeyler eksikti yalnızca; kutsal *Gkabul* onları bu hayatta yasaklasa da sonraki yaşamda açıkça belirtildiği üzere inananlar, bunların hepsine kavuşacaktı.

Koa'nın kabri biraz kuytu köşe bir yerdeydi, ölen kişi kendi topluluklarından değilse buraya defnediliyordu. Abistan'a özgü cenaze geleneklerini taşıyan son derece sade bir mezardı bu: bir toprak yığını ve üzerinde ölen adamın adının yazdığı dümdüz bir taş: "KOA."

Ati duygulandı ve sonra şüpheyle doldu, bu mezarda yatanın aslında kim olabileceğini düşündü. İsim gerçek bir kimlik olmadığı gibi mezar da bir kanıt değildi. Ram'in hikâyesi o kadar gerçeğe uygun ve basit unsurlardan oluşuyordu ki insan daha fazlasını merak ediyordu. Bu hikâyede gerçek olan bir şey var mıydı? Nas'ın raporu Adil Kardeşlik içinde çalkantı yaratmıştı, buna şüphe yoktu. Abistan'ın sonsuz mükemmeliyetinden daha üstün, muhteşem bir medeniyet teorisi kolayca yutulacak türden bir şey değildi; her şeyin mükemmel olduğunu düşünmeye ancak inançlılar can atardı. Halbuki burada çıkar, nefret, hırs, kötülük, kısacası insanı aşağı ve değersiz kılan şeyler de mevcuttu ve muhteşem Ram, görünmek istediği gibi koruyucu bir melek olmak için fazla bilgi ve güç sahibiydi. Aslında ona ilişkin her şey Ati'ye, Ram'in bir entrikayla diğeri arasında nasıl bağlantı kuracağını, ofisinden çıkmadan bir taşla iki kuş vurmak için iki hikâyeyi nasıl dokuyacağını bilen mükemmel bir komplocu olduğu hissini veriyordu. Bu kez niyeti, eğer Ati doğru anladıysa, muazzamdı zira aynı anda hem Dia'yı devirmek, hem Hoc'u aşağılamak hem oğlu Kil'i mahvetmek hem yaşlı ve saygın Duc'u kötücül endişelere boğmak hem de amcası Bri'nin –ve yakın gelecekte kendisinin– halefiyetini hızlandırmak, sonra da bir an olsun durup dinlenmeden, *Gkabul*'un kusursuz düzeni için tehdit oluşturacak, önemsiz ve ihtimaldışı, her şeyin kökünü kazımak istiyordu. Bu bitmek bilmez entrika ve ölüm oyununda elinde dört as –bilgi, güç, zekâ ve delilik– birden bulunduran istisnai hırslı adamlar varsa, Ram onlardan biri hatta en iyisiydi.

Ati, bu durumla ilgili düşünceleri aklından çıkarmak için iç geçirdi, sonra dizlerinin üzerine çöktü, ellerini tozla kaplamak için toprağa sürttü ve Mukaddes Perşembe Yakarışlarındaki gibi, alçakgönüllülükle eğdiği başında kenetledi ve mırıldanmaya başladı:

"Bu mezardaki yatan her kimse, ey ölü, seni selamlıyor ve sana, öbür dünyanın iyi kalpli bir insana sunabileceği en güzel şeyleri diliyorum. Koa değilsen, ki ben de buna inanıyorum, sözlerimle seni sıktığım için beni bağışla... Fakat içimi dökmem ve üzüntü-

mü hafifletmem gerek; o yüzden bu talihsiz zavallının seni Koa yerine koyarak konuşmasına izin ver... İnandığımız gibi, ölüler öbür dünyada bir araya geliyorsa lütfen mesajımı ona ilet."

"Sevgili Koa, seni özledim ve çok acı çekiyorum. Sana dair aklımda birçok soru var, o çokbilmişRam'in anlattığı gibi, bir hendeğin içine düşüp öldüğüne inanmak benim için çok zor, bu senin başına gelecek türden bir şey değil, sen hem fiziksel hem de zihinsel olarak atik biriydin ve her zaman cesurdun, çok feci yaralanmış olsan bile depoya dönerdin, ben de seni kurtarmak için her şeyi yapardım... En basiti, önüne çıkan ilk evin kapısını çalıp yardım isteyebilirdin... Seni geri çevirmezlerdi, Abistan semalarının altındaki her şey ölmedi... İnsanlar çocuk sahibi olmaya devam ettiği, bir çatı altına sığındığı ve ısınmak için ateş yaktığı sürece hâlâ yaşıyor ve koruma güdüsü taşıyor demektir. Kendime çok kızgınım Koa, kaçarken ikiye ayrılmak benim fikrimdi, böylelikle başarma şansımızın artacağını düşünmüştüm, peşimizdekileri iki yöne ayırdım ve seni kötü tarafta bıraktım, ben sola gitmeliydim, sen de sağa... Ayak bileklerimi koklayan birkaç köpek dışında, benim gittiğim tarafta hiçbir engel yoktu... Depoya varıp da seni göremeyince geri dönüp peşine düşmeliydim. Ama ben ne yaptım? Bu alçak herif ne yaptı? Battaniyeye sarınıp uyudu. Utanıyorum Koa, çok utanıyorum, ben bir korkağım. Seni yalnız bıraktım kardeşim, bu yüzden bir oyukta can verdin ya da profesyonel katiller tarafından öldürüldün. Niyetim suçumu hafifletmek değil ama neden bilmiyorum, içten içe, senin bir yerlerde yaşadığını umuyorum, belki de tutuklandın, yanılsamadan uzak bir umut bu; artık bu sefil dünyayı yöneten Yüceler hakkında bazı şeyler biliyorum. Söylenene göre, tanışmanı çok istediğim Nas da ölmüş... Onun Kutsal Abistan topraklarımızla hiçbir ilgisi olmayan o gizemli köyde intihar ettiğini söylüyorlar... Buna bir saniye olsun inanmadım; Nas eğitimliydi, gerçeği bilmeyi arzulayan soğukkanlı bir adamdı, hayaller ve yanılsamalarla işi olmazdı... Yaptığı keşiften hoşlanmayan insanlar tarafından öldürüldü ve böyle olacağını biliyordu, bir akşam kamp ateşinin yanında otururken bana söylemişti. Bense kayboldum, donuk

ve dalgınım. Yine de her şerde bir hayır vardır... Bulunduğum yerde, Yüce Bri topluluğunun insafında, az olsa senin ve Nas'ın ölümüyle ilgili bir şeyler öğrenme şansım var. Beni ne idüğü belirsiz planlarında kullanmak istiyorlar, yani illa ki bir şeyler anlatmak zorundalar. Üzerimde fazla baskı uygulayacaklarını sanmıyorum çünkü beni bekleyen sonu biliyorlar... Ama umurumda değil, bu dünyadan ümidimi kestim, beni buraya bağlayan, arzu ettiğim hiçbir şey yok. Yakında yanına geleceğim sevgili Koa, maceralarımıza, hakikat arayışımıza öbür dünyada –umarım cezalandırılmadan– devam edeceğiz. Seni sımsıkı kucaklıyorum, görüşmek üzere."

Ati geleneğe uyarak dört kez yere kapandı, sonra sembolik olarak topraktan gelip toprağa döndüğümüzü göstermek için kendini toparladı ve bir ağacın altına uzanmış onu beklerken, keyifli bir şekilde papatya sapı çiğneyen Bio'nun yanına gitti.

"Beni sabırla beklediğin için teşekkür ederim sevgili Bio. Şimdi canlılıklarından emin olduğumuz yaşayanların dünyasına geri dönebiliriz; arkadaşım Koa'ya söylemem gerekenleri söyledim, üzerine düşünüp taşınacaktır. Önderimiz Ram'ın da uygun gördüğü üzere, şimdi beni denize götürebilirsin... Onun her zaman var olduğunu düşündüm fakat neye benzediğini hayal edemedim. İnsanın etrafını çeviren her şey kum, toz ve cılız çeşmelerden ibaret olunca, hayal etmek inan bana çok zor. Gece gündüz temiz suların aktığı uçsuz bucaksız sarayınızda, nasıl suyu bedavaymış gibi, gökten yağarcasına harcayabiliyorsunuz merak ediyorum."

"Çok basit" diye yanıt verdi Bio, kocaman, bilmiş bir gülümsemeyle, "nehir yolunu yeniden düzenledik, sadece bizim için akıyor, su, gaz ve bunun gibi şeyleri stokladığımız devasa rezervuarlar var. Yaşam burada hiçbir zaman durmaz, ihtiyacı olan her şey burada mevcut."

"Bunu duymak içimi rahatlattı sevgili Bio! Haydi, bir an evvel denize gidelim, acele edelim, belki de bizi beklemez, kim bilir!"

Kamp yolundan gittiler, burası daha kestirmeydi. Çiçekli çimenliklerin üzerinden iki *chabir*lik kısa bir yürüyüş yaptılar, ormanın gölgesinde korkulacak kesinlikle hiçbir şey yoktu.

Deniz ufukta belirdi; kaynağını gökyüzünden almış da oradan yeryüzüne inmiş gibiydi. Ati'nin ilk yorumu buydu. Yanına yaklaştıkça ufuğun uzak ve titrek ince çizgisi, devasa, hareketli bir su kitlesi uzamı tamamen doldurana dek, keskinleşip yayılmaya başladı. Sular kabarıp bir gelgit gibi Ati'nin üzerine geliyor ve ayaklarının dibinde birden duruyordu; Ati kendini kuşatılmış hissetti. Bu büyüden ve dehşetten kaçmak imkânsızdı: Deniz tüm karşıtlıkların toplamıydı, insanın buna inanması bir iki saniyesini alıyordu, orada her şeyin bir anda, en iyiden en kötüye, en güzelden en şeytaniye, yaşamdan ölüme, değişebileceğini hissediyordu.

O gün, Ati'nin ilk ziyaretinde deniz, tıpkı onu saran gökyüzü gibi sevecendi, rüzgâr sudaki minik dalgalarla oynaşıyordu. Bu iyiye işaretti.

Ati, kumun içinde yittiği suyun kenarına cesurca ilerdi. Bir adım sonra mucizevî temas gerçekleşti. Ağırlığının baskısı altında, su ve kum ayaklarına duyusallığın ötesinde bir masaj yaparak parmak aralarına sızdı.

Ne oluyordu? Her şey devingen ve sersemleticiydi; midesi bulanırken ayaklarının altındaki zeminin kaydığını hissetti ve başı dönmeye başladı ama aynı zamanda içine muhteşem bir bütünlük duygusu yayıldı. Deniz, gökyüzü ve yeryüzüyle ahenk içindeydi, başka ne isteyebilirdi ki?

Ilık kumların üzerine uzandı ve gözlerini kapadı; yüzünü güneş ışınlarına, gövdesini deniz serpintisine bıraktı ve düşe daldı.

Quâ'nın olağanüstü dağlarını, doruklarını, baş döndüren uçurumlarını ve onların içinde uyandırdığı kâbusları, katıksız dehşeti ve aynı zamanda en eski zamanlarda kalma, o çetin yerlerin inanılmaz görkeminin neden olduğu coşkunluk hissini hatırladı. O zamanlar içinde, daha hiç bilmediği, karşı konmaz bir özgürlük ve dayanma hissi doğmuştu, hastalık ona eziyet ederken ve etrafındakileri teker teker alırken, o his yavaş yavaş, Abistan'ın baskıcı ve namert dünyasına karşı isyan ateşini yakmıştı.

Deniz, insanda başka uyanışlar, başka isyanlar tetikliyordu şüphesiz. Neler olduğunu kim bilir...

"Sevgili Bio, haydi geri dönelim, deniz yosunlarının ve tuzlu havanın keyfini bir yıl yetecek kadar çıkardım, tabii o kadar yaşarsam. Her yerim kabardı, bir güzel kızardı. Dağların muazzam dehşetini deneyimlemiştim, şimdi de denizin büyüsünü ve güneşin tuzlu deri üzerinde yarattığı sıcaklığı tattım, halinden hoşnut bir adamım. Bütün bunlar beni acıktırdı ve uykumu getirdi. Programımdaki diğer maddeye geçmek için can atıyorum. O iki kadını tanımasam da birinin kocası diğerininse abisi olan ve bana onlardan bahseden adamı, yani Nas'ı gördüğüm ilk gün sevmiştim. Bağrıma basmak ve her daim korumak için ikisini de yanıma almak isterdim ama Adil Kardeşlik onları iki yabancıyla evlendirdi, biri yaşadığı labirentin esiri dürüst bir memur, diğeriyse sahip olduğu dükkânın esiri olan bir tüccar, ikisi de aşktan ve dürüstlükten çok iyi anlayan kişiler tarafından seçildiler.

"Haydi yola koyulalım, sevgili Bio. Bana biraz kendinden bahset, sanırım senin de bir hayatın, bir ailen, arkadaşların, belki de düşmanların ve elbette izin verilen türden hayallerin vardır. Yüce Efendi'nin kulları gün içinde ne düşünür?"

"Ne hakkında?"

"Ne olursa, herhangi bir şey... Mesela işin... Tam olarak ne yapıyorsun, mutlu musun, bugün geçirdiğimiz güzel gün hakkında Ram'a ne söyleyeceksin gibi şeyler..."

Ati ve Bio öğleden sonrayı birbirlerine hayat hikâyelerini anlatarak geçirdiler. Gizemli Abistan'ı bir uçtan bir uca geçerek sorunlarla karşılaşmaktan başka bir şey yapmayan, arkadaşlarını ölüme sürükleyen Ati'yle kıyaslandığında, Bio ne derinliği ne eni ne de boyu olan, belirsiz bir yaşam sürmüştü, sanki amaçsız doğmuştu ve fesatlıktan tamamen uzaktı. Derebeyliğin sloganını okuyunca kahkahalara boğuldu: "Yölah'a tapın. *Gkabul*'a saygı duyun. Abi'yi onurlandırın. Efendinize hizmet edin. Kardeşinize yardımcı olun. Yaşamınız güzelleşsin."

Ram, Ati, Sri ve Eto buluşmasının olabildiğince gizli gerçekleşmesine karar vermişti, kimse bu işin içinde Yüce Bri topluluğundan birisi olduğundan şüphe etmemeliydi. Yoksa hazırladığı plan boşa gider ve daha da kötüsü her şey kendi topluluğunun aleyhine dönerdi. Ayrıca Ati hem sivil hem özel polisler tarafından aranıyordu; biri tarafından tutuklanmadan ya da öldürülmeden dışarı iki adım bile atamazdı. Gerçek şu ki, Ouâ'nın uzak dağlarından bütün ülkeyi sarsmış, gettodaki kaçakçılardan alışveriş yapmış ve yasadışı bir şekilde Qodsabad'daki mahallelerden geçip Tanrı'nın Şehri'ne girmeye çalışmıştı; ayrıca bir belirip bir kaybolma becerisi sayesinde herkes onu sapık bir canavar olarak bellemişti. Bir numaralı halk düşmanıydı ve bütün polisler zafer nişanı olarak onu yakalamak istiyordu, nedenini tam olarak bilmiyorlardı, hikâyenin belirsiz bir kısmını duymuşlardı ama ne fark ederdi ki, bunun için emir almışlardı.

Halk, kamplarda tutulan esirler gibi fazlasıyla hassastır, küçücük bir söylenti onları altüst eder. *Hir* öğünlerinde kesinti olacağını ya da fiyatının bir *didi* artacağını duymaya görsünler, ülke yangın yerine döner, herkes dünyanın sonunun geldiğini söyler ve kimse, kullarını terk ettiği için Yölah'a sitemde bulunmaktan çekinmez.

A19 ve Tanrı'nın Şehri'ndeki atmosfere hastalıklı demek durumu anlatmaya yetmezdi; dedikodular ve karşıt dedikodular her yerde dal budak salmıştı. Bu karışık durumdan çıkar sağlayan casuslar, propagandacılar ve bulanık sularda avlanmaya çalışan diğerleri baskı uyguluyordu, insanların elinden hiçbir şey gelmese de olup bitenleri merak ediyorlardı. Yüce Kumandan, Saygıdeğer Duc hiçbir şey söylemiyordu, artık *nadir*lere çıkmıyordu. Yaşıyor muydu, ölmüş müydü? Adil Kardeşlik ne yapmaktaydı? Peki, hükümet neredeydi? Kapalı bir toplumda atmosfer kirlidir, böyle bir yerde insan kendi pis havasıyla zehirlenir. Her konuşmanın içinde Düşman ve *Balis* geçiyordu, öyle ki sonunda birini diğerinden ayıramaz oluyorlardı. Şiddetli, ezici, doyumsuz bir öfke açığa çıkmıştı; Ram'in memurları titiz ve tam teşekküllüydü, doğru anda, doğru yerde ve doğru dozda zehir zerk ederek harika iş çıkarıyorlardı; sonuç muazzamdı, her şey planlandığı gibi gidiyordu. Diğer ahlaksızlardan, yani üstü kapalı bir şekilde Yücelerden ve bakanlardan söz ediliyordu; insanlar Dia'yı da Hoc'u da unutmamıştı, kötü şöhretleri kendilerinden önce geliyordu. Tabii, halkı soyup soğana çeviren, günlük öğünlerinin gramajını ve içeriğini alçakça değiştiren sefilleri, Nam'ı, Zuk'u ve Gu'yu da unutmamışlardı; hele o kendini beğenmiş Tok'tan, H3'teki kaçıklardan (Hu Hux Hank) yahut savaştan, müfrezelerden ve bombardımanlardan başka bir şey bilmeyen Topyekûn Harp Yanlılarından hiç bahsetmeyelim. Bu topluluğun mensupları, bilhassa milis güçlerini durmaksızın genişleten, eğitim kamplarını iki katına çıkaran, hiçbir provasyon fırsatını kaçırmayan Zir ve Mos, savaşı her zaman onu başlatanların kazandığına inanıyorlardı. Zir yıldırım harpleri hakkında saykodelik bir inceleme yazmış ve büyük çaplı bir savaş başlatmayı düşlemişti; en nefret ettiği şey Qod-

sabad gettosuydu, Hainlerin var olduğunu düşünmek bile aldığı nefesi zehirliyordu, burayı üç günde tamamen ortadan kaldırmak için bir plan yapmıştı: İlk gün herkesi korkuyla doldur, ikinci gün her şeyi ezip geç, üçüncü günse yaralıların işini bitir ve paketle. Bir başka parlak denemedeyse Mos, ateşkes, kısıtlama ve kesinti olmaksızın ancak daimi ve topyekûn bir savaşın *Gkabul*'un ruhuna uygun olduğu görüşünü savunuyordu; böyle güçlü bir inancın savunucusu bir ulusa barış yaraşmazdı. Saldırı için illa bir nedene gerek yoktu. Yölah yaratmak ve yok etmek için gerekçeye ihtiyaç duyuyor muydu? Öldüreceği zaman öldürüyordu, otoriterdi, kati ve kısmen de acımasızdı, sonuç olarak kimseye iltimas geçmiyordu. Abi kitabında bundan bahsediyordu (8. cilt, 42. bölüm, 210-211. ayet): "*Gözlerinizi açık tutun, sakın uykuya dalmayın; Düşman bunu bekliyor. Ona karşı topyekûn savaşın; böyle bir savaştan ne kendi gücünüzü esirgeyin, ne de çocuklarınızınkini. O çocuklar ki ne durup dinlenmeyi, ne keyif çatmayı bilecek, ne de eve sağ salim dönme umudu taşıyacaklar.*" Abi bunun yanı sıra, Mos'un savaşa susamışlığını destekleyen şeyler de söylüyordu: "*Düşmanınızın olmadığını düşünüyorsanız, düşman sizi un ufak etmiş ve kendi boyunduruğu altına alarak, mutlu birer köle haline getirmiş demektir. Komşularınızla huzur içinde yaşadığınızı düşünmektense çıkıp düşmanlarınızı aramanız sizin için daha iyidir.*"(8. cilt, 42. bölüm, 223-224. ayet).

Bütün bunlar can sıkıcı ama alışıldıktı, gelgelelim kulağı iyi işiten ve gözü iyi gören biri için bu çift taraflı uğultu korosunda yeni bir şeyler vardı. Bu yeni denen şey, gerçekten yeniydi. Bildik hiçbir şeye benzemeyen, devasa, hayalin ve imkânsızın ötesinde bir şey.

Bravo Ram, vaziyet ne kadar büyürse, o kadar etkili olur. İlk kez, hangi dünyadan geldiği bilinmeyen, ne Yölah gibi tanrı ne de Balis gibi tanrı karşıtı, afallatıcı, tamamen ışık ve mantıktan, akıl ve bilgelikten meydana gelmiş, Kutsal İtaat Ülkesi'nde daha duyulmamış bir şey öğretecek mitolojik bir varlıktan söz ediliyordu: Uyum ve özgürlük içinde gerçekleşecek bir devrim. Bu öğreti, Yölah'ın hegemonik zalimliğini ve Balis'in zararlı kur-

nazlığını yadsıyor, onların karşısına iyi niyetin ve arkadaşlığın gücünü koyuyordu. Bütün bunlar ne demekti ve bunları kim dile getiriyordu? Kalabalıklar arasında bir isim dolanıyordu fakat kimse tam olarak anlayamamıştı: Démoc... Dimouc... Dmoc.

Aynı zamanda bir adamdan, alçakgönüllüler arasında dolaşan son derece alçakgönüllü bir Abistanlıdan söz ediliyordu; bu adam o ışık saçan varlığın habercisiydi ve Dönüş'ü müjdeliyordu. "Dönüş mü, ne dönüşü?" diye soruyordu insanlar sokaklarda. Geçmişteki çağa dönüş, yani dünyayı başka tanrıların yönettiği ve başka insanların yaşadığı çağa. Yaşam elbette zordu, tanrılar ve insanlar birbiriyle uzlaşıp iyi geçinemese bile dert ve sıkıntı dolu tüm o yıllar boyunca hiçbir şey, tek bir şey bile umudu yok edememişti, tanrılara ve insanlara kendi olumsuzluklarına direnme gücü veren ve kimi zaman güzel şeyler başarmalarını sağlayan umuttur: şurada bir mucize, orada bir devrim, başka bir yerde bir yiğitlik; günün sonunda hayatın hâlâ yaşanmaya değer olduğunu gösteren bir şeyler. O günlerde çok zor şeyler deneyimleseler bile yine de "Umut yaşamdır" derlerdi. Yani dönüş, umudun dönüşü anlamına mı geliyor? Daha doğrusu dönüş fikri, umudun var olduğu ve yaşamamıza yardım edebileceğiyle ilgili olabilir, sonuçta bizler yalnızca insanız, basit ölümlüleriz, yaşamdan çok şey bekleyemeyiz. Elçinin isminin Abistanlı Ita olduğu söyleniyordu ve kendine şimdiden Asi Oka isimli bir havari edinmişti. Dinden oluşan dünyada, her elçi peygamber ve peygambere eşlik eden herkes cefakâr bir havaridir; sorgulayıp şüphe edenlerse kâfir.

Bu muhteşem keşmekeşin içinde, yorulmak bilmez Ram kendine en uygun ortamı bulmuştu. Bu onun dünyasıydı, hayali ve planı da onu baştan başa kontrol etmekti. Yapbozun parçaları son hamle için uzun zaman önce yerleştirilmişti fakat operasyonları başlatacak ve zaferini kesinleştirecek kaçış mekanizmasına ihtiyaç vardı. Ati'nin, Sri ve Eto'yla buluşması Ram'e bu fırsatı sunacaktı. Bir kum tanesi gelişmiş bir makineyi durdurabiliyorsa, onu çıkarınca makine eskisinden çok daha sorunsuz çalışabilirdi. Ram'in yöntemi bu prensibe dayanıyordu:

Bir engel yerleştir, sonra onu ortadan kaldır ve bırak plan kendiliğinden işlesin.

Ati ve Koa A19'a vardığı günden beri, Ram'in kabinesi titizlik ve sebatla bu plan üzerinde çalışıyordu. Ram'in başlangıçta Ati ve Koa hakkında bir şey bildiği yoktu: sözde yüce Ahlak Bakanlığı ve onun yarım yamalak alt komiteleri tarafından yayılan birkaç belirsiz görüş; her şeyi fişleyerek anlaşılmaz bir kargaşa üreten, karanlık bürokratlarla dolu Aygıt'ın güya yanılmaz sivil gözlem birimlerinin binlercesinden biri tarafından yapılan birkaç uyarı; *mockba*lardaki tuhaf Genel Teftiş sırasında, dini polisin inançlıların takva durumuna ilişkin kaydettiği ve içine su yüzüne çıkarılmış bir iki ipucunun eklendiği, kim bilir hangi gereksiz birimden ya da alt komiteden gelmiş, dindarlık sosuna bulanmış tonlarca nottan çıkarılan birkaç üstü kapalı söz falan filan. Her topluluğun meseleye ciddiyetle odaklanan ve tamamen kullanışlı kendi yöntemleri vardı. Bri'nin cemaati bu bakımdan iyi donatılmıştı; Ram makinenin eksiksiz biçimde işleyişini bizzat denetliyordu. Raslantı yoksa kum tanesi de yoktu. Gösterişe ve kaba kuvvete muazzam yatırımlar yapan diğer cemaatlerden farklı olarak, Bri cemaati parayı analizlere ve öngörülere, organizasyona ve verimliliğe, önce laboratuvar ortamında sonra gerçek dünyada test ettiği çalışmalara yatırıyordu. Böylelikle Ram, bu iki tuhaf tipi takip ettirmesi ve onları doğru tarafa itmesi gerektiğini çabucak anlamıştı. İşe yarayabilirlerdi. Bu nedenle Ati ve Koa kendilerini Toz'un evinde bulmuşlardı, yoldan geçen biri (ki pek de gizemli sayılmazdı çünkü adının Hu olduğunu söylemişti) ve (ilahi bir görev icra eden bir din adamından ziyade göçmen kaçakçısına benzeyen) *mockbi* Rog onları oraya yönlendirdi. Zaten bekleniyorlardı, bundan sonra onlara ne olacağı Tanrı'nın yazdığı kader biçiminde çoktan belirlenmişti.

İlk perdenin sonu. Sevgili Toz, onları deposuna kapatıp güya kaçmalarına yardım edecekmiş gibi çok güzel kandırmıştı, onlar da bunu yemiş ve Toz'u alkışlamışlardı. Bravo.

İlginç olansa bu acayip tipler herhangi bir cemaate mensup değillerdi, Emsalsiz Düşünce'nin tam tersini ileri sürüyorlardı

ve üstelik kararlı, gözü pek ve iki koca bebek gibi saflardı. İkisi de önemli kozlardı: Biri Nas'ı tanıyordu ve onun gizemli köye ilişkin anlattıklarını dinlemişti; diğeriyse Abistan'ın tarihine ve efsanesine damga vuran etkili bir figürün, *mockbi* Kho'nun torunuydu. Bu ikili, mevcut plana insanları ve yargıçları etkileyecek esrarengiz ve dini korku yüklü bir arka plan oluşturacaklardı. Böylesi oyuncularla Ram'in kabinesi, insanların kesin ölüm saatini bildirebilecek bir saat bile üretebilirdi.

Belirlenmiş şahitler önünde gerçekleştirilecek Ati ve Sri buluşmasına olanak veren mini-plan için Bri cemaatiyle ilişkilendirilemeyecek üçüncü bir kişinin, hassas koşullar altında ev sahibini memnun edebilecek türden özel birinin aracılığı gerekiyordu: Bu kişi Dia ve Hoc cemaatiyle bağlantısı gizliden gizliye bilinen biri olmalıydı, Bri cemaatiyle hiçbir alakası bulunmamalıydı, Nas'ı, Ati'yi ve Koa'yı tanımalı yahut en azından onlarla irtibat kurmuş olmalı ve haklarında yeterince şey bilmeliydi, son olarak da yetenekli bir oyuncu olması şarttı. Ram'in elinde bu iş için uygun, nadir bulunan bir kuş vardı: Yüce İman Meydanı'ndaki kaçakçı, Ati ve Koa'yı ortak patronları Dia'nın muhafızlarına ihbar eden casus. Ram'in zihinsel manipülasyon konusunda uzmanlaşmış ekibi dönüştürme işini tamamlamış, ilk görevi yani Bri cemaatinin en mühim görevi için onu canla başla hazırlamıştı. Senaryoya göre, adamın adı Tar olacaktı; kulağa takma isim gibi gelen, son derece yaygın bir ad. H46'da büroları ve depoları olan, varlıklı ve hırslı bir tüccar rolünü canlandıracaktı. Bir de karısı olacaktı, ona da Nef, Ore, Cha ya da daha iyisi azimli, haşin, manipülatif bir kadın izlenimi yaratan Mia adı verilecekti.

En son virgülüne dek kâğıda aktarılan plan, tüccar Tar ile tüccar Buk arasındaki iş ilişkisinden oluşuyordu. Çanak çömlek ve yemek takımı üreten Buk, Sri'nin kocasıydı. Ödül Günü'nde, Tar ona kendini tanıtacak ve önümüzdeki on yıl boyunca ürünlerinden satın almak için bir teklif sunacaktı. Buk ona iyi bir fiyat verirse Tar, hac yolculuğunu ve kutlamaları düzenleyen (bunların hepsi Dia'nın yahut medya abartılarından sorumlu müttefik cemaatin yetkisiyle gerçekleştiriliyordu ki söz konusu

cemaatin ticari sloganını yeniden hatırlatmakta fayda var: "Ne çok az ne de yetersiz") organizatörlerin yanı sıra, askeri birliklere, cemaat milislerine ve bölge şeflerine büfeler ve portatif mutfak eşyaları kiralayıp satan Dia ve Kil'e ait bir şirketle on yıl süreyle bizzat ortaklık kuracaktı. Buk, kucağına düşen bu teklifle havalara uçacak, elbette Tar'la ortaklıklarını kutlamaya can atacak ve işadamlarının aceleleri olduğunda yaptıkları üzere, kısa sürede sıkı dostlara dönüşeceklerdi. Tar daha sık bir araya gelmek için gerekirse şartları zorlayacaktı. Birbirlerini evlerine davet edecekler, birbirlerine hediyeler alacaklardı. Eto ve kocası da davet edilecek, Tanrı'nın Şehri'nden ayrılmak için izni almayı başarabilirse onlar da gelecekti. Mia, Sri ve Eto'ya olabildiğince tatlı ve anlayışlı davranacaktı. İş ve aile ilişkileri zirveye ulaştığında Tar, hem aile hem de iş ziyareti için evlerine gelmiş olan kuzeni Nor'u (yani Ati'yi) onlarla tanıştıracak, kuzeninin Kil ve Dia cemaatiyle bağlantılı zengin bir tüccar olduğunu anlatacaktı. Bu arada Mia'nın ayarlayacağı üzere Nor Sri'ye, Nas'ın bir arkadaşı olduğunu, onunla hacıların keşfettiği gizemli köy üzerine çalışırken tanıştığını anlatacaktı. Plana göre, Nas'ın günün birinde ona bir rapor emanet edip bunu saklamasını istediğini ve bir daha geri dönmediğini söyleyecekti. Nor, arkadaşının esrarengiz kayboluşunu öğrendikten sonra, bu belgeyi ne yapması gerektiğini düşünüp durmuş ve tesadüfen, Tar'ın dostu ve sofra arkadaşı Buk'un karısının, Nas'ın dul eşi olduğunu öğrenmişti. Ne kadar tuhaf ve şahane bir raslantı! Ve böylece planın asıl amacı titizlikle gerçekleşecekti: Nor, söz konusu raporu Sri'ye verecek ve Nas'ın isteği doğrultusunda, görümcesi Eto dışında kimseye bundan bahsetmemesini tembihleyecekti. Ayrıca kendine verdiği sözü unutmayacak ve ona Nas'ı ne kadar sevdiğini de anlatacak; Nas'ın ne pahasına olursa olsun hakikati söylemekten vazgeçmeyen (yoksa hakikatin yerini yalan alırdı) ve yalanları dile getirmekten çekinmeyen (yoksa yalan da hakikat yerini alırdı) iyi yaradılışta bir insan olduğunu söyleyecekti. Fakat karısına, onu güzel ve etkileyici bulduğunu söylemeyecekti, kocasının evinde böyle bir şey gerçekleşemezdi.

Sri'ye, Yukarı Abistan'daki ipek fabrikalarında üretilmiş nadide bir hediyenin, bir *sila*nın içine gizlediği raporu vereceği iki dakikada da dahil olmak üzere, Buk'un evinde iki saat sürecek bir akşam yemeğinden sonra Ati'nin rolü ve görevi burada bitecekti.

Bu filmin ardından son derece karanlık bir devam filmi geleceğini ve onun da bir dünya savaşıyla sonlanacağını bilmesine gerek yoktu. Yemek sona erdikten, rapor teslim edildikten ve vedalaşıldıktan sonra, Ati H46'dan çıkarılıp Yüce Efendi'nin derebeyliğine götürülecekti.

İkinci perde yoğun ve gizemli bir atmosferle açılacak, Abi ve Yüce Kumandan'ın el üstünde tuttuğu, Abistan'ın iki değerli yöneticisinin karıştığı akıl almaz kepazeliği bütün dünyaya duyuran, haklı bir öfkeyle titreyen derin bir ses işitilecekti. Bu ses, Dia ve Hoc denen o yılanların, Adil Kardeşlik'e ve hatta Yölah ve Abi'ye karşı düzenlenen inanılmaz komplonun başını çektiğini kanıtlayacaktı. Bu alçaklar Abi Jirga'ya ihanet etmişler, Nas'ın raporunun bir kopyasını kendilerine saklamışlar ve karanlık amaçları doğrultusunda zavallı arkeoloğu kaçırtmışlar, söz konusu rapora kendi değerlendirmelerini eklettirip tahrif etmişler ve sonra onu Abi'nin kutsal Vahiy'i aldığı köyde öldürmüşlerdi. Daha sonra da *mockbi* Kho'nun kıymetli torunu Koa'yı katletmişlerdi. Ses, konuya ilişkin bulgularla yetinmeyecek ve meselenin tüm detaylarını ortaya çıkaracaktı: Dia ve Hoc'un, *Gkabul*'un hakikatine ilişkin şüphe yaratma konusunda gösterdikleri çaba, Abistan'ı korkunç biçimde yok edilmesi için harcanan çabadan daha az değildi. Bu da onların, Düşman'ın ve Balis'in hizmetinde olduklarının mutlak kanıtıydı.

Dia ve Hoc'u artık kimse kurtaramazdı, tüm yakınları ölecekti. Yüzlercesi stadyuma götürülecek, binlercesi en berbat kamplara, Hainlerin imha edildiği kamplara sürülecekti ve böylece Hainlerdünyanın en aşağılık mahlûkatları olmadıklarını keşfedip rahatlayacaklar, hatta belki son yolculuklarına onlarla aynı arabada gittikleri için memnuniyet duyacaklardı. Yüce Kumandan Duc, Yüce İman Meydanı'nda gereğince bir *akiri* düzenlenmesi için çağrıda bulunacak yahut günahlarından

arınmak amacıyla, bir keşiş gibi ıssızlığın içinde inzivaya çekilecekti zira Adil Kardeşlik'i iyi savunamamış ve o iki yılanın Kiiba'yı lekeleyip *Gkabul*'u kirletmelerine izin vermişti.

Ses iç çekerek, Yüce Efendi Bri'nin asla böyle bir şeye izin vermeyeceğini de ekleyecekti; o hakikatin hakikat olduğunu bilir ve düzeni ayakta tutan temelin zayıflamasına bir an bile göz yummazdı, aksi halde düzen diye bir şey kalmaz ve bir daha asla kurulamazdı, dünyaya kargaşa ve yalancılık hüküm sürerdi.

Gerçekten de üç aşağı beş yukarı, her şey senaryonun öngördüğü şekilde gitmişti. Ati, Yüce Efendi'nin malikânesine döner dönmez, yetkilileri bilgilendirmek üzere bilinmeyen bir postaneden bir mektup yollandı; söz konusu yetkililerin bazılarına Ram'in görevlendirdiği saygın ve ağzı sıkı kişiler tarafından çoktan haber verilmişti. Nas'ın raporu, insanların kanına enjekte edilmiş bir zehir gibi sinsice ülkede dolaşıyordu ve bu vukuatın arkasında, işbirlikçileriyle birlikte Yüce Dia ve Hoc vardı. Hangi postaneden gönderildiği yine tespit edilemeyen ikinci mektup, –her şey apaçık ortada olmasına rağmen– olan biteni kendi gözleriyle göremeyenlere durumu açıklıyordu. Tar'ın işbirlikçisi, Nor denen adam raporu Sri'ye vermişti. Tar da onu, Nas'ın kayboluşundan hemen önce görevlendirdiği, Dia'ya bağlı adamların birinden almıştı. Mektup, Dia ve Hoc'un yönetime el koyup kendilerini Yüce Kumandan ve Yüce Kumandan Yardımcısı ilan edeceklerini belirtiyordu. İnce bir alayla, o aptalların aslında, Düşman ve Balis tarafından tasarlanıp yürütülen bir kıyamet planı içinde yer alan birer piyondan başka bir şey olmadıklarını da ekliyordu. Bu kıyamet planına göre, Abi'nin yerini Democ, Adil Kardeşlik'in yerini ise Temsilciler Meclisi alacak ve zamanla Abistanlılar yani Yölah'ın sadık kulları aşağılık Balisçilere, kâfirlere ve özgür insanlara dönüşecekti.

Ram'in ekibi senaryoyu binlerce kez tekrarladı ve gerekli tüm düzenlemeleri ayarladı. Tar hali hazırda birkaç bin çanak çömlek, tencere ve diğer mutfak gereçlerinden satın almak için o sırada Buk'la görüşüyordu. Ortadan kaldırılacak kişilerin liste-

si çoktan belirlenmiş ve bunu yapacak olanlar görevlendirilmiş, eyleme geçmeye hazır bekliyorlardı. Rapor Sri'nin eline geçer geçmez, içlerinden biri (Mia?) intihar etmesi için Tar'a yardımcı olacaktı; son halkanın muhafaza edilebilmesi için zincirin ilk halkası hepsinden önce yok edilecekti. Bu sonun başlangıcıydı; cemaatler çok yakında uzun ve acımasız bir savaşa girişecekti.

Bu durumda Sri muhakkak tehlikede olacaktı. Ati, Koa'nın ölmesine izin verdiği için kendini suçlu hissediyordu ama onu yanıltmış olduğunu düşünmüyordu. Ram, Nas'ın raporunu Sri'ye iletmesi için Ati'yi görevlendirirken, kadının, eski kocasının vasiyetini almaktan memnun olacağını söylemişti. Kocayı kışkırtmamak için Ati tedbirli ve sıradan davranmalıydı, mantıklı olan buydu. En alçakgönüllü hizmetkârlardan, en azametli efendilere dek, tüm Abistan'da geniş çaplı bir tutuklama operasyonu başlatılacak ve bu kapsamda karı kocayı sorgulamaya geldiklerinde Ati artık orada olmayacaktı.

İnsanlık tarihi boyunca, belki antik yaşam dışında, bu kadar kısa bir sürede, bu kadar büyük bir operasyon görülmemişti. Bu hızla, makine çok yakında endüstriyel aşamaya ulaşacak, bunca insanın tutuklanması ve imha edilmesi artık yalnızca polisin işi olmaktan çıkacak, lojistik meselesi hayati önem kazanacak, her şeyi o belirleyecekti.

Ati kısacık bir an görüneceği filmin devamını ve o muazzam sonu asla tahmin edemezdi. Saflık, tıpkı aptallık gibi, kalıcı bir durumdu. Ati, bir çocuğun bile anlayacağı bu soruları kendine hiç sormamış ve Ram'in tek amacının onu, kocasının kalbini kırmadan Sri'yle buluşturmak, ona taziyelerini sunması sağlamak ve (Ram'in isteği üzerine) Nas'ın raporunu vermek olduğunu sanmıştı. Söz konusu rapor Ram'in eline nasıl geçmişti? Kıymetli ve Yüce Bri, Abi Jirga'ya yalan söyleyip onun bir kopyasını kendine mi saklamıştı? O zaman, uzun süre sakladığı ve Ram'in dünyayı kökten değiştirebileceğini söylediği belgeyi niçin bir anda açığa çıkarmıştı? Sri'ye verdiği doküman, belgenin orijinali miydi? Onu okuyan ne gibi sonuçlara varıyordu? Raporu Sri'ye iletmesi için neden Ati'yi seçmişlerdi? Onu Buk'un evine götüren Tar denen adam, masada kuzeniymiş davranan

bu kişi aslında kimdi? O adamda bir şeyler vardı, onu daha önce görmüş gibiydi, bu da Ati'nin sorularını meşru kılıyordu. Varlıklı bir tüccar olduğunu gösteren kaliteli *burni*sinin altında sanki işe yaramaz bir zavallı vardı.

Tüm bunların açıklaması belki de şöyleydi: Nas ve Koa'nın ölümü Ati'nin muhakeme yetilerini harap etmiş, ona kendi ölümünü de müjdelemişti; Sri ve Eto'nun evlilikleri, Ati'nin bundan sonraki hayatını ve gücünü Nas'ın dul eşi ile öksüz kız kardeşine adayabilme umudunu da yok etmişti.

Ank ve Cro, ünlü birine hizmet ettikleri için gururluydu. Ati H46'dan döndüğünde Ram onunla uzun bir görüşme yapmış, ona Hazine Vekili'nin tebriklerini, Yüce Efendi'nin yüreklendirici sözlerini iletmişti. Ati Nas'ın raporunu, cemaati açıkça bu işe karıştırmadan Sri'ye vererek gerçek bir övgüyü hak etmişti. "Bu mesele fevkalade canımızı sıkıyordu" diye itirafta bulundu Ram. "Ve bizi Abi Jirga ve Adil Kardeşlik karşısında nahoş bir pozisyona sokuyordu. Durumdan ne Yüce Efendi'nin ne de Hazine Vekili'nin haberi var, onlar böyle ıvır zıvır meselelerle uğraşmazlar, o nedenle iş bana düştü. Elimize iki rapor geçmişti: Buyruğu üzerine Yüce Kumandan'a teslim ettiğimiz orijinal belge ve kim tarafından gönderildiğini bilmediğimiz (dikkatsiz bir memur yahut iyiliğimizi isteyen gizli bir dost) diğer belge. Onunla ne yapacağımızı bilmiyorduk... Belgenin varlığını nasıl açıklayabilirdik? Bize daima güvenen Adil Kardeşlik'teki dostlarımız hakkımızda ne düşünürdü? Onu yok

edebilirdik ki uygun olan da buydu fakat çok nadir bir belgeydi bu: Eşsiz bir köy üzerine yapılan arkeolojik incelemenin raporu, mirasımızın göründüğünden çok daha değerli bir parçası, onun tek ve son kopyası (çünkü diğerleri Abi, Yüce Kumandan ve Yüceler Meclisi huzurunda yakılmıştı). Sonra aklımıza onu Nas'ın dul eşine vermek geldi, bu karısı ve soyu sopu için bir yadigâr, bir vasiyetname olacaktı... Her neyse neticeye bakalım, bizim içimiz rahat."

Ram her şeyi açık ve basit kılma konusunda gerçekten yetenekliydi; gökten zembille inen ikinci rapor ve sonra onun arka kapıdan sıvışması gerçekten de açıklama gerektiriyordu.

Kurallar açıktı: Cemaat dışından, mütevazı bir aileden gelen Ati, böyle yüksek rütbeli kimselerin huzuruna kabul edilemezdi. Yüce Efendi ve Hazine Vekili bu hususta çok üzgünlerdi. Bunda herhangi bir küçümseme yoktu, muaşeret kuralları böyleydi. Ati zaten buraya itibar aramaya gelmemişti ama yine de bu gerçeküstü karakterlerle tanışmayı, dünyayı yönetirlerken onları izlemeyi, onların şatafatlı, lüks süslemelerle bezendiğini yahut tam aksine sadelik ve muhteşemlikle dolup taştığını düşündüğü zarif saraylarını görmeyi isterdi.

Ati ve Ram uzun uzun düşünüp taşındılar; zor zamanlardan geçiyorlardı, ortada insanları üzen birçok söylenti dolaşıyordu ve bunların hiçbiri hayır getirmiyordu. Sonra uzlaştılar. Gerçekten de havada acı, hiç olmadığı kadar buruk bir şey, kurulduğu ilk günden beri Abistan'ın üzerine yapışmış, dünyanın sonunu müjdeleyen bir atmosfer vardı. Bu ahlaksızlığın yüzeysel değil, daha derindeki bir şeylere dayandığı konusunda ikisi de hemfikirdi ama aynı şeylerden mi bahsediyorlardı? Geleceğe yönelttiği enerjisiyle Ram, ülkenin yakında eski sıkıntılarından kurtulacağını ve baştan aşağı değişeceğini ima ediyordu; Abistan'a yeni insanlar gerekiyordu ve bu bağlamda Ati, eğer isterse, cemaat içinde imrenilecek bir yer edinebilirdi çünkü onda ülkenin büyük hizmetkârlarında olan derin bir özgürlük ve haysiyet algısı vardı. Ati sessiz kaldı. Başını sallayıp dudağını ısırdı; düşünmesine yardımcı oluyordu bu. Gerçekten ne istiyordu, ne umut ediyordu? Kalbini ve aklını sorguladı... Ama

hiçbir şey bulamadı... Çocukluktan kalma, asla gerçekleştiremeyecek birkaç yansıma... Kollarını gökyüzüne kaldırdı... Hiçbir şey bulamadı, hiçbir şey istemiyordu... Doğruyu söylemek gerekirse, Abistan'dan almış olabileceği her şeyi geri vermek isterdi ama nasıl? İşi yoktu, evi yoktu, kimliği yoktu, geçmişi yoktu, geleceği yoktu, dini yoktu, geleneği yoktu... Gerçekten hiçbir şeyi yoktu... Yönetimle ilgili sorunlar ve cemaatlerin ölüm tehditleri dışında... Temiz hava almaya, denizin afrodizyak kokusunu ciğerlerine çekmeye ayıracağı boş zaman belki de onu memnun ederdi. Kaprisli, güvenilmez hallerine rağmen denizi gerçekten de sevebilirdi. Ram, Abistan'ın değişeceğini düşünürken son derece iyimserdi. Ona kalsa balıklar kavağa bile çıkar ve *Abice* şakırdı. İşin aslı, burayı hiç kimse ve hiçbir şey değiştiremezdi. Abistan Yölah'ın avcunun içindeydi, Yölah değişmezdi. *"Yazılı olan yazılmıştır"* deniyordu Abi'nin kitabında.

Ram, Ati'den bunu düşünmesini istedi. "Daha sonra görüşürüz, yapılacak çok iş var. Değişim çok yakında etkilerini göstermeye başlayacak" dedi ayağa kalkarken. Sonra Ati'nin sırtına hafifçe vurup ekledi, "Bu bölgeden çıkmaya kalkışmasan iyi edersin. Burada evindesin." Şaka yapıyordu ama gözleri katı, yoğun bir ışıltıyla parıldıyordu; sesindeyse savaş tınısı vardı.

O sabah Ank ve Cro, Ati'nin yatak odasına gelip Bio'nun kapıda onu beklediğini bildirmişlerdi. Haberler olağanüstüydü: "Majesteleri Toz, sizi müzesine davet emekten onur duyuyorlar."

"Müze mi? O nedir?"

Müzenin ne olduğunu o zavallılar da bilmiyordu. Tıpkı Ati gibi, onlar da bu kelimeyi ilk kez duymuşlardı. *Abice* değildi çünkü saygın bir dilbilimci ve çokdilliliğin azılı muhalifi (çünkü bunu göreliğin ve dinsizliğin kaynağı olarak görüyordu) Yüce Ara'nın başında bulunduğu *Abice*ve Abiceleştirme Komisyonu'nun son resmi hükmüne göre, eski bir dilden türemiş, hâlâ kullanımda olan ortak isimler ön ek ya da son eklerle, uygun bir şekilde *Abice*ye uyarlanmak zorundaydı. Dinle ilişkili her şey, kişiler, şeyler ve isimler de böyle düzenlenecekti. "Müze" kelimesi ya söz konusu hükmün izin verdiği yahut bir süreliğine hoşgördüğü bir istisna olmalıydı ya da o eski dillerin birinden gelmişti ve

yasak olmasına rağmen dışarıya kapalı bölgelerde hâlâ kullanılıyordu, bu dillere ait ne kitap ne de sözlük vardı. Ayrıca insanlar özel yaşamlarında, çocukları, hizmetkârları veya komşuları tarafından ihbar edilme tehlikesine karşın yine de istedikleri gibi konuşuyorlardı; Bri'nin malikânesi ise olabildiğince hususi ve hatta özerkti.

"Olağanüstü olan nedir? Toz'u tanıyorum, onun A19'daki evinde kahve içtim ve bir süreliğine karanlık deposunda yaşadım. Siz orayı bilmiyorsunuz çünkü hiç buradan çıkmıyorsunuz" dedi Ati *burni*sini üstüne çekerken.

"Ama... Ama... Toz daha önce müzesine kimseyi davet etmedi. Sadece bir defalığına açılış için kardeşleri Yüce Efendi, Hazine Vekili ve her işe koşan yeğeni Ram'i çağırmıştı o kadar. Sonra bir daha kimse davet edilmedi..."

Evet, durum şimdi ilginç bir hal alıyordu.

Bio daha da heyecanlıydı; zavallı haberci Ati'nin gölgesine karışıp belki onunla müzeye girebileceğini ve en sonunda orada yıllardır ne olup bittiğini görebileceğini düşünüyordu. Malikânedeyken sürekli müzeye gelip giden kamyonlar görüyorlardı; sandıklar getiriliyor, koliler taşınıyor ve uzak şehirlerden getirilen işçiler bu iki nokta arasında getirilip götürülüyordu. Çalışma esnasında, burunlarını bile dışarıya çıkarmadan binanın içinde koşuşturuyorlardı.

Ati'ye gerçekten imreniliyordu. Malikâneden çıkarken, herkesin nazik bir merakla ona baktığını görebiliyordu. O bakışlar, "Ne kadar şanslısın yabancı, bizim asla göremeyeceğimiz bir şeyi göreceksin... Neden biz değil de sen? Üstelik biz cemaatten olduğumuz halde" diyordu adeta.

Bio ve Ati hızlı adımlarla bir saat boyunca yürüdüğünden bacakları biraz ağırlaştı; büyük bir toplu konut bölgesinden geçerken Bio, Ati'ye elektrik enerjisi santralini ve su şebekelerini gururla gösterdi. Sonra gürültülü ve hareketli atölyelerin eksik olmadığı endüstriyel bir bölgeye geldiler; ardından çitle ayrılmış boş arazinin yanından geçtiler, burada Yüce Efendi'nin ordusu eğitimden geçiriliyor, tatbikat yapıyordu. Bio'nun matematik hesabına göre, buraya en azından üç köy sığardı. So-

nunda tam ortasında çimlerle çevrilmiş muhteşem, beyaz bir binanın bulunduğu yeşil, geniş bir alana vardılar. Ati daha sonra Toz'dan bu yapının, Louvre yahut Loufre adında, antik, ünlü ve devasa bir müzenin beşinci kopyası olduğunu öğrenecekti; söz konusu bina, Birleşmiş Kuzey Bölgeleri'nin Abistan tarafından ele geçirildiği Birinci Kutsal Savaş sırasında altı üstüne getirilmiş, yerle bir edilmişti. Ati, Abistan güçlerine yalnızca bir ülkenin karşı koyduğunu öğrenecekti çünkü burası nükleer silah cephanesinin tamamını savaş meydanına bırakan Big Brother adındaki kaçık bir diktatör tarafından yönetiliyordu ne var ki adam sonunda yenilgiye uğramış ve kendi kanında boğulmuştu.

Toz oradaydı; dört ahşap bacağın dört köşesine bir parça örtü gerilmiş tuhaf bir oturağın üzerinde yarı oturur yarı uzanır pozisyondaydı. Ati ona "şezlong" dendiğini duydu. Böyle oturmak keyifli miydi? Denemek lazımdı. Toz gülümsüyordu, bakışında muzip bir şey vardı. Sanki, "Koa'yı ve seni orada tuttuğum için özür dilerim ama gördüğün gibi niyetim kötü değildi" der gibiydi. Bakışı bulutlandı, acı bir gülümseme yüzünü buruşturdu. Ati, onun zavallı Koa'yı düşündüğünü ve olanlardan ötürü bir şekilde kendini suçladığını anladı.

Toz, Ati'nin omzuna hafifçe vurup onu binanın girişine yönlendirdi. "Nostalji Müzesi'ne hoş geldin!" dedi ve bir el hareketiyle, ağır kapının hafif aralığından içeri göz atma girişiminde bulunan zavallı Bio'yu başından savdı. Ne görebilirdi ki? Hiçbir şey: tamamen boş, geniş, beyaz bir hol. Ağır kapı çarparak genç adamın yüzüne kapandı.

"İçeri gir, sevgili Ati... Hoş geldin... Sizi kandırdığım için beni affetmeni istiyorum bu nedenle seni gizli bahçeme davet ettim... Ayrıca itiraf edeyim sana ihtiyacım var. Seni zaman ve paradoks içinde bir gezintiye davet ettiğim bu yolculuk, bana araştırmamda yardımcı olacak çünkü her şeyden, kendimden bile, kuşku duyduğum bir noktadayım. Oturalım... Evet, oraya, yere... Seni az sonra göreceğin şeye hazırlamak istiyorum... Müzenin ne demek olduğunu bilmiyorsun çünkü Abistan'da böyle bir şey yok... Ülkemiz bu durumda; *Gkabul* öncesi hiçbir şeyin var

olmadığını ileri süren saçma bir fikir üzerine kurulmuş, aksini düşünmek yanlış ve tehlikeli. Aksi yöndeki fikirler bu nedenle yok edilmeli, kazınmalı ve unutulmalı, tıpkı *Gkabul*'a boyun eğmediği için yıkılan diğeri gibi. Müze, bir bakıma, bu deliliğe bir karşı çıkış, benim başkaldırım. Dünya, *Gkabul*'la yahut onsuz, var olageldi; bu durumu inkâr ya da imha etmek, gerçeği bertaraf etmediği gibi tam aksine, onun daha çok hafızalara kazınıp dikkat çekmesine ve uzun vadede daha tehlikeli bir hal almasına neden oluyor çünkü böylelikle geçmiş idealize ediliyor, kutsallaştırılıyor... Fakat aynı zamanda, ki bunu fark etmiş olabilirsin, müze bir paradoks, bir aldatmaca ve bir o kadar da tehlikeli bir yanılsama.

Yok olmuş bir dünyayı yeniden inşa etmek onu hem idealize etme hem de ikinci defa yok etme biçimidir zira onu bir başka bağlama yerleştirmek için kendi bağlamından koparmış oluyoruz ve böylece onu sabitliğin ve sessizliğin içinde donduruyor ya da söylenmemiş şeyleri söyletiyor, yapılmamış şeyleri yaptırıyoruz. Bu koşullar altındaki bir ziyaret, bir kadavraya bakmaktan farksız. Ona istediğin kadar bakabilirsin, hatta canlıyken çekilen fotoğraflarına başvurabilir, onun hakkında yazılmış her şeyi okuyabilirsin fakat içindeki yahut etrafındaki yaşamı asla hissedemezsin. Müzemde belirli bir dönemden –çağdaşlarının deyimiyle yirminci yüzyıldan– kalma birçok obje var, bu parçalar işlevlerine ya da kullanım biçimlerine göre düzenlendi; ayrıca günlük yaşamlarının içindeki erkekleri ve kadınları en küçük detaylarına kadar tasvir eden balmumundan yapılma, inanılmaz gerçekçi reprodüksiyonlar göreceksin fakat yine de bir şeyler – hareket, nefes, sıcaklık– muhakkak eksik olacak, bu da tabloyu bir natürmorta dönüştürüp daima öyle kalmasını sağlayacak. Ne kadar muhteşem olursa olsun, hayal gücü hayat bahşedemez. Örneğin, az önce üzerinde oturduğum yahut uzandığım ve seni şaşırtan şu şezlong... O da bu döneme ait, belirli bir yaşam tarzının ürünü. Sana tatillerden, boş zaman faaliyetlerinden, sanat uğraşından ve insanın hizmetine sunulmuş doğaya üstünlük kurmaktan bahsedecek olursam, onun ne olduğunu bilirsin; tüm bunları derinden hissedebilirsen şezlongun aslında ne olduğunu

da görebilirsin çünkü ilk bakışta düşüneceğin üzere, o sadece dört ahşap bacağın köşelerine gerilmiş bir kumaş parçası değil.

"Müzeyi gezdikten sonra, eğer senin için sakıncası yoksa, neler hissettiğini, bu sahnelerin sana neler düşündürdüğünü öğrenmek isterim. Onlara o kadar uzun zamandan beri bakıyorum ki artık aramızda belli bir mesafe oluştu, kaldı ki zaman diye bir şey varsa mesafe olmamalı... Burayı gezerken kimi zaman yol üzerinde denk geldiğim bir mezarlığı ziyaret ediyormuş hissine kapılıyorum, mezartaşları görüyor, isimler okuyorum fakat bu ölü insanların kim olduğu, nerede ve hangi zamanda yaşadıkları hakkında hiçbir şey bilmiyorum.

"Tüm bunların, dinimiz ve hükümetimiz tarafından kesin surette yasaklandığını aklından çıkarma. O yüzden müzeyi insanların arasında yaşadığım A19'da değil de burada, kendi cemaatimizin toprakları içinde kurdum. Yine bu nedenle ikinci el ticareti ve gizliden gizliye antikalarla ilgileniyorum, kardeşlerim Bri ve Viz kendi mevkimi sağlamlaştırmadığımdan, genç, zeki ve hayli hırslı yeğenim Ram de güvenliğimi sağlamak ve finansal faaliyetlerimi kolaylaştırmak (meseleyi abartmaması için bunun farkında değilmiş gibi yapıyorum) için daha fazla çalışmak zorunda kaldığından bu durumdan hiç hoşnut değiller. Ram'in adamları etrafımdaki her şeyi kontrol ettikleri için insanlar beni çoktandır A19'un mafya babası olarak görüyor. İkinci el şeyler ve antikalar beni memnun ediyor, Abistan'dan uzaklaşmama ve yirminci yüzyılı bir müzeye dönüştürme planım hakkında gizlice çalışmama olanak veriyor. Haydi bakalım, geçmişin, küfrün ve yanılsamanın içinde gezintiye başla! Ben diğer uçta bekliyor olacağım; seni etkilemek istemiyorum."

Müze, hemen hemen geniş bir dizi odadan oluşuyordu ve her biri insan yaşamının bir bölümüne, belki de tamamına (zira insanlar evrenin ta kendisi olarak tanımlanmıştı) tahsis edilmişti. Odalar hava sızdırmıyordu ve birbirinden bağımsızdı bu nedenle Toz onları kilitli kapılarla ayırmıştı ve her anahtar odadaki yığınların içine bir yere gizlenmişti. Bir sonraki odaya, yaşamın bir sonraki bölümüne geçmek için anahtarı bulmak gerekiyordu ve zamanı tamamen bu işe ayırmak mümkün de-

ğildi zira yaşam devinim içindedir ve kimseyi beklemez. Toz bu güçlüğü yaratarak ziyaretçinin (bu kendinden başka kim olabilirdi?), geleceğinden bihaber olan ve daima aciliyet ve güçlüklerle boğuşarak onun peşine düşen doğal insanlık durumu içinde çabalamasını istemişti.

İlk odada doğum ve ilk çocukluk dönemi anlatılıyordu. Her şey canlı gibiydi, doğumhane öyle gerçekti ki neredeyse annenin çığlıkları ve bebeğin ilk feryadı duyulacaktı. Vitrinlerde, masalarda yahut zeminde yaşamın bu evresine ait sıradan eşyalar vardı: beşik, lazımlık, puset, yürüteç, çıngırak ve oyuncaklar. Duvarlara gündelik yaşamı gösteren resimler ve fotoğraflar asılmıştı: anne babaları onları izlerken, oyun oynayan, yemek yiyen, yüzen, karalama yapan çocuklar.

Çeşitli kısımlara, çağlara, mesleklere ve durumlara göre ayrılmış diğer odalar ergenlik ve yetişkinlik dönemine tahsis edilmişti. İçlerinden biri Ati'nin üzerinde kuvvetli bir etki yarattı: çamurlu siperleri, karmakarışık dikenli telleri, kazıklı duvarları, saldıraya girişen bitkin askerleriyle, alt üst olmuş savaş meydanını canlandıran son derece gerçekçi bir maketti bu. Resimler ve fotoğraflar savaşın öteki yüzünü açığa çıkarıyordu: harap olmuş şehirler, yanmış cesetler, ölüm kamplarına gönderilmiş sıskası çıkmış esirler, düşmandan kaçan tükenmiş kalabalıklar.

Bir başka odada eğlence ve spor ekipmanları sergileniyordu, duvarlardaki fotoğraflarda bir sinema salonu, bir buz pateni pisti, bir sıcak hava balonu, bir sirk, bir atış poligonu ve yamaç paraşütü gibi şeyler vardı. Oyun, eğlence ve coşku o dönemin olmazsa olmazlarındandı. Zafer'den ve Büyük Temizlik'ten sonra Abistan tüm bunlardan arındırılmıştı, dolayısıyla Ati, Toz'un bu fotoğrafları nasıl, nereden bulduğunu ve karşılığında ne ödediğini merak etti.

Karanlık bir oda işkence aletlerine ve öldürücü silahlara ayrılmıştı; bir diğeri ise ekonomi, ticaret, endüstri ve ulaşıma. Onun hemen yanında, Ati ve Koa'nın gettoda gördüğü türden hoş bir enstalasyonun yer aldığı oda vardı: bir tezgâh, masaların arasında koşuşturan akrobatik bir garson, su gibi içen insanlar, güzel

kadınların ilgisini çeken dövmeleri, bıyıkları ve amelelere özgü kalın kollarıyla caka satan tuhaf tipler ve salonun arka tarafındaki, karanlığın ve gizemin içine uzanıp kaybolan, görülebilecek en dar merdiven. Duvarda, kuşkusuz bu enstalasyona model oluşturan bir gravür vardı. Bir de kart yapıştırılmıştı, üzerinde Fransızca şöyle yazıyordu: "Fransız bistrosu: eski zaman serserileri hafifmeşrep kadınlara sataşıyor."

"Léo le Fol (1924)" diye imzalanmıştı. Altın çağdan bir antika.

En son oda yaşlılığa ve ölüme ayrılmıştı. Ölüm aynı ölümdü ama cenaze törenleri çok değişikti. Ati burada fazla oyalanmadı; tabutlar, cenaze arabaları, krematoryumlar, cenaze evleri ve durumuyla eğleniyor gibi görünen anatomik iskelet onda hiçbir şey canlandırmamıştı.

Ati zamanın nasıl geçtiğini anlamadı, bütün bir yüzyılı keşfetmeye ve sorgulamaya olanak veren böylesi bir yolculuğa daha önce çıkmamıştı. Sîn'den Qodsabad'a, bitmek bilmez dönüş yolculuğu boyunca nasıl hissettiğini anımsadı. Birkaç bin *chabir* üzerine kurulmuş canlı bir müze ve görünmez fakat sembolik sınırlarla (bilhassa da dolaşım vizenizi onaylatmayı unuttuğunuz takdirde) sımsıkı kapatılan kapılarla ayrılmış birbirini izleyen bölgeler, köyler, çöller, ormanlar, harabeler ve kayıp ordugâhlar. Fevkalade çeşitlilikteki ırklar, gelenekler, evler, alet edevatlar Ati'nin Abistan'a ve kendi yaşamına bakışını yavaş yavaş değiştirmişti; Qodsabad'a vardığında artık başka bir adamdı, kimseyi tanımıyordu, insanlar da onu kulaktan dolma bilgilerle biliyordu: Verem hastasıyken bu illetten Sîn'de mucizevi şekilde kurtulan adam, Yölah'ın sevgili kulu. Bir müzeden ne beklemek gerekir? Yaşamı bir kitap gibi anlatması, onu canlandırması ve insanları dönüştürmesi mi? Nesneler, tablolar, fotoğraflar ve sahneler gerçekten de insanları ve onların hayata bakışlarını değiştirme gücüne sahip miydi?

Ati yolculuğun sonunda Toz'u geniş, boş bir odada otururken buldu. Toz bunun ardında yatan sembolizmi açıkladı. Ati müzeye boş bir odadan girmişti ve şimdi boş bir odadan çıkıyordu: "İki boşluk arasında yer alan yaşam görüntüleri, yaradılış ön-

cesi ve ölüm sonrası. Yaşam sınırlarla çevrilidir, yalnızca zaman vardır, kısa ve insanın içinde bir uçtan diğerine sürüklendiği geçmişe ilişkin kuşkulu anılar ve geleceğe dair belirsiz beklentiler dışında, birbiriyle bağlantısı olmayan bölümlere ayrılmıştır. Birinden diğerine geçiş belirgin olmadığı gibi son derece gizemlidir. Uykuya düşkün, o tatlı bebek günün birinde ortadan kayboluverir ve bu kimseyi şaşırtmaz, kaybolan bebeğin yerine gürültücü ve meraklı küçük bir çocuk, bir fırlama gelir, bu durum kendisini, artık onlarla ne yapacağını bilemeyen iki koca memeyle bulan anneyi de şaşırtmaz. Sonra bir o kadar çabuk gerçekleşen diğer değişimler başlar: Tıknaz ve endişeli bir adam, önünde duran güleç, ince yapılı delikanlının yerini alır. Daha sonra ne idiğü belirsiz bir hileyle baş ağrılarından mustarip bu adam yerini kamburu çıkmış, ketum bir adama bırakır. Asıl şaşkınlık en sonunda, hâlâ sıcaklığını koruyan ölümün, pencerenin önünde sandalyesine çivilenmiş oturan, sessiz ve soğuk ihtiyarın birden yerine geçmesiyle yaşanır. Bu değişim aşırıya kaçsa da yine de bazen hoş karşılanır.

"'Yaşam öyle çabuk geçiyor ki hiçbir şeyin farkına varılmıyor,' der insan kendi kendine mezarlık yolunda."

Toz ve Ati öğleden sonrayı, üzüntüyle düşünerek geçirdi. Toz tanımadığı bir dünyanın nostaljisi içinde yaşıyordu ama yine de onu aslına sadık bir biçimde, içine yaşam üflemek istediği bir natürmort gibi yeniden inşa edebileceğine inanmıştı. Peki, bunlar ne işe yarayacaktı? Bu sorunun anlamsız olduğu konusunda ikisi de hemfikirdi; dünyanın özü boşluktu ama boşluk yine de dünyayı var olmaktan ve hiçlikle doldurmaktan geri durmuyordu. Sıfır noktasının gizemi budur, var olmadığını bildirmek için var olur. Bu bakımdan *Gkabul* mükemmel yanıttı; dünyanın mutlak gereksizliğine verilebilecek tek yanıt, insanın hiçliğe karşı mutlak ve teselli edici itaati olabilirdi. Hiç, hiçtir; hiçlik hiçlik olarak kalır, topraktan gelen toprağa döner. Ati'ye gelince, o meseleyi başka türlü ele almış ve dünyanın sonunun doğumla başladığına ilişkin bir düşünce ortaya atmıştı, ilk feryat aynı zamanda ölümü imleyen ilk cızırtıydı. Ati geçen zaman ve acıyla beraber, bir felaket ne kadar uzun sürer-

se onun o kadar çabuk sonlacağına ve yaşamın yeni bir döngüye başlayacağına inanmıştı. Burada amaç, sürü sepet sorularla beklemek değil, süreci hızlandırmaktı; yeni bir yaşamın umudu içinde ölmek sonuçta yaklaşan ölümün verdiği umutsuzluk içinde yaşamaktan daha haysiyetliydi.

Abistan'ın en büyük talihsizliğinin *Gkabul* olduğunu ikisi de dürüstçe kabul etti: Boşluğun özündeki şiddete cevaben *Gkabul*'un insanlığa sunduğu şey, cehaleti kutsallaştıran ve onları kölelikten kendini inkâra, kendine zarar vermeye iten itaatti; *Gkabul* insani ölçekte yeni bir dünya –ki etrafı kuşatan delilikten insanlığı en azından bu koruyabilirdi– yaratma yolunu, başkaldırıyı yadsıyordu. Din gerçekten de öldürücü bir ilaçtır.

Toz bir zamanlar *Gkabul* tarihiyle ilgilenmişti. Onun içinde doğmasına rağmen onu anlamıyordu; *Gkabul* soluduğu hava, içtiği su, insanın sırtına geçirdiği *burni* gibi başına geçirdiği örtüydü. Ama Toz kısa süre sonra kendini huzursuz hissetmeye başlamıştı, toplumsal eğitimin tam bir felaket hatta tüm felaketlerin kaynağı, hilekâr ve tıpkı ölüm gibi, durdurulamaz ve bastırılamaz bir şey olduğunu henüz okuldayken fark etmişti. Ne var ki bu eğitim onu, sergilediği tutkuyla beraber, korkutucu masallar ve çocuklarla ilgili efsaneler anlatmaya, hayal ürünü ayetler okumaya, kaba saba sloganlar ve küfürler saymaya hazır, zorlayıcı ve hırçın, günah çıkartan küçük bir rahibe çevirmişti; fiziksel eylemlere gelince, her tür kıyım ve lincin başaktörlüğüne soyunmuştu. Geri kalan şeylere –şiir, müzik, çömlekçilik yahut jimnastik gibi seçmeli branşlara– ne vakti vardı ne ilgisi. Günün birinde belki kendisi de o makama yükselecek bir Yüce'nin oğlu olarak Toz, kullandığı makineden ve yaptığı işten şüphe duymayan bir kondüktörün yaşadığı türden bir körlüğe sarılıyordu. Biraz *Gkabul* bilgisi olduğundan, yolunu yeniden belirlemek ve kendini yeniden eğitmek için umudunu ve beklentisini kaybetti; *Gkabul*'un mutsuzluğu savuşturacak yanı yoktu, insanı dibe götüren bir ağırlıktı o. Bu durumun sorumlusu okul değildi, zavallı öğretmen kendisine ne verilmişse onu öğretiyor ve hatta işini gayet iyi yapıyordu zira onlardan çok azı

hayatta kalıyordu. Artık çok geçti; *Gkabul*'un hipnotize edici etkisi insanların ruhuna ve bedenine nüfuz etmiş ve onlara hâkim olmuştu. Bu büyüyü bozmak için kim bilir kaç yüzyıl gerekirdi? Aslında sorulması gereken tek soru buydu.

Toz gelişigüzel bir biçimde, yasaklı bir yolu açtı ve cesurca yürümeye başladı. Gerçekten de tek bir yol vardı o da geçmişe gidiyordu. *Gkabul* gelecek yüzyıllar için şimdiyi sömürgesi altına aldığından bu yol geçmişe, *Gkabul*'un hükümranlığının öncesine çıkıyordu. Bizden evvel insanlar bugünkü gibi değil, inatçı, vahşi, kötü niyetli yaratıklardı. Toz yolunu biraz kaybetti, Geçmiş çalılıkların arasında yitti; doğru düzgün bir yol görünmüyordu, hepsi tıkanmış ve yok olmuştu. En cevval tarihçiler 2084'e kadar nasıl geri gideceğini biliyordu ama onun daha ötesi yoktu. Kutsal cehalet ve uyuşmuş zihinler olmaksızın, Abistan'ın doğuşundan önce, yaratılmamış ve bilinmeyen bir Yölah evreni olduğuna bu zavallı insanları başka türlü nasıl inandırabilirlerdi? Çocuk oyuncağı: Bir tarih seç ve zamanı o anda durdur; insanlar çoktan ölmüş, hiçliğe saplanmış durumda; kendilerine ne sunulursa ona inanacaklar, 2084 yılındaki doğumlarını alkışlayacaklar. Bu onların tek seçeneği olacak: Bundan böyle ya *Gkabul*'a göre yaşayacaklar ya da başlangıçtaki hiçliklerine geri dönecekler.

Geçmişi keşfetmek Toz'u neredeyse öldürmüştü. Ne kadar eğitimli biri olsa da 2083'ün ya da onun öncesinin var olduğunu bilmiyordu. Dünyanın yuvarlak olduğunu öğrenmek, onun düz ve sınırlanmış olduğunu düşünen biri için inanılmaz bir dramdı. Toz'un zihnindeki "Biz kimiz?" sorusu aniden "Biz kimdik?" sorusuna dönüşmüştü ve bunun sonucunda, insanın karanlığın ve çirkinliğin içine gömülmüş öz imgesi bir anda değişivermişti; içeride bir şey kırılmıştı, evreni ayakta tutan mihenk taşı çatlamıştı; böylelikle zavallı Toz havlu atmış ve eski hayaletlerin arasında bir hayalet gibi yaşamaya başlamıştı. Zamanı doğrusal ve tutarlı biçimine nasıl geri döndüreceğini kimse bilmiyordu, öyle tahrip edilmişti ki... Toz bunun yanıtını hâlâ bilmiyordu, dün ve bugün arasında bir yerdeydi.

Büyük çabalar ve araştırmalar sonucunda, günün birinde zaman bariyerini kırmayı ve yirminci yüzyıla gitmeyi başardı.

Mucizevî bir şeydi bu; inançlı biri yaşarken *Gkabul*'un olağanüstü çekiminden kaçamaz. Toz meraka tutulmuştu. Bir şey keşfetmişti, gözünü açan her insanın hakikat olarak duyduğu ilk şey şuydu: Dünyadan önce dünya vardı, dünyadan sonra dünya hâlâ var olacaktı. Hiçbir şeyin eksik olmadığı, son derece zengin bir yüzyıl keşfetmişti: Burada yüzlerce dil, onlarca din, sürüsüne bereket ülke, kültür ve çelişki mevcuttu; çılgınlıklar, frenlenemeyen özgürlükler, başa çıkılmaz tehlikelerin yanı sıra, saymakla bitmeyecek önemli umut kaynakları, sorunsuz işleyen makineler, cevval eylemciler, girişimde bulunmaktan yılmayıp daha da gayret eden iyi niyetli insanlar da vardı. Yaşam, hem iyi hem de kötü anlamda, canlı ve doymak bilmezdir; söz konusu yüzyıl da bunun kanıtıydı. Bu çağın tek bir eksiği vardı, o da yıldızlara hücum etmeye yarayacak mekanik bir araç.

Toz, diğerlerinin çok daha önce kavradığı bir şey daha keşfetti: Gereği yapılmazsa dünyanın yakın zamanda başına gelecekler ilişkin uyarılarda bulunan kişiler seslerini yeterince çıkaramadıkları için önemi azaltılıp görecelileştirilmiş bir şey. Ardından 2084'ün gelişini ve sonrasında başlayan kutsal savaşları ve nükleer katliamları izledi; daha fenası, kimsenin satın almak ya da üretmek zorunda kalmadığı o silahın doğuşuna, şiddet ve dehşet tarafından ele geçirilen insanların büyük kargaşasına tanıklık etti. Aslında bunların hepsi öngörülmüştü fakat "Asla olmaz" ve "Bir daha asla" diyenleri kimse dinlemedi. 1914, 1939, 2014, 2022 ve 2050'de olduğu gibi, her şey yeniden başladı. Ne var ki, 2084'teki savaş bu kez işe yaramıştı. Eski dünya yok olmuş ve evrene ebediyen Abistan hükmetmeye başlamıştı.

Geçmişi izleyip tarihte bizden önce yaşayanların üzerine çöken tehlikeleri görürken insan ne yapabilir? Onları nasıl uyarabilir? Bu yolda devam ederlerse geçmişte yaşanan trajedilerin çok yakında onların da karşılarına çıkacağını kendi çağdaşlarına nasıl söyleyebilir? Dinleri onları, cennetteki yerlerinin hazır olduğuna, orada kendilerini bir saray odasının beklediğine inandırmış ve ölüm diye bir şeye inanmalarını yasaklanmışken bu insanları nasıl ikna edebilir?

Toz, *Gkabul*'un çıkış noktasını şaşkınlıkla keşfetti. Kendiliğinden bir oluşum değildi bu. Çok basitti ve mucizevî hiçbir yanı yoktu. *Gkabul*, 2084'ten itibaren azami bir ciddiyet ve önemle öğretildiği üzere, Yölah tarafından eğitilen Abi'nin yaratımı değildi. Bir zamanlar çöllerde ve ovalarda yaşayan birçok büyük kabileye şeref ve mutluluk getiren eski zaman dinlerindeki bir iç arızadan ortaya çıkmıştı. Ne yazık ki bu dinin işleyişini sağlayan dişliler ve çarklar yüzyıllar boyunca süren şiddet ve kötü kullanım yüzünden kırılmış, yetkin tamircilerin yahut dikkatli muhafızların yokluğuyla iyice bozulmuştu. İşte *Gkabul*, kendisinden önce gelen dinlerin toplamı ve özü olarak, dünyanın istikbali olmak isteyen bir dine gösterilmesi gereken özenin yokluğundan doğmuştu.

Hasta ve güçsüzler, haydutların insafına kalmıştı. Bu haydutlar "Haberci Kardeşler" olarak da bilinen bir topluluk kurmuşlardı, savaşın yakında sonlanacağının farkına varan bir grup dalavereci eskinin kalıntıları üzerine yeni bir din inşa etmeye karar vermişti. Eskisinden kalan gücü alıp yenisine eklemek iyi fikirdi. Bu din, yeni söylemi, taktik oyunları, ticari pazarlanışı ve askeri saldırganlığıyla kalabalıkları kendine çekti. Onların vârisleri daha da iyisine imza atıp temel sembolleri revize ettiler, Abi ve Yölah'ı uydurdular, *Gkabul*'u yazdılar, Kiiba ve Tanrı'nın Şehri'ni inşa ettiler, Adil Kardeşlik'i kurdular ve kendilerine (bayağı Haberci Kardeşlerile aralarına mesafe koymak için) Yüce anlamına gelen *chik* unvanı verdiler. Bir kere güçlü semboller ve iyi bir orduyla donandıktan sonra artık hiçbir işe yaramayan eski dinle bağlarını tamamen kopardılar. Eski din, Diriliş mucizesine ve Gençlik Pınarı ihtimaline inanan birkaç cahil âlimin ve yaşlıların arasında gitgide ölüyordu. Şimdi her şeyi geride bırakıp nostaljiye tutunanların izlerini sürme vaktiydi. Bu kişiler, ölüleri diriltme hevesine kapılabilecekleri için tehlikelilerdi."

"Bu üzerinde çalıştığım bir teori elbette; din ve askeri stratejilere ilişkin hâlâ gizemli ve zehirli birçok şey var, doğruyu söylemek gerekirse bu ikisi bir madalyonun iki yüzü gibi... Üzerine daha fazla düşünmek gerek" diye belirtti Toz.

Ati içinde tuhaf bir his olduğunu fark etti, bir zamanlar zihnini meşgul eden soruların hiçbiri artık ilgisini çekmiyor gibiydi. Toz'un geçmiş üzerine yaptığı araştırmalar ve yaşam hakkındaki düşünceleri onun için başlı başına bir yanıttı. Yine de soru sormaya karar verdi çünkü bu önemli bir fırsattı ve böyle fırsatı tekrar bulamayabilirdi.

"Nas'ın raporunu okumuşsundur eminim... Bana ondan bahsedebilir misin, Toz?"

"Hımm... Ne söyleyeceğimi bilmiyorum... Bunlar Devlet sırları, onları bilmeye yetkim yok, Yüce Efendi'nin kardeşi olmak dışında resmi bir pozisyona sahip değilim... Doğruyu söylemek gerekirse bu son derece karmaşık bir durum... İşin aslı, pekâlâ, söyleyeyim: öyle bir rapor yok... Hiçbir zaman da olmadı, aşama aşama geliştirilen kurmaca bir planın kurmaca bir parçası o... Görev dönüşü Nas, söz konusu köyün keşfiyle ortaya çıkabilecek tehlikenin farkındaydı. Bakanla yüz yüze görüşerek durumu ona sözlü olarak bildirdi, sanırım o da Nas'a bu konu hakkında kimseye tek bir söz etmemesini tembihledi... Anlattıklarını düşünüp taşınacağını söyledi. Sonra Nas ortadan kayboldu ve ancak ondan sonra *bir* rapordan, daha sonra da *Nas'ın* raporundan bahsedilmeye başlandı, bilirsin bir şeyi kırk kere söylersen gerçek olur ve en sonunda Nas'ın raporu ortaya çıktı... Ona NAS raporu deniyordu. Çevresinde bir atmosfer, bir efsane oluşturmuştu... Bu noktada bir şey yapılması gerekiyordu: Böylelikle var olmayan bir raporun kopyaları çıkartıldı ve Adil Kardeşlik'le görüşme yapmak amacıyla Yüceler Meclisi'ne dağıtıldı... Adil Kardeşlik ya da Aygıt içindeki biri tarafından yazılan bu rapor baştan aşağı saçmalık dolu. Köy sözde Düşman'ın ileri karakol mevkisi olarak kullanılıyormuş; ünlü Democ orada gizleniyormuş, kâfirler Balis'e bağlılık yemini eden bir topluluk kurmuş falan filan. Konuya açıklık getirmek için Yüce Kumandan'ın gönderdiği bir grup uzmanla köye gittim; Yüce Bri komisyon için beni görevlendirdi çünkü her cemaat kendi temsilcisini göndermek istemişti. Yüce Kumandan'ın kabine başkanı Tat'ın önderliğinde, çok gizli olarak damgalanan ve daha sonra NAS'ın raporuna dönüşen teknik bir rapor yazdık. O köyde kafa karış-

tırıcı şeyler bulduğumuzu sana dürüstçe söyleyebilirim. Görünüşe göre orada, belli bir yaşam tarzını ve özgür irade üzerine kurulu bir yönetimi tecrübe eden bir topluluk yaşamıştı. Çoğumuz için anlaşılmaz bir şeydi bu, birçoğumuz bir liderin etrafında birleşmeksizin, din ve ordu olmaksızın yaşamın nasıl düzenlenebileceğine akıl sır erdiremedi. Bu hikâye Abistan'ın dramını gözler önüne seriyor: Sırf bir gün önceki yerimizi bulmak için her geçen gün kendimizi daha da anlamsızlaştıran anlamsız bir dünya yarattık, kısacası, en sonunda bizi korkutan ve bahsini duymak istemediğimiz şeyleri ileten bir rapor uydurduk. Geçmiş bizi de deliliğinin içine çeker. Bu durumun diğer bir çarpıcı sonucu, Adil Kardeşlik'in ikiye bölünmesi ve güç dengesinin değişmesi oldu ki Abistan'da bu doğrudan savaş anlamına gelir."

Olan bitenin üzerine uzun süre kafa yorup tartıştıktan sonra, araştırmacı ruhlu iki Abistanlı sorulabilecek yegâne soruya vardılar: "Peki, şimdi ne yapmak gerek?"

Toz uzun zaman önce bir plan yapmıştı: Günün birinde işe yarayacağı inancıyla araştırmalarına devam edecekti; iyi niyetli insanlar harekete geçtiklerinde onun binbir zahmetle istiflediği materyalleri bulacaklardı. Geri kalan vakitlerde yeğeni Ram'e yardım edecekti; Ram en üstteki adam olmak isteyen iflah olmaz komplocu kimliğiyle bir reformcu, diğer bir deyişle, lafla peynir gemisi yürütmeyip reformlarını uygulamaya koyan gerçek bir devrimciydi. Bu noktada amaçları benzerdi: Adil Kardeşlik'i ortadan kaldırmak, Aygıt'ı parçalamak, Tanrı'nın Şehri'ni açmak, Kiiba'yı bir müzeye dönüştürmek, Abi'nin hâlâ yaşadığına ve ölümsüz olduğuna ilişkin o saçma efsaneyi yerle bir etmek, insanları uyandırmak, temsilcilerden oluşan bir meclis ve ona karşı sorumlu bir hükümet kurmak, işte inşa edilecek gurur verici bir gelecek. Bu yüzden belki insanlar ölecek, tanrılarına ve sıkıntılarına sıkı sıkı sarılacaktı fakat yine de çocuklar vardı, onların içi hâlâ masumiyet doluydu, başka türlü hayal etmeyi ve savaşmayı çabuk öğreneceklerdi, onları gezegeni kurtarmaya ve duman tacirlerine karşı savaş açmaya çağıracaklardı. Ram'in tepedeki kötü adama dönüşme tehlikesi de vardı elbette, Toz bunu biliyor-

du bu nedenle azimli ve yetkin rakiplerin ortaya çıkmasını sağlayacak bir değişim getirmek istiyordu... Şöyle bir fikir yürütmüştü: Bu rakiplerin her biri baştaki adam olmak isteyince birbirlerini etkisiz hale getirecekler, kârlı işlerini sürdürmek için mecburen anlaşmak zorunda kalacaklar ve böylece şunu nihayet anlayacaklardı: Kaybetmek öldürülmek anlamına gelmediği gibi, kazanmak da kaybedenin öldürülmesi demek değildir. İnsanların düş kurması engellenmemeliydi, asıl en tehlikeli olanlar, tam aksine, düş kurmayanlardı, onların ruhları donmuştu.

Toz fikirlerini açıklamaya devam ediyordu. Hepsi güzel ve gerçekçiydi fakat gerçekleştiremezdi, o da bunu biliyordu. Yine de kendini inandırmaya çalışıyordu. Ram'in istediği devrim katliamla sonuçlanacak ve hiçbir şey değişmeyecekti. Abistan, Abistan olarak kalacaktı. Yüceler ve daha sonra babalarının yerine geçeceğini şimdiden bilen oğulları da düşler kuruyor ve başa geçme planları yapıyorlardı. Kim kendi yerini daha iyisi için bırakmaya razı olurdu ki? Her biri en iyilerden bile daha en iyiydi; her biri, insanların dört gözle beklediği dahiydi.

Toz aniden durdu; aslında söylecek hiçbir şeyi olmadığı için fazlasıyla konuştuğunu fark etti; doğrusu söylediklerinin tek kelimesine bile inanmıyordu. "Peki, sen Ati, sen ne yapmak istiyorsun?" diye sordu.

Ati'nin düşünmesine gerek yoktu, ne istediğini uzun zamandır bildiğinin ayırdındaydı... Sanatoryumda kaldığı süre boyunca bu konu üzerine düşünmüştü. Bunun gerçekleştirilemez, geri dönüşü olmayan, kötü bir seçim olduğunu, onu korkunç bir hayal kırıklığına, insanlıkdışı bir ıstıraba, kesinlikle ölüme sürükleyeceğini biliyordu... Ama ne olursa olsun bu onun seçimiydi ve o özgürlüğü seçmişti.

Toz, ondan bir yanıt bekliyordu: "Haydi söyle bana, ne yapmak, nereye gitmek istiyorsun?"

"Sevgili Toz, gerçekleştireceği devrim öncesinde Ram'in buradan ayrılmama izin vereceğini düşünüyor musun?"

"Evet, elbette... Bunu sana garanti edebilirim."

"Yani beni Abistan'ın herhangi bir yerine bırakması söylesem yapar mı sence?"

"İsteğin onun planlarını tehlikeye atmadığı sürece neden olmasın... Ayrıca kabul etmesi için ben de elimden geleni yaparım."

Ati bir müddet sessiz kaldı sonra, "Bir şey daha soracağım, Toz. Bir süre önce Koa ve bana Democ'u bilip bilmediğimizi sormuştun... Şimdi ben de sana buna benzer bir şey sormak istiyorum."

"Hatırladım... Seni dinliyorum."

"Hiç... hiç Sınır'dan bahsedildiğini duydun mu? Ne olduğunu biliyor musun?"

"Sınır mı? Hangi... ah şu Sınır. Evet, biliyorum. Yaramaz çocuklara kötü kurttan bahsedildiği gibi ondan da öyle bahsediliyor, kaçakçıları, resmi evrakları olmayan göçmenleri ya da serserileri korkutmak için yinelenen bir dalavereden başka bir şey değil Sınır. Günün birinde Düşman'ın oradan çıkıp geleceğini ve onların boğazlarını kesecekleri söylenir."

"Sınır'ın var olma ihtimali hiç mi yok?"

"Hiç yok. Yeryüzünde sadece Abistan var; bunu biliyorsun."

"Gerçekten mi?"

"Şey... Mesela Abistan'ın yetki sınırının dışında kalmış, köşede bucakta bir ada olabilir."

"Gettolar da var... Kederin Yedi Kızı'nda yer alan büyük gettoyu gördüm... Oraya getto diyorlar ama aslında bir ülke... Küçük de olsa yine de bir ülke ve orada yaşayan erkekler ve kadınlar da mutant yarasalar değil, tamamen normal insanlar... Orada iyi korunan bir Sınır var... Tanrı'nın Şehri'ni hava geçirmez biçimde yalıtan ya da Qodsabad'daki altmış mahalleyi yahut Abistan'ın altmış vilayetini birbirinden ayıran o saçma sınırlardan bahsetmiyorum..."

"Bunların hiçbir önemi yok sevgili Ati, hepsi denizde bir damla, tarih yanılgıları, saçmalıklar, ateşle oynadığı için zehirlenen ve kontrolü sağlamak için her yeri küçük küçük bölgelere ayıran Aygıt'ın acizliğinin ispatları... Hainlere gelince, onlar... Şey... Onlar da Abistan'ın bir parçası... İnsanlar ve sistem birbirine ihtiyaç duyar; nefreti ve öfkeyi yönlendirmek, parazitler tarafından tehdit edilen üstün, arı ve birbirine sımsıkı bağlı bir ırk fik-

rini pekiştirmek için böyle fantazmagoriler gerekir. Bu, dünyanın kendisi kadar eskidir... Aklında ne var? Korkarım, şimdiden anladım... Bu düpedüz delilik!"

"Evet, sevgili Toz... Ram'in beni Ouâ sıradağlarındaki, Sîn Dağı'nın oraya bir yere bırakmasını istiyorum... Sınır'ın milyonda bir de olsa var olma ihtimali olduğu yere... Mucize eseri, öyle bir yer varsa onu bulup karşıya geçeceğim... Ve senin aslına sadık bir biçimde inşa ettiğin o yirmici yüzyılı orada kendi gözlerimle göreceğim..."

"Bu delilik. Böyle bir şeye nasıl inanabilirsin?"

"Bunun için yüzlerce nedenim var çünkü Abistan yalanlar üzerine kurulu, onun tahrifatından nasibini almayan tek bir şey yok, tarihi değiştirdiklerine göre yeni bir coğrafya icat etmeleri de mümkün. Mahallerinden dışarı çıkmamış insanları istediğine inandırabilirsin... Seni tanıyınca buna daha da ikna oldum, Toz... Sen yirminci yüzyıla inandın ve onu yeniden canlandırdın, işte orada, tüm güzelliği ve zarifliğiyle bu olağanüstü müzenin içinde... Bu yüzyılı biliyorsun, orada yaşayanların bilim ve teknolojinin yanı sıra, tüm kısıtlamalara rağmen çeşitli bakış açılarını muhafaza ve –kimi zaman acı verici olsa da– tecrübe etmelerini sağlayan belli erdemlere sahip olduklarını gördün... Teknolojiye gelince, Abistan bundan mahrum değil: Biz üretmediğimize göre nereden geliyor tüm bu teknoloji? Bir yerde teknolojinin bize ulaşmasını sağlayan bir sınır olamaz mı? Sen Abistan'da iyi insanların da olduğuna ve onların günün birinde bir araya gelip hem ülkelerini hem de canlarını kurtarmak için harekete geçebileceklerine inanıyorsun sevgili Toz... Sen de o insanlardan birisin, bu sefil A19'daki birçok insan bunu düşünüyor, Tanrı'nın Evi'ne dokunacak kadar yakın ama bir o kadar uzak, sefil A19'da yaşayan birçok insan bunu düşünüyor... Yirminci yüzyıl insanlarının kutsal savaşlar, katliamlar, kitlesel kıyımlar, zorunlu değişimlerle tamamen yok olmadığına neden inanmayayım ki? Neden kendimi, gerçeği öğrenip bizim dünyamızla diğeri arasında (belki tekrar) bağlantı kurmak için harekete geçen o iyi insanlardan biri olarak görmeyeyim? Evet, neden görmeyeyim, sevgili Toz, neden? Biliyorum çünkü orada bulundum, Sîn'deki sanatoryum-

da kalırken kimi zaman karavanların tamamı o Sınır'ın ardında yok olurdu... Kaybolsalar bir şekilde yolu bulup dönerlerdi, değil mi? Bu hikâyenin çocukları ve çeteleri korkutmak amacıyla uydurulmuş olması, böyle bir şeyin var olduğunu bildikleri anlamına gelmez mi? Belki Ouâ'nin buzlu eteklerinde bir yerlerde küçük bir parçası hâlâ duruyordur... Bunu denemek istiyorum: Bu noktaya kadar geldim, yapmak istediğim tek şey bu... Bu dünyadaki yaşam benim için sona erdi, istediğim ve umduğum şey diğer tarafta yeni bir hayata başlamak."

Toz sessiz kaldı. Nihayet cevap verdiğinde dudakları titriyordu: "Ram'e soracağım. Evet, ona soracağım ve onu ikna etmek için elimden gelen her şeyi yapacağım. Öteki tarafa geçtiğinde, bir şekilde bana haber verip müzemi tamamlamama, hatta belki bir gün onun içine yaşam üflememe yardım edeceksin."

Ati onu aniden bozana dek uzun bir sessizlik oldu.

"Sevgili Toz, sebebini öğrenmeden mezara girmek istemediğim üç şey var. Öncelikle, binlerce genci ölüme gönderdiği için Abi'nin *mockbi* Kho'ya teşekkürlerini bildirdiği mektubu Koa sana verdiğinde neden kahkaha attın?"

"*Mockbi* Kho aile dostumuzdu ve onun galibiyete olan ölçüsüz sevgisini hepimiz biliyorduk. Kendi yazdığı ve Abi'ye imzalatması için Yüce Kumandan'a verdiği mektupla ülkeyi boydan boya dolaşmıştı. Verdiği emek ve duyulan minnet borcu göz önüne alındığında, İyilik ve Azizlik Bakanlığı'nın başındaki Yüce olan Bri, Kho'ya azizlik verilmesini önerdi ki kuşkusuz şu sıralar gerçekleşecektir, böyle şeyler epey ağır ilerler. Başka?"

"Yüce İman Meydanı'nda muhafızların saldırısına uğradığımızı nasıl bu kadar çabuk öğrendin? Bu soru beni tedirgin ediyor."

"Daha önce söylediğim gibi, Ram etrafımda bir güvenlik ağı kurdu, yanıma yaklaşan herkes inceleniyor ve şüpheli bir durum olması halinde uzaklaştırılıyor. Siz korumam altındaydınız, tabiri caizse gözetim altındaydınız... Komşunuz, onun kocası, hizmetkârım Mou sizi izliyordu. Beni uyandırıp kendinizi düşünmeden bir facianın içine attığınızı bildiren casusum Der'di."

"Peki, Hazine Vekili'nin makamında kullanılan o incelikli dil de neyin nesi?"

"Fark ettin demek? Bravo... O *Gkabul*'dan önceki kutsal kitabın yazıldığı güzel, zengin, çağrışımsal bir dil... Şiire ve retoriğe yatkın bir dil olduğu için Abistan'dan silindi, onun yerine görev ve mutlak itaat talebinde bulunan *Abice* tercih edildi. Onu oluştururken Ingsos'un yeni söyleminden esinlenildi. Ülkeyi ele geçirdiğimizde, liderlerimiz muhteşem bir politik sistem kurmanın yalnızca silahlara değil, dilin, yeni söylemin yani laboratuvar ortamında yaratılmış, konuşan kişinin iradesini ve merakını yok eden bir dilin gücüne de bağlı olduğunu keşfetmişti. O zamanki liderlerimiz felsefelerine Ingsos'un politik sisteminin yaratımında rol oynayan şu üç ilkeyi temel almıştı: "Savaş barıştır", "Özgürlük tutsaklıktır", "Bilgisizlik güçtür" ve bunlara üç ilke de onlar eklemişti: "Yaşam ölümdür", "Yalan hakikattir", "Mantık saçmadır." İşte Abistan, kaçıklar yuvası.

"Bri ve Viz benim yirminci yüzyıl nostaljimi eleştirseler de aslında onlar da o dile ve onun cazibesine özlem duyuyor... Hatta kimi zaman şiir yazıp aile içinde okuyorlar... Ama dikkat et, bu bir devlet sırrı, kendi cemaatimizin dışına çıkmamalı... Tatmin oldun mu?"

"Tam anlamıyla değil fakat diğer yaşam için de birkaç gizem bırakmak gerek, tabii öyle bir şey varsa ve orada insanın kendisini ifade etmesine izin veriliyorsa."

Sonsöz

Farklı medya kaynaklarından gelen Abistan'daki son gelişmelere kulak veriyoruz. Kiiba'nın Sesi, Nadir 1-Qodsabad, CH, GİS'in gazetesi Kahraman, Mockbaların Sesi, Sivillerin Kardeşliği, Ordu Bülteni vs. Bütün bunların büyük bir dikkatle okunması gerekir zira Abistan medyası her şeyden önce cemaatlerin zihinsel manipülasyonlarına hizmet eder.

İlk haber *Kiiba'nın Sesi*'nden geldi. Aslında bu Adil Kardeşlik'in başbakanlık heyeti Ras'tan gelen bildirinin tekrarından başka bir şey değildi:

Kutsal Kiiba Kabinesi, bu sabah İnananların Yüce Kumandanı, Adil Kardeşlik'ın Başkanı, altmış vilayete yayılan Abistan'ın biricik Efendisi, Ekselansları Yüce Duc'un biraz rahatsız olduğunu ve bir süreliğine istirahat edeceğini bildirdi.

Bu süre boyunca, Adil Kardeşlik'in yönetimini geçici olarak Yüce Efendi Bri üstlenmiştir. Elçi Abi'nin (ona şükürler olsun) ve Adil Kardeşlik'in resmi emriyle, herkes, tüm kurum ve kuruluşlar ona sadakatle itaat edecek ve görevini kolaylaştırmak için ne gerekiyorsa yapacaktır.

İnananların Yüce Kumandan Vekili Yüce Bri'nin özel sekreteri Yüce Tat tarafından olağanüstü hal kararıyla toplantıya çağrılan Adil Kardeşlik tarafından imzalanmıştır.

Bir hafta sonra, Nadir 1-Qodsabad İstasyonu aşağıdaki bilgilerle, stadyumda gerçekleştirilen toplu kıyıma ilişkin bir görüntü yayınladı:

250 suçlunun, Adil Kardeşlik'in Tahkikat Heyeti'nin verdiği dini bir hükümle ölüme çarptırıldığı haberini aldık ve Ahlaki ve İlahi Adalet Bakanlığı tarafından doğrulama bekliyoruz. Maskelerini kısa sürede düşürüp planlarını boşa çıkardıkları için Aygıt'taki muhteşem ajanlarımızı buradan kutluyoruz. Hükümlülerin, Yüce Kumandan Vekili Yüce Bri'ye arz ettikleri af talebi reddedilirse, Mukaddes Perşembe Yakarışları'ndan sonra başkentin çeşitli stadyumlarında boyunları vurulacaktır. Kiiba'ya yakın kaynaklara göre, bu suçluların kutsal Abistan topraklarındaki gelmiş geçmiş en anlamsız, en aşağılık, en saçma dedikoduları uydurdukları söyleniyor. Onlara bakılırsa, Yüce Kumandan aniden kötüleşen sağlık durumu nedeniyle, başkanlık uçağı tarafından gece yarısı, bilinmeyen bir sözcükle *–yurtdışı–* tanımlanan, bilinmeyen bir yere götürülmüş ve orada, nasıl olduğu bilinse bile Abistan'da verilemeyen özel bir tedavi görecekmiş. Ne kadar utanç verici! Yurtdışı da nedir, neresidir, kimdir, kimin nesidir? Tahkik Heyeti'nin o tehlikeli makoufları çarptırdığı cezayı kendi elleriyle vermek için hiçbir Abistanlı tereddüt etmeyecektir. Halk oybirliğiyle Yüce Kumandan Vekili Bri'yi, af talebini reddetmeye çağırıyor. Onların boynunu vurmak bile iyilik sayılır, böylesi pisliklerin kazığa oturtulması, parçalara ayrılması, canlı canlı kaynar suya atılması gerekir. Yölah Yüce Kumandan Duc'e şifa versin ve Yüce Kumandan Vekilimiz Bri'yi korusun.

Bir başka yayında, *CH* kanalları aşağıdaki bilgiyi geçti:

Savaş ve Barış Bakanlığına yakın kaynaklara göre, Abistan'ın güneybatısındaki ıssız bölgelerde şu sıralar yoğun bir çatışma yaşanıyor. Bilgi kaynaklarımız, çatışanlar arasında hükümet üyeleriyle bağlantılı bazı çevreler tarafından kontrol edilen bağımsız milislerin olduğunu ileri sürüyor. Bu çatışma, bir süredir ortalıkta dolaşan Adil Kardeşlik Meclisi'nin yeni Kumandan seçimi için toplanacağına ilişkin söylentileri doğruluyor mu? Bir başka kaynağa göre, mesele çok daha karmaşık: Adil Kardeşlik ikiye bölünmüş ve iki gizli lokasyonda iki meclis düzenlenmiş. Bu şartlar altında, şamar oğlanına dönmekle itham edilen ordunun niçin karargâhlarda ve kışlalarda beklediği anlaşılır bir şey. Birbiriyle çelişen emirler alırken kime itaat edeceklerdi ki? Bir sonraki yayınımızda, araştırmacılarımızın şu

anda önemli bir hükümet yetkilisinden elde etmekte olduğu kesin bilgileri aktaracağız. Bu bilgiler, Adil Kardeşlik Havaalanı'nda çalışan işçinin, dün gece gazetenin çıkmasından birkaç dakika önce bize söylediklerini doğruluyor: Bu işçi, Adil Kardeşlik kabinesi tarafından görevlendirilen bir tıbbi ekibin Yüce Kumandan'ın ölümünü teyit edip, naaşını ülkeye getirmek için o sıralar çok konuşulan *yurtdışına* gitmek üzere bir jete atladıklarını anlatmıştı. Yölah onu cennetine kabul etsin.

Ordu Bülteni, Genel Kurmay Başkanlığı'ndan gelen aşağıdaki (imzasız) metni yayınladı:

Abistan'ın istikrarını tehliye sokan çılgın dedikodu fırtınası göz önüne alındığında Genelkurmay, ordunun, ülkenin en yüce kurumları olarak Yüce Kumandan Vekili Bri'nin otoritesi altında birleşen hükümet ve Adil Kardeşlik'in emrinde olduğunu belirtmek ister. Ordu, ülkenin bazı bölgelerinde yaşandığı söylenen yoğun çatışmaları katiyen kabul etmemektedir; ordunun istihbarat birimleri, ara sıra bölge liderleri arasında yaşanan ölçüsüz anlaşmazlıklar, kaçakçılarla silahlı kuvvetlerimiz arasındaki çatışmalar, isyancılarla asayiş birimleri arasındaki çarpışmalar ya da düşman çetelerin birbirleriyle hesaplaşması dışında sıra dışı hiçbir şey gözlemlememiştir. Genelkurmay Başkanı herkesi sakin olmaya ve inananların Yüce Kumandan Vekili Bri'nin aydınlık önderliğindeki Adil Kardeşlik'e itaat etmeye çağırıyor.

ÖSB (Özgür Siviller Birliği) tarafından yayınlanan *Sivillerin Kardeşliği* adlı rezil gazetede tuhaf ve uzun bir hikâye anlatılıyordu. Bu paçavrayı çıkaran ahmakların kara cahillikleri göz önüne alındığında, metnin birliğin hayalet servisi tarafından yazıldığı gün gibi aşikâr.

H46'nın sekizinci kısmındaki Sivil koğuşlarında, kendisini toplamaya bile fırsat bulamadan, defalarca Sivillerin şiddetine maruz kalmış Afr adındaki çekirdekten yetişme bir serseri belirivermişti; söylediğine göre iki gün önce, kendi mahallesi S21'den bir süre önce firar ettiği bilinen Ati adındaki kaçağı tespit etmişti. Onu kendi mahallesinden bu kadar uzakta gördüğüne şaşmıştı çünkü o da S21'de doğup büyümüştü, sonra Ati'yi izlemeye başlamıştı. Adama yabancı, heybetli biri eşlik ediyordu. Afr onları, namuslu tüccar Buk'un evine girerken görmüştü. Arakçılığına ve fevriliğine uygun hareket eden

Afr sürünerek evin bahçesine girmiş ve pencereden tuhaf bir sahneye tanık olmuştu: Ati denen kaçak, tüccarın kıymetli eşiyle derin bir sohbet içindeydi, ona zarif bir ipekle sarmalanmış bir hediye veriyordu. Kadının kocası odada değildi bu nedenle Afr bunun bir zina suçu olduğundan şüphelenmişti. Bir sonraki Ödül Günü'nde çifte ödül alacağını hayal etti: Aranan bir kaçağın yerini rapor ettiği ve zina suçunu engellediği için. Böylece emeklerinin karşılığını alacaktı. Halkın arasında yaşadıkları için her şeyi bilen ve insanların mutlak güveninin tadını çıkaran Siviller bu hikâyeyi derinlemesine araştırmak istediler fakat kaçak Ati ve işbirlikçisi ortadan kaybolmuştu. Buk çağrılmış ve gelip açıklama yapması istenmişti, namuslu tüccar komployа uğradığını söylemişti. Tar kendisini zengin bir tüccar olarak tanıtmıştı. Yüce Dia'ya ait bir şirketle sözleşme yapma şerefine erebilme amacıyla, on yıl süreyle onun kap kacaklarını satın almak istiyordu. Buk bunu kutlamak için onu görkemli bir akşam yemeğine davet ettiğinde, adam o sırada H46'da bulunan kuzeniyle çıkagelmişti ama kuzeninin adı Nor'du, Ati değil.

Siviller yetkili kişiye gönderilecek bir rapor doldurdular fakat her zamanki gibi, ne bir teşekkür ne de gelişmelerle ilgili herhangi bir bilgi aldılar. Daha sonra iki şüphelinin Tanrı'nın Şehri'ne girdiğini ve içlerinden birinin gönüllü muhafızlar tarafından A19'da öldürüldüğünü öğrenince, kaçak ve işbirlikçisi arasında bağlantı kurdular ve yetkililere bir ek rapor daha gönderdiler: Tahminlerine göre, H46'daki madrabazlarla A19'daki haydutlar aynı kişilerdi. Sonuç olarak dosyayı A19'daki Sivillere göndermeleri daha uygun olacaktı. Öyle de yaptılar ama ne yazık ki oradaki Siviller araştırmalarında pek fazla ilerleyemedi çünkü muhafızlar tarafından öldürülen adamın cesedi kaybolmuştu. Ceset yoksa suç da yoktu dava da. Diğer adama gelince, o da resmen havaya karışmıştı. Üzücü ama burada şundan da bahsetmek gerekiyor: A19'daki imtiyaz sahibi Sivillere, bölgenin yöneticisi ve emniyet müdürü Yüce Bri'nin emriyle büyük ölçüde kısıtlama getirildi.

İşte ülkemizde güvenlik bu durumda: Tehlikeli bir kaçak elini kolunu sallaya sallaya bir mahalleden diğerine geçiyor, namuslu bir tüccar, sahte bir tüccar tarafından dolandırılıyor; bir insan kim olduğu bilinmeyen muhafızlarca öldürülüyor ve cesedi, sokakta oynayan çocukları onu bir çukurun içinde gördükleri halde ortadan kayboluyor, işbirlikçisi de hiçbir iz bırakmadan yok oluyor... Üst düzey yetkililer hiçbir şey yapmıyor; ne acil durum ilan ediliyor ne arama ekibi gönderiliyor ne mahalleler aranıyor ne de herhangi biri tutuklanıyor. Abistan'da adalet ne güzel işliyor. O zaman soruyoruz: Bu ülkede Sivil olmanın ne anlamı var!

Mockbaların Sesi'ne gelince, onlar da teyakkuzda olunması için bir çağrı yayınladı ki bu her şeyden öte endişe vericiydi:

> Son zamanlarda endişe verici yeni bir olguya tanıklık etmekteyiz: Nereden geldiği belli olmayan kişiler, kutsal dinimizi daha iyi icra etme çağrısı yaparak tüm ülkeye yayılıyor. Şu an için küçük *mockba*ları tercih ediyorlar çünkü oralardaki güvenlik önlemleri ya çok az ya da hiç yok; ne yazık ki bu adamlar günden güne daha çok cesaret bulup her gediğe sızıyorlar ki Abistan kim bilir hangi gediklerle dolu. Bu kurnaz maymunların başında elbette onları böyle eğiten bir liderleri var zira hepsi neredeyse kelimesi kelimesine aynı şeyleri tekrarlıyor. Genç inananlarımız ne yazık ki onları silahlanmaya ve dürüst insanları öldürmeye çağıran bu aşağılayıcı eleştirilere kıymet veriyor görünüyor. Bu şeytanların üzerlerinde patlatmaya hazır bombalar taşıdıklarını, yakalanıp köşeye sıkıştırıldıklarında hemen bu yola başvurduklarını öğrendik. Bu zalim savunma biçimi, onların kim olduğunu, nereden geldiklerini ve kimin için çalıştıklarını aydınlatacak bir araştırma yapmayı imkânsız kılıyor. *Mockbi* Birliği, üyelerini bilhassa da küçük *mockba*larda görev yapanları, güvenlik önlemlerini artırmaya ve bu iğrenç sürüye ait olduğundan şüphelendikleri herkesi gizlice polise bildirmeye çağırıyor. Birlik aynı zamanda, Gönüllü İnfazcı Sofulardan (GİS) sokaklardaki gençlerin üzerindeki etkisini artırmasını istiyor, aksi takdirde GİS'in kamusal alanlarda din polisi gibi hareket etme yetkisini geri çekecek. Böylece artık kendi evlerinde ve çocuklarına eğitim verirler. Çünkü bir kediyi eve sadece gezinip durması ve bulduklarını yemesi için değil, aynı zamanda çıkıp bir iki fare avlaması için besleriz.

GİS'in gazetesi *Kahraman*, *Mockbaların Sesi*'nde çıkan yazıya istinaden onlara karşı cevap niteliğinde bir metin yayınladı:

> *Mockbaların Sesi* bizi tetikte olmaya çağırdı. Evet, söylemek istediklerini anladık. Bilgimiz dışında gelişen bazı şeyler olduğunun farkındayız. Fakat Birlik dikkatsiz davrandığımızı söylemekle kalmıyor, ayrıca bizi kötülüğün yayılmasına izin vermekle ve böylelikle kutsal dinimize karşı bir komplo içinde olmakla suçluyor. Vatandaşlarımıza, din polisimize ve Ahlak Bakanlığına yardımlarını sunan bizim gibi mütevazı inanç sahiplerine, tüm ülkeyi etkisi altına almaya çalışan bu vahşi sürünün yarattığı teröre karşı savaşmadığımıza ilişkin sitemde bulunuyor. Bizler askerin ve polisin görevini de mi yapmalıyız? Saygıdeğer *mockbi*lerimize minnet borcumuz olduğunu bili-

yoruz fakat onların sesi olduğunu söyleyen ve bu nedenle *Mockbaların Sesi* yahut *Mockbilerin Sesi* (ikisi de aynı kapıya çıkıyor) diye adlandırdıkları gazetede yayınlanan o yazıyı reddediyor ve onları dikkatsiz ve ciddiyetsiz davranmakla suçluyoruz, sonuçta insanlara kutsal dinimizi öğreten kim? *Mockba*, yani onlar! İnanç sahiplerini ahlaki bakımdan değerlendiren kim? Yanıt yine *Mockba*, yani onlar! Son olarak, *rihad* ilan edip insanların zihinlerini ve ahlaklarını arındırmak için geniş çaplı bir operasyon başlatma yetkisi olan kim? Yine *mockba*, yani onlar! Bunu yaptılar mı? Yapıyorlar mı? Yapacaklar mı? Bu üç sorunun da tek bir cevabı var: Hayır. O yüzden, Tanrı aşkına bizi bu mesnetsiz suçlamalardan uzak tutun. Bizler gönüllüyüz, kendimizi gece gündüz dinimiz için feda ediyoruz ve karşılığında takdir ve saygı bekliyoruz. Bize kulak verenlere selam olsun!

Sîn bölgesindeki zengin bir tüccar tarafından, teksir makinesinde yazılmış, ücretsiz bir kitapçık yayımlandı ve karavan şoförleri sayesinde bunun birkaç kopyası ülkenin çeşitli yerlerine ulaştı, söz konusu kitapçıkta dağ masallarına benzeyen bir hikâye anlatılıyordu.

Dru köyünün sivil muhafızları, Yüce Bri'nin armasını taşıyan bir helikopterin Zib bölgesine doğru manevra yaparak Sîn'deki meşhur sanatoryumun kuzeybatısına geçtiğini rapor ettiler. Yüce Bri'nin yani şu anki Yüce Kumandan Vekilimizin –Yölah onun yar ve yardımcısı olsun– bölgeyle ilgilenip ilgilenmediğini bilmiyoruz. Oysa onun bizim aramıza teşrif edişini kutlamak, kardeşçe ve saygıyla işlerini kolaylaştırmak isterdik. Gelgelelim helikopter sadece havada daireler çizdi ve nihayetinde dağcılık ekipmanı taşıyan bir adamı düzlüğe indirdi. Sonraki günler boyunca muhafızlar onu izledi; adam eski moda diyebileceğimiz şekilde, son derece tuhaf giyinmişti ve bir oraya bir buraya koşuşturup duruyordu, sanki bir şey arıyordu, kayıp bir patika, efsanevi kalıntı, gizli bir geçit, belki de yasaklı bir yol. Hareketleriyle merak uyandırdığı için Dru sakinleri gençlerden bir grup oluşturdu, söz konusu grup gidip adamı sorgulayacak, yardıma ihtiyacı varsa yardım edecek yahut kötü niyetli biriyse de kovalayacaktı. Ama onu hiçbir yerde bulamadılar, adam ortadan kaybolmuştu. Tekrar tekrar aradılar ve olan biteni en uzak noktadaki köylere bile yaydılar. Hiçbir şey çıkmadı. Dru sakinleri en sonunda şu sonuca vardılar: Adam meşhur Sınır'ı aramaya gitmişti ve eğer bir hendeğin dibinde ölmediyse yahut şiddetli dağ yağmuru, heyelan veya çığ yüzünden sürüklenmediyse

belki de Sınır'ı bulmuştu ya da kuyruğunu kıstırıp evine geri dönmüştü kim bilir. Gençler ateşin etrafında çay içerken buna güldüler, o sırada kar her zamankinden daha yoğun bir şekilde, yeniden yağmaya başladı ve tüm izleri sildi. Grup mecburen sığınakta beklemek zorunda kalıp birbirlerine, kendilerinin ve ondan da önce ailelerinin o efsanevi Sınır'ı nasıl da boş yere aradıklarına dair hikâyeler anlattılar. Artık öyle bir şey olmadığına ikna olmuşlardı, en azından kendi bölgelerinde. Sınır başka bir yerde olmalıydı, geçidin diğer ucunda, güneydoğu tarafında, Bud ya da Raq bölgelerinde, Gur'un zirvesinin ötesinde falan çünkü Budlar ve Raqlar sınırın Dru topraklarından yahut gökyüzü için kartallarla çekişen daha yukarıdaki Sher'den geçtiğinden neredeyse eminlerdi.

Sınır hakkındaki bu hikâye hepsinden tuhaf. Sınır var olmasa bile, ki buna şüphe yoktu, efsane vardı ve bu sürekli büyüyordu. En uzak atalarımızın ataları daha önce bundan bahsetmişti fakat dünyanın zirvesindeki dağlarımızda sınır, iyiyle kötüyü ayıran şeydir. Göçebeler ve kaçakçılar bir dağı diğer bir dağdan, bir geçidi diğer bir geçitten, bir göçebe ya da kaçakçıyı bir diğerinden ayırabilecek bir sınır olmadığını çok iyi bilirler. Sınır onların bağlantısıdır. Karavanlar kimi zaman kaybolduğunda yahut saldırıya uğradığında, bunun sorumlularının kutsal yasaları çiğneyip hırsızlığa ve suça yönelen karavan şoförlerinden başkası olmadığını gayet iyi bilirler.

Hacı adayları çoğunlukla tehlikeli koşullarda uzaklardan, ülkenin dört bir yanından yayan gelirlerdi, üstleri başları dökülürdü, ateşleri olurdu; hikâyeleri kehanet, mucize, sefalet ve suç doluydu, daha da rahatsız edici olan hepsini alçak sesle anlatmalarıydı, ta ki en ufak sesle duraksayıp omuzlarının üzerinden dikkatle etrafa bakana dek. Hacılar ve hastalar, muhafızlar ya da belki de korkunç V'ler tarafından suçüstü yakalanma ve aşağılık cemaatin, yani Putperestlik Birliği'nin propagandacısı, makouf olarak suçlanma korkusuyla, herkes gibi, daima tetikteydiler. Ati, uzaktan gelen bu yolcularla iletişim kurmayı severdi, bunun için çaba gösterirdi, seyahatleri boyunca biriktirdikleri hikâyeleri, keşfettikleri şeyleri dinlemekten hoşlanırdı. Ülke o kadar büyük, o kadar bilinmezle doluydu ki insanın bu gizemlerin içinde kaybolası geliyordu.

***

George Orwell'ın *1984*'üne ithaf niteliğindeki bu romanda Boualem Sansal, dine dayalı, totaliter rejimlerin sınırlarını genişleterek okuru yakın gelecekte geçen gerçek bir kâbusun, bir din distopyasının içine çekiyor ve böyle bir dünyada umudun hâlâ var olup olmadığını sorgulatıyor...

Sıradan bir Abistanlı olan Ati, tarihin yok olduğu, kültürel farklılıkların ortadan kaldırıldığı, zorbalık ve tahakkümle tek bir inancın dayatıldığı ve insanların düşünmelerine imkân verilmediği bir ülkede, yani Abistan'da aslında başka gerçeklikler olduğunu fark eder ve tüm korkularına rağmen bunların peşine düşer...

KDV den muaftır.